

శ్రీ. విజయమ్.

అంధులారా!

మన భాషయం దనేక కవిసార్వభౌములనేక కబ్బంబుల వ్రచియించి మించిరి. అవియెల్ల నాశుశుక్షణశిథిలబంధనాది వీడలచేఁ దఱచుగ నశింపఁగా మిగిలినవి కొన్నియేయున్నవి. తక్కినవి కొన్ని నామమాత్రావశిష్టంబులై గ్రంథాంత నోదా మృతస్వపద్యంబులచే వానిమహిమనూహింపఁజాలు పండితవరేణ్యులమనంబులంగడలేని చింత రగుల్కొనఁజేయఁ జాలి యున్నవి. ముద్రాయంత్రాద్యత్తమసాధనానుపపత్తిచేఁ బూర్వ మీపీడ యనివార్యంబై యుండఁ గాని యిక్కాలంబున నేమో, మిగిలినవానిని భద్రసఱుచుకొని మనకును మన వెనుకటివారికిని భద్రంబొన గూర్చఁదగు నుపాయంబు లనేకము లేర్పడియున్నవి. వీనిని మన మెట్లుపయోగించుచున్నాము? దాన మన భాషయందలి గ్రంథసంచయ మెంత రక్షణొందినయది? యనుట నాలోచింపవలసియున్నది.

ప్రకృతమందు మన భాషయందు విలువకుం దొరకు గ్రంథముల రెండుతెఱంగుల విభజింపవగు. ఉల్లిపొరలవంటి కాగితంబులపైఁ దగిలియుఁ దగులక యచ్చొత్తింపఁబడి తప్పులకుప్పలై యతి దూష్యంబులై నెగడు 'గుజిలీ' పుస్తకములు కొన్ని, ఇపుడుండెడు పుస్తకములలో మూఁడుపాల్గిట్టివియే. వీని వెల సులభమ కాని ఫలము నున్న. వీనియందువర్ణలోపంబులై లెక్కకుమిక్కుటంబులై యున్నవన నిఁకఁగేవలము పండితవేద్యంబు లగుగణయతిప్రాసాదిలక్షణవైపరీత్యంబుల సంగతి వేఱుగఁ జెప్పవలయునా? దీనికి నుదాహరణంబుగ నిట్టిగ్రంథ మొకదానినుండి యీ క్రిందిపద్యములందున్న రీతిని ముద్రింపించుచున్నాము. చూడుడు.

కం. "అటువచ్చినహరుడల్ల, మతటుకునదయ జూచిలేచి తనవీరిక నొ

క్కటనునిచియిష్టబాషలు, నిడియించియతండరుగ శౌరినాధునికనియెన్."

కం. "నాకారుం డొదలవగని, రాకారుడొ యాదిపురుషాకృతి యిపుడుం, గైకొనిన ఘనుడో యిట్లని, యాకలాత్తజ్ఞుడైన నలవియె బొగడన్."

యిటుగాక మంచికాగితములపై నచ్చొత్తింపఁబడి చదువుటకుముందు చూచుట కింపగునట్లు సంపుటికరణముగావీర్చబడియుండు నొక కొన్ని గ్రంథంబు లిపుడిపుడు పొడనూపుచున్నయవి. ఇవి పండితపరిష్కృతంబులై నెగడుటచే వీనియందుఁ దప్పులు సంతగఁ గానరావు. అయినను వీని వెల యధికమగుటచేఁ బైకనిన 'గుజిలీ' పుస్తకములకును వీనికిని సవతిపోదు వాటిల్లఁగాఁ జిన్నతనంబుచే వన్నెకెక్కు నయ్యవి

618

Art.	26
Can.	H 258
Bd.	56 / T

294.592
SRI

PRINTED AT THE
BRITISH MODEL PRESS, CHOOLAI, MADRAS.

1929.

శ్రీ.

శ్రీ భీమేశ్వరపురాణము.

ప్రే రిక.

శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకుడగు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని యద్ధాంగ
లక్ష్మీయు జగజ్జననియు నగు శ్రీజ్ఞానప్రసూనాంబకు భక్తిమెయి మేమర్పించఁబూనిన
“శ్రీజ్ఞానప్రసూనమాలిక” యందు ద్వితీయప్రసూనముగ నీ భీమఖండ మనునామాం
తరముగల శ్రీభీమేశ్వరపురాణముం గూర్చితిమి. ప్రథమప్రసూనమగు శ్రీకాళహస్తి
మాహాత్మ్యము నిజవాసనావేల్లితాంధ్రప్రపంచం బై నెగడసాగి యైదేండ్లైనను ద్వితీయ
ప్రసూన మింతకాలము పొడగానరాకుండుటకుఁ గతం బీగ్రంథమందుఁగల చిక్కుల
తోడఁ గేవలము ధనాఘృణముకాని మా యత్నములు ముద్రణాద్యవసరములందలన
గతి నహించుటయ. ఈ గ్రంథముయొక్క ప్రతులు చిక్కుట మిక్కిలి యరుదు.

మహారాజరాజశ్రీ, సమర్థిరంగయ్యసెట్టి బి. ఏ., గారొకప్రతియు, బ్రహ్మశ్రీ,
మహారాజరాజశ్రీ, గురుబాడ శ్రీరామమూర్తిపంతులుగారొక ప్రతియు, బ్రహ్మశ్రీ,
మహారాజరాజశ్రీ, పోతాప్రగడ బ్రహ్మానందముగారొక ప్రతియు మా కిప్పించిరి.
ప్రాచీన పుస్తకభండారమునందు రెండుప్రతులు చిక్కినవి. బ్రహ్మశ్రీ, మహారాజ
రాజశ్రీ, దర్భా వెంకయ్య బి. ఏ., బి. ఎల్., గారు, సంస్కృతభాషలో ముద్రింపం
బడియుండు భీమకండంబను గ్రంథంబొకటిని మా కొనంగిరి. వీనిని సహాయముగాఁ
గొని యీ భీమేశ్వరపురాణంబును మాశక్తికొలఁది సంస్కరించి వ్రాయించి ముద్రిం
పించినారము.

ఈ గ్రంథమునఁ దొలుదొల్ల విఘ్నేశ్వరుని ప్రార్థనలోనె పద్యము వ్రాత
ప్రతులయం దిట్లుండెను:—

ఉ. ఏనిక మోముతెల్లెలుక నెక్కినరావుతుగాచవారునే
నానియనుంగు పెద్దనవినాయక దేవుడుకర్ణతాళజం
ర్ఘానిలమారుతంబున నిరంతరముం బ్రబలాంతరాయసం
తానఖనాఖనఖనఖదంతముల స్వదళించుగావుతన్.

ఈ పద్యముంకూర్చి మే మెఱింగినపండితుల నందఱనడిగినారము కాని యొ
క్కొకరును గ్రుక్కలుమ్రుంగినవారలె, మార్పులు సూచించినవారలె. అయినను మా

యే పామగురుకు గ్రహములై మించెడిని. నిష్ప్రయోజనముగు వస్తువునకిడిన యది యెంతయోసను నష్టమెకాయనివీరయలేక యటుచేసినను గుణగ్రాహులగు కొందఱు మాత్ర మాయుత్తమగ్రంథములనె కొనియోచు. అయిన నట్టివారి సంఖ్య కొద్ది యగును గ్రంథములవలె యధికము కావలయు. ఇందువలన నట్టి యుద్యమములయందు త్యాహము కొఱవడును. ఈ కొఱతను వారింపఁదగు సుచాయమెయ్యది? దీర్ఘాలోచనపై నీ స్రశ్న కిది తగునుత్తరమని మాకుఁ దోచె. అది యెద్దియనిన కొంత నష్టమున కోర్చియొనను 'గుజలీ' పుస్తకముల విలువయు నొండువానిగుణము నొక్కటఁ గూర్చవలయు. అట్లు చేయుటవలన రెండువిధములైన లాభముకల్గును. తక్కువ నెలఁబెట్టి గా గ్రంథములఁ బామరులుఁ గొనఁజాలుదురు. దానవారికి వీనికిని 'గుజలీ' పుస్తకములకుఁ గల తారతమ్యము లేర్పడును. అంత నభ్యాసముచే గుణ గ్రాహకత్వమేర్పడఁ గుణరహితమగు వస్తువులయందు రుచిపుట్టును. ఇది యొక లాభము. గ్రంథముల ముద్రింపించువారును ముసుపటివలె నత్యధికలాభముఁ గోరక కొంతలాభముతోనే తృప్తిబొందవలసి వచ్చెను. దాన నుద్గ్రంథముల విలువయుం వగ్గును. ఇది మఱియొక లాభము. ఈ రెండును గూడిన నాంధ్రప్రపంచంబునఁ గల గ్రంథసంఖ్యయుఁ జదువరుల సంఖ్యయు హెచ్చుకమానదు.

ధనశాస్త్రసూక్ష్మతల నింతగఁ జర్చించు మేము మాకు నష్టముకలుగు యత్నముం జేయుదుమనియు, దాన నీయుద్యమము కొనసాగదనియుఁ దలఁపవలదు. విశేష లాభమును మేము కోరలేదకాని నష్టమున కేమాత్ర మొడిగట్టలేదు. కావున మాయత్నము సఫలంబగుననుట కెంతమాత్రమును సందియంబులేదు. ఇంక నది యెట్టి దనుట వివరించెదము కనుఁడు.

“శ్రీజ్ఞానప్రసూనమాలిక” యనుపేరఁ గ్రమంబుగఁ బుస్తకరాజిఁ బ్రకటించుచుండుము. మాచేఁ బ్రకటింపఁబడు గ్రంథములెల్ల నునుపుచే మించు నశసరికాగితములపైఁ జక్కగ నచ్చొత్తింపఁబడి పండితపరిష్కృతములై నెలయ. పద్యంబులెల్లఁ బాదమునకొకపక్షియు యతిస్థానములంగుర్తును గలిగియుండును. సంపుటికరణమును దృఢముగఁ జేయింతుము. ఇంతచేసియు నెల యించు మించుగ 'గుజలీ' పుస్తకములకుంబలె యుండునట్లే నియమింతుము!! ఈ కాలపుఁ దేనె లొలుకుమాటలంగల ప్రకటనలచే మోసపోయిన యనేకులు కాలక్రమంబున మాచేఁ బ్రకటింపఁ బడు గ్రంథముల గౌరవముఁ గొనియాడఁగలరని నమ్ముచున్నాము. మాకుఁ 'జంబాలు' ముందుగఁ బంపనక్కఱలేదు. భాషాభిమానులందఱు నీగ్రంథములం గన్నులారఁ జూచినపిదప నాదరించినఁజాలు.

ఇట్లని విన్నవించు సుజనవిధేయులు,

ర. వేంకటసుబ్బయ్య, ఎమ్. ఏ., క్రొ. వేంకటపద్మనాభశాస్త్రి.

ఈ కవరచించిన గ్రంథములు మే మెరింగినంతవఱకు నెవ్వయినన:—

1. సవమరుత్తుచరిత్రము.
2. పండితారాధ్యచరితము; ఇది వేమారెడ్డి సేనానాయకుడైన మామిడి ప్రెగ్గడయ్యకు సంకితము.
3. శాలివాహనసప్తశతి.
4. నైషధము, ఇది వేమారెడ్డి సేనానాయకుని తమ్ముడైన మంత్రి సింగ నకు సంకితము.
5. భీమఖండము; ఇది వీరభద్రరెడ్డి మంత్రియైన బెండపూడి యన్నా మాత్యన కంకితము.
6. కాశీఖండము; ఇది వీరభద్రరెడ్డి కంకితము.
7. వీధినాటకము.
8. హరవిలాసము; ఇది వేమారెడ్డియొద్ద సుగంధ భాండాగారాధ్యక్షుఁ డైయున్న సిరయాల తిప్పయ్య కంకితము.
9. పల్నాటి వీరచరిత్రము.
10. నందనందనచరిత్రము.

వేమారెడ్డియు, వీరభద్రరెడ్డియు నన్నదములు.

ఈ గ్రంథంబులు వ్రాయఁబడినవరున కాశీఖండములోని యీ పద్యమువలన నొకింత తెలియును:—

సీ. చిన్నారి పొన్నారి ♦ చిటుతకూకటినాఁడు, రచించించితి మరుత్తరాట్పురిత్ర
నూనూఁగుమీసాల ♦ నూత్నయావనమున, శాలివాహనసప్త ♦ శతినొడివితి
సంతరించితి నిండు ♦ జవ్వనంబునయందు, హర్షనైషధకావ్యమాంధ్రభాషఁ
ప్రాధనిర్భరవయః ♦ పరిపాకమునఁగొని, యాడితిభీమనాథుకునిమహిమఁ
ప్రాయమింతకుమిగులఁ గై ♦ వ్రాలకుండఁ, గాశీకాఖండమనుమహాగ్రంథమేను
దెనుఁగుఁజేసెదఁగల్గెట ♦ దేశకటక, పద్మవనహేళిశ్రీనాథ ♦ భట్టసుకవి.

ఈ గ్రంథంబులు సంస్కృత జటిలంబులై ముద్దులుగుల్కులైలిని సలక్షణంబగు భాషను వ్రాయఁబడియున్నవి. ఈ కవి వ్రాయు నీనపద్యములు చూడఁ జూడఁ జవు లొలుకుచుండును.

ఈయనకవిత్యము మిక్కిలి రసవంతమనుటయం దీయనకుఁ గలిగియుండిన నమృతమునకుఁ గాశీఖండము కృతిభర్తయగు వీరభద్రరెడ్డిచెప్పినట్లు వ్రాయఁబడి

ప్రత మొకటకలదు. అది యేదియందుచేసి మేము ప్రకటించు గ్రంథములయందు దాని గ్రంథములకు లోకములు ప్రయోగించియుందులలో వానిని సాధ్యమైనంతవఱకు సూచించి వేయవలయుననేకాని మాకుం దెలియనినోట్ల నుండు నక్షరములందీసి పాఠమైచి మాకవిత్వ మిటికింపఁగూడ వనుటయే. ఈ నిర్బంధమునకు లోనైన మే మివివాయకస్తుతింగల పద్యముంగూర్చి పడినకష్ట మా వినాయకునకే యెఱుక. ఇట్టి కష్టము లీగ్రంథమందు దెన్నియో యుండినవి. వానినెల్ల శ్రీజ్ఞానప్రసూనాంబ కరుణ చేతను బెద్దలసహాయమువలనను గడచి నేటి కీగ్రంథముఁ బ్రకటింపఁ గంటిమి.

ఇది సంచాశ్చంద్రమండితం బగు స్కాంపంబులోని యొక ఖండము. భీమఖండము నాఁబడు. గోదావరిజిల్లాలోని నత్తూరామము లేక భీమేశ్వరం బనునొకశివస్థల మాహాత్మ్యముం దెలుపునది. ఆస్థలంబునకు పక్షిణకాశియను సంజ్ఞయుఁ గలదు. అది భోగమోక్షం బనిప్రసిద్ధిఁ గాంచినది. దేవభాషయందు ముప్పదిరెండు పర్వలుగా విభజింపఁబడి యుండు మించుగ రెండువేల శ్లోకములుగల యీ గ్రంథమును నాంధ్రంబున శ్రీనాథుఁ డను మహాకవి యతాశ్వాసముల గ్రంథముగ విరచించె.

శ్రీనాథుఁడు పాళనాటి నియోగిబ్రాహ్మణుఁడు. భారద్వాజపగోత్రుఁడు నాపస్తంబసూత్రుఁడు బ్రాహ్మీవర ప్రసాదలబ్ధుఁడును శివపూజారతుండు. ఈయన తల్లిదండ్రులు భీమాంబయు మారయయు. తాత పద్మపురాణంబును రచించిన కమల నాథామాత్యుఁడు. వీనికిం బ్రమాణంబు లెవ్వయిననఁ—

శా. భారద్వాజపవిత్రగోత్రుని శుభాపస్తంబసత్సూత్రు వి
ద్యారాజీపభవుండు మారయకుఁ బుత్రాచార భీమాంబకు
స్థారామైనతనూజు న న్ననఘు శ్రీనాథాఖ్యునిం బిల్చి న
త్కారం బొప్పఁగ గారవించి పలికె ధన్వంతరీవాక్పాఠిమన్. నైషధము.

శా. బ్రాహ్మీపత్తవర ప్రసాదుడ వురుప్రజ్ఞావిశేషోదయా
జిహ్వాస్వాంతుడ విశ్వరార్చనకళాశీలుండ వభ్యర్చిత
బ్రహ్మాండాదిమహాపురాణచయతాత్పర్యాధనిధారిత
బ్రహ్మజ్ఞానకళానిధానమవు నీభాగ్యంబుసామాన్యమే. నైషధము.

మ. కనకత్కాధరధీరు వారిధితటి కల్పకాధీశ్వరుఁ
ఘమని స్పద్మపురాణసంగ్రహకళాకావ్యప్రబంధాధిపుఁ
విసమత్కాకతీసార్యభౌముఁ గవితావిద్యాధరుం గొల్తు మా
యనుఁగుందాతఁ బదాత శీకమలనాథామాత్య మాదామణిన్. భీమ

23-వ పుట 14-వ పద్యము “అతని నిశ్వాసముల మాత్రం నానాకావో, వేదములును జరాచరం నిశ్చయము.” దీనికి మూలము “భవత్యపాణ్యమాత్రేణ తస్యచన్దమిదంజగత్.”

45-వ పుట 18-వ పద్యము. “వేదండనదనశుండాకాంక్షచుళికితోన్న కస్తగోదానర సలిలధారాఝణత్కారబృంహిత బ్రహ్మాండగోళంబును” అను దానికి మూలము “కస్తగోదానరతట శ్రీహస్తస్యశీకరైః | గజాన్యస్య కరోన్ముక్తైః క్షిన్ననూర్తాన్మణ్డలమ్.”

91-వ పుట 153-వ పద్యము “పుండరీకత్వక్త్రం కాండాతిమండిత, కటిమండలంబు” దీనికి మూలము “పుండరీకోన్మృగ శిరోమాలికాహారశోభితమ్.” ఇందుఁ బుండరీకబ్రహ్మ తక్కు దానియర్థము సహితము భిన్నము.

ఇట్లున్నను నొక్కొక్క యొడమూలాతిక్రమణమె రసమును మిక్కిలి పోషించినట్లగవడదు. సూర్యోదయారి వర్ణనములందును నీకవి నిజకవిత్వాప్రాగల్భ్యము విపులముగఁ దెలిపియున్నాఁడు. వలయునేని 25-వ పుట 30-వ పద్యము. తే. సంజకెం పునుదిమిరపుం ధంపునలుపు, గమిచి బ్రహ్మాండభాండంబు ధగరము మెఱసె, బరమ పరిపాకదశవృంత ధంధమెడలి, పతనమగుతాటి పంటితో ధబ్రతిఘటించి.” యను దీనిం జూడుడు. ఇట్టివి కొల్లలుగనున్నయవి. కవన మెచ్చటనేగాని తడవికొనినట్లగవడదు. “ముగరంగూర్చిన ముండదైవమునకుఁ ధమోమోట లేదోనుమీ” యను దానివంటి దేశీయములు మంచినిశ్చయముగ నీకవి వాడును. వేయేల? హరవిలాసమున “గప్పలు, గఱివరట్కరవర గట్టనియఱచె” అని కప్పలకూతలను గవిత్యమునఁ జేర్చివ్రాసిన యీ మహాకవి శైలియిట్టిట్టి దనవలయునే?

ఇతనికి శైవపక్షపాతము మెండనుట యీతనిచే రచింపఁబడిన గ్రంథములవలననెకాక యీ భీమఖండమునందు శ్రీకూర్మము సర్వపురమునుంగూర్చి మూలమున రెండధ్యాయములు మిక్కిలి విపులంబుగఁ స్తుతిపాతములతోడ వ్రాయఁబడియుండ నాంధ్రంబున నీ రెండుస్థలములు నొక్కపద్యమున (29-51) నొక్కొక్క పాదమున నతిసంక్షేపముగ వర్ణింపఁబడుటవలనను దెలిసికొననగును.

88.	137	} మూలము
13.	90	
37.	120	ఎల్ల శిష్యుల
107.	77	నీమటు.

యుండు నీ పద్యము నిరర్థనము. ఈకవి తన కావ్యములయం దేయేవిధముగ భాషన బోషింప యత్నించినదియు నీపద్యము తెలుపును:—

నీ. వచియింతువేములఁవాడ భీమనభంగి, నుద్దండలీలనొఁగ్గొక్కమాటు

భాషింతునన్నయఁ భట్టుమార్గంబున, నుభయవాక్ప్రాశ్నినొఁగ్గొక్కమాటు

వాక్రుత్తుతిక్కయఁజ్వప్రకారము రసా, భ్యుచితబంధముగ నొఁగ్గొక్కమాటు

పరిధవింతుప్రబంధఁ పరమేశ్వరునిశేవ, సూక్తివైచిత్రి నొఁగ్గొక్కమాటు.

శ్లో. “కాశీఖండ మయఃపిణ్డం నైషధం విద్యదాషధమ్”

అనునటుల దేవభాషలో మిక్కిలి కఠినములు నాఁ బ్రసిద్ధిఁ గాంచిన కావ్యముల నీ కవిభిక్షామణి నాహసించి తెనింగించెనన నీతని సామర్థ్యమునుగుఱించి వేఱు గఁజెప్ప నక్కఱయుండదు. ఈ కవి వ్రాసినగ్రంథములలో గొప్పవియు రసవంతములును ముద్రితములు నగు కాశీఖండము నైషధ మనునవి భాషాంతరీకరణములు తక్కినవియు నారసించూచినఁ జఱచు దేవభాషలోని యేదో యొక గ్రంథమునం దుండి వ్రాయఁబడినట్లే యేర్పడును. ఎట్లనం బ్రకృతము శ్రీ సరస్వతియను మాన పత్రికయందు ముద్రింపఁబడుచుండు హరవిలాసమున 4-వ యాశ్వాసమున గౌరీతపస్సు, వివాహసం దేశము మొదలగు పట్లం జూడుఁడు. కాళిదాసు కుమారసంభవమునకు యథాశ్లోకము భాషాంతరీకరణముగ నుండుట తెలియును. ఈ కవివ్రాసిన భాషాంతరీకరణములు యథాశ్లోకముగ వ్రాయఁబడి యుండలేదు; ఈ విషయమున నీకాలపు భాషాంతరీకరణములగు కుమారసంభవము శాకుంతలాది నాటకములు మొదలగువానితో నివి తులఁదూఁగవు. తనతో సమకాలికుడైన బమ్మెరపోతనా మాత్యుండు మూలము ననుసరించినంతమాత్రముఁగూడ నీకవి యనుసరించియుండ లేదు, దృష్టాంతములం జూడుఁడు:—

23-వ పుట 13-వ పద్యమున “సంతతము దేవవేశ్యాభుజంగుడతఁడు” అని యున్నది. దీనికి మూలము “సహిసర్వదేవరాట్” సాధ్యమైనపట్ల నెల్ల నిట్లు దేవునకేని గొప్పవారికేని యీ భుజంగత్వముఁ గల్పించుట యీ కవియొక్క గొప్పలోపము. దీనివలననే కృతివతినింగూర్చి వ్యవస్థంతములలో “పంచారామనధూటీ పంచాస్త్రవిహారకలి పాంచాలునకు” అని వ్రాసెను. ఇది యాకృతివతికేనిఁ బంచారామవాసినులగు పుణ్యాంగనలకేని గౌరవ జనకంబుగ నూహు నోచును.

యాస్థానకవులని యాసంస్థానపంశ చరిత్రమున వ్రాయఁబడి యున్నదటయని బ్రహ్మశ్రీ మహారాజరాజశ్రీ రాయబహుదరు కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులవారు వ్రాయుచు దానినిఁ దాము విశ్వసింపమని తమ కవులచరిత్రములోఁ దెలిపియున్నారు. “ఈ సర్వజ్ఞసింగమనాయకుడు కావ్యనాటకాలంకారములయందును దర్శనాధికరణాది శాస్త్రములయందును సమర్థుడై కావ్యములు వ్రాయఁజేయునందుఁ బ్రజ్ఞకలవాడై సింగభూపాలీయ మనునలంకార గ్రంథమును జేసెను. ఈయన పరాక్రమ శాలియై ప్రాథమికరాయలవారి దినములలోఁ బ్రసిద్ధుఁడుగ నుండెను. శ్రీభాగవతముఁ దెనిఁగించిన బమ్మెరపోతరాజనే కవీశ్వరుఁ డీయనమీఁద భోగినీదండకమును జెప్పినాఁడు. నైషధముఁ దెనిఁగించిన శ్రీనాథుండను కవీశ్వరుఁడు సింగమనాయని మీఁదఁ గొన్ని పద్యములఁ జెప్పియున్నాఁడు.” అని మాత్రమే యీవంశమువారి వంశవృక్షమునఁ గనఁబడుచున్నది. అయినను దీని నాధారముగఁ గొని యింగ్లీషు భాషలో రాజా టి. రామరావుగారిచే వ్రాయఁబడిన వంశచరిత్రమందుమాత్ర మిట్లని యున్నది:—“His Court is said to have been adorned by several poets among whom were Bammera Pota Raju who translated the Bhagavatam in Telugu and Sreenathudu the Telugu translator of Naishadam. Sarvagna Singama Nayudu formed the subject of a composition by the former called Bhoginee Dandakam and of some stray verses by the latter.” పోతన శ్రీరామ చంద్రుని యాస్థానకవియేకాని సామాన్య సరపతుల నాశ్రయించినవాఁడు కాఁడనుట లోకవిదితము. శ్రీనాథుఁడు తన గ్రంథములను రెడ్లకును వారి మంత్రులకును భాండాగారాధ్యక్షులకును సంకితం బొసఁగి లాభ మపేక్షించినవాఁడై యుండఁగ నతఁ డాస్థానకవియై యుండినచో “ఇప్పును జేశ్వరాధముల కిచ్చి పురంబులు వాహనమ్ములు ॥ సొమ్ములుఁ గొన్ని పుచ్చుకొని సొక్కి శరీరము వాసి కాలుచే ॥ నమ్మెటపోటులం బడక సమ్మతి శ్రీహరి కిచ్చి చెప్పెనీ ॥ బమ్మెరపోతరాజుకొండు భాగవతంబు జగద్ధితంబుగ ॥” అని సరాంకితమున కెంతేనియు విముఖుడై కేవల ముదాసీనుడైయున్న బమ్మెరపోతనామాత్యుని నెట్లా యెప్పించి భోగినీదండకముం గైకొనిన సరసుఁ డగుసింగభూపాలుఁ డితనివలన నొక గ్రంథమేనియు సంకితము నడిగియుండమికిం గారణ మేమియై యుండును? కావున నీవార్త విశ్వసనీయము కానిదే. అయినను శ్రీనాథునకును సింగభూపాలునకును సమాగమము కలిగినదియు పార లొకరియం దొకరు మిగుల గౌరవముంచియుండి రనుటయు విదితంబు. ఎట్లనిన శ్రీనాథుఁడు సింగమనాయని కొలువుకూటంబు దరియం బోవునపు డీలాగు సరస్వతిని నుతించెనట.

ఇట్టివి కొన్ని మృగ్యంబులగు ప్రయోగంబు లీకావ్యంబునఁ గనఁబడినవి. ఆంధ్రలక్షణంబు దెఱంగుంబట్టి యివి లక్షణవిరుద్ధంబులన సాహసింపము అఖండ యతి యీకవికి సమతము.

ఉత్తరభాగమునం దేకారణముచేతనో యీ గ్రంథము మిక్కిలి యజాగ్రత్త యో వ్రాయఁబడిన ట్లగపడుచున్నది. ఎట్లనిన:—

54-62 తీర్థముల పేర్లును వరుసయ్యఁ గ్రమంబుగలేదు.

85 వక్త యెవరయినదియు మఱచి వ్రాయఁబడి యున్నది.

106-వ పుట 67-వ పద్యమున అయిదుతరముల పూర్వుల నవలమీఁద, నందఱును గాచు నూర్ధ్వోః కాలయముల దీనికిమూలము “దశపూర్వాదశాప రాః” అని యున్నది. 10-కి 5 వేసినది సహజోక్తికిని విరుద్ధముగనున్నది.

117-వ పుట 157-వ పద్యము ప్రథమపాదమునఁ బాపములు ప్రబలు ననఁబడియె. 2-వ పాదమున పాపక్షయము పేర్కొనఁబడియె. పాపంబులెట్లు ప్రక్షయం బందునో వ్రాయఁబడియుండ లేదు. మూలమున నీచట్టున “సత్సమాగమ మన్నాను కథాశ్రవణయోగతః | పాపక్షయోభవేద్దేవి” అని యున్నది.

గ్రంథాంతమున యోగవర్జనమువట్ల మూలాతిక్రమణమును గ్రమభంగమును దండిగఁ గనఁబడుచున్నవి.

ఈ కవి వ్రాసినగ్రంథములలో “వీధినాటకము” అనునది యొకటి పేర్కొని యున్నాముకదా? వీధియనునది దశరూపకములలో నొకటి. శ్రీనాథునకేని యాతని సమకాలికులకేని నాటకములు వ్రాయనేల బుద్ధిపుట్టకపోయెనో యది మిక్కిలి చింత్యము.

ఈకవి భాగవతము నాంధ్రంబున రచించిన మహాకవియగు బహురహిత రాజునకు బావమఱింది యందురు. వేంకటగిరిరాజులకు మూలపురుషుఁ డగుచెవి రెడ్డిమొదలు పదవతరమునం బుట్టి రాజ్యమేలిన సర్వజ్ఞసింగమనాయని నతనికి ముందు వాఁడైన సింగమనేని సందర్శించిన ట్లగపడుటచే నీతనికాలము క్రీస్తు 15-వ శతాబ్దము పూర్వార్థములోనిది యనవచ్చును. భీమఖండము ప్రథమాశ్వాసము 31-వ వచనమువలన నీ కవినఁ బాలించిన రెడ్లయాస్థానము రాజమంహేంద్రవరమని యేర్పడుటవలనను నితఁడు తన గ్రంథములనెల్ల రెడ్లకో వారివారికో యంకితమిచ్చి యుండుటవలనను నితని నివాసభూమి రాజమంహేంద్రవర మనియె చెప్పవలసి యున్నది. శ్రీనాథుఁడును బోతనామాత్యుఁడును వేంకటగిరి సర్వజ్ఞ సింగమనాయని

దండిబిగుదులసురతాని ♦ గుండెదిగుల, భలరె యల్లయవేముని ♦ పగఱమింప
రమణమించిన మేదిని ♦ రావుబిరువ, సంగరాటోపమాదయ ♦ లింగభూష.

అనుపద్యమును జదివి దానిని మరలఁ బుచ్చుకొనెను. ఇదియునుఁగాక పైను
దాహరింపఁబడిన “నూనూఁగుమీసాల” యను పద్యమువలన శ్రీనాథుఁడు కాశీఖండ
మును రచించినపుడు “ప్రౌఢనిర్భరవయఃపరిపాకమును” దాఁటియుండెను. ఆ కాశీ
ఖండ మల్లాడ వీరభద్రాచార్యుఁడై వేంకటగిరి సంస్థానము వారిలోఁ దొమ్మిదవ పురుషాంతర
మునం దున్నలింగము నేని సమకాలికుఁడు. దీనికిఁ బ్రమాణము.

ఉ. బల్లరగండలింగవిభు ♦ పాదమునందుఁ బసిండియందె తా

ఘల్లురుఘల్లుఘల్లురని ♦ ఘల్లుని మ్రోయఁగ భీతి గుండియల్

ఝల్లురుఝల్లుఝల్లురని ♦ ఝల్లున నల్లలాడుచుందు రా

యల్లయరెడ్డివేముఁడును ♦ నాతనితమ్ముఁడు వీరభద్రుఁడున్.

ఈకవి సింగమనాయనియొద్దకు రాఁ గతము మృగ్యము.

పైనుడువఁబడిన “సర్వజ్ఞ నామధేయము” అను పద్యమును సింగమనాయని
కొలుపులో శ్రీనాథుఁడు చదివి మరలినవెనుక రెడ్లవారతని నిచ్చకాలమారియని
యాక్షేపించినట్లును దానికతఁ డాపద్యమున కన్యార్థము కల్పించినట్లును నొక
వ్రతీతి బ్రహ్మశ్రీ గురుబాడ శ్రీరామమూర్తిపంతులవారి కవి జీవితములందుఁ గనఁ
బడుచున్నది. “దీనారటంకాల” యను పద్యముం జదివినవారును “సింగభూపా
లీయ” మనునామాంతరముగల “రసార్ణవసుధాకరా” ద్యున్త్రంధకర్తయు రసజ్ఞుఁడునునగు
సింగభూపాలునిమహిమ నెఱింగినవారు నీకథ నెంతయు నవ్వురు. సర్వజ్ఞ నామధే
యము అని శ్రీనాథుఁడు పొగడినదే నిజమును సలక్షణమును.

ఇంక శ్రీనాథునిఁ బోతనామాత్యునిఁ గూర్చి కొన్ని కథలు కలవు. అవి
యన్నియుఁ బోతనామాత్యుని పారలౌకిక ధర్మంబును శ్రీనాథుని యైహికభోగేచ్ఛను
దెల్పునవి.

ఇంతటి మహాకవి యయ్యును గొప్పవారియాశ్రయముగలిగియుండియు ననేక
గ్రంథముల రచించి యనేకుల కంకిత మిచ్చి లాభముఁ బొందియుండియు శ్రీనా
థుఁడు తనయందలి గొప్పలోప మగు స్త్రీతౌల్యము వలనఁ గాఁబోలు నవసానదశ
యందు మిగుల దారిద్ర్యము ననుభవించినట్టు లీక్రిందిపద్యములు తెల్పుచున్నయవి.

సీ. కవిరాజుకంఠంబుఁ ♦ గొఁగిలించెనుగదా, పురవీధినెదురెండఁ ♦ బొగడదండ

సార్వభౌమునిభుజా ♦ స్తంభమెక్కినుగదా, నగరివాకిటినందు ♦ నల్లగుండు

సీ. దీనారటంకాలఁ ♦ దీర్ఘమాడించితి, దక్షిణాధీశుము ♦ త్యాగశాలఁ
 బలుకుతోడై తాండ్ర ♦ భాసామహాకావ్య, నైషధగ్రంథసం ♦ దర్శమునకుఁ
 బగులఁగొట్టించి తు ♦ దృఢవివాదప్రాధి, గొడడిండిమభట్టు ♦ కంచుధక్కఁ
 జంప్రశేఖరక్రియా ♦ శక్తిరాయలయొద్దఁ, బాదుకొల్పితి సార్వ ♦ భామచిరుద
 మెటుల మెప్పించెదో నన్ను ♦ నింకమీఁద, రావుసింగమహిపాలు ♦ దీవిశాల
 నిండుకొలువున నెలకొని ♦ యుండినీవు, సకలసద్గుణనికురుంబ ♦ శారదాంబ.

ఇట్లు నాయనింగారి సన్నిధింజేరి శ్రీనాథుఁడు,

కం.సర్వజ్ఞ నామధేయము, శర్వునకే రావుసింగ ♦ జనపాలునకే
 యుర్వింజెల్లును నితరుని, సర్వజ్ఞుం డనుట కుక్క ♦ నామజమనుటే.

యనియెనట. అంత నాభూకాంతుం డొకసమస్య నొసంగ దాని నిట్లు
 వూరించెనట.

ఉ. తక్కక రావుసింగవసు ♦ భాధిపుఁ డథుల కిచ్చుచున్నచో
 దిక్కిలలేనికన్దుని ద ♦ ధీచిని ఫేచరువేల్పుమానుఁ జెం
 పెక్కినకామధేనువు శి ♦ బీంద్రుల నెన్నెదు భట్టదిట్టవై
 కుక్కవొ నక్కవో ఫణివొ ♦ క్రోతివొ పిల్లివొ భూతపిల్లివో.

శ్రీనాథుఁడు సింగమనాయనిఁ జూచినపుడు ముదిమినయసున నుండవలయు.
 ఏలయన సీవంశమున నెనిమిదవపురుషాంతరమున నుండిన కుమారవేదగిరినాయఁడు
 మాచారెడ్డిని గొట్టి యాకాలపు దురాచారపద్ధతిని దల దనతత్త్వపడిగలోఁ బొదివిం
 చెను. మాచారెడ్డి సోదరుఁ డనవే మారెడ్డి యంతటఁ బగఁబూని యాకుమార వేద
 గిరినోడించి యాతని తలఁ దెగనటికి దానిం దనతత్త్వపడిగలోఁ బొదివిం చెను. ఆ వేద
 గిరితమ్ముఁడు లింగమనాయఁడు సింగమనాయని పైతరమువాఁ డా యన వేమారెడ్డిం
 జంపి యతని తలను దనతత్త్వపడిగం బొదిగించినదిగాక సందికంతపోతరాజును కఠారిని
 నైతముఁ గైకొనెను. ఈ కఠారికై శ్రీనాథుఁడు లింగమనీనింజేరి.

సీ. జగనొబ్బగండాంక ♦ సంగ్రామనిశ్శంశ, జగతీశరాయవే ♦ శ్యాభుజంగ
 యభులకోటలగొంగ ♦ యిరిరాజమదభంగ, మేలందుధరణీశ ♦ మీనజాల
 మూరురాయరగండ ♦ మురియురాజులమిండ, యభివృద్ధిమీఱుచౌ ♦ హత్తిమల్ల
 ఘనగాయగోవాళ ♦ కామినీపాంచాల, బ్రహ్మోయశశివంశ ♦ పరశురామ

విషయ సూచిక.

ప్రథమాశ్వాసము.

విషయములు.

పాఠములు.

౧	ఇష్టదేవతా ప్రార్థనము	౧
౨	పురాతన కవీంద్రగుణకోర్తనము	౨
౩	కుకవి నిరాకరణము	౩
౪	ఉపోద్ఘాతము..	౪
౫	వేమభూపాలుని వంశావతారవర్ణనము	౫
౬	కృతినాయ వంశావతారవర్ణనము..	౬
౭	వప్యంతములు	౧౨
౮	దక్షరామపురవర్ణనము..	౧౩
౯	కథాప్రారంభము..	౨౦

ద్వితీయాశ్వాసము.

౧౦	సూర్యాస్తమయవర్ణనము	౨౪
౧౧	చంద్రోదయవర్ణనము	౨౬
౧౨	సూర్యోదయవర్ణనము	౨౭
౧౩	వ్యాసమహర్షి యాత్రకు వెడలుట	౨౮
౧౪	పీఠికాపుర వర్ణనము	౨౯
౧౫	కుమారరామ వర్ణనము	౩౦
౧౬	సర్పపుర వర్ణనము	౩౧
౧౭	అగస్త్యుడు వ్యాసమహర్షిఁ గాశిఁ బ్రాసాదమునకుఁ గారణం బడుగుట	౩౩
౧౮	వ్యాసులు తాను గాశిఁబ్రాసినకారణంబుఁ జెప్పుట	౩౪
౧౯	వ్యాసులు కాశిని శపింపఁబూనుట	౩౫
౨౦	విశ్వనాథుడు పార్వతీతోడ వ్యాసాదు లుండిన వేదికకడకు విజయము చేయుట	౪౦
౨౧	శంభుండు వ్యాసుని శిష్యులతోడఁగాశి వెడలిపొమ్మనుట	౪౧

తృతీయాశ్వాసము.

౨౨	కలశభవ్రుడు పారాశర్యునకు దక్షరామమహిమంబు చెప్పుట	౪౪
౨౩	వ్యాసాదు లాకసంబుననుండి భీమమండలంబుఁ గనుగొనుట	౪౯
౨౪	వ్యాసాదులు దక్షరామంబుఁ బ్రవేశించుట	౫౧
౨౫	ఇంద్రుడు దేవతలకు శివలింగమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పుట..	౫౫
౨౬	బ్రహ్మదులు భీమేశ్వరు వర్ణించుట	౫౮

ఆంధ్రనైషధకర్త ♦ యంఘ్రియుగ్గంబునఁ, దగిలియుండెనుగదా ♦ నిగళయుగము
వీరభద్రారెడ్డి ♦ విద్వాంసుముంజేతి, వియ్యమందెనుగదా ♦ వెదురుగొడియ
కృష్ణవేణు ఖానిపోయె ♦ నింతఫలము, బిలబిలాఱులుదినిపోయె ♦ దిలలుఁ బెసలు
బొడ్డువలెను గొడ్డేటి ♦ మోసపోతి, నెట్లుచెల్లింతుఁ డంకంబు ♦ లేడునూర్లు.

సీ. కాళికావిశ్వేశుఁ ♦ గలిసెవీరారెడ్డి, రత్నాంబరంబు లే ♦ రాయఁడిచ్చుఁ
గైలాసగిరిఁ బండె ♦ మైలారు విభుఁడేగి, దినవెచ్చ మేరాజు ♦ తీర్పుఁగలఁడు
రంభఁ గూడఁ దెనుంగు ♦ రాయరాహుత్తుండు, కస్తురి కేరాజుఁ ♦ బ్రస్తుతింతు
స్వర్గస్థుఁ డయ్యెవిఁసనమంత్రి మఱిహేమ, పాత్రాన్న మెవ్వనిఁపంకిఁగలదు
భాస్కరుఁడుమున్నె దేవునిఁపాలికరిగెఁ, గలియుగంబుననికనుండఁ ♦ గష్టమనుచు
నరుగుచున్నాఁడు శ్రీనాథుఁ ♦ డమరపురికి, దివిజకవివరుగుండియ ♦ లిగురనఁగ.

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామాయనమః.

శ్రీమహా గణాధిపతయేనమః.

శ్రీమాణిక్యంబాసమేత శ్రీభీమేశ్వరస్వామినేనమః

శ్రీ భీమేశ్వరపురాణము.

ప్రథమాశ్వాసము.

స్తనగంధసార పరిః షేకసమంచిత సాయకప్రయో
గాస్తమహాపురత్రయం డిహార్యధనుర్ధరుఁ డర్కకోటి దీ
ప్తిస్తవనీయవిగ్రహుఁడు భీమయదేవుఁడు దక్షవాటికా
వాస్తుఁడు ప్రోచుఁగావుత ధ్రువంబుగ దేవయయన్న భీమశిన్. ౧

ఇష్ట దేవతాప్రార్థనము.

ఉ. ఏనికమోముతా ల్పెలుకఁ నెక్కినరావుతిరాజు సారసే
నానియనుంగుఁబెద్దన విఁనాయకదేవుఁడు కర్ణతాళర్పుం
ర్ఘానిలతాడినంబున నిఁరంతరముఁ బ్రబలాంతరాయసం
తానమహాఘనాఘనకఁదంబములఁ నిదళించుఁ గావుతన్. ౨

ఉ. బాలికమోము మత్తవనఁబర్తికిశోరకలాస్యలీలఁ బై
వాలిచి పచ్చకప్పరపుఁవాసనతోడి ముఖారవిందతాం
బూలపుమోవి మోవిపయి ఁ మోపుచు రాధకు నిచ్చు ధూర్తగో
పాలుఁడు ప్రోచుఁగావుత మఁపారకృపామతి మంత్రియన్ననిన్. ౩

సీ. రాజీవభవుని గాఁరావుఁబట్టపుదేవి, యంచబాబానెక్కు ఁ నలరుఁబోణి
పసిడికి న్నెరవీణెఁ ఁ బలికించు నెలనాఁగ, పదునాల్గువిద్యల ఁ పట్టుఁగొమ్మ
యీరేడుభువనంబు ఁ లేలునంపవోచేడె, మొలకచందురుఁదాల్చుఁముద్దరాలు
వెలిచాయకొదమరాఁచిలుక నెచ్చెలికత్రై, ప్రణవపీఠికనుండు ఁ వద్దగంధి

౧. శ్రీస్తన... త్రయండు = విష్ణువునే బాణముగాఁ బ్రయోగించి త్రిపురంబుల నాశనము చేసినవాఁడు; ఆహార్యము = పర్యతము, (ఇచట మేరువు.) ౨. అంతరాయసంతానము = విఘ్న పరంపర; ఘనాఘనము = మేఘము. ౩. బాలిక = కన్యక, ఇచట రాధ.

౨౭	ఆగస్త్యుడు వ్యాసునకుఁ బంచతీర్థంబుల వివరించుట	౬౧
౨౮	ఆగస్త్యవ్యాసులు భీమేశ్వరాలయంబుఁ బ్రవేశించుట	౬౩
౨౯	వ్యాసుడు భీమేశ్వరార్చనంబు సలుపుట	౬౫
౩౦	వ్యాసు లీశ్వరు నుతించుట	౬౬

చతుర్థాశ్వాసము.

౩౧	ఆగస్త్యుడు తీర్థమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పుట	౭౫
౩౨	క్షీరసాగరమథనకము ప్రారంభము	౭౭
౩౩	శివుడు హాలహలము మ్రింగుట	౭౯
౩౪	దేవతలీశ్వరుని స్తుతించుట	౮౦
౩౫	శివుని యాజ్ఞను నురానురులు విఘ్నేశునిఁబూజించి పాల్కడలి తరియించి చంద్రులఁ బడయుట	౮౨
౩౬	దేవాసురు లమృతమునకై పోరుటయు శ్రీమన్నారాయణుడు దేవారుల వంచించుటయు	౮౩
౩౭	నారదోక్తిననురు లీశ్వరునిఁబూజించి వరంబులు వడసి లోకముల బాధించుట..	౮౪
౩౮	బ్రహ్మవిష్ణుదులు శివునికడకేగి మొఱవెట్టుట	౮౪
౩౯	ఈశ్వరుడు త్రిపురాసురుల నిర్జించుట	౮౬
౪౦	తుల్యభాగ యుత్పత్తి క్రమము	౯౪
౪౧	శ్రీభీమనాథేశ్వరుడు దనకుఁ దాన ప్రతిష్ఠితుండగుట	౯౬

పంచమాశ్వాసము.

౪౨	నూర్వండు కైలాసమున కరిగి శివుని దక్షారామమునకుఁ దోడితెచ్చుట..	౯౮
౪౩	మహాదేవుడు ప్రమథగణనమేతుడై దక్షారామమునకుఁబోవుట	౧౦౦
౪౪	శివుడు దక్షారామంబుఁ బ్రవేశించుట	౧౦౨
౪౫	శ్రీకంఠుడు దక్షారామ భీమేశుతో వైక్యతం బొరయుట	౧౦౪
౪౬	లక్ష్మ్యదులు శ్రీభీమేశుని స్తుతించుట	౧౦౫
౪౭	దివస్వతి బృహస్పతిని దానములఁగూర్చి యడుగుట	౧౦౫
౪౮	భూదానమహిమ	౧౦౬
౪౯	దివస్వతి శ్రీభీమేశ్వరునకు భీమమండలంబు సమర్పించుట	౧౦౭
౫౦	వసంతర్తు వర్ణనము	౧౦౯
౫౧	సప్తముని స్తోత్రము	౧౧౪
౫౨	గౌరికి మహేశ్వరుండు భక్తి విజ్ఞానయోగంబుఁ జెప్పుట	౧౧౬

మ. హరచూడాహరిణాంకవస్త్రతయుఁ గాఁలాంతస్ఫురచ్ఛండికా
పరుషోద్ధాఢపయోధరస్ఫుటతటీపర్యంత కాఽన్యముఁ
సరసత్వంబును సంభవించె ననఁగా * సత్కాన్యముల్ దిక్కులం
జరకాలంబు నటించుచుండుఁ గవిరాజీగేహ రంగంబులన్. ౧౧

—అథ కుకవి నిరాకరణము. అథ—

చం. వెన ననుధాన్ధలంబునఁ గ*వీంద్రులు గొందఱు శేముషీమషీ
రసము మనఃకటాహ కుహారంబుల నించి కలంచి జిహ్వాకా
కిసలయతూలికం గొని లి*ఖంతురు కబ్బము లెన్నఁగా మహా
న్యసనముతో నిజాననవి*యత్తలతాళపలాశరేఖలన్. ౧౨

తే. బోధమల్పంబు గర్వ మ*భ్యున్నతంబు, శాంతినివృచ్చరంబు మ*చ్చరము ఘనము
కూపమండూకములుఁబోలెఁ గొంచెమెఱిగి, పండితంమన్యలైన వై*తండికులకు

తే. నికటమున నుండి శ్రుతిపుట*నిష్ఠురముగ, నడరికాకులు బిట్టు పెద్దఱచినప్పు
డుడిగిరాయంచ యూరక*యుంటలెన్న, సైఃపరాకున్న నెం దేనిఁజనుటయొప్పు.

✓ తే. ప్రాణిఁబరికింపసంస్కృత*భాషయంద్రుఁడగునుడికారముననాంధ్ర*భాషయందు
లెవ్వ రేమన్న నంద్రుగా*కేలకొఱత, నాకవిత్వంబు నిజము క*ర్ణాటభాష. ౧౩
మ. అని యిట్ట దేవతాప్రార్థనంబును బురాతనకవీంద్రగుణకీర్తనంబును గుకవి నిరాకర
ణంబును జేసి యాత్మగతంబున. ౧౬

తే. నవమరుత్తు చరిత్రంబు * నైషధంబు,
సప్తశతీ పండితాగాధ్య*చరిత మనఁగఁ
గావ్యములు పెక్కుచెప్పియఁగొంతుచనక
వెండియును గావ్య మొకటిఁగా*వింపఁదలఁచి. ౧౭

మ. ఉన్నంత. ౧౮

—అథ ఉపోద్ఘాతము. అథ—

సీ. ఏమంత్ర కులదైవ * మిందు శేఖరుఁడు ద, తొగామభీమేశుఁ * డఖలకర్త
యేమంత్ర యేలిక * యిత్తోవహాంధాత్య, రామనన్నిభుడైన * వేమన్యపతి

౧౧. హర వక్రత = శివుని జటాజూటమందుండు చంద్రునివలె వక్రముగలట్టియును, తనఁగాఁ గేవల ప్రాధికవీశ్వరాంగీకృతమయి సామాన్యకవిజనానవబోధమగు రహస్యములని యర్థము. ౧౨. మషీ=మసి, (సిరా.) తాళపలాశ = తాటియాకు. ౧౩. నివృచ్చరము = లేమిడి; పండితం మన్యులు = పండితులుగాకుండినను దాము పండితులమని గర్వపడువారు; వైతండికులు = వితండా వాదము చేయువారు. ౧౪. నుడికారము = మాటల చమత్కారము.

తే. మందరాచలకంఠరఃపుష్పమాన, దుగ్ధపాథోధిలహరికోఃపూభతయైన
లలితసాహిత్యసాహిత్యలక్ష్మీనానఃగు, వరదయై మాకు వినతగీర్వాణి వాణి. ౪

పురాతనకవీంద్రగుణకీర్తనము. ఊహ

శా. శ్లోకంబుల్ శతకోటిఁ గాండములుగాఁ సూత్రించి రామాయణం
జేకైకాక్షర మెల్లపాపముల మాఁయింపంగ నిర్దించి ను
శ్లోకుండైన పురాణసంయమివరున్ జూతు స్తనోపేధి వా
ల్లికిన్ బ్రహ్మపదావతీర్ణకవితాఃలీలావతీవల్లభున్.

౫

మ. తలఁతున్ భారతసంహితాధ్యయన విద్యానిర్మితప్రక్రియా
నలినప్రసృపునిన్ గళిందతనయాంతరేద్విపుణ్యస్థలీ
పులినాభోగ కృతావతాను నవరాంభోజాక్షురక్షీణ ని
ర్మలసాహిత్య కళాసమృద్ధికయి పాఠాశర్యమానీశ్వరున్.

౬

సీ. ప్రణతించు రసభావభావనామహనీయ, కవితాసముల్లాసుఁ గాళిదాసు
గణుతించు నిరవద్యగద్యపద్యనిబంధ, పరితోషితస్థాణుఁ భట్టబాణు
భజించు సాహిత్యపదవీమహారాజ్య, భద్రాననానీయఁ బ్రవరసేను
వర్ణించు సంభోధి వార్హిచిగంభీర, తాసారవాక్సముత్కర్షుహర్షు
తే. భాన శివభద్ర సామిల్ల భల్లులకును, మాఘ భారవి బిల్వణ మల్వణులకు
భట్టి చిత్రవకవి దండిపండితులకుఁ, గీలుకొలుపుదు నొనలీపైఁ గేలుదోయి. ౭

కం. నెట్టుకొని కొలుతు నన్నయ, భట్టోపాధ్యాయసార్వభౌమునిఁ గవితా
వట్టాభిషిక్తు భారతఘట్టోల్లంఘనపటిష్ఠఁగాఢప్రతిభున్.

౮

ఉ. పంచమవేదమై వరఁగు భారతసంహిత నాంధ్రభాషఁ గా
వింఛెఁ బదేను పర్వములు విశ్వజగద్ధితబుద్ధి నెవ్వఁ డ
క్మాంచనగర్భతుల్యున క ఖండిత భక్తి నమస్కరించు ని
ర్వంచిత కీర్తివైభవ విరాజికిఁ దిక్కన సోమయాజికిన్.

౯

మ. కనకత్సాధరధీరు వారిధితటికాల్పప్టనాధీశ్వరున్
ఘనునిన్ బద్ధపురాణ సంగ్రహకళాకావ్యప్రబంధాధిపున్
వినమత్కాకతి సార్వభౌముఁ గవితావిద్యాధరుం గొల్తు మా
యనుఁగుందాతఁ బ్రదాత శ్రీకమలనాభామాత్య చూడామణిన్.

౧౦

౪. శా.శా=గుఱ్ఱము; ఈరేడు=పదునాలుగు; లలితసాహిత్యసాహిత్యలక్ష్మీ=మనోజ్ఞమైన సాహిత్యముయొక్క సంపూర్ణసంపద; వినతగీర్వాణి=మొక్కుచున్న చేపతాస్త్రీలుగలది. ౫. నుశ్లోకుండు=మంచికీర్తిగలవాడు; అవతీర్ణ=దిగిన; కవితాఃలీలావతీ=కవితయనియెడు స్త్రీ. ౬. కళిందతనయ=యమునానది. ౭. పరితోషితస్థాణు=కివుండు ఎవనిచే సంతోషించఁబడినవాడు; తృ-బవార్హిచి=నీటియలు. ౧౦. వినమజ్ఞాంతరసార్వభౌము, అనిపాఠ. వినమత్=న

సీ. ధారాసురత్రాణః ధాతీనమారంభః, గర్వసాధోరాశిః కలశజలకు
సప్తమాడియరాజః ఝూడియక్షౌపాల, వందితశ్రీపాదః పనః హులకు
సింహాద్రి పర్యంతః సీమాంధ్రమేదిసీ, మండలీ పాలనాః ఖండబులకు
హరికంఠవంతదం • తావళీలిఖ్యమా, నానేకజయశాసః నాక్షులకు

తే. వీరభద్రేశ వేమ పృథ్వీధవులకు ననుగుమంత్ర మహాప్రభా • నాగ్రగణ్య
బెండపూడన్న జగనొబ్బ • గండబిరుద, సచివదేవేంద్రగృతికధీశ్వరుని జేసి.

వ. సగ్గ ప్రతిసగ్గ వంశ మన్వంతర వంశానుచరితంబు లనుపంచలక్షణంబులతోడం
గూడి సపాదలక్ష గ్రంథసంఖ్యానమన్వితంబై పంచాశత్పంచమంశితంబై బహు
సంహితాసమాక్షిర్ణంబైయొప్పు శ్రీమహాస్తాండంబు నాదిపురాణంబునందు గోదా
వరీఖండంబు శ్రీమద్దక్షరామభీమేశ్వరమాహాత్మ్యసంఘటంబగుటం జేసి భీమేశ్వర
పురాణంబనంబరఁగు; నది యాంధ్రభాషాప్రబంధంబుగఁ జెప్పందొడంగితి; నస్తు
హాప్రారంభంబునకు మంగళాలంకారంబుగా నస్తుహామంత్రశ్వరునేలిన వీరభద్రే
శ్వర వేమభూపాలుర వంశావతారం బభివర్ణించెన.

30

— ❀ — వేమభూపాలుని వంశావతారనర్ణనము. ❀ —

ఉ. కైటభదైత్యవైరి పదఃకంజమునం దువయంబు నొందె మి
న్నేటికి భూతధాత్రికిని • నెంతయు నచ్చిన తోడఁబుట్టువై
హాటకగర్భముఖ్యనిఘఃలామరమాళి మహామణిప్రభా
పాటలనర్ణమైన యొకఃపావనవర్ణ ముదీర్ణసంపదన్.

31

వ. అప్పణ్యవంశంబు కంసాసురధ్వంసించరణవల్లవంబు దనకుఁ బుట్టి నిల్లుగావునఁ
గారణ గూణసంక్రమంబునంబోలెఁ జామరతోమరచ్చత్రధనుఃఖిద్దాది చిహ్నోప
శోభితంబై, చన లేటినీటివలని సోఁరీయన్నేహులబ్ధంబులుంబోని పావనత్వ శుచిత్వ
గాంభీర్య మాధుర్యంబులు చరితమనస్వభావవచనంబుల ధరియించి సైదోడుం
బొదివి విశ్వవిశ్వంభరా క్రీడనంబు దనకువిదిర్చిన పగమఁజెంతి యంతరంగంబున
సంతరించి నిఖిలప్రపంచంబునకు నాధారంబై న్రవర్తిల్లె అందుఁ బద్మనాయకులన
మెలమలనఁగ మ్మలనసరినర్ణనవంటర్లన బహుప్రకారశాఖోపశాఖాభిన్నంబులైనమా
ర్గంబులం ద్రిమార్గగంగాప్రవాహంబులుంబోలె గోత్రంబు లెన్నియేనియు జగత్తు
విత్రంబులై ప్రవహించుచుండఁ గల్పంబు లతిక్రమించి మన్వంతరంబులు జరిగి
యుగంబులునరికడచి వత్సరంబులుచని కాలచక్రంబులతిక్రమించుచుండఁ జతుర్థ
కులమాళిమండనంబై కీర్తివిహారఘంటావధంబైన పంటమహాన్వయంబు బాకనాటి
దేశంబున భద్రవీరంబునధివసించి సింహా విక్రమనగరదువ్వాహు గండవరాది పట్ట
నంబులు నిజనివాసంబులుగా భూలతాదష్టాష్టాదశదీప్తిపాంతరాళులగు భూపాల

యేమంత్ర సితక్తిరి ♦ యేమవారాసుల, కడకొండ యవులచీకటికి గొంగ
యేమంత్ర సాభాగ్య ♦ మిగురుగైదునజోదు, లాలిత్యలీలకు ♦ మేలుబంతి
తే. యతఁడు కడ్లాట లాట బోటాంగ వంగ, కురు కురు కుంతలావంతిఁ ఘూర్జరాది
నృపనభాస్థానబుధవర్ణ ♦ సీమసుగుణ, మండనుఁడు బెండపూఁడున్న ♦ మంత్రవరుఁడు.
వ. ఒక్కనాఁడు. ౨౦

సీ. భాట్టప్రభాకరప్రస్థాన సంవేద్య, లుద్దండ పండితు ♦ లొక్కవంక
ఫణిపభాషితభావ్య ♦ ఫక్కికాభావజ్ఞ, లుత్తమ ప్రాగల్భ్య ♦ లొక్కవంక
గణభుజ్జతగ్రంథ ♦ గాఢార్థవిదులు బాహుశ్రుత్యసంపన్న ♦ లొక్కవంక
వేదాంతవాసనా ♦ విశ్రాంతహృదయజ్ఞ, లుపనిషత్తత్వజ్ఞ ♦ లొక్కవంక
తే. నుభయ భాషాకవిశ్వరు ♦ లొక్కవంక, వేశ్యలొకవంక నొకవంక ♦ వీరభటులు
బలసికొలువంగఁగొలుపుండి ♦ పిలువఁబంపె, బెండపూఁడున్నమంత్రీశ్వరుండునన్ను.
గీ. ఇట్లు పిల్పించి సమ్మాన ♦ మెనకమెనఁగ, సముచితాననమున నుంచి ♦ చతురలీల
నానతిచ్చెను రాయవే శ్యాభుజంగు, మంత్ర గంభీరధీరసంభాషణముల. ౨౧

సీ. వినిపించినాఁడవు ♦ వేమభూపాలున, కళిలపురాణ విద్యాగమములు
కల్పించి నాఁడవు ♦ గాఢపాకంబైన, హర్షనైషధకావ్య ♦ మాంద్రభాష
భాషించినాఁడవు ♦ బహుదేశబుధులతో, విద్యాపరీక్షణ వేశలందు
వెదచల్లినాఁడవు ♦ విశదక్తిరిస్ఫూర్తి, కర్పూరములు దిశాంగణములందుఁ
తే. బాకనాటింటి వాఁడవు ♦ బాంధవుఁడవు, కమలనాభుని మనుమఁడవమలమతివి
నాకుఁగృహసేయు మొకవ్రబంధంబు నీవు, కలితగుణగణ్య శ్రీనాథకవివరేణ్య.
తే. సప్తసంతానములు నాకు ♦ సంభవించె, నొకవ్రబంధంబు వెలితిగా ♦ సుకృతగణు
నావెలితిమాననాపేర ♦ సంకితముగ, శివపురాణంబు తెనుఁగుగాఁ ♦ జేయు మొకటి.
వ. అదియును.

కం. బంధుర సపాదలక్ష, గ్రంథంబై యైదుపదులు ♦ ఖండంబులతో
సంధిల్లును స్కాందం బన, సింధువునకుఁ గాల్య లమరిచినచందమునన్. ౨౨
మ. అరవిందావృత్త కృత ప్రతిష్ఠఁడగు దక్షామణిభీమేశ్వరే
శ్వరు మాహాత్మ్యముతోడఁ గూడి భువన ♦ శ్లాఘాస్పదంబై యభం
గురమై స్కాందపురాణసారమగు శ్రీగోదావరీఖండముఁ
బరిపాటి రవియింపు మంద్రజగతిభాషావ్రబంధంబుగన్. ౨౩
వ. అని వలికి సబహుమానంబుగాఁ గర్పూరతాంబూలజాంబూనదాంబరాభర
ణంబు లొసంగి వీడుకొలిపిన. ౨౪

గర్జాటభూపతి • కానుక యనిచిన, ముక్తాతపత్రంబు • మ్రోలమెఱయు
 యవనాధిపతి యుపాయనముగా నొసఁగిన, పాగాహయంబులు • వాగెఱచుచు
 తే. దూరసుంతంతబాటహ • దొంతినున్నె, సప్తమాడియరాజన్య • సమితిమ్రొక్కు
 రాయవేశ్యాభుజంగసం • గ్రామపార్థ, గాయగోవాళ వేమన • త్తాధవునకు. 3౮

శా. దేవబ్రాహ్మణభక్తివర్ధితధరి • శ్రీచక్రనామ్రాజ్యల
 క్షీవాస్తోష్పతి సంస్తుతింపఁగఁదగు • శ్రీవేమపుక్ష్యశ్వరుఁ
 లావణ్యావరమత్స్యలాం ఛనుని నా • లంకాపురిశంకర
 గ్రావాభ్యంతరకూలముద్వహయశః • కల్లోలిసీవల్లభున్. 3౯

కం. కాంచీ శ్రీగిరి కాశీ, పంచారామాది దేవ • భవనంబుల న్రా
 యించెను వేమత్తాపతి, యంచితభూదానశాస • నాక్షరపంక్తుల్. ౪౦

సీ. ధరియింపనేర్చిరి • దర్శనెట్టెడు ప్రేల్ల, లీలమాణికాన్యంగు • భీయకములు
 కల్పింపనేర్చిరి • గంగమట్టియ మీఁదఁ, గస్తూరికాపుం • కములునొసల
 సవరింప నేర్చిరి • జన్నిదంబులమ్రోలఁ, దారహారములు ము • త్యాలనరులు
 చేర్పంగ నేర్చిరి • శిఖల నెన్నడుములఁ, గమ్మనికొత్తచెం • గల్వవిరులు
 తే. ధామముల నెండియును బైఁడి • దడఁబడంగ, బ్రాహ్మణోత్తములగ్రహ • రములలోన
 వేమభూపాలుఁ డనుజన్మ • వీరభద్రు, ధాత్రి యెలింప గౌతమీ • తటమునందు. ౪౧

తే. ధర్మశాసనఘనశిలా • స్తంభమెత్త, శ్రీముకుందోద్భవస్వామి • శివునిమ్రోల
 వీరభద్రే • ఘండాచంద్ర, తారకముగ, నగ్రహారాళి నఖలమా • న్యంబులొసఁగి. ౪౨

సీ. కమలాచలాగ్రమా • ర్కంఁడేయశివశిర, శ్మశించంద్రికాధౌత • సాధవీధి
 గోదావరీపుణ్య • కూలంకమాజల, స్ఫారితశ్రీరుద్ర • పాదయుగళి
 బలవదభ్యన్నత • ప్రాకారపరివేశ, గంఢూషితాజాంఢ • మండలంబు
 గంధదంతావళ • క్రైవేయఘంటికా, తంకారముఖరఘం • తూచథంబు
 తే. రాజబింబాననానూత్న • రత్నపేటి, వీరరాహుత్తనుభుళకం • తీరవాద్రి
 వేమభూపాలరాజ్యాభి • వృద్ధికిరము, సాంద్రవిభవంబు రాజమ • హేంద్రవరము. ౪౩

తే. వీరభద్రేశవేమపు • ధ్ధీధవులకు, మంత్రియగు బెండపూ • డన్న • మంత్రివరుని
 విమలవంశావతారంబు • విస్తరింతు, నభ్యుదయ హేతువుగఁ బ్రబం • ధాదియందు.

— శ్లోక కృతినాయక • వంశావతారవర్ణనము. శ్లోక —

సీ. ఆకాశలక్ష్మీకి • నవతంసకంబైన, మునిమండలములోని • మొదలి చుక్క
 యటకాల బ్రహ్మాండ • మప్పళించిన యట్టి, చిన్ని వేల్పులరాజు • గన్నతంద్రి

3౮. పండువాసురతాణి = పండువాడేశపురాజు; పాపడము = కానుక; ఉపద = కానుక; సం
 బెళ = వక్కలాకులత్తి; ఉపాయనము = కానుక.

గ్రామములకు ద్రిలింగభూమండలాఖండలులను బోలయవే మాన్మపో తాన్మ
వేమకుమారగిరీశ్వరాదులం బూజ్యనామ్రాజ్యవీరస్థులంగాంచె. తత్సంబంధబాం
ధవంబున వసుంధరాభారధారంధర్యంబునం గంధసింధురఘటకూటకపటకిటి
కచ్చపావతారనారాయణ భుజంగ భూధరంబులకుఁ దోడుజోడై రాయగురువర
మేశ్వర నాథుజనవిధేయ భోడెరాయ నకలకళాధామాదిబిరుదభాస్వరుండై భీమ
యగురువరేణ్య పుణ్యకారుణ్య కటాక్షవీక్షలబ్ధ సుస్థిరైశ్వర్యధుర్యుండై విజయ
ధాటీసమాటీకనంబులదిశలల్లాడ నల్లాడభూవల్లభుండు గాజమహేంద్రంబు రాజ
ధానిగాసింహోద్రిపర్యంతంబుత్తళ కళింగ యవనకన్యాటలాటాంతద్రిపంబైన ప్రతా
పంబున దిలీప నల నహుష నాభాగ భరత భగీరథ మాంధాత్య ధుంధుమార
పూరుపుహరవఃప్రభావుండై విశ్వవిశ్వంభరాభువనమండలంబుఁ బరిపాలించెఁ
దడనంతరంబు.

39

గీ. రాజరఘురాములల్లాడ • రమణసుతులు, ధాత్రిఁబాలింతురాచంద్ర • తారకముగ
వేమభూవల్లభుండును • వీరవిభుఁడు, నన్ననమ్ములు హరియును • హరుఁడుఁబోలె.

ఉ. తమ్ముని వీరభద్రవసు • ధానిపు విక్రమవీరభద్రుని
న్నచ్చుదలీల రాజ్యధరణస్థితఁ బట్టముఁగట్టి బాహువ
ర్పమ్మున వేమభూవరుఁడు • వ్రాసె జగద్విజయప్రశస్తివ
ర్ణమ్ములు ది గురంధరను • రద్విపకుంభవిషాణమండలిన్.

38

సీ. పాతాళభువనాది • పతికిశేషాహికిఁ, బ్రియలతోమనకానఁ • బెనఁగఁగలిగె
దిక్సింధురములకు • దివ్యవాహినిలోనఁ, దేటి రాయిడి మానఁ • దేలనొడవె
నుర్వీధరములకు • నుదధిలోఁ గాఁపున్న, కొలముసాములయిండ్లఁ • గుడువనబృం
గుహనాకిటికి లక్ష్మీ • కుచకుంభములమీఁది, కుంకుమంబున నుసుల్ • కొనఁగఁగూడె

తే. రాయవేశ్యాభుజంగవీరప్రతాప, భాసి యల్లాడవిభువీర • భద్రనృపతి
సర్వసర్వంసహచక్ర • సర్వభరము, పృథుభుజావీరమున సంభ • రించుటయును. 37

కం. వీరీ ధరణిపు లల్లయ, వీరత్నావతికి పాటి • వితరణగరిమన్

ధారాధరధారాధర, ధారాధరవాహదాన • ధారానిధికిన్.

36

మహాస్రగ్ధర. ఘణిరాజస్తబ్ధరోమ • ప్రకటకమతరా • త్పర్యతశ్రేణిదిగ్వా
రణధారంధర్యధారా • రభటిసమధిక • ప్రోధబాహప్రతాప

ప్రణతప్రత్యర్థివృద్ధీ • పతిమకుటమణి • భానమానాంఘ్రి వీరున్

బ్రణుతింతున్ వీరభద్రుం • బ్రతిభటధరణీ • పాలకాలాగ్నిరుద్రున్.

32

సీ. పండువాసురతాణి • పావడం బిచ్చిన, భద్రేభములు వీధిఁ • బాలె ముండు
నొడ్డె ధాత్రినాథుఁ • డుపదపుత్రెంచిన, బింబారుణోష్ఠి సం • బెళవహించుఁ

- లక్ష్మీనంతులు దేవమంత్రియును దిల్లిప్రధానుడు న
గ్వత్తాధీశసభాంతరస్తుతనయ ♦ స్రాగల్భ్యవాచస్పతుల్. ౫౨
- కం.పన్నీటగంధజలమున, నన్నయతల్లిప్రధానుఁడభిషేకింపఁ
గన్నప పుక్కిటినీటయ, గన్న యహోచికము వాయుఁ ♦ గఱకంఠనకున్. ౫౩
- సీ. ముక్కుంటిదరహాసమున కనుప్రాసంబు, మిన్నేటినీటికి ♦ మిక్కుటంబు
శారదజ్యోత్స్నాప్రసాదంబునకు వీపసి, నలువశుద్ధాంతంబున కనుభాష
కల్పకారానురేఖుఁడబ్రతిచ్చునంబు, త్రిదశేంద్రుకరటి కాఁమ్రేడినంబు
పుండరీకారణ్యమునకు నధ్యాహార, మమృతాంబునిధి కభిధాంతరంబు
తే. గంధనారతుషారపాఁశింధమంబు, దానవిద్యావిలాస విద్యాధనుడు
మంత్రియన్నయదేవయ్య ♦ మహితయశము, నిఖలదైత్యులంతయుఁగిండియుండె.
మహానర్ధర. వియదాశా భూతధాత్రీ ♦ విహృతికలన నిర్విఘ్నసంభారనిఘ్న
వ్యయక్తీర్ణస్ఫూర్తిముద్రాహాసితశశికిరీ ♦ టూట్టహాస స్వయంభూ
దలుతా మందార చంద్రాతప సురతటినీ ♦ తార నీహారుతో న
న్నయదేవామాత్యులొడఁ ♦ హరహర సరియే ♦ యన్యభూపాలమంత్రుల్. ౫౪
- ఉ. ధీరుఁడు దేవమంత్రి నయ ♦ ధీగుణనిర్జిత దేవమంత్రి శ్రీ
వీరయదేవనల్లధిపవిశ్వవిభుప్రియపుత్రి రామమాం
బారమణిమణి భువన ♦ పావనవర్తనఁ బెండ్లియాడె నం
భోరుహనేత్రుఁ డంబునిధిఁపుత్రికఁ పెండ్లిలియాడుకైనడిన్. ౫౫
- సీ. జగదేశసంస్తుత్య ♦ సౌభాగ్యచంపవ, రతిదేవిఁబోలునీ ♦ రాజవదన
పరమపాతివ్రత్య ♦ భాగ్యగౌరవమున, భూపుత్రిఁబోలునీ ♦ పువ్వఁబోఁడి
యక్షీణమహిమఁగఁలాగ్నవైభవమునఁ, శార్వతిఁబోలునీ ♦ పన్నగంధి
మృదుగభీరప్రేథ ♦ మితభాషణంబుల, భారతిఁబోలు నీపరమసాధ్వీ.
- తే. యనుచు బంధులు వినుతింప ♦ నవనిమించె, నధికశుభగాత్రివిశ్వనాథకునిపుత్రి
యన్నవిభుదేవమంత్రి ♦ యథాంగలక్ష్మీ రమ్యసద్గుణనికురుంబఁరామమాంబ. ౫౬
- తే. సింధుకరికాళ భల్లాణ ♦ సేనయాది, పరమమాహేశ్వరాచార ♦ పరులనరణి
నన్నవిభుదేవయామాత్య ♦ నెన్నవచ్చు, బార్వతీవల్లభునిమీఁది ♦ భక్తిగరిమ. ౫౭
- శా. ఆరామాంబకు దేవమంత్రికిని ద ♦ టౌరామభీమేశ్వర
స్సారాపారకృపాగుణోదయమునం ♦ జన్మించి రాత్తోన్మృతుల్

౫౮. వీపు=పరంపరగా వ్యాపింప నిచ్చు; పాణింధమంబు=కొలిమిత్తి; త్రిదశేంద్రుకరటి=
పరావతము.

యాదికల్పంబునాఁ డక్షులప్రసంచంబు, నృజయించు బ్రహ్మకుఁ డజేయిదోడు
పరశురామునిచేతఁ డబాహోధిమేఖిలా, భరము దానముఁగొన్న డబ్రాహ్మణుండు
తే. పేరునక్షత్రబావతి డపెండ్లికొడుకు,

కశ్యపబ్రహ్మ నిజవంశోత్తరగాఁగ

వెలుసెనుభయాన్వయంబులు డవృద్ధిఁబొంద,

వ్రాలుఁ బ్రాలునుగలమంత్రి డపోలమంత్రి.

కం. నాటి చదలేటిసీటికి, హాటకగర్భునివధూటి డకమర్దువసీ

వాటికి మధుకైటభరిపు, వీటికి శ్రీపోలమంత్రి డవిశదయశంబుల్.

౪౬

కం. ఆమంత్రికి నునయించిరి, శ్రీమంతులు కార్యఖిన్ల డజితవైరిమహా

నామంతులు శ్రీయల్లా, చామాత్యగ్రామణియును డనన్నవిభుండున్.

౪౭

కం. లల్లాడవిభుండు రిపుహృద్భల్లాడంబుడు నాఁడు డభామలమనసుల్

గొల్లాడఁగ మదనుండు దిశె, లల్లాడఁగఁజేయుఁ దదృఢఢాటోపంబుల్.

౪౮

సీ. కాకతిత్తూపాల డగంధదంతావళి, ధ్వజసీమహాధురం డధరుడనంగ

నవలక్షకోదండ డనాథరాజ్యాంభోధి, సంపూర్ణ పూర్ణిమా డచంద్రుడనంగ

సంధ్రభూమండలా డధ్వక్షసింహాసన, సంప్రతిష్ఠాపనాఢాచార్యుఁ డనంగ

వీరరుద్రాశేష డవిశ్వంభరాధీశ, పృథులదక్షిణభుజావీత మనంగ

తే. యచనసంహారవిలయకాఢిలాగ్నియనంగ, ధాటివిఘటితకుమ్మతోఢిద్యానుఁడనంగ

విశ్వలోకప్రశస్తృడై డవినుతికెక్కె, నతులబలసీరి పోలయ డయన్నశౌరి.

౪౯

చం. కొలనుఁ బ్రతాపరుద్రస్వపఢకుండరుచేత నరేంద్రసారణీ

నలివివర్ధమానబహుఢసస్యసమాకుల మగ్రహారమై

వెలయ విభాకరగ్రహణఢవేళఁ దగంగఁ బరిగ్రహించి బం

ధుల భరియించె నన్నవిభుఢతో సరియెట్లు ప్రధామలెవ్వనన్.

౫౦

శా. అయ్యన్నయ్యకు యావదర్థ పదగఢర్హానర్హగంభీరవాక్

శమ్యన్లైభవైరిశయ్యకు ఘనుల్ ఢషాడ్గుణ్యవిద్యానిధుల్

త్రయ్యంతజ్ఞలు దేవధీమణియునున్ ఢదల్ల ప్రభుండున్ సుతుల్

వియ్యం బందుఁ దదీయకీర్తులు దిశాఢవేదండతుండాళితోన్.

౫౧

శా. లక్ష్మీదేవిఁ బయోరుహేక్షణునిఁ బోఢల్పం బాత్తులై యొప్పు శ్రీ

లక్ష్మీదేవికి నన్నమంత్రికి సుతుల్ ఢలావణ్యసంపన్నిధుల్

౪౬. మధుకైటభరిపుడు = విష్ణునివాసస్థానమగు శ్వేతద్వీపము. ౫౦. కైటభవైరిశయ్య =
మారు; త్రయ్యంతము = వేదాంతము.

శ్రీకృత్యంబునఁ జతురుపాయంబుల, పాక్షణ్యముల బుద్ధిఁ జరుపనేర్పుఁ
గైసేసిప్రత్యక్షఁకంఠర్పమూర్తియై, నిర్వికారంబునఁ నిలువనేర్పు

తే. నిష్ఠరాటోపవిస్ఫూర్తిఁనృహరి కరణి, నతికఠోర కుతార ధాఁరాంచలమున

వైరివక్షస్థలము వ్రచ్చి వైవనేర్పు, సంగరాద్భుతంఁ డరియేటిఁ లింగవిభుఁడు. ౬౬

ఆ. లింగమంత్రిభాషఁ గంగాంబికాదేవి, గనియె నుతుల నధిఁ కల్పతరుల

భవ్యరూపపంచఁబాణావతారుల, మంత్రిమంత్రి దేవఁ మంత్రివరుల. ౬౭

తే. కశ్యపాన్వయపాఞోధిఁ కల్పశాఖ, సర్వగుణరత్నోహణఁత్వైధరేంద్ర

మభ్యవయమందుమంత్రిలింగయ్యసుతుఁడు, మదనగోపాలసన్నిభఁమంత్రిమూర్తి.

ఉ. చంచలలోచనాకుసుమఁ చాపుఁడు దానకళాదధీచి యా

శాంచలవారణేంద్రనశఁ నాంకురన్దిలక్షీరి వైభవా

భ్యంచిత సర్వలోకుఁ డనఁపాయరమావిభవప్రపంచరా

త్రించరశాత్రవుండు మనఁదేవయతల్లన మంత్రిమాత్రుఁడే.

కం. ఈవసుధామండలమున, నేవారును సరియె రూపఁహేలానుకృత

శ్రీవత్సలాంఛనునకును, దేవయతల్లనికి మంత్రిఁ దేవేంద్రునకున్.

కం. నాళికభవపథూస్తన, పాళికష్టారమ్యఁ పరిమళలహరి

శాలీనతావిధాయివ, చోలీలలు తల్లనార్థిఁ నురభికి నమరున్.

తే. తడనుసంభవుఁ డఖిల విఁద్యావిరించి, యర్థిజనకామధుగ్ధేనుఁ వన్నమంత్రి

క్రీడసల్పును వాని సత్కీర్తికాంత, సప్తలోకమహోత్సవఁసాధవీధి.

మ. అరబీభాష తురుష్కభాష గజకఁష్టాటాండ్రగాంధార ఘూ

ర్జరభాషల్ మళయాళభాష శకభాషా సింధు సావీరబ

ర్బరభాషల్ కరహటభాష మఱియుం భాషావిశేషంబు ల

చ్చెరువై వచ్చు నరేటియన్ననికి గోష్ఠీసంప్రయోగంబులన్.

ఉ. అన్నయమంత్రిశేఖరుఁడఁ హవ్యదుసేనువదాన్యభూమిభృ

త్సన్నిధికి న్నదిన్నముచితంబుగ వేమ మహీనురేంద్రరా

జ్యోన్నతి సంతతాభ్యుదయఁ మొందఁగఁ బారసిభాష వ్రాసినర

గన్నులపండువై యమరుఁ గాకితమందలి వర్ణపద్ధతుల్.

సీ. రాజమహేంద్ర దుర్గమునఁ గాఠించె శ్రీ, వీరభద్రునకుఁ బ్రాఁ కారరేఖ

నిలిపె మార్కండేయఁ నీలకంఠునిమ్రోల, రామేశుఁడమత్తలిఁ నామకముగ

సంగమేశ్వరదివ్యఁ శంభులింగమునకుఁ గల్పించె గళ్యాణఁ గర్భగృహము

దక్షవాటికయందుఁ దరుణేందుమాళికి, మొగలివాకిటధామఁ మునురచించె

ధీరోదాత్తుఁడు లింగమంత్రి పిఠుఁడుకాఁ ♦ ధీశాలి తల్లన్నయుకా
బారావారగభీరుఁ డన్నధరణీ ♦ పాలుండు లక్ష్మీనిఘల్.

౫౯

ఉ. సంగరసవ్యనాచికిఁ బ్రశస్తవిత్తీర్థదధీచికి స్పహా
సుంగళచారుమూర్తికి సమంచిత నిర్మలధర్మమూర్తికి
లింగనమంత్రికి విశదనీతిధురావిబుధేంద్రమంత్రి కు
స్తుంగతరప్రతాపగుణధూర్జటి కెవ్వరునాటి ధారణిన్.

౬౦

సీ. ఖండశర్కర జున్ను ♦ కండవకైరెలు దో, సెలుచడల్నేవెసా ♦ సెములతోడఁ
గన్నుఁగాఁ గాంచిన ♦ కఱియాలనేతితోఁ, గమనీయపంచ భాక్ష్యములతోడ
సంబారములతోడి ♦ శాకపాకముతోడఁ, బక్వమైన పెసర ♦ పప్పుతోడఁ
దేనియధారతోఁ ♦ బానకంబులతోడ, శిఖరపాడబరస ♦ శ్రేణితోడ

తే. నచ్చలవణాదికముతోడ ♦ నమృతఖండ, పాండరంబైన దధితోడ ♦ బ్రాహ్మణులకు
భోజనమునెట్లు ద్వాదశీపుణ్యవేళ, లింగమంత్రి నవీన రుక్మాంగదుండు.

౬౧

కం. ప్రతిఘటియింపఁగవచ్చునె, ప్రతిభటులకు ననసనమర ♦ ఘల్లునుతోడకా
శతకోటిదృఢకఠార, క్షతశాత్రవుతోడ లింగ ♦ సచివునితోడన్.

౬౨

సీ. ఝాడేశవనస్త ♦ మాడెబారువాదొంతి, వంతునాదిక్షేతీశ్వరుల గెలిచి
యొడ్డాదిచుత్స్యవంశోదయార్జునుచేతఁ, బల్లవాధిపుచేతఁ ♦ బలచమంది
దండకారుణ్యసుధ్యపుళిందరాజరం, భాహివంశజులకు ♦ నభయ మొనఁగి
భానుమత్కులవీరభద్రాన్న దేవేంద్ర, గర్వసంరంభంబుఁ ♦ గట్టిపెట్టి

తే. యవనకర్ణాటకటకభూధపులతోడ, బలిమినాటించియేలించెఁ ♦ దెలుఁగుభూమి
దననిజస్వామి నల్లాడధరణినాథు, బలిరె యరియేటిలింగన ♦ ప్రభువరుండు.

౬౩

కం. దేవబ్రాహ్మణభూములు, భూవసునకుఁ జెప్పి ధారవోయించె భళి
దేవయలింగన ప్రియసం, భావననిరుపాధి సర్వ ♦ మాన్యంబులుగన్.

౬౪

చం. లవుర! ప్రతాపవేమ వసుధాధిపుచే నృపపట్టభద్రుచే
భవనమనోహరంబయిన ♦ బోడనకుర్తి మహాస్థలంబునకా
దివిరి పరిగ్రహించె మనదేవయలింగనమంత్రియన్న చో
డవరమహాగ్రహారముఁ గండంకఁ గవిద్విడబంధురక్షకై.

౬౫

సీ. వాహ్యళిభూమిరేవంత్తనైషధు లట్లు, హయరత్నముల నెక్కి ♦ యాడనేర్చు
గవిబుధశ్రేణికిఁ ♦ జెవులుపండువులుగా, నాస్థానమున మాట ♦ లాడనేర్చు

౬౧. శిఖర=పండిన దానిమగింజల; పాడబ=మధుర మైన; రస=సారము. ౬౩. పలచము, కచ్చము. ౬౬. వాహ్యళి=స్వారి.

- కం.కంఠిరవవిక్రమునక, కుంఠప్రతిభునకు దాన ♦ గుణసురభికి శ్రీ
కంతాంఘ్రి కమలనయనో, త్కంతావైకుంఠునకు నఖండితభృతికిన్. ౮౩
- కం.దుగ్ధయోధసుధారస, ముద్ధేందుధరాట్టహాస ♦ ముఠహాశయాన్య
దిగ్ధాధర కరిటిఘటా, స్నిగ్ధయశోదిగ్ధరోష ♦ నీకుహాసకున్. ౮౪
- కం.చంచుమలచూఱకారున, కంచితబాహుసరాన్త ♦ మాధాపూజకున్
పంచారామ నధూటీ, పంచాస్త్ర విహారి కేలి ♦ పంచాలునకున్. ౮౫
- కం.శ్రీవీరభద్రవేమ, క్షౌవరరాజ్యాభివృద్ధి ♦ కారణమునకున్
లావణ్య హాససంపద, బూవిలుకానికిని బెండ ♦ పూడన్ననికిన్. ౮౬
- ప. అభ్యుదయపరంసరాభివృద్ధిగా నాయెనర్పంబూనిన యిమ్మహాప్రబంధంబునకుఁ
గఢా నాయకుండైన భీమేశ్వర మహాదేవునకుఁ బ్రియధామంబైన దక్షరామపుర
సరం బెట్టిదనిన. ౮౭

— ❧ దక్షరామపురవర్ణనము. ❧ —

- సీ పర్యంశ మందార ♦ పారిజాతకవనీ, రమమాణనిర్జరీ ♦ సముదయంబు
సరిసరసాసిద్ధి ♦ వరవారి సంపూర్ణ, గంభీరతరపరి ♦ ఖాసయోధి
ప్రబలచింతారత్న ♦ పాషాణసంఘాత, వప్రరేఖాదన్త ♦ నలయితంబుఁ
గామధేనుసహస్ర ♦ కఠినరింఖాటంక, దళసదంతరితర ♦ ధ్యాముఖంబు
తే. భద్రపాతాళభైరవ ♦ పాలితంబు, గుహావినాయక రక్షణా ♦ కుంతితంబు
సప్తమాతృకపరివార ♦ సంకులంబు, నసుమతీనూపురము దక్ష ♦ వాటిపురము. ౮౮
- సీ. కాంతిసంపదనేల ♦ కైవార మొనరింప, విఘ్నబింబమున నున్మృ ♦ వించిన
మాధుర్యగుణమేల ♦ మాటిమాటికిఁ జెప్ప, నమృతాబ్ధి నవతార ♦ మందిరినఁ
దేజోవిశేషంబు ♦ తెఱఁగు పల్కఁగ నేల, విద్యుత్స్థలలోన ♦ వెడలి రనిన
మోహనాకృతియేల ♦ మునుమాడి కొనియాడఁ, బుష్పచాపునివింటఁ ♦ బుట్టిన
తే. సంభవించిరి గంధర్వజాతిననినఁ, గలితనంబేలపెన్నాట ♦ కంబుసేయ
ననఁగ భీమేశ్వరునిఁగొల్తు ♦ రఘురమున, సానులనువేరి యపుర ♦ శ్చంద్రముఖులు.
మ. మొరయింపన్ నుర్దుఁ డిక్షుచాప మనిశం ♦ బుం దక్షవాటిమహా
పురమధ్యంబున ముజ్జగంబు గెలువన్ ♦ బుత్తెంచులీలం బురం
దరవిశ్రాణితదేవతాభుననగం ♦ ధర్వాప్సరోభామినీ
చరణాంభోరుహనూపురస్వనములన్ ♦ జంకించు ఝంకారముల్. ౯౦
- శా.గంధర్వోపనిషద్రహస్యములు వ ♦ క్కాశింతు రాలాపనం
బంధప్రస్ఫుటఝంటుఝంటుపద గుం ♦ భస్మాపవర్గావళి

తే. బ్రాహ్మణావస్థగోపుర ధ్వజగణమున, స్వప్నమునిసింధుసోపాన సరణి కలనఁ
దీర్చె భవసంబు భీమయ ధేవునగర, మంత్రి దేవయ యన్నయామాత్యవసుండు.

ఉ. భావనసంతస్థింగ వి భావనాపుని విద్విషత్వః

భావనపీఠశౌరి బ్రవి భావమని నిఖిలక్షమాజనుల్

దీనలిచ్చి యెప్పుడు సుధీవనరాశి నుతీంతు చుత్తముల్

దేవసమంత్రియన్న విభు దేవనదీవనవాసనాన్వయున్.

2౬

కం. సిరియేలికయగు నరకే, సరి యేమోకాని గర్వసంరంభముమై

సరి యేహసరిగ నితరులు, సరియే యరియేటియన్న సచివాగ్రణికిన్.

2౭

శా. కాంచీకంకణతారహరకటక గ్రవేయభూపావరుల్

లంచంబిస్తురు దూతికాశతికి లీలక బెండపూడన్నని

బంచా స్తోపముఁ దారతార కవయక బ్రాహ్మించి లోలోపలక

బంచారానుములందుఁ బల్లెఁ బురిం బ్రాధేందుబిం బావసల్.

2౮

తే. తారగిరినుంపరముల బృంధారకాది, తారికారాజవనలు తాగుతార

తారధారా శ్రుతి స్వహాదారిలీల, బాడుమరు బెండపూడన్న భవ్యక్తిరి.

2౯

సీ. కలకంఠములఛాయఁ గల కంఠకోణంబు, నాగకుండలముల నాగరికతఁ

జూడఁజూడఁగనొప్పు సురసరిత్పూరంబు, గాలఁగాలవిభాళ కటకముద్ర

మేన మేనాత్మజానూనిసీరత్నంబు, కేలికురంగంబు కేలి వ్రేల

భస్తోపవాహంబు బాండుదేహంబున, గటినిబుట్టంబైన కరటితోలు

తే. వికటశృంగారమున నొప్పు వేల్పు తేని, నాగమోపనిషత్సనో హరుని హరుని

కర్చనమునేయు సంధ్యాత్రయంబులందు, బెండపూడన్నకన్నులపండువుగను.

సీ. లఖిలదిగ్దంతిదంతార్గళంబుల వ్రాయు, నభివుదిగ్దయశాస నాక్షరములఁ

గువలయాక్షుల మించుగుబృచన్నులవ్రాయు, గుంకుమవత్రభం గాంకురముల

గర్వితారాతివక్షస్థలంబుల వ్రాయు, నయకార్యసరణికిణాంకములను

నర్థినందోహఘాంబులంబుల వ్రాయు, లక్ష్మీప్రసములైన లక్షణములఁ

తే. బసీడిగంటాన భూపాలుపార్వసీమ, వ్రాయు నయకావ్యసరణి కేవలమకాదు

వేమధాత్రీకళత్రు గాఢరాము మంత్రి, యతులగుణహారి బెండపూడన్నశౌరి.

— ఖ ఖ మవ్యంతరములు. ఖ ఖ —

కం. ఇట్టి మహిమంబు గల జగ, జెట్టికి నర్థారిలోక చింతామణికా

రట్టహయధట్టసేనా, ఘట్టితరిపుపట్టనోప కంఠక్షితికిన్.

౩౨

2౬. దేవనదీ=గంగ; వనము=జలము.

౩౦. చూడక=శిరస్సునందు.

౩౧. నయకార్య

సరణికిణాంకములు=నీతికార్య మార్గరూపము లగు కాయల చిహ్నములు.

జీటికిమాటికికా హరుడు ♦ జృంభితలీల సటింప మాళిమి

న్నేటికృపీటనిర్భరము ♦ లింతటసంతటఁ జండెనోయనన్.

౯౭

సీ. తిలకంబుబలు తేని ♦ యలఁబోకమోకల, పువ్వుఁబాళలతావిఁ ♦ బుక్కిలించి

కలమగోపికల చక్కని చన్నుఁగవలపై, నటపల్లవంబులు ♦ వాయుఁనట్టి

సప్తగోదావర ♦ జలతరంగారోహ, కేలీసుఖంబు లం ♦ గీకరించి

దేవగంధర్వ లీలావతిహాటక, ప్రాసాదవలభి గర్భములుఁదూజి

తే. ప్రతిదినము దక్షవాటిపురంబునందు, మలయ వేలావనీ ♦ మందమారుతంబు

గంధసారలతాకుడుం ♦ గములమెలఁగు, చిలునలేనులు సేవింప ♦ వెలితపమచు. ౯౮

తే. దక్షవాటికఁబల్చెను ♦ ద్వారభూమిఁ, బ్రతివసించును సర్వాంగరమ్యయగుచు

సేవకులపాలి సురశాఖ ♦ పూవుఁగొన్ను, కోమలాద్ధేందుధరుకొన్ను ♦ గోగులమ్మ. ౯౯

తే. దక్షపురమున నుత్తర ♦ ద్వారమందు, నూర్జితంబుగ నుండుమహోజ్జ్వలాంగి

కామితార్థైకసంకల్ప ♦ కల్పనల్లి, మహితసుగుణమతల్లి శ్రీమండతల్లి. ౧౦౦

కం. సారమతి దక్షవాటిక, తూరుపుగవనికా బ్రసిద్ధి ♦ తో వసియించుకా

హేరాశక్రీడాసం, చారిణి నూకాంబ భక్త ♦ జనరక్షకునై.

౧౦౧

కం. మట్టయినయట్టి దక్షుని, పట్టనమున దక్షిణంబు ♦ పార్శ్వపుగవనికా

నెట్టుకొని వెలసి నిలిచిన, ఘట్టాంబికఁ గొల్వఁ గలుగుఁ ♦ గామితఫలముల్. ౧౦౨

తే. పృథివిఁ బదునెనిమిది యోగ ♦ వీతశక్తి, గణములం దెంచ సర్వశృం ♦ గారయగుచు

భీమనాథుని సన్నిధి ♦ బ్రేమ వెలయు, మాణికాదేవి సకల క ♦ ల్యాణమూర్తి. ౧౦౩

ఉ. ఏదెనఁజూచినకా విబుధు ♦ లేదెనఁజూచిన మౌనిమండలం

బేదెనఁజూచినకా హరి దధీశ్వరవర్గము వాసవాది యం

దేదెనఁజూచిన న్నవమహేశ్వరమూర్తులు శ్రీనికుంభకుం

భోదరతండు భృంగిరిటి ♦ హూహుకహాహులు దక్షవాటికన్.

౧౦౪

సీ. విరులదండలతోడి ♦ వేణికాభారంబు, పొంకంబు పిఱుఁదులఁ ♦ బొరలియాడ

మణితులాకోటికో ♦ మలర్పుణత్కారంబు, రవలిమట్టెలమ్రోత ♦ యవఘళింపఁ

గుదురునిండినచిన్ని ♦ గుబ్బచన్నులమీఁద, ముత్యాలమ్రీసరంబు ♦ మురువుఁజూప

వలమానతాటంక ♦ వజ్రాంకురచ్ఛాయ, లేతవెన్నెలఁ బుక్కిలిం ♦ చియుమియ

తే. సాని యీశానియై మహోత్సవమునందు, గేల సవచంద్ర కాంతపు ♦ గిన్నెపూని

వీధిభిక్షుటనమొనర్చు ♦ వేళఁ జేయు, మరులనృత్యంబు జగముల ♦ మరులుకొలుపు.

౩. వేదండవదనశుం ♦ డాదండచుళికిత, ప్రోజ్ఞతాంభశ్చటా ♦ ప్లుతనభంబు

దేవగంధర్వాపురోపధూటీస్తన, స్థాసక శ్రీగంధ ♦ ధవళితంబుఁ

సంధానస్తమదివ్యగుంత్రికములన్ ♦ సాయూహ్నకాలంబులన్

గంధర్వాస్థురసన్ ♦ పురోహవనికా ♦ కల్పస్థుమచ్ఛాయులన్.

౯౯

సీ. చరణస్వయీభూః ♦ సౌభాగ్యచంపరః, బరిభవించురు హేమ ♦ పద్మవనము

ఘనవితంబస్థతి ♦ గౌరవాభ్యున్నతి, సంప్రతింతురు నదీ ♦ సైకతముల

గంభీరతనాభి ♦ గర్జవిభ్రమముల, వ్రక్కలించురు జలా ♦ వర్తశోభ

గురుపయోధరభారః సరిణాహ విన్యాభిరి గుప్తలించురు హేమ ♦ కుంభగరిమ

తే. గారవించురు కంఠోప ♦ కంఠకాంతిః,

గంబుమణికాంతి బిబ్బోక ♦ డంబరంబు

మచ్చరించురుముఖచంద్రమండలములఁ,

బూర్ణశశేమండలముతోడఁ ♦ బురమునతులు.

౯౭

శా. దయారామవిలాసినితతుల సౌం ♦ దర్శంబు వర్ణింపఁగఁ

జతుశ్శోత్రకులాధినాయకునకున్ ♦ శక్యంబె? తచ్చాగుభా

లక్షేత్రంబును బోలలేక మునిఁగెం ♦ లజ్జాభరక్రాంతుండై

నడు త్రేకుఁడు శంభుశేఖరసుధాంధస్సింధుపూరంబులన్.

౯౩

సీ. అంబుధర శ్రేణి ♦ హరిణలాంఛనరేఖ, కమ్రకార్దుకవల్లి ♦ కామతల్లి

జలచరద్వంద్వంబు ♦ చంపకస్తనవంబు, బింబంబు చాడిమ ♦ బీజరాజి

శమ్కులీయుగళంబు ♦ చారుదర్పణములు, శంఖంబు చినములు ♦ జలరుహములు

పసిడికుంభంబులు ♦ బయలంబువీచులు, పుష్కరావర్తంబు ♦ పులినతలము

తే. కదలికా హేమకాహళ ♦ కచ్చపములు, మణులబంటులు తారకామండలములు

సంఘటించి పురంబు వే? శ్యలసృజించె, జాణదేవరశ్రీపంచ ♦ శరవిరించి.

౯౪

సీ. ముడువంగనేర్తురు ♦ మూలఁగన్మనితావి, గలుగు శ్రొవ్విరులు లోఁ ♦ గందకుండ

మురియంగనేర్తురు ♦ మోహనాస్పదమైన, మొగలివాకిటిచాయ ♦ నరగవీధి

వలపింపనేర్తురు ♦ నలరాజుగెలిచిన, పెద్దగాలమువేల్చు ♦ భీమనాథుఁ

బలుకంగనేర్తురు ♦ పాటలాధరముల, మొల్కులేనగవులు ♦ ముద్దుగురియఁ

తే. జందురునితోడఁ గల్పవృక్షములతోడఁ, దారతో లక్ష్మితో నమృతంబుతోడఁ

గౌస్తుభముతోడ మున్నీటఁ ♦ గలిగినారు, విబుధగంధర్వజాతులవ్వీటినతులు.

కం. పూఁబోలులకును విటులకు, వేఁబోకలఁజేలరుసొంపు ♦ వీడ్కొలుపుఁ బురిన్

వేఁబోకఁబోకతోటల, పూఁబాళలకమ్మతావిఁ ♦ బొదలినగాడ్పుల్.

౯౬

ఉ. వీటికి నాల్గువంకలను ♦ వెన్నెల తేటలఁబోలు నీళ్ళతో

హాటకపద్మమంధితము ♦ లైన కొలంకులు చూడనొప్పుగున్

మారీకృతశంభళీకపోలకస్తూరికాపత్ర భంగంబులగు నప్పంగనావాటంబుల
చేతను, గుట్టిమఖచితమణికిరణవిసరణజనితాకాండప్రసాదితకదళిపలాశసంగతినం
శోభితకఙ్కావిభాగంబులగు యక్షగంధద్వకిన్నరకింపురుష సింధవిద్యాభిజ్ఞానం
బులచేతను, గారుత్మతరత్నాంశుపటలఘటితపటయామినీతారకాయమానస్థల ఖచి
తస్థులముక్తాఫలశలాకానికాయంబులగు భైరవాయతనంబులచేతను, ప్రస్నిగ్ధ
శ్యామలశిలోత్క్లిర్ణ మోవ్యవహ్యశాక్కరంబులగు శంకరాగరద్యారంబులచే
తను, దులసీదళశీతలామోదముషితకిల్పిషంబులగు విష్వక్సేనభాసుంబులచేతను,
నిరంతర సంపుల్లమల్లవల్లికాతల్లజపుష్పనిష్యంధమాన మధుమత్తపుష్పంధయవిరు
తిపునీతహరిదపఘ్నంబులగు విఘ్నేశ్వరావాసలలితోద్యానంబులచేతను, బృథుల
వారిశీకరపటలపానదరవికటకరటిముఖవికలితవరాటకోశవ్యాకోచహాటకకుశేశయం
బులగు సప్తగోదావరప్రవాహసలిలంబులచేతను, గోమలకింజల్కాగ్రగ్రసనజాగ్ర
చ్చక్రవాక చరణనఖిఖరసముల్లిఖితకమలకువలయకుముదపండంబులగు తీర్థకుం
డంబులచేతను, గోదావరీత్యుల్యభాగాకాంతేయాకణ్యాపగానదీమాతృకాయమా
నంబై యిరుగారునుబంటపానంగుపంటవలంతి కేదారక్షేత్రంబులచేతను, నఖండి
తాంభస్సమృద్ధి విజృంభించి విశ్వంభరా భూలతాకారిసేతురేఖాలంకారంబులై
తటతరుకునుమాంతరక్షరసమందమకరంద సందోహస్యందనకల్లోలంబులై సలిల
కేలీలోలకలహంసకామినీకోలాహలాను కృతజలదేవతాచరణమణిసూపురర్పుణ
ర్పుణత్కారంబులై కారండపశువేషేపరిచరిత పంకజపరాగవాళీవిరచితాళిక
సంధ్యానుబంధచరితచక్రవాకమిథునంబులైపయోధిగన్నబిడ్డలుంబోని యొడ్డుచె
ఱువులచేతను, సరససహకారశాఖాశిఖాధిపాదకోకిలకుటుంబినీకంతనాళ కోమల
కుహూ కారకోలాహలకలిత విరహిణీహృదయహాలాహలక్షేపంబులును మధుక
రనికరగుంజాయమానమాధవీనికుంజకుంజన్నిహిత కిరణపుంజంబులును సము
ద్భిన్నపున్నాగకుసుమపరిమళోద్ధార నీహారంబులును సముల్లసితచంపకకళికాకలాప
కల్పితకందర్పపావకాస్త్రవరిత్రస్తపథికలోకంబులును, బాకపరిస్ఫుటితపుండ్రేక్షు
పర్వముఖోద్గిర్ణముక్తామణిదర్శితాకారరాకానిశాకరప్రకాశంబులును గోరకప్రకర
తారతారకీతకురువకానోకహంబులును వనితావదనాసవననాధవకుశవనంబులును
మహోరుకుచకలశకాంతిచోరఫలకలితలికుచనిచయంబులునుమాతృలుంగామో
దహృదయంగమంబులును నవనాగరంగసంగసుఖతసారంగమంగళగాననరససం
గీతస్రసంగంబులును భుజంగలతాపరిష్కంగధన్యతరణపూగద్రుమంబులును, లలి
తలవలీలతాలింగితలవంగంబులును నగు శృంగారారామంబులచేతను, నభిరా
మంబై; కలితచాతుర్వర్ణసితియగుటం దైలోక్యతిలకంబును, సముద్భాసితాసం

- గనకసౌగంధిక ♦ గంధోత్తమాగంధ, నారనిష్పంస పుష్పంధయంబు
జలవిచీఘ్రా ♦ బ్రూటజోలాహాథ, హంససంసన్నినాదాలసంబు
తే. భూరితిరావనీఘ్రా ♦ భూతచూత, జాతినకుశవనీసమాచ్ఛాద్యచూన
బహుళసింధు ఘనీవన ♦ బకమరాళి, నక్షపురియొద్ద స్తవోదావరంబు. ౧౦౬
- సీ. సరిసచ్చ సనచచ్చ ♦ శతమచ్చవీటికి, వివిధదేవాగార ♦ విభ్రమమునఁ
ప్రసవచ్చ సనచచ్చ ♦ బాలముచ్చిటికి, నక్షయం బగు జీవ ♦ నాభివృద్ధి
నెనచచ్చ సనచచ్చ ♦ నిందుబిందుమునకు, సకలకళావిలాసప్రవృద్ధి
దొనిచచ్చ సనచచ్చ ♦ దోచుచున్నునిముద్రి, కభిరామలక్ష్మీ సమగ్రచుహూనఁ
తే. జెప్పరాప్పదె యప్పర ♦ స్త్రీసహస్ర, ధవళతరదీప్తవృక్షుట ♦ ధాళధళ్య
సమృద్ధిమనాధ భూమాశశాంక, తరళదీధితిపరిపాటి ♦ దక్షవాటి. ౧౦౭
- కం. గోధించు సభముఁ బటికపు, సౌధంబులు పీట భీమ ♦ శంకరహర్షో
తే. భాట్టహాస రేఖా, దీధితిమైత్రిత్రిధావిధేయములగుచున్. ౧౦౮
- చం. ప్రహరిచరింతు రెప్పుడును ♦ ధైరవు లర్ధనిశాగమంబులన్
గహకహనిష్ఠరాట్టహాస ♦ గర్వితకంఠకతోరహుంకృతుల్
బహులభుభాషమృదువు ♦ భాంకృతినానముమేళగించి ది
క్కువారములోన్ హోటకపుఁ ♦ గోటలమీఁదట నక్షవాటిన్. ౧౦౯
- వ. మఱియు నప్పురంబు దళితసమదకరిసహస్రంబు లగు సుభటసహస్రంబులవలన
సింహసంహతియు, సమధికవితరణశాఖానిరాఘాటక్రీరిస్ఫూర్తులగు వదాన్యుల
వలనఁ బారిజాతోద్యానంబును, ననేకశతసవనసమజ్యోతిర్హారియగు సుమనో
వర్గంబువలన సుధర్మాస్థానంబును, నభిరామరామణీయక సౌభాగ్యరేఖావిలాస
పత్నాంతలక్ష్మీవిరాజ మానంబగు రాజకుమార లోకంబులవలన గంధర్వ లోకం
బును, మకరకచ్చసముకుండ నిధిసనాథులగు వైశ్యులవలన వైశ్రవణస్థానంబు
ననం సగి, సకలభువన ప్రశస్తంబై; భారతివర్షంబునకు ఫలసంపదయునుంబోలె
శాఖానగరసహస్రసంబాధ పరిసరంబై; సకలజగన్నిర్మాణమాతృకయగు కృత
యుగంబునకుం గారణంబనఁ గనకగిరివప్రదీప్తప్రాకారబహుప్రకారవప్ర
ప్రకరపరివేషవలయవలయితంబై; సలిలసతిక్రాంత కనకావరణమండల ప్రతి
బింబంబగుటం జేసి కులిశపతనభయావగాహహోటకక్షీతిధరంబగు నపరాంబు
గాళియుంబోనిపరిఖాచస్రంబుచేతను, గ్రీడాగజమదజలపంకిల ప్రాంగణంబులగు
భృంగిరిటినికుంభకుంభోదరప్రధాన ప్రమథగణమణిభవన సౌధంబులచేతను,
నానన్నదీర్ఘికాచీవసవవికీర్యమాణ వికస్వరజలజనిష్యందమధు బిందువర్షాంబు

- సీ. నేదిష్టమునస్తప్తఁగోదావరంబున, నఘమర్షణన్నాన ♦ మాచరించి
త్రాయుతమంత్రాక్ష ♦ తాభిమంత్రతమైన, విమలభూతి త్రిపుంప్రముఘరించి
మొగలివాకిలిఁ దూఱి ♦ దిగువశాక్వరరాజు, నగరిపై వెన్నుని ♦ ననువుఁజూచి
మణికిలాసోపాన ♦ సుధ్యమార్గంబుగా, నభ్రంకషంబైన ♦ హర్ష్యమెక్కి
- తే. స్తప్తపాతాళభువన విఘ్నంభములను, దెఱచివెడలినజ్యోతిః ప్రసీప్తమూర్తి
శంభుభీమేశ్వరేశ్వర ♦ న్యామిఁగొలుచు, పరమమాహేశ్వరునకేమి ♦ బ్రాఁతిముక్త.
- కం. పరమాశించును భీమేశ్వరు ననుమతిఁజేసి చోడఁనంశా భరిణుం
డరికాలుఁడు కరికాలుఁడు, ధరణీధరపత్ని మనసు ♦ దైన్యము ముంచెన్. ౧౧౫
- సీ. గజచర్మ మెన్నఁడో ♦ కాని నిచ్చలుగట్టు, పసిఁడికమ్ములపట్టు ♦ పచ్చడంబుఁ
భసితమెన్నఁడోకాని ♦ ప్రతిదినంబునలందు, మలయజంబుకురంగ ♦ మనముగూర్చి
నిడునపాములరాజు ♦ తొడవులెన్నఁడోకాని, తారహారములు నిత్యము ధరించు
నృకరంకరుండమాళిక లెన్నఁడోకాని, ధరియించు కష్టార ♦ దామమెపుడు
- తే. కాటనడుచక్కినెన్నఁడో ♦ కానియుండు, దక్షవాటిసువర్ణ సౌధములహిఁద
నెన్నఁడోపిశాచులనుగాని ♦ యిందుముఖుల, నెల్లకాలంబుఁదలఁచుభీమేశ్వరుండు.
- సీ. ఒకవేళ ధరియించు ♦ యవనాశ్వుఁడిచ్చిన, కట్టాణిముత్యాల ♦ కంఠమాల
మాంథాత్మఁడిచ్చిన ♦ మాణిక్యఖచితకే, యూరంబు ధరియించు ♦ నొక్కవేళ
నిత్యోకుఁడిచ్చిన ♦ హీరాంకురంబుల, యంగరంబు ధరించు ♦ నొక్కవేళ
ఘనచక్రవర్తి యిచ్చిన ప్రవాళంబుల, యెడ్డాణము ధరించు ♦ నొక్కవేళ
- తే. వేడ్కధరియించు నొక్కొక్కవేళయందు, భరతదుష్యంతరంతినాభాగనహుష
నలభగీరథనృగమహీ ♦ నాథవత్త, హేమమణిభూషణములు భీమేశ్వరుండు.
- ప. వెండియు భీమేశ్వరుండు పండువుపండువు నఖండవిభవంబున నాఖండలాదివిబుధ
మండలంబు పరివేష్టించ చలిగొండరాచూలియుందానును మార్తాండచంద్ర
మండలంబువలనను బాలనముద్రంబువలనను మధుకైటభారియూరుకాండంబు
వలనను గృషీట భవజ్వాలాజాలంబువలనను గంధర్వసార్వభౌమువలనను బ్రభ
వించి కంఠుకుంతంబులనఁ గాముతోమరంబులన మదనుముద్గరంబులన శంబరారి
కఠారంబులన నంగభవుకొంగవాలులన సిరిపట్టిసెలకట్టియలనవలరాజుభిండివా
లంబులనఁ, దళతళంబాలయు తొలకరిమెఱుంగుమొలకలఁ గలకలనగు కలికితెలి
గన్నుఁగవయును, జక్కవకవలఁ దక్కువపఱచుచుఁ గ్రిక్కిఱిసినమెఱుంగు నిబ్బ
రంబుగుబ్బచన్నులును, మిలమిలని జిలుఁగువలిపెంపువలువల తెరలయెడల వెలువడి

భ్యో దేవాలయంబగుట శతమఖనగరంబును, సత్యయజ్ఞేవసద్భృతియగుట ధర్మచాల
మండలంబును, ననధిగతకంటకరుచిరంబగుటం బ్రహ్మభాగ్యఘంటాపథంబును,
బ్రచురస్పృహనివాంబగుట వసుంధరాధిపన్థానంబునునై, గుహ్యకనగరంబునుం
బోలె వివిధమనుష్యధర్మ చరితపవిత్రంబును లంకానగరంబునుంబోలె బుణ్యజ
నాధ్యుషిత సన్నివేశంబును గార్తవీర్యాష్టనమూర్తియునుంబోలె సవరళకరభూషి
తంబును సృసింహలీలాడంబరంబునుంబోలె బ్రథితపారణ్యకశిపుత్రయంబును
శరణ్మూలంబునుంబోలె విలసత్ప్రకాశంబును బ్రాహ్మణజాతిధర్మంబునుంబోలె నిగ
మశాలియునునై; మహాభూమాన్వితంబయ్యును నిరాక్రోశంబును బ్రకటభుజంగ
ప్రచారంబయ్యును సదాహితాభయంబును బలిరాజనిలయ భూతంబయ్యును
గంధర్వభూమియునై; వర్ణసాంకర్యంబు వాసవకోదండుంబునంద, యహిభయంబు
నల్లకంబులయంద, జీవనసంశయంబు వారిదంబులయంద, వృషాతిక్రమంబు
గృహంబులయంద, పరదర్శనంబు యతులయంద, దోషోల్లాసంబు కువలయంబు
లయంద, కౌరవపదానుసరణంబు కిరాతులయంద, తరళత్వంబు కరికరసంతానం
బులయంద, విపక్షక్షోభంబుకొలంకులయంద, యాత్రగంధత్వంబు చందనంబుల
యంద, కానితనయందుఁ బొందనీక విభవంబునకుఁ బ్రభవంబును విలాసంబు
నకు నివాపంబును నపర్గంబునకు సర్గంబును ధర్మంబునకు మర్గంబును దానంబునకు
నిధానంబును నానందంబునకు మూలకందంబును విద్యకు నిషద్యయు విశ్రామం
బునకు ధామంబునునై యొప్పు నప్పట్టనంబున కధీశ్వరుండు. ౧౧౦

సీ. హాలాహలంబును ♦ నల్ల నేరెడుపండు, మిసిమింతుఁడునుగాక ♦ మ్రొంగినాఁడు
పెనువ్రేలికొనగోర ♦ బిసరుహాసనుమోముఁ, గెందమ్మివిరివోలె ♦ గిల్లినాఁడు
పంచవన్నియతోడఁ ♦ బ్రవవనారాచుని, నెఱ్ఱచిచ్చుఱకంట ♦ జుఱ్ఱినాఁడు
మెఱుఁగుఁగోఱుడుల్ల ♦ మృత్యు దేవతనోరు, ధట్టించియఱకాలఁ ♦ దన్నినాఁడు
తే. త్రిపుర దైతావరోధనాఁరీవిలాస, దంతతాటంకములకెగ్గు ♦ దలఁచినాఁడు
దక్షపురిసానికూఱులఁ ♦ దవిలినాఁడు, విశ్వలోకకుటుంబి భీమేశ్వరుండు. ౧౧౧

మ. ఎనయంగల్గినకూర్చి భృంగిరిటిఁగాఁనీ తండుఁగానీ నికుం
భునిఁగానీ కయిదండపట్టుకొని సంభోగేచ్ఛ నంతఃపురాం
గనలం గన్ను మొఱంగి యప్పురమునం ♦ గన్నేఱుకాఁదారి ప్రా
ద్దన భీమేశుఁడు సానివాడ కరుగుకా ♦ ధూర్తప్రకారంబునన్. ౧౧౨

కం. పదునాల్గు మహాయుగముల, ముదుకగు భీమేశ్వరునకు ♦ మొగఁచాఁటైయుం
డదు సానిపెండ్లి యొప్పుడు, నది దక్షరామమహిమ ♦ మగునో కాదో? ౧౧౩

బును, సపాదలక్ష్యగ్రంథసంఖ్యాసమన్వితంబును, నైచన్మాంశపురాణంబు విను
వాచును నందుఁ బూర్వఖండంబునం బౌరాణ్యంబు నిజాపరాధంబు గారణంబు
గా విశ్వనాథుచేత నధిక్షేపింపబడి వారణాశివైల్వడియె ననివిన్నవారగుటంజేసి
యటమీఁదివృత్తాంతంబు వినువేడుక నమ్మునీంద్రు సభినందించి యిట్లనిరి. ౧౨౦
తే. కాశివెలువడివచ్చి పరాశరాత్మ, జుండు ఖేదంబు నొంది శిష్యులును దాను
నెచట వసియించె నెచ్చట * నేమిచేసె, ననఘ యేతీర్థమాడె మాకానతిమ్ము.
వ. అని యడిగిన. ౧౨౦

మ. సరసీజాననవంశమాకిక కళాసర్వజ్ఞ విజ్ఞానశం
కరినాథాంఘ్రిసరోజపట్నద సమిద్ధాండీవకోదండ భూ
భరణప్రేథభజాభుజంగ మహిళా * పాంచాల వేమక్షమా
వరసామ్రాజ్యరమాధురంధర జగద్వాప్తిప్రప్తతాపోదయా. ౧౨౩

కం. శ్రీవీరభద్రభూపతి, సేవాహేలాకటాక్ష * సిద్ధసమృద్ధ
శ్రీవిభవపాకశాసన, భావభవారాణిభక్తి * పరతంత్రనిధి. ౧౨౪

మాలిని. అకుటిలనయమార్గా * యాశ్రితార్థి ప్రసర్గా
సుకృతిసరణిపాంధా * శుద్ధకీర్తిప్రబంధా
సకలజనవిధేయా * శారదాభాగధేయా
ప్రకటసుగుణసంగా * రాయవేశ్యాభుజంగా. ౧౨౫

గద్య. ఇది శ్రీకమలనాభపాత్ర మారయామాత్యపుత్ర సుకవిజనవిధేయ శ్రీనాథ
నామధేయప్రణీతంబైన శ్రీ భీమేశ్వరపురాణంబును మహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథ
మాశ్వాసము.

కేలిగలుగుకొను పసిమిగులవసిండితగటునుం దెగడు నునుదొడలజిగియును, బగ
 నంపుఁ జిగురుటధరములతువల నిగురుచుఁ జిటుతనగవులుబిగియనగినం దెగివడి
 యెడుననునడువున నడుగడుగునకు వడవడనడంకుచుం బిడికిటనడంగు నడుముల
 బెడంగునుంగలిగి, భుగభుగం గురంగనాభిసారభసారంబులతోడంగూడి సంకు
 మఁకుంకపరిచుబుల యుంకించు కహూరవాసనాసముల్లాసంబును, గహూరవాస
 నాసముల్లాసంబు నుల్లసంబాడు కాలాగురుకర్దమామోదంబుననుంబునుంగుప
 సం బినాళించు గొజ్జంగిసీటిసెత్తావియును, గొజ్జంగిసీటిసెత్తావి బిత్తరించు గంధ
 పాడిపాలుపును, గంధపాడి పాలుపునుంగుచ్చరించు ధమ్మిల్లమల్లికాహల్లక వకుళ
 వాసంతికాహతికేతకీకుండకునుమగంధంబులును నిఖలదిక్సంధిబంధంబుతో బాం
 ధవం బనుసంధింప, నిలింపగంధర్వాపురోజాతులుగు సానికూతులుగొలువ, జగ
 నొబ్బగండ జగదగోపాల పల్లవాదిత్య పల్లనత్రినేత్ర కేళాదిరాయ రాయవేశ్యా
 భుజంగ బిరుదాభిరామాల్లయ వేమభూపాల రాజ్యభారధురంధరుండై, బెండ
 పూఁ డన్నయామాత్యుఁడు గట్టించినమొగసాలవాకిటి మహాత్మనమండపంబు
 నందుఁ, బేరోలగంబుండి, కుండలీ దండలాసకప్రేరణీ ప్రేంఖణసింధుకందుకధ
 మాళిచేలమతల్లి హల్లీనకాదినృత్యంబులవలోకించుచుఁ, బంతంబులవధరించుచు,
 మేలంబు లాలకించుచుఁ, జంపూచాటునాటకోదాహరణ జయఘోషచక్రవాళ
 చతుర్థ్యరచతురాతిప్రబంధంబు లాకర్ణించుచు, వేణువీణామృదంగ కాంస్యకా
 హళ పటహాధక్కా హుడుక్కానక ఝల్లరీహృద్యవాద్యానుషంగంబు లాదరిం
 చుచు, సంగీతభంగీతరంగంబు లంగీకరించుచు, నిగమంబులుగ్రహించుచుఁ
 బురాణంబులు వినుచు, నితిహాసంబు లిచ్చగించుచుఁ, దర్కంబులు వితర్కించుచు,
 నాగమంబులు పఠింపింపుచు, నిఖిలలోకరక్షణార్థంబుగా వివిధవిద్యాకలాపంబుల
 వినోదించుచుండు.

౧౧౮

కం. ఏతాదృశప్రభావో, పేతుండగుదక్షవాటి ♦ భీమేశ్వరువి
 ఖ్యాతకథ చెప్పెదను శుక,తాతకృతపురాణనరణి ♦ తప్పకయుండన్. ౧౧౯

కథాప్రారంభము.

౪. ఇష్టహాపురాణంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనినః—నైమిశారణ్యపుణ్యక్షేత్రం
 బున ద్వాదశవార్షికంబైన దీర్ఘనత్రంబు ప్రవర్తిల్లుచుండఁ గులపతిశౌనకుండను
 పరమఋషి మొదలుగాఁగలసంయమిశ్వరులు యదృచ్ఛాసమాగతుడైన రోమ
 హర్షణపుత్రుఁ బాదరాయణప్రియశిష్యుఁ బౌరాణికు సూత్యాహసంభవు సూతు
 నర్పించి యతనివలనను బంచాశత్తండమండితంబును, బహుసంహితాసమాక్షిర్ణం

- తే. పువ్వుముడిచిన పురవిధి భూమియందుఁ, గట్టె మోవంగవలసిన భారణమున
వీరభద్రునిచే దైన్య భృత్తినొందె, దక్షుఁడట్టి మహాధ్వర ఘానమునను. ౧౦
- కం. తుదిఁబోయి యమ్మహేశ్వరు, పదపద్మములాశ్రయించి భృత్తికెం దానుం
ద్రివశులుఁ బెద్దలునయ్యె, యదనునఁజూపుదురునిగ్ర హానుగ్రహముల్. ౧౧
- సీ. యక్షప్రజాపతి తస్మల్లోఁగొని యాత్మఁ, గృహపుట్టి మిగుల రి ఁఁచెఁగాన
హరివిరించిపురందఁ రాది దైవతకోటి, మించి క్రస్తుఁ డగార వింఁచెఁగాన
నరిగియంతర్ధాన మందినతన దేవి, నెడిమమేనఁ బరిగ్రహింఁచెఁగానఁ
గోపాగ్నిఁ గడుఁబరి తాపంబు నొందెడు, రినులకు నభయంబుఁలొనఁగెఁగాన
- తే. నట్లు దెగనేసి జన్నపు టిట్టి శిరము, గరిమచెడకుండ దివివ్రేలఁ గట్టెఁగాన
నయముగలవేల్పుశ్రీభీమ నాయకుండు, దక్షవాటంబు తీర్థంబుఁధరణియందు.
- తే. కాలకూటోపసంహార కారియతఁడు, త్రిపురదైత్యాధిపతుల మర్దించెనతఁడు
నిగ్రహానుగ్రహ ప్రాశ్నినిపుణుఁడతఁడు, సంతతముదేవవేశ్యాభుజంగుఁడతఁడు.
- తే. ఏమిచిత్రంబు భీమశ్వరేశ్వరుండు, నిగ్రహానుగ్రహక్రియా నిపుణుఁడగుట
యతని నిశ్వాసముల మాత్ర నొనాకాదొ, వేదములును జరాచరవిశ్వజగము.
- వ. బ్రహ్మాది సంస్తుతుండై నిబార్థదేహంబుననున్నమాయారూపిఁశి, మహాదేవిభువన
మోహిని, దేవకార్యప్రయోజనంబును, మేనకాదేవిభాగధేయంబును, హిమ
వంతుని తపోవిశేషంబును, గారణంబుగాఁ దద్దేహంబున జన్మింప నియోగించిన
భువనేశ్వరి మహేశ్వరుని దేహంబువలన నిర్మితయయ్యెంగావున దక్షరామంబు
ముక్తిక్షేత్రంబు నాఁబరఁగె వెండియు. ౧౫
- కం. దక్షుని సవనాగారము, దక్షరామంబు శివుఁడు దన్తధ్వమనం
సాక్షాత్కరించియుండుట, మోక్షము భోగంబు బ్రాంతె ముజ్జగములకున్. ౧౬
- తే. ధాత్రివలయంబులో భోగ దములుగొన్ని, మోక్షదంబులుగొన్ని పరీక్షసేయ
భోగమోక్షములకు జన్త భూమియైన, దక్షవాటంబుతావు టేత్రముల కెల్ల. ౧౭
- తే. భీమనాథేశ్వరునికన్న పెద్దవేల్పు, దక్షవాటంబుకంటె నుత్తమపదంబు
సప్తగోదావరము కంటె సకలతీర్థ, సారమగుతీర్థరాజంబు జగతిలేదు. ౧౮
- కం. అచ్చుమగు భోగమోక్షము, లచ్చోటం దొరకుఁ గరతలామలకముగఁ
విచ్చలవిడి బ్రతికిననుం, జచ్చినఁగడులెన్న భీమ శంకరు నగరన్. ౧౯
- కం. దక్షిణవారాణశికిని, మోక్షశ్రీభోగవిభవ మూలంబునకుఁ
దక్షరామంబునకు సదృశంబగునట్టి పుణ్యక్షేత్రము గలదే. ౨౦
- సీ. కాలకూటవిషాగ్ని కబళి హేలాగ్రాస, కల్తాపితాసిత కంఠచేతఁ
గుంభినిధరసుతా కుచకుంభపరిరంభ, సంభావనాకేలి శాలిచేత

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామాయనము:

శ్రీమహా గణాధిపతయేనమః.

శ్రీమాణిక్యాంబాసమేత శ్రీ భీమేశ్వరస్వామినేనమః.

శ్రీ భీమేశ్వరపురాణము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

ఖండ ఘనస్మృత మకళి

రేఖాలంకార సుందః శ్రీస్తవయుగ పా

శీ ఖచిత భుజాంతర విభ

నాఖండల! బెండపూడి యన్నా మాత్యా!

౧

వ. అక్కఱకుండు శౌనకాది మహామునులకుం జెప్పం దొడంగె.

౨

తే. మృడునిచే నిట్లుకోపానః బడి కలంగి, గంగ దరినుండి నిజశిష్యగణము తోడ
మధురస్వామి సకలధర్మజ్ఞుడవుడు, పృథివి గలతీర్థముల లెక్కవెట్టిచూచి.
వ. ఇట్లనియె.

౪

తే. అంబపార్వతి నాతోడ నానతిచ్చె, గాళి యెక్కుడు షేత్రసంఘములలోనఁ
గాళికన్నను నెక్కుడు గౌరవమున, మోక్షభోగ నివాసంబు దక్షవాటి.

౫

వ. తొల్లి దక్షప్రజావతి భూచరభేదరుగు నఖిలగీర్వాణుల రప్పించి హాటకగర్భ
కైటభారులఁ బురస్కరించికొని మహాధ్వరంబుసేయం బ్రారంభించి.

౬

గీ. అర్థితో నోషధీశ్వరుఁ డాదియైన, పెండ్లికొడుకుల నెల్లను బిలువ నంపె
గబ్బితనమున జగదీశుఁ గాలకంఠుఁ బిలువఁబంపకమానె న బ్బిరుదులొడు.

౭

కం. అజ్ఞానంబున మారున కవజ్జదలఁచి యతని నొనలి ప్రాతఃఫలమునఁ
యజ్ఞము సేసెను సురలయ, నుజ్జఁ బరోవృద్ధి కప్పంతులు సమకొనునే.

౮

ఉ. అల్పపుబుద్ధి నీక్రియమ హాకృతుతంత్రమేబన్నగాధిపా
కల్సుని బాయఁబెట్టి కను గానక దక్షుండు చేయఁజూచ్చి యా
వేల్పులు దానుదుర్దశల వేగె మహావ్రళయాగ్ని రుద్రునిం
బోల్పుగ వచ్చునట్టి పటు భూరివిభుండగు వీరభద్రుచేన్.

౯

గమిసిన దాననంపుఁబును * కాంతికి డాసిన కూర్చిరుట్టహా
కొమరున సంజయంబరము * కొంగున నూన్పెఁ గునుంభరాగమున్.

౨౯

తే. సంజకేంపును దిమిరపుం * జంపునలుపు,
గమించి బ్రహ్మాండభాండంబు * గరముమెఱసె
పరసిపరిపాకదశవృంత * బంధమెడలి,
పతనమగుతాటిపంటితోఁ * బ్రతిఘటించి.

౩౦

తే. కామినీవిప్రయోగ దుఃఖమునఁగుండె,
జక్రవాకంబు సురనదీ * సైకతమునఁ
గాళికా విప్రయోగ దుఃఖమునఁగుందు,
బాదరాయణమునిసార్వభౌముకరణి.

౩౧

శా. ఆకాశాంచలవీధుల న్నిగిడె సంభారాగ రేఖావళుల్
పాకోన్ముద్రిత పారిభద్రకళికా * పాండిత్య వైతండికో
తేకస్ఫూర్జిత చండతాండవరయో * ద్రేకారభట్కృష్ణట
శ్రీకంఠస్థిరదీర్ఘపాటలజటా * శ్రేణి విడంబించుచున్.

౩౨

వ. అప్పుడు బాదరాయణుండు సంభాసమయంబు నిరూపించి యురసింఘ ప్రవా
హంబునం గాలోచితక్రియాకలాపంబులు నిర్వర్తించి యొక్క నిర్మలసైకత ప్రదే
శంబునం గూర్చుండి పార్వతీనల్లభుండు తనకుఁజేసిన యవమానంబునకు నుల్లం
బునం దురపిల్లుచుండె నయ్యనసరంబున.

౩౩

కం. వెల్లిగొనె నఖిలదిక్కుల, నల్లనిచీకటి నవాంజ * నప్రతిభటమై
భల్లూకనటావల్లిమ, తల్లి విభ్రమదమై యనభ్రస్కరణన్.

౩౪

నీ. గిరినికుంజములఁ గుంజరపుంజ మనుశంకఁ, గంఠీరవంబు లుత్కంఠ నెగయఁ
బల్బలంబులఁ గిరి * ప్రకరంబు లనుశంక, నెఱుకురాజులు విండు * లెక్కువెట్టఁ
గడలి మధ్యంబునఁ * గాకోల మనుశంక, జల దేవతలు భీతి * సంక్రమింప
నడములఁ గువలకా * ననవాటి యనుశంక, నిందిందిరశ్రేణి * లెదురు కొనఁగ

తే. రజతగిరియందుఁ దాండవాఁరంభరభన, భంగివతితపరశ్వధ * పాణి వికట
కంధరారుద్ధగజకృత్తి * కంఠశంక, ప్రమథులకుఁ దోచ నంధకాఁరంబుప్రబలె.

తే. ప్రబలమై యంధకారంబు * బలిసియుండఁ, దారకంబులు కాంతి నెంతయును బెరసె
నీలి పుట్టంబుఁబఱచి పై * నిలిపినట్టి, వలుడ ముక్తాఫలములతా * వళము లట్ల.

౩౬

శా. శ్రీవారాణశివిశ్వనాయక గళ * డ్వేషానుకారక్రియా
హేవాకోద్ధతి జీకువాల్మబలఁగా * హేలావతీ కోటిపైఁ

గగనకల్లోలిని • కల్లోలమాలికా, స్ఫూలితబాలేందు • మాళిచేతఁ
గుటిలకుండలిరాజ • కుండలాలంకార, విలసితగండమండలునిచేత
తే. స్రుహిణపంచమసుప్తక • ద్రోహిచేత, ఛినునాథునిచే జగత్స్వామిచేత •
హరునిచేత సనాథయై • యతిశ యిల్లు, మోక్షభోగనిదానంబు • దక్షవాటి. ౨౧
వ. అని దక్షరామమాహాత్మ్యం బభివర్ణించుచు. ౨౨
మ. కినుకంబుట్టినయట్టి మానిహృదయః క్లేశంబు శాంతంబుగా
మునిశిష్య ప్రకరంబుతోడ గమనోన్ముఖ్యంబునకొ ముచ్చటల్
తనియం జెప్పించు వేల్పుచేటి నికటస్థానంబునం దుండఁగా
వనజాతాపుని మండలంబు దిగియె • న్వారాశి దిక్కిమకున్. ౨౩

శుక సూర్యాస్తమయవర్ణనము.

తే. అల్లినల్లిన గగన మధ్యముచనుండి,
వ్రాలెనస్తాద్రి కరుణాసంరథిరథంబు
పశ్చిమాంభోధిమారుతాస్ఫాలనమునఁ,
గేతనముమీఁదిపసిడికింకిణులుమొరయ. ౨౪
కం. తారావధాంచలము డిగి, వారిజహితమండలంబు • వ్రాలె నవరది
కౌరావారింబున కై, పారావతపతగపాద • పాటల మగుచున్. ౨౫
తే. కూడియొప్పారె నస్తాద్రికూటకోటి, భానుబింబంబు కన్నుల • పండువుగను
విశ్వనాథుని గుడిమీఁది • విమలకాంతి, భాసురంబైన హేమకుంభంబువోలె.
కం. చరమాచలశిఖరంబునఁ, దిరమైయొక్కింత తడవు • దినకరుఁడొప్పెన్
వరుణుని శుద్ధాంతంబున, నరవిందాక్షులకు మించుటద్దంబగుచున్. ౨౬
సీ. సిద్ధవాహిని నీటఁ • జఱుబంతి పసుపాడి, శ్రీవిశాలాక్షి గై • నేయఁదొడఁగె
మొరసె నంతగ్గేహామున విశ్వనాయక, తాండవారంభ మర్దలరవంబు
మందారతరువుప్ప • సుధుపానగోష్ఠికిఁ, బ్రారంభ మొనరించె • భైరవుండు
కొక్కొక్కో కో యని • కొమరసామి రథంబు, కంతంబుసాచిక్రేంకారమిచ్చె
తే. మొగుడఁబాటిన యరవిందములనుబాసి,
గములుగములుగ మత్తభృంకములుగూడిఁ
డుంతివిఘ్నేశు చెక్కులుత్కంఠజేరె,
నభినవంబైన యవరనంధ్యాగమమున. ౨౭
చం. ప్రమదమదాతిరేకమునఁ • బాశివిలాసవతీకదంబకం
బుమిసిన తమ్ములంపుఁగఱ • యోయన నింగిలికంబు ఛాయచేఁ

గవనికాపులవాగుదిఁ కాపులవరులు
దక్షవాటికి భీమేశుఁ ధామమునకు.

౮౮

వ. అని ప్రసంగించి శివలింగార్చనాపరామర్శించునట్లై మైత్రాచరణుండు త్రిలింగవి
షయ మంగళాలంకారంబగు భీమేశ్వరమండలంబునఁ బండ్రెండుశిలింగస్థానం
బులు వివరించువాఁడై యిట్లునియె.

౮౯

తే. ఉత్సవం బుత్సవము దప్పుఁగింపఁజురలు, వత్తు రాత్సుక్యమున దక్షఁ వాటమునకు
శాంభవీశక్తి మర్త్యవేషంబు దాల్చి, భీమలింగంబుఁ ద్రిభువనఁ న్వామిఁ గొలువ.
కం. తాండవనూఁడుఁ గుమారశిఖండి మహోత్సవము వేళఁ గంభీరములై

డిండిమనిర్ఘోషంబులు, పండువుపండువున నుజుముఁ భంగి వహింపన్.

౯౦

తే. మర్త్యభామలు విబుధఁ భామలును గలసి
యశ్వేనములందు వర్తించుచున్నఁ యపుడు
దక్షవాటంబు వీట భేదంబు దెలియు
దృజ్ఞి మేషానిమేషప్రఁ దీప్తివలన.

౯౧

శా. లక్ష్మీందూపలరత్ననిర్మితమహాఁ హర్త్యాగ్రభాగంబులం
దార్మిక తారక మండలంబుగని ముగ్ధస్త్రీలురేలుపురిం
గర్కంధూఫలసన్నిభంబయిన ముక్తాజాలమ౯ చింతచేఁ
దర్శింపం దిలకించి నవ్వుదురు గంధర్వాంగనాపల్లవుల్.

౯౩

తే. దక్షమునిరాజు నంతరుఁ ద్యావవనము, దక్షనాటంబు శివుని యుత్తమపురంబు
బహుశక్తైవల్యఫలధర్మఁ పాదపంబు, దీనిఁ గాతురు చుట్టునుఁ దిరిగి సురలు.

౯౪

తే. గారి యొక్కతె యాకాశఁ గంగయొక్కతె
కాశి యొక్కతె దక్షిణఁ కాశి యొక్కతె
నలుగురును శంభునకు లోకఁ నాయకునకు
రాణివాసంబు లరురాగఁ రసముపేర్చి.

౯౫

వ. ఒక్క సమయమున నక్షరామమున కేతెంచి భీమమండలంబునందు.
కం. శోభనముహూర్తమున భుజః గాభరణుఁ బ్రతిష్ఠ చేసి యర్పించి మహా
వైభవమొనర్చి పొందె మ, నోభిరుతము విబుధనాథుఁ ఁ డధికస్ఫురణన్.

౯౬

తే. దేవతాభర్త శంభుప్రతిష్ఠ చేసి, పురగణంబుల లోకపాలురను జూచి
యసియె మీరును భీమనాయకుని వీట, సిద్ధశివలింగములఁ బ్రతిష్ఠింపవలయు.

— ఇంద్రుఁడు దేవతలకు శివలింగమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పట. —

సీ. శ్రీకంధకుని బ్రతిష్ఠించు నెవ్వఁడు వాఁడు, పాపియైనను శంభుపదముఁ గాంచు
శివలింగపదయాత్రఁ శివలింగసంవీక్ష, శివలింగసంస్పృష్టిఁ శివసమర్చ

బూవుందూవులజోదుపుచ్చుకొనియెన్ ♦ భూపాల లీలావతీ
భూవల్లీ నిభశృంగకంబగు లనఁతుప్పం ద్రేక్షు కొదండమున్.

వ. అంత.

— ❧ చంద్రోదయవర్ణనము. ❧ —

ఉ. ఆతతలీలఁ గోమల ♦ నవాంశుకపాలి మహాంధకార సం
ఘాతము మీఁటె నద్భుతము ♦ గా శశేలాంధనుఁ డభ్రవీధికిన్
శ్వేతవిరాహమూర్తి యగు ♦ వెన్నుఁడు ప్రన్ననియొంటికోట ధా
త్రీతలమెంత యంతయు ధరించిన యట్టి విజృంభణంబునన్.

తే. అర్ధమండలముదలుంచునమృతభానుఁ,
డుదయరాగంబుతోఁగూడఁనొప్పుమిగిలె
బ్రకటతాంబూల రాగసంఠరక్తమైన,
ప్రాద్విశాకాంతబింబాధఠరంబువోలె.

కం. సంకలితోదయరక్తి శ, శాంకుఁడు శోభిల్లె గైరి ♦ కావనిధరవ
ప్రాంకక్రీడాపాటల, సంకరభృతకాలకూట ♦ సంకాశుండై.

సీ. కాదు కా దుదయాద్రి ♦ కనకకూటంబిది, డంబై నపాన వట్టంబుగాని
కాదు కా దిదిసుధా ♦ కరపూర్ణబింబంబు, కాశీర శంభులింగంబుగాని
కాదు కా దుదయరాగప్రకాశంబిది, నవకుంకుమా లేప ♦ నంబుగాని
కాదు కా దిది కళం ♦ కచ్చటారింఘోళి, పూజచేసిన కల్పపువ్వుగాని

తే. యనఁగ సప్తార్ణవములు మిఁన్నందికొనఁగఁ, జంద్రకాంతోపలంబులుజాలు
నసమశరసార్వభౌము ముత్యాలగొడుగు, విధుఁడు విశ్వంబు వెన్నెలవెల్లిఁ ధోల్పు.

తే. ఉదయ రాగము నింఁచించు కుజ్జగించి, నిండుచంద్రుండు కన్నుల ♦ పండుషణ్డ
దానరాగాంతర సిద్ధిఁదాక్షిణ్య, రాజశుద్ధాంతదంత వజ్రములకాంతి.

సీ. అభిషేక మొనరించు ♦ నమృత ధారావృష్టి, మదనాంతకునిముక్తి ♦ మంటపిక్త
నలవోకగా విశాఁలాక్షీమహాదేవి, నిద్దంపుఁజెక్కుల ♦ నీడఁజూచు
నెరియించు మిన్నేటి ♦ యిసుక తిన్నెలమీఁదఁ, జక్రవాకాంగనానముదయంబు
డుంతి విఘ్నేశునిఁవృరకంఠవేదిపైఁ, గోదయ చుక్కలరాజుఁ ♦ గుస్తరించుఁ

తే. గాయవెన్నెల యానంద ♦ కానవమునఁ, గాలభైరవు నంష్టకు ♦ డాలుకొలుపు
విధుఁడు వారాణశీసోమ ♦ వీధిచక్కి, నభ్రఘంటాపథంబున ♦ నరుగునపుడ్కురర

సీ. రోహిణీగాఢోప ♦ గూహనంబునఁ గన్న, కస్తూరికాస్థాన ♦ కంబనంగ
రాహుదంష్ట్రఘాత ♦ రంధ్రనూర్ణంబున, లలిదోఁచు నాకాశలవమనంగ

తే. ఐంద్రపవనభోగ మెవ్వఁడే? నభిలషించు, నాతఁ డిం ద్రుఁడేశ్వరుఁడగుచుండుఁ
బ్రహ్మపంచాక్షరీమంత్రఁ పాఠనియతి, నన్తహాఁళు మొందుఁ రఁజ్ఞాన్వితమిదిము.

తే. న్నానదానాగ్నిహోత్రదీ ఁ తూనిధాన, మంత్రవాదములైరకఁ ద్తంబులొకటి
కోటిశిగుతంబు శ్రీదత్తుఁవాటియందు, సప్తగోదావరేంద్రేశఁ నవిభభూమి. ౧౧౦

వ. అటమీఁద సిద్ధేశ్వరస్థానంబు సిద్ధలింగాకృష్టితంబు ధర్మాధికామమోక్షపురుషార్థ
సంసిద్ధికై యాసిద్ధలింగంబు సిద్ధులచేతఁ బ్రతిష్ఠింపంబడి సిద్ధవాక్యగంభీర్య
గీర్వాణ విద్యాధరాధాన్యం బై యుండు నా స్థానంబు సమస్తప్రాన్వితశేషే
త్రంబు ౧౧౧

కం. జపహోమదానయజ్ఞము, లుపవానాదివ్రతంబు ఁ యొక్కొక్కటి కో
టిపరిమితంబులు సిద్ధే, శపఁపంబున నాధకులకు ఁ నత్యం బరయన్. ౧౧౨

వ. మఱి యోగీశ్వరంబను స్థానంబునందు యోగీశ్వరేశ్వరుండు సనకసనంధనాది
యోగీశ్వరులచేతఁ బ్రతిష్ఠితుండని చెప్పంబడును. ౧౧౩

గీ. అది భవాబ్ధితరణి ఁ యదినాధకవ్రాత, కల్పవృక్ష. మది జఁగత్ప్రసిద్ధ
మది యుపాసకులకు ఁ నణిమాదికైశ్వర్య, లాభమునకుఁ గరతఁబంబుపరీఁడి. ౧౧౪

సీ. మంకణుం డను మహాఁ మానియోగీశ్వర, శ్రీమహాదేవుని ఁ శివు భజించి
బ్రహ్మసాక్షాత్కారఁ సర్వంతమైనవ్ర, బోధసంపదముక్తి ఁ పాలముగాంచె
నొకమాఱు సప్తసింధూరకంబులఁ గ్రుంకి, నగుండు యోగీశ్వరేశ్వరునిగాంచ
నణిమాదికాష్టవిఁధైశ్వర్యసంసిద్ధిఁ, బొందు యోగీశునఁ ధేందుధరుని

తే. సప్తగోదావరమునీట ఁ జలకమార్చి, పుష్పగంధాక్షతంబులఁ ఁ బూజచేసి
కలిభవంబైన కలుషంబుఁ గ్రొచిపుచ్చి, సుస్మృతమొందును వేగం బమర్త్యులచవి.

వ. మఱియు యమేశ్వరలింగంబు యమప్రతిష్ఠితంబు నకృష్టర్షనమాత్రంబున మర్త్యం
డు యమభయంబునం బాయు వెండియు. ౧౧౬

సీ. యజ్ఞతటాకంబుఁనందుఁ గ్రుంకులు వెట్టి, బ్రహ్మైశితృశృప్తిఁ ఁ బ్రసరించి
యమలింగనన్నిధి ఁ నష్టోత్తరసహస్ర, సంఖ్య మృత్యుంజయ ఁ జపముఁ జేసి
జపవిధానమునందు ఁ సరవిమృత్యుంజయు, నపమృత్యుభయశాంతి ఁ నర్థి నడుగ
నపమృత్యుదేవతా ఁ హంకారభవమైన, సంత్రాస మొందఁడు ఁ సాధకుండు
తే. శ్రాద్ధపిండోదకాదివిఁశ్రాణనముల, శ్రీయమేశ్వరతీర్థానఁ జేసి సునుజుఁ
డధ్వింతును సరకకూఁపొదరముల, బెగ్గడిలు నేమితిరముల ఁ పితృగణముల. ౧౧౮

కం శ్రీకారేశ్వరున్నునిధి, నేకాంతము జపమువ్రేల్చి ఁ యీగియు శ్రాద్ధం
బేక్షకము కోటిగుణం, బై కలిగించును సమగ్ర ఁ మైసఫలంబుల్. ౧౧౯

నాకలోకాధి రాష్ట్రకూటములొ, నయమార సాధారణస్థలములఁ
గత్యాణభోగమోక్షనివాసమైనయీ, దక్షిణావతీపుర ధాన్యభూమిఁ
తే. ద్వైవేటికి సకలసంస్థితిఁ గోరి, నక్షాణాంభోనిధానంబు తటమునందు
సంప్రతిష్ఠింపుఁ డీశానుఁ జంద్రమాలి, విశ్వలోకాధినాథు నోవిబుధులార. ౯౯
కం. సిద్ధిండు మీ కభీష్టము, సిద్ధులది యశస్త్రులార శీఘ్రమున జటా
విష్ణుశశి మహోపనిష, త్సిద్ధాంతరహస్యమును బ్రతిష్ఠింపుఁ డీశన్. ౧౦౦

తే. సర్వసముకంఠ మేలు సంశస్పన్నచంబు, సంస్పృశిండుటకంఠసర్వసములెన్న
యర్చనముసేయుకంఠునఁ నంతఫలద, మసితగళుని బ్రతిష్ఠిండుటచురులార.
నీ సకలలోకప్రపంచమును లింగమనుంబు, ప్రజగంబు లింగప్రతిష్ఠితంబు
సంభవస్థితియన్ధానంబు లింగంబు, లీనార్థగమకంబు లింగ మనఁగ
లింగప్రసాదంబు లేక సిద్ధింపవు, భోగమోక్షంబు లేయోగములను
లింగాజ్ఞవేలిగాఁగ లేకమాత్రంబును, సంచలింపదుపో తృణాంచలంబు
తే. చుంటినైనను లింగంబుమలిచి కొలుఁడు, ఇసుకనైనను లింగంబునేర్చి కొలుఁడు
పేడనైనను లింగంబుఁ బెట్టికొలుఁడు, నీటనైనను లింగంబునిలిపి కొలుఁడు.

వ. అని యుచన్యసించి యింద్రుండు తానును లోకపాలకులును దివిజులునుం దమ
తమవేర శివలింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించిరి. ౧౦౩

మ. హిమధామార్థజటాకీరీటుఁ డభవుండింద్రేశ్వరుం డింద్రుచే
నమరవ్రాతముతోడఁ గూడఁగఁ బ్రతిష్ఠాంతంబుచం భక్తిసం
భ్రమతాత్పర్యననుగుచేఁ గయిగొనెన్ బాహోధివధ్వాపగా
విమలస్వర్ణసరోజపూజ హృదయావిహృతసంతుష్టుడై. ౧౦౪

ఉ. ఆగమమంత్రతంత్రములు సాంగములై నడువంగ సర్వవి
ద్యాగురుడైన ప్రెగ్గడ బ్రహ్మహస్పతితోడుగ వీతిహోత్రుది
గ్భాగమునం బురందరుఁడు భక్తిఘటించిన వానవేశ్వరున్
భోగివిభూషణం గొలుచు పుణ్యుల కబ్బును భోగమోక్షముల్. ౧౦౫

తే. ఇంద్రుడేఁటేట జాతరకేగుదెంచి, సప్తగోదావరమున నున్నాతుఁ డగుచు
భుజగభూషణ నింద్రేశుఁబూజసేయు, ధవళమందారతరువున్న వామములను.

కం. ఇంద్రప్రతిష్ఠితుం డగు, నింద్రేశ్వరుఁ గొలువ నెవ్వఁ డేకాగ్రతమై
రుండ్రమతిస్తపసింధువు, నం ద్రిమవణమూడునతఁడు నాకం బెక్కున్. ౧౦౬

కం. సకృదాలోకనమున నుడి, సకృదర్చన సకృదుపాసఁ సకృదానతులన్
సకృదాలయప్రదక్షిణ, సకృష్టసంబుల మహేంద్రశంభుఁడుమెచ్చున్. ౧౦౭

1. భీమనాథేశ్వరః శ్రీ సున్నహలింగ, భాస్వత్పరబ్రహ్మభవనమునకుఁ
గల్పాంతసమయభీకరనాగకౌఠ్య, భేతత్రలోకమహాతరికిని
ద్వాదశక్షేత్రతీర్థపలాశమండల, వ్యాకోచనవపుండఃకీమునకు
జంబూతరుద్వీపః సర్వసర్వసహ, పాతీరలేపనైః పథ్యమునకు
2. శివశత్రమునకు శివఃశ్రేత్రమునకు, శివునిమూర్తికి శ్రీసదాశివునితీర్థ
కితరతీర్థంబు సరిపోల్పుఁ నెట్లువచ్చు, దక్షవాటంబునకు మహాస్థానమునకు. ౧౨౯
3. మంకణమహామునీశ్వర, సంకల్పవిత్తీర్ణకల్పశాఖకి భువనా
లంకృతికి దక్షవాటికి, శంకరనటనటననాట్యశాలకు జేజే. ౧౩౦
4. కాశీప్రతిబింబమునకు, గాశీప్రతినిధికి గాశీకాన్తకృతికిని
గాశీప్రతిమకు దక్షిణ, కాశికి శ్రీదక్షవాటిఁ కటకంబునకున్. ౧౩౧
5. మోక్షస్థానంబునకు, దక్షరామమున కమృతఁ భామంబునకు
దక్షాధ్వరక్రియోచిత, దీక్షాక్షేత్రమున కభవుఁ దేవికి జేజే. ౧౩౨
6. అని నమస్కరించి శతానందుండ. ౧౩౩
7. శివలింగంబుఁ బ్రతిష్ఠచేసి కణఃకణః శ్రీసప్తగోదావరాం
బువులం జేసెను మంత్రపూర్వకముగాఁ బునాస్వాభిషేకంబు వై
భవముల్ పెక్కువిధంబులం జగపె శ్రీబ్రహ్మేశ్వరుం డంబుజో
ద్భవనంద్యుం డది యాదిగాఁ గరుణమైఁ బాలించు భక్తావళిన్. ౧౩౪
8. అంతదేవసిద్ధసాధ్యవిధ్యాధరగంధర్వోరగాదులును దమతమ నామధేయంబుల
లింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించిరి తదనంతరంబ. ౧౩౫
9. బ్రహ్మప్రతిష్ఠితుఁ బాలేందుశేఖరుఁ, బురుహూతుఁ డతిభక్తిఁ బూజచేసె
నలువయర్చించె నానాప్రకారంబుల, హరిహయస్థాపితుండుగుమహేశు
దక్షవాటికఁజూచిఁ దక్షప్రజాపతి, బాగడె నల్లోర్ల సంభోజభవుండు
ప్రణమిల్లె దక్షుండుఁ భారతీభర్తకు, నాత్మప్రశంసకుఁ నణఁగి మదిని
తే. వేల్పులందఱుదారునుఁ నిల్పినట్టి, శంభులింగంబులకు మ్రొక్కిఁ చనిరి దివికి
సరిసిజాననుచే ననుజ్ఞాతులగుచు, సత్యలోకంబునకు నర్చిఁ జనియెవిధియు. ౧౩౬
10. బ్రహ్మప్రతిష్ఠితుండగు, బ్రహ్మేశ్వరదేవుఁగొలుచుఁ భాగ్యాధ్యులకుం
బ్రహ్మక్షత్రాదులకును, బ్రహ్మచ్యుతశంభుభవనఁ పదవులు గలుగున్. ౧౩౭
11. అధ్యయనశ్రుతదానత పోధ్యానసమాధిమంత్రఁ పూజాధిపహా
విధ్యనుసంధానమున న, సాధ్యంబులు లేవు బ్రహ్మశంకరుపదవిన్. ౧౩౮
12. మఱియుఁ గపాలేశ్వరస్థానంబు. ౧౩౯

తే. పీఠభద్రాదిదేవతాః పీఠగణము, శంభులింగంబు నిలిపెఁ బ్రశస్తవేశ
 దక్షవాటిఁచనాభ్యసంఘాసమున, పీఠభద్రేశుఁడయ్యెనఁ వ్యేబ్బు తేఁడు. ౧౧౯
 కం. శ్రీపీఠభద్రలింగము, చెవించిన మానవుండుఁ చిరకాలమునం
 గేవలగాణాఽత్మము, హావిభవము నొందు శివునిఁ యాఘానమునన్. ౧౨౦
 తే. పీఠభద్రేశదేవతాః పీఠనియాజ్ఞఁ, గలుగుధర్మార్థకామమోక్షములుజనుల
 కక్షయంబైన దక్షవాఁటాభిధాన, భోగమోక్షరమాజన్తఁ భూమియందు. ౧౨౧
 తే. అగ్నిహోత్రంబు దాన మధ్యయనజపము, లాదియగునిత్యనైమిత్తికాదివిధులు
 బహుఫలంబుల నొసఁగు సఁస్థాకీయుక్తి, దక్షవాటికపీఠభద్రస్థలమున. ౧౨౨
 ఉ. యాగతటాకతీర్థమునఁయందును నంబుధిసార్వభౌమది
 గ్భాగవిభూషణం బయినఁ పద్మినియందును దీర్ఘమాడి ని
 ప్తాగరిమంబునం ద్రిపురశాసను దక్షపురోపకంఠధా
 త్రిగృహమేధిఁ గొల్పెఁడు ప్రతిష్ఠితధర్మని పీఠభద్రునిన్. ౧౨౩
 ప. తొల్లి బ్రహ్మాదులగుదేవతలు సురేంద్రవిహితవిభవంబైన భీమనాథేశ్వరు దర్శించు
 వేడుకంజేసి బ్రహ్మలోకంబుననుండి భోగమోక్షక్షేత్రంబైన దక్షరామంబునకు
 వచ్చి సప్తగోదావరంబునఁ బంచతీర్థంబులాడి పండ్రెండు దివ్యలింగస్థానంబులు
 దర్శించి యమృతమయస్వయంభూజ్యోతిర్లింగమూర్తి నిఖిలదేవతాచక్రవర్తి యగు
 భీమేశ్వరేశ్వరు దర్శించి పరమానందకంఠళితస్వాంతు లై యిట్లనిరి. ౧౨౪

— ❀ బ్రహ్మాదులు భీమేశ్వరు వర్ణించుట. ❀ —

శా. ఆహా! యంతమనోహరంబగునె దక్షరామ మివ్వీటిలో
 నీహారాంశుకళాకిరీటుండు భవానీభర్త దివ్యాపురో
 పూహంబుల్ ప్రతిసంధ్యముం గొలువఁగాఁ నున్నాఁడు గోదావరీ
 వాహిన్యభిసమీరపానకలనాఁ వర్ధిష్ఠ కేయూరుడై. ౧౨౫
 కం. ముంగిటను సప్తసింధువు, చెంగటఁ గ్రతుసరసి నడుమఁ శ్రీభీమమహా
 లింగము దక్షరామము, సంగతి నెన్నంగఁ బురముఁ జగతిం గలదే. ౧౨౬
 తే. శివశివా యెంత భాగ్యంబుఁ చేసినారొ, దక్షవాటీపురిమహాఘానజనులు
 కన్నులారంగ వీక్షించుచున్నవారు, భీమనాథేశ్వరేశ్వరఁ స్వామిమూర్తి. ౧౨౭
 చం. అహహా! దయారసానుగతఁమైన మనంబున దక్షవాటికా
 గృహపతి భీమనాయకుఁడుఁ కీటవతంగసరిసృపాళికిఁ
 సహజగళత్సమీరమగుఁ సంకటకాలము వీనులం దను
 గ్రహమొసరించునట్టై మధురంబగు తారకమంత్రరాజమున్. ౧౨౮

సీ. సోమతీర్థమునందు ♦ సున్నాన మొనరించి, శ్రీసోమశంఖు భాగంబు భక్తుఁ
డిహజన్మమునయందు ♦ నేపాప మొనరించె, బాప మెద్ది యొనర్చె ♦ బ్రాహ్మమున
నది యశేషంబును ♦ నాక్షణంబున బాసి, దేహాంతమున గూడు ♦ ద్రిపుఁహనుని
ద్యాగంబు భోగంబు ♦ దానంబు సభ్యంబు, భాగ్యంబు త్రి సౌభాగ్యలక్ష్మీ
తే. బుద్ధి తత్సేవ నత్యంతవృద్ధి బొందు, సతతధర్మంబు నిచ్చు న ♦ సుయఫలంబు
దతఫలంబులు పితృన్యాయదైహికములు, నత్య మిది సోమనాథప్ర ♦ నాదనుహిమ.

కం. సురలును విద్యాధరులును, గరుడోరగకిన్నరులును ♦ గంధర్వులు కిం
పురుషులు యక్షులు సోమేశ్వరదేవుని గొల్తు రధిక ♦ వరభక్తమొయిన్. ౧౫౨

వ. మఱియు మాహేశ్వరతీర్థంబు సర్వదేవనమస్మృతంబు మునిసిద్ధచారణవిద్యాభిల
చేతఁ బ్రతిష్ఠతం బైరయచి పితృపిండదానం బేకవింశతికులంబునకుఁ వృష్టికరంబు.

తే. సప్తగోదావరంబును ♦ సారతీర్థ, ముత్తమోత్తమ మందు ♦ సుస్త్యండు చేయు
శ్రాద్ధతీలశర్పణాదు ల ♦ క్షయఫలములు, తత్సదా సేవనము శివస్థానంబు. ౧౫౩

తే. దత్తమిష్టంబు హుత మధీతంబు నగుల, కచట నక్షయఫలముఁ జే ♦ నుంగంబాఁలు
శ్రాద్ధపిండప్రణానాది ♦ సకలవిధులు, నందు ఫలియించు నగ్రయంబుండుఁజోలె.

కం. మఱి రామేశ్వరతీర్థము, కఱకంకున కాటపట్టు ♦ కామితఫలముల్
తఱుఁగనిభావ్యములగుచును, నెఱయంగ ఫలించు నందు ♦ నిష్ఠయుఁ గలుగున్.

కం. శ్రీరుద్రపాదయుగళీ, శ్రీరామేశ్వరసమీపనీమం చిత్తయ
జ్ఞారంభం బొనరింప న, పారఫలప్రాప్తిచెందుఁ ♦ బంచజనులకున్. ౧౫౪

తే. ప్రథిత మగు సప్తగోదానగంబునకును, నభవునకు భీమనాథున ♦ కంతరమున
నేమి సుకృతంబు చేసిన ♦ నేకతంబ, వేయు విధముల ఫలియించు ♦ వేయునేల ౧౫౫

సీ. వినుము పారాశర్య ♦ వేవేలమాటలఁ, బనియేమి తీర్థముల్ ♦ వదియురెండు
నని చెప్పనేల దక్షిణరామమండలిఁ, దీర్థంబుగాని ప్ర ♦ దేశమెద్ది

సప్తగోదావరోత్సంగస్థలమునకుఁ, గాళి కేదార మ ♦ క్షయవటంబు
తరముగా కితరతీర్థములు నాటియె, భోగమోక్షములకుఁ ♦ బుట్టినిల్లు

తే. రుద్రవాటిక భీమేశ్వరునినివాస, మందు రామేశ్వరస్థాన ♦ మభ్యధికము
రామతీర్థంబునందు సా ♦ రంబుసాటి, ధర్మ మర్థంబు రుద్రపాదస్థలంబు. ౧౫౬

అగస్త్యుండు వ్యాసునకుఁ బంచతీర్థంబుల వివరించుట. ౧౫౭
వ. మఱియుఁ బంచతీర్థంబులు వివరించెద నవహితుండవై యాకర్ణింపుము. ౧౫౮

చం. అహివతికంకణుండు తన ♦ యల్లుండుగా మదిఁ గోరి నిష్ఠతోఁ
దుహినధరాధరేంద్రుండు చ ♦ తుర్దశదివ్యమహాబ్రముల్ నుడు

ఉ. చిక్కట కాబైవని ధేతివిధాన్మకపాలపాత్ర యే
చక్కటియందు జాతివడె ధేతవదీతటభీమభూమియందు
చక్కటచున్నవించిన శశాంకకిరీటుఁ గపాలి శంభు స
మ్యక్కృతఁ గొల్చు మానవుల ధేతవగఁ జేరవు పాతకాఘముల్. ౧౪

తే. ఒకపాఠమోవ ధేతానం బైన, పుణ్యతీర్థరాజమునను జలుపఁ
గడిచిఁ గోటిఘముఁ గాంచునొక్కొక్కటి, దానహోమయజ్ఞతంత్రవిధులు
చం.అట చరణేశ్వరం బన నానాదిఁ బ్రచేతసుచేత వాహినీ
తటమునఁ దొంటి నిల్పఁబడి ధేతమహేశకరారవింశనం
పుటమునకుఁ వగొటకము వోలెవెలింగెడు బాలతారకా
విటచుటటావతంసునకుఁ విశ్రమకారణ మై తపోనిధి. ౧౫

తే. వరుణలింగంబునకుఁ దీర్థవారిధార, వేలుఘటముల నభిషేక విధియొనర్ప
వటపువోసంబు వాయంగ వానగురియుఁ గొంప్రలంబందు నారబఁకోటుల్లె

ఉ. కుక్కుటవక్షిసంఘము లకుంతితభక్తిఁ బ్రవక్షిణంబు స
మ్యక్కృతఁ జేసి యెవ్వని శృపాతిశయంబున మోక్షసత్పురం
బెక్కె సంతసహోకములు కెల్లఁబ్రియుం వరుణేందుశేఖరం
గుక్కుటనాథదేవు ఘటికుండలునిం గొల్చువుండు మానవుల్. ౧౬

తే. ఒక్కవక్షంబులెంతయు సుర్విమోవ
గుడిఁ బ్రవక్షిణ మొనరించు కుక్కుటముల
కక్షయంబగు మోక్షమేయయ్యయొనఁగె
నట్టిశివుఁ గుక్కుటేశ్వరు ధేతాశ్రయింతు. ౧౭

కం. చరణాయుధేశ్వరేశ్వరు, శరణాగతకల్పతరువు ధేతపూర్ణమహా
కరుణావరుణాలయనిం, గరుణామృతకిరణధరుని ధేతర్పింపవనా. ౧౮

కం. కోణార్కక్షేత్రము వా,రాణశి కేదారతీర్థరాజము కుంభీ
కోణంబు కుక్కుటేశ, స్థాణస్థానంబు మోక్షధామములెందున్. ౧౯

తే. అచటదానంబుహోమధ్యయనవిధులు
త్రాన్ధమును దేవతాసమర్చనము వ్రతము
లొక్కటొక్కటి కోటిగుఁజోపలబ్ధి
సంభవించును సతతంబు ధేతాధకులకు. ౨౦

వ. మఱియు సోమేశ్వరతీర్థంబు సర్వదేవతా నమస్కృతంబు. ౨౧

కం. అమృతమయుఁ డైన సోముఁడు, సమయంబున నే మహేశుఁసంస్థాపించెన్
వినునుధాజ్యోతిర్లింగము సోమేశ్వరుని గరళకంకు భజింతున్. ౨౨

వ. అగస్త్యశ్శ్వర, రామేశ్వర, నాకులేశ్వర, గణేశ్వర, పాతాళభైరవేశ్వరమును దేవ
తాపంచకంబుఁ బంచతీర్థంబులను దర్శించి మానవుఁడు సంప్రదించు పుణ్యతీర్థం
బులు దర్శించిన ఫలంబులందు మూలస్థానేశ్వరలింగం బాదిమూలం బద్ధిచ్చలిం
గంబు దర్శించి భీమమండలంబునందు శివలింగస్థానంబులెన్నిగల వన్నియు దర్శిం
చిన ఫలంబు గైకొను వెండియు. ౧౭౩

తే. సప్తగోదావరము భీమశంకరునిని, నాకులేశస్వయంభుఁ బిఁనాకపాణి
రుద్రపాదంబులును సమాఁహృథభక్తిఁ నలఁతురెవ్వఁడు వారపాఁధస్యమతులు.

వ. అని దక్షరామమాహాత్మ్యంబును భీమలింగమహిమంబును సప్తగోదావరప్రశస్తి
యుద్వాదశతీర్థప్రభావంబును బంచతీర్థప్రయోజనంబును వినిపించి కుంభసంభ
వుండు. ౧౭౪

తే. భీమనాథునిఁ ద్రిభువనఁస్సామిఁ గొలువఁ
బోదమే యిష్టు మధ్యాన్నఁభోగవేశ
నదేవిజృంభించె నాట్యసాఁధాంతరమున
సృత్యజగర్గుంకృతమృదంగఁనిస్వనంబు. ౧౭౬

వ. అని పలికి యనంతరం బయ్యిగువ్వుడు రాజమాన్గంబున. ౧౭౭

అగస్త్యవ్యాసులు భీమేశ్వరాలయంబుఁ బ్రవేశించుట. ౧౭౮

సీ. త్రిపురసంహారంబు ఁ దివిజనాయకభుజా, స్తంభదంభోళినంఁ స్తంభనంబు
గరిశకూటమహాగ్ని ఁ కబళనాటోపంబు, దక్షాధ్వరక్రియాఁధ్వంసనంబు
మత్స్యలాంచనదర్ప ఁ మథననరంభంబు, దేవదారువనప్రదేశవిహృతి
సురులింగమూర్తివిఁస్ఫురణవిలాసంబుఁ, గాత్రాయనీకరఁగ్రహణకేలి

తే. గండవేదండదానన ఁ ఖండనంబు, దండపాణిజలంధరాంధకవధంబుఁ
బాడు గంధర్వపతులచే ఁ భరిత మైన, మొగలివాకిలి సొచ్చి రఁమునియువభులు.

సీ. పంచాంగశుద్ధిగాఁ ఁ బరిభవించుచు భృంగి, మతినాడునెండేని ఁ ప్రతిదినంబు
త్రిదశవర్గంబు ముఁప్పదిమూఁడుకోట్లును, నేకదేశముననెండేనియుండుఁ
బలుకుపూఁబోణి యఁర్వదినాల్లకళలతో, విహరించు చెండేని ఁ విద్యచూపు
సాని యీశానియై ఁ సవరించు నెరిదేని, మహితపింఛాలీల ఁ మరులు వీట

తే. నెద్ది కైలాసశిఖరికిఁ ఁ బెద్దయుద్ది, పాలమున్నీటి కెయ్యది ఁ ప్రసవభూమి
చంద్రలోకంబునకు నెద్ది ఁ సాటియట్టి, భవునికశ్యాణమండఁపంబుఁ గనిరి. ౧౭౯

ఉ. దానికిఁ దూర్పుదిక్కున సుఁధాకరబింబసహస్రకోటి శో
భానిభకాంతితో గగన ఁ భాగము రాముచు భీమనాయకే

స్సహముగఁ జేసె నయ్యెఁడఁ బ్రచండతపం బచటఁ శివుం డను

గ్రహమున నున్నవించె నని ధ్రువచక్రం బల్కుఁ బురాణసంహితల్. ౧౬౧

కం. అదిమూదిగఁ దీర్ఘంబులు, పదియును రెండయిఁదీర్ఘ పాలిజాతం

బదియ కడుసెక్కువై యున్నది సప్తతటంబునందున న్నునివర్యా. ౧౬౨

కం. లంకించియగుంధతితి, మంకణునకుఁ జెప్పె ననుఁగు మామకు గిరికి

సంకల్పసిద్ధిదుండగు, శంకరుఁ డభిలాష్ఠిపారిజాతంబనుచున్. ౧౬౩

కం. గిరిసార్వభౌమకన్యా, కరగ్రహణనుమంగళైక కాతుకసంప

త్పరిపూర్ణహృదయు శంకరుఁ, గరుణాకింకరుని నురగ కంకణుఁగొలుతున్. ౧౬౪

కం. నీహరిభూవరేశ్వరు, నీహరిమణియమూర్తి నిందుకరహిమా

నీహరిహీతుమునను, ధాహరిసమాసకాంతి నభివర్ణింతున్. ౧౬౫

సీ. భూధరేశ్వరతీర్థమునఁ గృతన్నానుఁడై, భూధరేశ్వరుఁగొల్పుబోధఘనుఁడు

నిత్యమంగళుఁడు నిర్మితప్రభ ద్రుండును, లక్ష్మీవిలాసైక లక్ష్మీయుతుఁడు

నగుఁ దీర్ఘములలోన నత్త్యుత్తమం బైన, తీర్ఘంబు భుక్తిముక్తిప్రదంబు

మంగళమంగళాత్మకముకళ్యాణక, కళ్యాణస్వరూప మీ యాస్పదంబు

తే. ధరణిధరనాయకునకుఁ బ్రత్యక్ష మైన, యవ్వీహపాతునగరమధ్యాహ్న వేళ

భోగఘంటాస్వనము విన్న భూజులకు, నవల వినవచ్చు ముక్తికళ్యాణఘంట,

మ. హిమవద్భూధరసార్వభౌమసరవిశ్వేశోపహరక్రియా

క్రమసంతాడితఘంటికాఘణఘణత్కారంబు విన్నట్టి యు

త్తమపుణ్యండు వినండు ప్రాణపవనోత్త్రాంతివ్యథావేళ దు

ర్దమవైనస్వతవాహ్యఘోరమహిషగ్రైవేయఘంటాధ్వనుల్. ౧౬౬

తే. శ్రాన్ధపిండప్రదానాది సకలవిధులు, నొక్కటొక్కటికోటిగుణోదయమునఁ

దృష్టి గల్పించు దివివితృదేవతలకు, ధరణిధరరాజశంభుతీర్థంబునందు. ౧౬౭

తే. సప్తగోదావరముఁ దెచ్చి సప్తమునులు, సప్తనప్తేందుశిఖివిలోచనుని నిలిపి

రమ్యహాశంభులింగ మభ్యర్చితులకుఁ, గామితార్థప్రదానైక కల్పకంబు. ౧౬౮

కం. ఒకమాటు జలకమార్చిన, నొకమాటాకపువ్వుమాళి నునిచిన నొకమా

టకుటిలమతి గుడిఁ దిరిగిన, సకలేప్సితములనతండు సంపాదించున్. ౧౬౯

తే. భీమనాథేశ్వరునిసార్వభౌమమయందు, బంచశివలింగములకు నాస్పదములైన

పంచతీర్థంబులును నాడుపంచజనులు, సాయదురు పంచవిధమహాపాతకముల.

తే. అందు వాపితటాక కుల్యాద్రిదులందు, దీర్ఘమాడ వివేకి బుద్ధిం దలంపఁ

బంచతీర్థంబు లందిచ్చుఁ బంచజనుల, కాత్తనలిలావగాహపుణ్యాతిశయము. ౧౭౦

నీవు పత్నీసహితంబుగా నేవల నైన నుండి తపంబు సేయుము నేను విశ్వనాథ విరచితావమాన భేదంబువాయ నీన్వామిని నేవించెద నని పలికి సముచిత ప్రకారంబున నన్తుహేతుని వీడు కొలిపి యనంతరంబ శిష్యులుం దాసురు. ౧౫౯

— శ్రీ వ్యాసుఁడు భీమేశ్వరార్చనంబు సూపుట. —

- సీ. పంచతీర్థములాడి ♦ భవలింగనన్నిధి, బ్రాహ్మదశంచాక్షరము జపించి
సారదిసలోదిక్కుల ♦ సోమేశ్వరములందు, భక్తిఁ బ్రవక్షిణం ♦ బాచరించి
కుక్కుటేశ్వరుకేళ ♦ కూళి సుశ్శవమైన, మణికర్ణిక నొసర్చి ♦ మజ్జనంబు
నోంకారపురత్రికూటోదరస్థితులైన, హరిహరబ్రహ్మల ♦ నభిమతించి
తే. తుల్యగోదావరీనది ♦ దోయనిధిని, సప్తగోదావరంబున ♦ స్నానమాడి
యాచరించు శివార్చనం ♦ బనుదినంబు, నక్షవాటికనుండి సత్త్యవతిసుతుఁడు. ౧౬౦
కం. భీమేశ్వరమహిమంబున, నామోదముతోడ నోలఁలాడుచు నుండున్
భీమేశ్వరచరణారుణ, తామరసంబులకు సంతతముఁ బ్రణమిల్లున్. ౧౬౧
- సీ. మాతృగర్భాకార ♦ జాతభేదమువాయ, హరునిగర్భాగార ♦ మాశ్రయించుఁ
బరమేశ్వరార్చనా ♦ పరత నించుక తన్ను, నత్యంతధన్యుఁగా ♦ నాత్మదలఁచు
హర్షించి హర శివ ♦ త్ర్యంబకాచలగర్భ, భవయంచు రోమాంచ ♦ పటలిఁ దాల్చుఁ
గరతాళకలన శంకరగీతములువాడు, లజ్జాభీమాసంబు ♦ లుజ్జగించి
తే. భీమభీమేశ్వరేశ్వర ♦ భీమనాథ, దక్షవాటిపురాధ్యక్ష ♦ దర్పశారి
సప్తగోదావరోత్పింగ ♦ జయమహేశ, నన్నురక్షింపు మనుచువిన్నవము సేయు.
కం. బాలోన్మత్తపిశాచన, శాలంబనమునఁ జరించు ♦ నంగడివీధిన్
ప్రీతాహున్యతఁ గంతే, కాలునివాదములహిఁదఁ ♦ గలుగువిరాళిన్. ౧౬౩
- సీ. పరిరంభ మొనరించు ♦ బాహుద్వయంబున, దేవదేవునిసుధా ♦ దివ్యమూర్తిఁ
దాఁకించుకొను జటా ♦ న్నబకంబు విరియంగఁ, బానవట్టముతోడ ♦ ఫాలతలము
గురుదక్షపురితోడఁ ♦ గూడఁ బట్టనమున, కంగవ్రదక్షిణం ♦ బాచరించుఁ
బాతాళభైరవ ♦ ప్రముఖనానాదిశా, పరివారదేవతా ♦ ప్రతితిఁదెలుచుఁ
తే. గాళికాపట్టనద్రోహిఁ ♦ గావు మభవ, విశ్వపతిదూషితుని బ్రోవు ♦ విశ్వనాథ
కల్లచేసితి రక్షింపు ♦ కాలకంఠ, యీనుచుఁ బ్రార్థించు భీమనాథకునిఁ దపసి.
సీ. అఘముల కొండుప్రాఽయశ్చిత్తములులేవు, నిన్నుఁజూచుటకంటె ♦ నీలకంఠ
నీమండలంబున ♦ నిఖిలజంతువులకుఁ, దారకం బల భ్రాంతి ♦ దశను దోచుఁ
గలియుగంబునయందుఁ ♦ గడుదుర్లభంబులు, భవదీయదర్శన ♦ స్పర్శనములు
నీదక్షవాటికా ♦ నిలయంబునందుండు, జనులకు భోగమోక్షములు వలఁతి

- శానమహాబ్రహ్మసమిధి ♦ సంపద సాంపువహించి నట్టిశ్రీ
భానుజవైరిసుండము ♦ భవ్యమునీంద్రులు గాంచి రయ్యెదన్. ౧౮౦
- న. అనంతరం నా బహిర్దేహాస్త్ర దేశంబున. ౧౮౧
- తే నిశ్చలపరివార దేవతా ♦ నిరహములకు, వందనమొనర్చి రుత్తర ♦ ద్వారభూమి
శశికళామండలమనకును ♦ శంకరునకుఁ, జేసి రిభివాదనంబులు ♦ సిద్ధమునులు. ౧౮౨
- ప. శంషభూర్గళాలిత ♦ తద్దనుహకలక్షాతఘంటికా
మండితవేత్తరంపరి ♦ మద్దనభీతివశాత్పలాయితా
ఘండలముఖ్యదైవతవి ♦ కాయముసంయమిభాగధేయముం
ఘండకుకారుమోసలను ♦ ఘంబునఁ జూచ్చిరి శైవపుంగవుల్. ౧౮౩
- న. ప్రవేశించి భక్తిశ్రద్ధానుపూర్వకంబుగా సంతర్భవనప్రక్షీణంబుచేయునప్పుడు
తిరుచుట్టు మాలికయందు. ౧౮౪
- సీ. నాఁకుగబుబ్బలిరాచ ♦ వారికూరిమికన్య, భీమయ్య శుద్ధాంత ♦ భామఁ గొలిచి
కంధరంబుననుండి ♦ గంధసింధురమైన, గుజ్జుపేల్పుఁ గుమార ♦ గురుని గొలిచి
కైన్యనిధికి దుఃస్థామహాదేవికి, సర్వమంగళకు నంజలిఘటించి
యాశాతటిపట ♦ లీశాటికాకటు, నటుకజైరపు నిష్ట ♦ వరదుఁ జూచి
తే. నలువసేవించి యిందిరా ♦ నాథుఁ గాంచి, యితరపరివార దేవతా ♦ వితతి కెల్ల
నేటికోల్చిచ్చియెక్కిర ♦ ష్టేటిమునులు, మృడునిహాటకశైలంబు ♦ మీఁదినిలువు.
శా.నందర్శించిరి భీమనాథుఁ ద్రిజగత్సమ్మోహనాకారు న
ధ్దేందూత్తంసుని దక్షిణాబ్ధిలహరీ ♦ హేలావిహారత్రమా
స్పందామూగతగంధవాహపరిషత్పానాతిరేకస్ఫుర
త్తుందిస్వాంగకవందరూకకటకాస్తోకేష్టబాహర్గభున్. ౧౮౬
- కం. దృష్టించి భక్తిపరతమ, నాష్టాంగం బెరఁగి యమ్మహాదేవుని నా
శిష్టమునుల్ పూజించిరి, యష్టావదనిర్మితంబు ♦ లగుకుసుమములన్. ౧౮౭
- ఉ. కేవలభక్తిసంపదలు ♦ గీలుకొనన్ హృదయాంబుజంబులన్
దేవరకుం గృహనిధికి ♦ దేవశిఖామణి కర్ణిస్తపగో
దావరవాహినీకనక ♦ తామరసంబులఁ బూజచేసెమై
త్రావరుణంసు దానును బరాశరిసూనుఁడఁ గూడి వేడుకన్. ౧౮౮
- ప. అప్పుడు పారాశర్యుండు పెన్నిధానంబుగన్న పేదయుం బోలెఁ బరమానందఁ
బునుం బొంది కుంభసంభవుం జూచి మునీంద్రా నీవ్రసాదంబున భీమమండలం
బవలోకించితి, ద్వాదశశత్రుతీర్థంబులు చూచితిఁ, బంచతీర్థంబులాడితి, దత్త
రామంబుఁ గంటి, భీమేశ్వరు దర్శించితి, ధన్యుడనైతిఁ గృతార్థుండనైతి నింకి

ప్రేక్షణీయచరణకమలు ధీమనాథ దేవునిన్
దక్షవాటికాపురైకధాము నాశ్రయించెనన్.

౨౦౨

ఉత్సాహము. నిష్ఠతో భజంతు భీమునిం భుజంగహాసునిన్
దిష్ఠునిన్ రవీష్టసంస్రతిష్ఠునిం గరిష్ఠ భూ
యిష్ఠు దక్షవాటికాస్థలీశు దేవతాకుల
జ్యేష్ఠునిం నసిష్ఠముఖ్య శిష్టమునిజనార్చితున్.

౨౦౩

లయగ్రాహి.

నీచమున మ్రొక్కెనను హేచుగిరిచావునకు నామజజలంధరము ఖామరవిరోధి
గ్రామమదహరి కభిరామశుభ నిర్ధలను ధామయశరీరునకుఁ గామితవీత్తిర్ణ
శ్రీమహిమశాలికి జరామరణదోషవరి శానుకనిజాంఘ్రియుగభీమ్మతికి దక్షా
రామపురధామునకుఁ గోమలజటాచుకుట ధామహిమధామునకు ధీమునికు భక్తిన్.
నీ. కొలుతు నద్యోజాతుఁ గోమలైందనతనుఁ బెద్దగుబ్బలిరాజు బెండ్లికొడుకు
నేవెంతు శ్రీవామ దేవు మహాదేవు, నేడులోకంబులు నేలుతేనిఁ
దెలుతుఁ దత్పురుషునిం దీవరచరనీల, చారుకంధరుని బశ్యల్లలాటుఁ
బ్రణుతెంతు నీశాను ఫాలనేత్రానల, జ్వాలాసమాలీఢ శంబరారి
తే. సర్గసంసారశూన్యుని సంస్తుతెంతు, సర్గసంసారహేతువు సంస్తరింతు
సర్గసంసారరూపిని సంశ్రయెంతు, నభవు భీమేశ్వరేశ్వరు నభిలషెంతు. ౨౦౪
నీ. ఎవ్వనియాజ్ఞ నీరేషులోకంబులు, వర్తించు నట్టిదేవరకుఁగాక
గ్రహతారకములు నిఁక్కముగ నెవ్వని యాజ్ఞ, వర్తిల్లునట్టిదేవరకుఁగాక
మనువులుపదునాల్గురును యదాజ్ఞాయుక్తి, వర్తింతురట్టిదేవరకుఁగాక
భువనపాలకులు యదబ్రూలతాజ్ఞాయుక్తి, వర్తింతురట్టిదేవరకుఁగాక
తే. ధూర్జటికిఁగాక భీమనాథునకుఁగాక, నిఖిలకారుణ్యకల్యాణ నిధికిఁగాక
యస్యదైవంబులకు నేల యధికభక్తి, సంఘటింతుఁ గరాంబుజాం జలివుటంబు.
కం. ఊమియింపు భీమనాయక, కమలభవాద్యమరరాజు కాంచనమకుటీ
నముదయమణిఘృణిరేఖా, కమనీయపదాంబుజోప కంఠోద్దేశా. ౨౦౫
కం. కావుము దక్షరామపురీవల్లభ భీమనాథ త్రిజగదధీశా
కైవల్యభోగలక్ష్మి, ప్రావీణ్యప్రదకటాక్ష భక్తాధీనా ౨౦౬
కం. కృపగల్గి భీమనాయక, యవరాధము సైపు తండ్రి వాడువొకావో
కృపగల్గి సుతుఁడు చేసిన, యవరాధము తండ్రిసైచు టగ్గుబె కదా. ౨౦౭
వ. అని ప్రార్థించి భక్త్యావేశంబున గద్గదస్వరకంఠండును బాష్పాకులలోచనండును
గోమాంచపటలకంచుకితనిఖిలావయవుండును నై వెండియును. ౨౦౮

౬

శ్రీ భీమశైవపురాణము.

కీ. శిష్యులును నేను ముందుఁగొల్పెదము భక్తి, విశ్వపతిగోపమునఁగాశి ♦ వెడలివచ్చి
తరసి రక్షింపు మమ్ముఁడయార్తహృదయ, శాంతభీమేశ్వరేశ్వర ♦ స్వామినాథ. ౧౯౫
స. అని మఱియుఁ గృష్ణదైవపాయనుండు భక్తిత్వస్థాతిశయంబున. ౧౯౬

— శుభ వ్యాసు లీశ్వరు నుతించుట. శుభ—

స. దేవదేవునకు నాదికి నాదియగువాని, కంబికాబతికి దక్షాధ్వగారి
కహితపురత్రయా ♦ ధ్యక్షసంహరునకు, హరిలోచనాంబుజాభ్యర్చితునకు
బ్రహ్మదిదేవతోపాస్యసన్నానికి, నమృతమూర్తికిని స్వయంభువునకు
నిగమార్థవిద్యోప ♦ నిషదంగనామాలి, చుంబితశ్రీచరణాంబుజునకు
తే. భోగమోక్షంబు లతిపాప ♦ బుద్ధులకును, గరుణానాసఁగెడు ప్రత్యక్ష ♦ కల్పశాఖ
కఖలగంధర్వయక్షసిద్ధాదిదివ్య, వంద్యునకు మ్రొక్కెదను భక్తవత్సలునకు.

సీ. శ్రీభీమనాయక ♦ శివనామధేయంబుఁ, జింతింపనేర్చిన ♦ జిహ్వజిహ్వ
దక్షవాటిపురా ♦ ధ్యక్షమోహనమూర్తిఁ, జూడంగనేర్చిన ♦ చూపుచూపు
దక్షిణాంబుధితటస్థాయిపావనకీర్తి, చే నింపనేర్చిన ♦ చెవులుచెవులు
తారకబ్రహ్మవిద్యాదాతయాదల, విరులు పూర్వంగనేర్పు ♦ కరముకరము
తే. ధవళకరశేఖరునకుఁ బ్రదక్షిణంబు, నర్థిఁ దిరుగంగనేర్చిన ♦ యడుగు లడుగు
లంబికానాయకధ్యాన ♦ హర్షజలధి, మధ్యమునఁ దేలియాడెడు ♦ మనసుమనసు.

ఉ. మాటలు పెక్కులేటికిని ♦ మందరభూధరమంథనక్రియా
పాటలఘూర్ణమానజల ♦ భారమహోదధికాలకూటసం
ఘాటకృపీటసంభవశిఖావికటస్ఫుటవిస్ఫులింగవి
సోఘటపవిత్రసద్భువన ♦ భూతభయాపహునాశ్రయించెదన్. ౧౯౯

సగ్ధర. కాక్షింభర్యంబుదీర్చు ♦ గడువున కిడుదుం ♦ గాలసంప్రాప్తభిక్ష
స్వీక్షింతుం బోధశక్తి ♦ నిష్పయముల మదిన్ ♦ నిస్పృహత్వంబు దాల్తున్
దక్షారామాధినాథున్ ♦ ధవళవరకరోత్తంసజాటివీటంకు
స్వీక్షింతున్ భీమనాథుం ♦ ద్విభువననమితున్ ♦ నేత్రముల్ తృప్తిపొందన్. ౨౦౦
శా. అష్టాశీతసహస్రసంయమిజన ♦ వ్యాకీర్ణతీరద్వయా
జాష్టోదంచితనవసింధుసలిల ♦ ప్రోతోవగాఢాక్రియా
తుష్టస్వాంతుఁడనై భజింతుఁ గరుణా ♦ దుగ్ధాభిభీమేశ్వరున్
దుష్టాదుష్టఫలప్రదానవిభవాధిష్ఠానచేతస్కునిన్. ౨౦౧

ఉత్సాహము. యక్షసిద్ధసాధ్యభేదిహార గరుడకిన్నరా
ధ్యక్షమణికిరీటగోటి ♦ తరుణికిరణమంజరీ

లోహితా! యహరహోవధిసంధ్యా సమయారంభంబుల నుద్దేశినాననానంబుల
సానందంబుగాఁ బరిధవించు జగత్పుంకారంబైన యూరభటితాంసాసమస్తంశ
పాదభ్రమణవిభ్రమంబునఁ ద్రిభువనభయంకరింబు గావించితి; సర్వజ్ఞ! నిర్వి
కల్పంబు నిరస్తసమస్తోపాధికంబును సత్యజ్ఞానానందంబునకుఁ సికేశనంబును నగు
నిష్కలంకస్వరూపం బగువేదానునచనశాంతిదాంతి యాంతశ్రవణనిధిధ్యాసనాదు
లగుసాధనంబుల నిర్నిరోధనిరవగాఢనిరవబోధకయ్యైవిభాగంబునం దక్షిణభవించి
ముముక్షులు లాభలక్ష్యంబును నభీక్షణంబును నభీప్సితంబును ననుభవించుదురు;
భర్తా! భార్గవభృంగ్వంగిరసప్రధాననానామునిసమూహవిహితచరితాఘమర్షణ
స్నానాహ్నికౌఘయు నిజజలావగాహనహనిఖలాఘయు జాహ్నువీనపత్నీయు నగు
గోదావరీమహానది నీకుం గేలీవిహారం బగు కేశాకూళి; నిటలనయానా! గిటగిటని నడు
గునడుగు నడుఁగునడుములు, వెణెఁదలగు తెలికన్నులును నెఱికురులును, వలుదకుచ
ములును గలిగిననవిల్తునకుఁ బనగలపసిండి మెఱుంగు ములుకులనం గలికిచిలుకల
కొలుకులగుబినరుహదశనయనలు ముసురుకొని బలసి నిలిచి కొలువఁ బ్రతీసం
క్రమణవారోత్సవాదులయందుఁ బేరొలగం బవధరింతువు; శిర్వా! నీవుశర్వరీ
సార్వభౌము నొక్కహజ్జునగుజ్జురూపంబునమట్టితివి; కుసుమశరమధనా! బినరు
హభవుని కిసలయోష్ఠి నాసికాతిలప్రమానంబు నఖశిఖరాగ్రంబున మొదలంటం
జదిమితి; పృథ్వీభధ్వహ! నీవుపూషుండనుపేరి రవిపండ్లురాలగుద్దితి; యీశ్వరా!
నీవువైశ్వానరుని సప్తజిహ్వపల్లవంబులుపెల్లగిలగిల్లితి; విరూపాక్షా! నీవు దక్షప్రజా
పతికంతంబున మేషంబుతల నిల్పితి; మృగవ్యాధా! నీవధ్వరన్ముగంబు మస్తకంబు
నభస్తలంబున ప్రేలంగట్టితి; ముక్కుంటి! నీకుఁమ్రొక్కైనను; శివా! నీకునవాంజలి;
భవా! నీకునభివాదనంబు; పాంశురాంగా! నీకునంజంబు; రాజశేఖరా! నీకు
జేజే; హరా! నీకు జోహారు; గిరీశా! నీకు వరవన్య; యష్టమూర్తి! నీకుఁబ్రతిష్ఠ;
యీశానా! నీకుదాస్యంబు; త్రిపురహరా! నీకుసాసన; మృదా! నీకు శరణు;
మృత్యుంజయా! నీకుఁ బ్రసత్తి; ప్రమథాధిపా! నీకు నారాధనంబు; పినాకీ! నీకు
నమస్కారంబు; కైలాసనిలయా! నీకుఁగోపులు; పశ్యల్లలాటా! నీకుచేటికోఁపు;
గారిమనోహరా! నీకు నమస్కారంబు; జయజయ జలంధరాంతకా! గంధసింధు
రాదిననుజకంధరా వీరధమనీగళితరక్తధారాభిషిక్తప్రచండఖండవరశుభిండివాల
శూలప్రముఖబహువిధప్రహరణసరంపరాభీలమహాకారా! జయజయ జగత్సం
భారకుంభకల్పనాకుంభకారా! కుంభీనసభూషణభీషణభూత ప్రేతపిశాచశాకినీ
పాకినీప్రాథమరీవారా! జయజయ వియద్వాయుధరిణీతరణిశీతభానుబృహద్యాను
ఫలిలయజమానమూర్తికల్పితాష్టభేదప్రపంచిత విశ్వప్రపంచపంచవదనపంచాక్షరీ

సీ. గంధకూటనినీ • గంధాయశంభవే, మననాంతకాయోన్నతమశ్శివాయ
కాన్తివే రూఢిసంత్రైవే యభూషాయ, నుభుభిత్సఖాయోన్నతమశ్శివాయ
సంభిరీభినుతా • కుచకుంభవరింభ, మహాలోలుపాయోన్నతమశ్శివాయ
వేదాదివిశ్వేష • విద్యాసహమాళి, మణికపలాయోన్నతమశ్శివాయ
తే. గంధకంతానళజంబుధ • గంధకారి, విబుధసరిపంథివాహినీ • నివిజనర్గ
బంధఘోరాంధకారిసంభారికిణ, మాలినేళాశ్వతాయోన్నతమశ్శివాయ. ౨౦౧
వ. ఓం జయజయ దేవదేవ గంధర్వసింధవిద్యాధరచారణకిన్నరకింపురుషు లహం
పూర్వీకానంపుల్లపుటంబు లగుచేతస్సంపుటంబులం బుటబుట నగుభక్తివిశేషం
బుల శేషాహికటకభూషావిశేషాభిరామంబు లగురూ కోమలశ్రీపాదకిసలయం
బుల ఘృచ్చణనుణికోటిర కోటివిటంక సందానితమందారమాలికామకరందబిందు
ధారాఘోరిణీవ్రవాహంబుల నహరహంబును నభిషేకింతును; కంతేకాలా! మీ
సంతములంబునం గలున దండకైవడిం గనుపట్టు కగాళ కాలకూటవిషనుషీకళంక
పంకచ్ఛాయాచ్ఛటాగుళుచ్ఛంబులవలన నిఖిలలోకసంరక్షణంబు సిగమవాగ్భాష్యా
తంబు; మహానటా! మీజటాజూటపటలంబున డిగిన వినుగ్గంగాన్నిర్రస్తోతశ్శిలా
కానికాయంబులఁ ద్రిలోకీ కంఠోపకంఠంబులు తారిహరినల్లీనుశల్లిభంగి సంగీక
రించు; శంకరా! నీవు సంకర్షణకుద్రాసతారంబునఁ బాతాళగోళంబు వెడలి
విషవహనవిస్ఫులింగవికటదండ్రాటంక కీటకిటత్కారఘోరంబును జిహ్వలంబును
నగువదనగహ్వరంబునఁ బుండరీకభవాండపిండంబులొండొండనణంగఁ గవిసి
మ్రొంగుదు; ధూర్జటి! విలయచర్జన్యగర్హాడంబరంబున విడింబించు కహకహాట్టహా
సంబునక బిట్టుధట్టించి యవప్తంభసంభారదుర్వారగర్వారంభసముజ్జృంభితుం
డగుజంభారిభుజార్గళవిజృంభణంబు హస్తధృతదంభోళితోడనస్తంభించితి; ధనదన
భా! నిఖిలకకుభవధిపరిధివలయంబులఁ గలయఁ గనత్కనకనఖశిలాకానికాయచ్ఛా
యాదాయాదంబు లగునముజ్జ్వలజ్వాలాజాలంబులు విజృంభింప ననలస్తంభ
దిశ్యలింగాకారంబున నావిర్భవించి నిలువుభూభువన చక్రవాళవర్యంతం బాక్ర
మించి పెరిగినప్పుడు విరించి రాయంచయుఁ గైటభారి కిటియును నై యెగసి
యుడిగియును దుదమొదలు దెలియరైరి; రుద్రా! నీవు భద్రదేవద్రుమాటవీ
వాటియందు దినమొలదూఁబఱిదిండిమిడిజంగంబవై ఋషులపుణ్యాంగనల
యీలువు లపాంగరంగస్థలీలాస్యలంపటంబులగుకటాక్షవీక్షణంబుల హరించుచు
భిక్షుటనక్రీడను నటించితి; చండీశ్వరా! నీవు మేరుకోదండంబునఁ బుండరీకాక్ష
కాండంబు దొడ్డిగి కుండలిజ్వాలావల్లరీర్పుల్లరీర్పుంకారంబునఁ బంకరువాభవాం
డంబు బీటగిల్లి నిశాటపుటభేదనంబు లొక్కయేటున ఛటచ్చట నేసితివి; నీల

కం. దత్తరామవధూతీ, నక్షోరుహమ్ముగమదాది ♦ వాంఛితవిలస

ద్వక్షఃకవాటబాంధవ, రత్నవిధివజ్రవంజర కృపాజలధీ.

౨౨౧

పంచచామరము. అభంగవీరవిక్రమార్క ♦ యాజ్ఞాంఢివాయుధా

ప్రభాతకాలభానునన్నిభప్రభావిభాస్వరా

యిభద్విశుగ్రవిక్రమా; సమిధస్తనభ్రమ

న్నభస్సరిత్పయఃపృషత్తాచ్ఛవిస్ఫురద్యశా.

౨౨౨

గద్య. ఇది శ్రీమత్కమలనాభపాత్ర మారయామాత్యపుత్ర సుకవిజనవిధేయ శ్రీనాథ

నామధేయప్రణీతంబైన భీమేశ్వరాపురాణం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ

దృతీయాశ్వాసము.

మూలగుంధ్రకారణపాంచభూతికన్యచహారా! నిర్మల జ్యోతిర్లింగమయమంగళా
కారా! జయజయ పుష్పచతాశ భవనవిష్కంభనిర్భేదనసమాసాదితావిర్భావభావ
జపంహారా! సర్వగుంగళాకుచకలశపాళి కేళీతూలికాకారమకరికాముద్రికాభీమ
ముద్రితోఽః ప్రదేశమహేశ! జయజయ భక్తభావనానులభస్వభావనాతీతపావనా
కారధావశ్యపిగ్రహ! శ్రీ సున్నహదేవ! దేవదేవతారాధ్య! దక్షనాటీపురాధ్యతా!
ఆపద్భావంతదీపాకరా! పునుదయాకరా! జయజయ శ్రీ భీమేశ్వరా! నమస్తేనమస్తే
నమః.

౨౧౨

మ. అనునుం దాండవ మాడునుండే శీవభక్త్యా వేశలీలార్చితీ

స్త్రువిశాస్త్రాలము దక్షవాటిచడునున్లోలజ్జటాభాగుండై

వినిపించెన్ నశరీరభారతి నభోవిధీవిటంకంబునన్

నినురక్షించెను భీమనాయకుండు కానీనా! సుఖం బుండుమీ.

౨౧౩

తే. కాచె నీతప్పుగ్రమ్మకంధరుండు, శిశిరకరశేఖరుండు రక్షించె నిన్ను

భీమనాథుని ద్రిభువనస్వామిగొలుము, కార్యసంసిద్ధి బాంధెదు • కానినేయ.

ప. అని యివ్వినందున నశరీరవాణి పలికిన విని యయ్యంతర్వాణి శర్వాణీవల్లభుం
దలంచి పునఃపునః ప్రణామంబులుచేసి నితాంతసంతోషతరంగితాంతరంగుండై.

సీ. పైల! దక్షారామ • పతిభీమనాథుండు, మనపాలికల్పకక్షౌజమయ్యె

నోసుమంతుండ! దక్షిణోద్ధానవాటికా, నిలయుండు మనపాలి • ఫలమునువ్వె

జైమిసీ! దేవతాసార్వభౌముండు విరూపాక్షుండు ప్రత్యక్షమయ్యెజువ్వె

దేవల! స్తప్తగోదావరతీరైక, వాసుండు మనవంక • న్రాతెజువ్వె

తే. భారతాదిబహుగ్రంథపారవశ్య, యోయిజనమేజయుండ! యీ • యుత్తరగమను
డంబికాభర్త యఖిలకళ్యాణములును, మనకుఁగృహసేయగలఁడు సప్తరముతోడ.

ప. ఇంకఁ గృతార్థులమైతి మని శిష్యవర్గంబునుం దానును దక్షారామంబున నభి
రామంబైన పరమజ్ఞానానందసుఖం బనుభవించుచుండె.

౨౧౪

కం. శ్రీరామాయణమును దక్షారామాయణముఁ గలిమిలాపహములు స

త్సారసుతులు వాల్మీకికి, బారాశర్యునకు వినుతి • పాత్రములయ్యెన్.

౨౧౫

ప. అనిచెప్పిన విని యభినందించుటయు భీమేశ్వరుమాహాత్మ్యంబు విచిత్రముకం బరమే
శ్వరుం డుద్భవించిన విధంబును సప్తఋషులు సప్తగోదావరంబుఁ దెచ్చిన విధం
బును నాస్వామిని బ్రతిష్ఠచేసిన భంగియు, నెఱింగింపవే యని ప్రార్థించిన.

౨౧౬

శా. గాంధర్వోపనిషత్సతంగ రసవత్కావ్యానుసారానుభౌ

రంధర్యాపరభోజరాజ రమణీ • ప్రద్యుమ్న దోర్వీర్యగ

ర్వాంధారాతివరూఢినీపరివృథ • ప్రాణానిలాహరవా

తాంధ్రకూరకృపాణ రాజహితకార్యారంభపారంగతా.

౨౧౭

- శా కాశీస్థాననివాసులఁ యతులభిఁతౌచ్యత్వం గాంచి పా
రాశక్యం డెటఁ బోయె నంచు నడుగం • బ్రహ్మవిహీనాత్మకం
డాశుంకుం డెటఁబోయెనో యెఱుంగ నుఁయ్య మీఁగు పోహండు వి
శ్వేశద్రోహి నెఱుంగ నేమిపని వాఁ • డెచ్చటికిం బోయెనో. ౧౦
- వ. అని నాత్యనతేయుండు చేసిన యపరాధంబు తేటపడం జెప్పిన. ౧౧
- తే. కూడుపెట్టక యేన్నాళ్లు • కుతలపఱచి, గాసిసేయుట యిది తప్పఁగదె తనకు
నెదురు కెదురేల కోపించెఁనిందుధరుఁడు, అకట గ్రుడ్డెఱ్ఱ బాదరాఁయఁజనిమీఁద.
కం. ద్వైపాయనముని వెజలం, ద్రోవించిన కోఁగాఁడు • ధూర్జటి యీకా
శీపతి మనలను ననుకం, పాపరుఁడై యిచట నేల • బ్రతుకఁగ నిచ్చున్. ౧౩
- వ. కృష్ణద్వైపాయనుతోడివ లోకంబుగాక యనుచు నమ్మునిలోకంబు కాశీకానగ
రంబు వెలువడి శాఖోపశాఖల నతని చొప్పుపట్టికొని దత్తరామంబు ప్రవేశించి.
తే. తీర్థయాత్రాక్రమంబులు • తెలియలేక, నారదుండు నానాపురాఁజ్ఞాఁడుగుట
నతనిఁ బూజించి యంచఱుఁనడిగి రప్పు, డత్రిజనుదగ్గి భృగువసిఁష్ఠాదియునులు.
మత్తకోకిలము. నీవెఱుంగనితీర్థముల్ ధరఁజీతలంబున లేవు న
ద్భావ. మొప్పఁగఁ జెప్పు దైవత • తాపసోత్తమ తీర్థయా
త్రావిధానము నక్షునాటికఁధాక్రమంబును సప్తగో
దావరప్రథిమంబు భీమనఁవాశివోద్భవు లీలయున్. ౧౬
- వ. అని యడిగిన నారదుం డిట్లనియె. ౧౭
- తే. అఖిలతీర్థోత్తమోత్తమంఁబనఘలార, పావనం బైనసప్తగోదావరంబు
తనకుఁదాన మహానదీఁతటమునందు, నెలమినున్నాఁడు భీమేశ్వఁరేశ్వరుండు. ౧౮
- తే. సప్తగోదావరంబు నిర్ఘరమనంగ భీమనాథేశ్వరస్వామి • వేలుపనంగ
ధర్మపులార శబ్దభేదంబ గాని, యర్థభేదంబు లేదు పదార్థసరణి. ౧౯
- తే. విమలమతి సప్తగోదావఁరమునఁ గ్రుంకి, సప్తనప్తిప్రతిష్ఠఁబ్రసన్నుఁడైన
భీమనాథేశ్వరేశ్వరఁస్వామిఁ జూచు, మనుజులకుఁబాయు సప్తదఁస్తములయఘము.
వ. సప్తగోదావరస్నానమంత్రద్వయ శ్లోకములు. ౨౦
- శ్లో. సప్తగోదావరం తీర్థం సర్వతీర్థోత్తమోత్తమమ్
అత్రనన్నిహితో రుద్రో భీమనాథేశ్వరేశ్వరః. ౨౧
- శ్లో. నమస్తే భీమనాథాయ, సప్తగోదావరాంభనే
పాపేంధనాగ్నయేతుభ్యం, నిమజ్జామి హర త్వయి. ౨౩
- ఉ. ఆతతభక్తిభావమున • నాదియుగంబున సప్తసంయము
త్రాతమముఖ్యులైందనకఁశాధరు భీమయ దేవు భక్తివి

శ్రీరస్తు.
 శ్రీ గామాయనముః.
 శ్రీ సుహా గణాధిపతయేనమః.
 శ్రీమాణిక్యాంబానమేత శ్రీ భీమేశ్వరస్వామినేనమః.

శ్రీ భీమేశ్వరపురాణము.

చతుర్థాశ్వాసము.

ధామ యశేషదిశా
 సాధాగ్రస్ఫటికకుంభం సంభారకళా
 నాథీయస్థితకీర్తిబు
 ధాధార యరేటియన్నయామాశ్శమణీ.

- వ. అక్కధకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.
 గీ. బాదరాయణనకుఁ గుంభభవుఁడు చెప్పి
 నట్టి యాత్రాక్రమం బిదియనఘులార
 యమరమునినారదుఁడు మునీంఁద్రాదులకును
 నన్ధిజెప్పినపరిపాటియదివినుండు.
- వ. మీర లడిగినయర్థంబుఁ బర్యాయక్రమంబున వినిపించెద.
 తే. పోయె వారణాశికి బాదరాయణండు, శిష్యులును దాచు గైవల్యసిద్ధిగోం
 మనము పోనము గాకంచుమనసు వేడ్కనరిగి రభ్యర్థితులు వసిష్ఠాదిమునులు.
 కం. యాత్రాజగీషఁ బుణ్య, తే. త్రంబులమీఁదఁ దీర్థం నేవాపరులై
 మైత్రానరుణబృహస్పత్యత్రిభరద్వాజముఖ్యులగుమునిముషభుల్.
- ఉ. కాశికి నేగుడెంచి మణిఁకర్ణికయందుఁ బ్రయాగయందు నా
 కాశనదీప్రవాహమునఁ గాయము దొప్పగఁదోఁగి శంభు వి
 శ్వేశు శశాంకశేఖరు ననేకవిధంబులఁ గొల్చి సంతత
 క్లేశవిनाశహేతువునఁ గేవలతాసుఖ మీచ్ఛఁ గోరుచున్.
- కం. కేవలతాయకరంబును, భావలతావాటిమలయం పవనాగమమై
 కేవలతాలీలావతి, కేవల తాకాశి మరగుకృతమతి మనసా.
- వ. అని కాశీనగరంబునందుఁ గైవల్యాపేక్ష బెద్దగాలం బుండ నిశ్చయించి నాచు
 తేయు వెదకి యెచ్చటం గానక.

- సీ. నేఁ గొమ్ముటెనుఁగు ♦ నే విహగంబను, నేస్తబ్ధరోమంబ ♦ నేను గొఱియ
నేను బకంబను ♦ నేను గర్కటకంబ, నే నచ్చభల్లంబ ♦ నేను వక్క
నేను మండూకంబ ♦ నేను గించుళికంబ, నేను గీటంబ ♦ నే వాసరంబ
నే శుకకీటంబ ♦ నేఁ బుండరీకంబ, నే ఖంజరీటంబ ♦ నేను దోను
- తే. నేను మానిసి మున్నంచు ♦ నేతమున, నొంహారులతోడుతను జెప్పఁగొండురుబునుఁ
దారకబ్రహ్మమణివేటి ♦ దక్షునాటి, సంభవించిన ప్రత్యగ్రచంద్రధరులు. 33
- తే. అఖిలతీర్థప్రదేశంబు ♦ లక్షపు లిండ్లు, యజ్ఞవాటిక నల్లకాండనువిధేద
మించుకయు లేదు భీనునా ♦ భేశభూమి, జంతువులు శంభులగుదురు ♦ చచ్చినపుడు.
- శా. సాక్షాద్దక్షిణకాశికానగరి దక్షిణస్థాన మవ్వీటిలో
మోక్షార్థార్థాక్షరదీక్ష నక్షయనుఖంబుం బ్రాణికిన్ సత్కృపా
వీక్షాసంకలితానురాగుఁడగుచున్ ♦ విశ్వేశుచందంబునం
ద్ర్యక్షుండీశుఁడు భీమనాథుఁ డొసఁగుం ♦ బ్రాణావసానంబునన్. 3౪
- శా. శ్రీభీమేశ్వరపాదపీఠవిలుర ♦ చ్ఛ్రీసప్తగోదావర
వ్యాభుగ్నోర్వివరంపరాఘుచుఘుచు ♦ ప్రారంభకోలాహల
క్షోభోద్వేజితపాతకాఘము జగచ్ఛూడావతంసంబు ల
క్షీభద్రానన మొప్పు దక్షునగరి ♦ క్షేత్రంబు ధాత్రీస్థలిన్. 3౫
- వ. అని నారదుండుచెప్పిన విని తపోధనులు భీమనాథుమాహాత్మ్యంబునకు దక్షారా
మప్రభావంబునకు సప్తగోదావరమహిమంబునకు విస్తయంబందియు దర్శించియు
నమస్కరించియు ధన్యులైన యాత్మారాము లమృతహారామంబునఁ జరియించువా
రునునగుచు సత్యసతీసుతుం గాంచి దక్షారామాయణుండైన బాదరాయణువలన
నప్పణ్యాస్థానంబున మఱియుం గల యశేషవిశేషంబు లెఱింగి. 3౬
- చం. అటఁజనియొక్కచోటఁ గమఁలాననబంధముపూని వాహినీ
తటమున బిల్వకాననలఁతాగృహమధ్యమునందు నాసికా
పుటశిఖరాగ్రదృష్టి యగు ♦ పుణ్యని గాంచిరి మానిపుంగవుల్
ఘటముననుద్భవించిన యగస్త్య యశోనిధి నిల్వలాంతకున్. 3౭
- వ. తదనంతరంబ యతనితో సల్లాపంబుల నపనయించి తీర్థమాహాత్మ్యంబడిగిన
సతం డిట్లనియె. 3౮

❦❦ అగస్త్యుఁడు తీర్థమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పుట. ❦❦

- సీ. జహ్నుకన్యాతీర్థసన్నివేశమునకు, దక్షిణాంభోరాశి ♦ తటముసాటి
కమనీయమణికర్ణి ♦ కాప్రవాహమునకు, సప్తగోదావర ♦ జలముసాటి

స్థీతిః బ్రహ్మచేసి యభిః షేకజలార్థము తోడితెచ్చి ర
స్వీతసమస్తస్థిమయి • విశ్రుతి కెక్కిన సప్తసింధువున్.

౨౪

మ. తనతీరంబునఁ బాయకున్నఁ దనపాఠఃపూరిముల్ గ్రోలినం
దనవీచీతతిఁ దేలినం సనమరుఁద్యాతంబునేవించినం

దనుఁగీర్తించిన లోకపావనునిఁగా • ధన్యాత్ముఁగాఁ బుణ్యుఁగా
నొనరించు నరు సప్తసింధు వది యంఘోభంజనప్రాశ్నిమన్.

౨౫

కం. నూడుం డాస్వాదింపుం, డాడుఁడు భీమేశ్వరేశ్వరీరాకృతిఁ దటినీ
చూడఁరత్నము జడధి, క్రోడాభరణంబు సప్తఁగోదానరమున్.

౨౬

సీ. పాతాళశ్రీకాల • ధైరవన్వామికి, నందికి నభివాదనం బొనర్చి
నాకులేశ్వరదేవుఁనకుఁ దాండవాకార, గణనాయకునకుఁ • బ్రణతిచేసి
కొమరిసామిని విష్ణుఁగొల్చివిరూపాక్ష, నాగేంద్రులకు వందఁనంబునడిపి
నీహరిగిరినందఁనికిమహాలింగంబు, భీమనాథేశ్వరఃస్వామికెరఁగి

తే. మన్యుఁడేకాదశేంద్రియ • మదవికార, సంభృతములైయనన్యైకసాధ్యములయి
జన్మజన్మాంతరంబులఁ • జాగుచుండు, కల్మషంబులఁ బాయుఁదక్షిణమునంద

౨౭

శా. జ్ఞానాజ్ఞానకృతంబు లైన యఘముల్ • సర్వంబునొక్కెత్తున
న్నాను న్నానవోటి కుద్ధురగతిఁ న్నప్తాసగాతీరనం

స్థానావాసుని రామనాథుని జటాఃకూటాటవీవాటికా

స్థానాధిష్ఠితదుర్గకంఠనవముఁగన్దిగ్ధకీర్తిద్యుతిన్.

౨౮

తే. ద్వాదశక్షేత్రశివలింగఃపర్యనమున, నెట్టి సుకృతంబు సిద్ధించుఁనట్టిసుకృత
మాక్షణంబున సిద్ధించు • దక్షవాటి, రామనాథేశ్వరఁగన్నులాఁరంగఁగనిన.

౨౯

తే. ద్వాదశక్షేత్రతీర్థయాత్రాభివృద్ధి, నిర్జితేంద్రియైవసేయ • నేర్చిరేని
పాపములుచేసినట్టి నిఁర్భాగ్యులైన, డాయఁ బోవరు జమునిపట్టనముగవిని.

౩౦

ఉ. దక్షిణకాళికాతుహినఁధామకిరీటునిదిక్కు సీమగా

దక్షపురంబునందు బహూఁధామములఁ శివలింగముల్ సహ

స్రావ్యహుతాశనాదివివిధామరముఖ్యప్రతిష్ఠితంబులై

లక్షలసంఖ్యలున్నవి యలక్ష్యములయ్యును గానవచ్చియున్.

౩౧

సీ. వలవ దగ్నిప్టోమ • వాజపేయాదుల, ధూమపానముఁజేసి • దుఃఖపడఁగఁ

దీర్ఘసేవార్థమై • దేశాంతరంబులు, గాలుచేడ్చడఁ దనఁకేల తిరుగ

నశ్వగోమహిషరూప్యసువర్ణవస్త్రంబు, లెన్ని వెచ్చించిన • నేమిఫలము

సంతతంబును గృహ • చాంద్రాయణాదుల, వరటుచునుంటయెవ్వరికిమెచ్చు

తే. దూరముననుండితలఁచిన • దురితహరుని, జేరికొలిచిన సకలార్థ • సిద్ధిగరుని

సంత్యమావస్థమోక్షదీక్షైకగురుని, భీమనాథేశ్వరేశ్వరఃస్వామిఁగొలుఁడు.

౩౨

అతి ఊరసాగర మథవకము ప్రారంభము. అతి

ధరాంధకమహిమాసుర బిడాలాక్షధూమ్రాక్ష గంధసింధురాసు విద్యున్నాలితా
రక బలిబాణపాలోమనివాతకవచకాలకేయాదులగురాక్షసులును బాక శాసనపా
వకపలేతరాజపలలాశిప్రాచేతనపవనపాలస్త్యపశుపతి ప్రధాను లగు వేల్పులునుం
దమనోన దాయాదనంబంధంబునం బొడిమినవైరానుబంధంబునం బరస్పరవిజి
గీషులైరోషంబున నెదురువేలంబులు పెట్టి కట్టుచకానులై ప్రతిఘటించి బెట్టయి
నెట్టుకొని యున్న సమయంబున.

ర 2

సీ. దివ్యాయుధములైదు ♦ ధృతిచేతనంబులై, శత్రునంశూరంబు ♦ సంస్తుతించఁ య
బులుఁగుఁజేడుక రాజ్యములు రెండుమొగిడించి, భూలతా దేశంబు ♦ పాలుపునర
సాఖశాయనికులై ♦ సనకాదియోగీంద్రు, లనురాగపీషణం ♦ బభిలపించ
నూరురంభాస్తంభ ♦ యుగశంబుపైనుంచి, లక్ష్మీ శ్రీ సాదశ ♦ ల్లవములొత్తఁ
తే. బన్నగాధీశభోగ తల్పంబు మీఁదఁ, దత్తాత్రయ దీప్తి మై ♦ తథుకుఁ జూపఁ
బాలమున్నటిలో నిద్ర ♦ మేలుకొన్న, హరికిఁ బొడచూప నేతెంచె ♦ హరిహాయుండు.
వ. ఇట్లు చనుదెంచి.

ర 3

తే. ఒంటి నేతెంచి మంతనంబుండి నిలిచి, చక్రధరుతోడ హితకార్య ♦ చర్చచేసి
యేగె దేవేంద్రు డిగుచెవి ♦ నెఱుంగకుండ, సిద్ధసంకల్పుడై యాత్మ ♦ శిబిరమునకు.
వ. తదనంతరం బాశ్రమన్నారాయణుండును.

గ 1

కం. ఓవెఱ్ఱులార యేటికి, నీవెడఁగు విచారములు నఁహింపఁగ గాదా
యేవారి కైన మేలా, చావు లతర్కితములుగ్రంథం గ్రామములన్.

గ 2

తే. కుడిచిక్కుచ్చుండి మీరేల ♦ కొఱతయైన, కుమ్మలాడెదరో యన్న ♦ దమ్ములార
గొఱ్ఱొవ్వియు సెలగట్టె ♦ గొఱికినట్లు, కటకటా మీవివేకంబు ♦ గాడుపడఁగ.
ఉ. భద్రము మీకుఁగావలె నఁపారముగా సురదైత్యులార యీ

విద్రవ ముజ్జగింపుఁడు వివేకము పాకము దప్పకుండఁగా
భద్రసువర్ణవీరికల ♦ పైఁ గొలుపుండి త్రిలోకరాజ్యమ
చ్చిద్రముగాఁగ నేలుట విశేషమొ చచ్చుట తా విశేషమో.

గ 3

వ. అది గావున సుధాపానంబున జడామరణంబు లుజ్జగించి సుఖం బనుభవించుఁడు
ఊరసముద్రమథనంబునం గాని సుధారసంబు సంభవించదు గావున.

గ 4

శా. ఊరాంభోధి మధింపఁ గావలయు నఁజీణప్రతాపప్రభా
వారంభంబున నాదికచ్ఛవము మూలాధారకుండంబుగా
సారోదారము మందరాచలము చంచన్తంధనండంబుగా
గారామార రసాతలాధిపతిదృక్కన్ఠండు సూత్రంబుగన్.

గ 5

కటకుక్షకుఁ డైక • కాలభైరవునకుఁ, బ్రకటసాతాశభైరవుఁడునాటి

విశ్వాధిపతియైన • విశ్వనాయకునకు, భీమనాథేశ్వరఁ న్వామినాటి

తే. మోక్షవిభవంబునకు నాటి • మోక్షలక్ష్మీ

భోగమహిమంబునకునాటి • భోగమహిమ

వారణాశికి శ్రీవక్షఃపాటమునకుఁ

వారతన్యంబుఁజచ్చింప • ధర్మమగునె.

౪౦

తే. తరమె నర్చింప నస్తగోదావరంబు

సలిలకల్లోలశిఖరహ • స్తంబులెత్తి

పాశకంబులజంకింను • ఐహువిధముల

ఘుమఘుమారంభహలంకారః ఘోషమెనంగ.

౪౧

వ. అని కుంభసంభవుండు చెప్పిన విని యస్తుహాత్మువీడ్కొని నగగప్రదక్షిణ పూర్వ
కంబుగా భీమేశ్వరు దర్శించి కృతాంశులై యొక్కరమ్యస్థలంబున నస్తుహామునులు
గూర్చుండిరి యనంతరంబ.

౪౨

ఉ. ఆమునిమండలంబునకు • నంజలి బంధముతోఁ బ్రసక్షిణ

గ్రామనమస్కృతుల్ గడపి • గారవమారంగ మంకణుండు బుల

క్రామయజుర్విశారదుఁడు • శైవపురాణకథాహస్యగో

ష్ఠీముదితాంతరంగుఁడు ప్రసిద్ధుఁడు భక్తి దలిర్ప నిట్లనున్.

౪౩

సీ. పరమపుణ్యుడ నైతి • భాగ్యవంతుడ నైతి, ధన్యుండనైనా • తపనుపండె

దీర్ఘంబులన్నియుఁ • దిరిగిచూడఁగఁజాల, నొక్కజన్మముననీ • యుర్విలోన

దిగ్దేశముల నర్వతీర్థంబులనునాడి, తీర్థభూతత్వప్ర • తిష్ఠఁగన్న

మిమ్మందఱును గంటి • మీకృపాబలమున, నేనుదీర్ఘమనైతి • నింతనిజము

తే. భీమనాథమాహాత్మ్యంబు • పెంపువినంగ, వేడ్క యగుచుండు నాకునీ • వేశయందుఁ

బ్రార్థనముచేసివేడెడ • భవ్యలార, యానతీదగు నాకు మీ • లోన నొకఁడు.

వ. అనిన విని యందఱు వసిష్ఠమహామునిం బ్రార్థించిన సకలమునిజనానుమతంబునఁ

కుంభసంభవుని నియోగంబున వప్పుడు మైత్రానరుణుండు మంకణున కిట్లనియె.

కం. భీమ మగుగరిళకూటము, భూమియు గగనమును దిశలఁ • బొడచూపినచో

భీమగతి మ్రొంగె గావున, భీమేశ్వరుఁ డయ్యె నితఁడు • బిరుదాంకమునన్. ౪౪

వ. అనిన విని మంకణుండు వంకజాననసంభవునితో మునీంద్రా దక్షవాటికాధీశ్వ

రుండు కాలకూటంబు నెబ్బంగి నువసంహరించె నక్కథాక్రమంబు పరిపాటిందే

టపడ నాకెఱింగింపవే యనుటయు నతం డిట్లని చెప్పం దొణంగెఁ దొల్లిజలం

చవలు దరికొల్పు నుల్కాపాతంబులుం బోలెదిక్కులం జరజర స్తుక్కిలావెక్కు
నప్తపాతాళభువనచక్రవాళంబు పురపురం బొక్కవెక్కుసంబయి కోలామాలాభీలం
బయి హాలాహలం బుద్ధునించిన.

౬౦

సీ. పంకజప్రభవుఁ డ • బ్రహ్మణ్యమొనరించెఁ, దాలసన్నిభ భుజాఁస్తంభ మెత్తి
తరిత్రాడివిడిచిబృం • వారికాసురకోటి, పంచదం గాళమై • వాటిపాయె
హాహానినాడకో • లాహలోత్తాలమై, త్రైలోక్యమునుభీతి • కల్లడిల్లెఁ
గనకవన్దుండైన • కైటభాసురవైరి, పొగచూచినల్లనై • బాగుపడియెఁ
తే. బెటిలె బ్రహ్మాండభాండంబు • చిటిలెదిక్కు
లురలెపాతాళభువనంబు • లుదిలెసభము
మేటి ధాటీదనితకాల • క్షూటవిషము
చిచ్చు విడివడి యంతంత • పెచ్చు పెరుగ.

౬౧

వ. అప్పుడు మిసిమింతుడునుంగాక పయోధిప్రాంతంబున దక్షవాటంబున హాటక
సింహాననాసీనుండయిన లలాటబోచను భవబంధమోచను సోమశేఖరుని శర
ణంబుసొచ్చి హరివిరించి పురందరాది బృందారకు లిట్లనిరి.

౬౨

చం. అభయము వార్వతీశ యభ • యంబు మహేశ శశాంక శేఖరా
యభయము శూలపాణి యభ • యంబు మదాంధకృతాంశమద్దనా
యభయము ఫాలనేత్ర యభ • యంబు కృపామయదివ్యమానసా
యభయము భీమనాథ యభ • యం బభయం బభయంబు శంకరా.

౬౩

తే. అనిభయభ్రాంతులగుచు శక్రాదిసురలు, బలిపురోగములగుడైత్యపరిచ్ఛేదమును
శరణుచొచ్చిన నభయహా • స్తంబుసాచి, నెఱవకుండుడు మీ రని • విశ్వవిభుడు.

శివుఁడు హాలాహలము మ్రొంగుట.

మ. పటుహంకారమహాట్టహాసకలనం • బాతాళభూస్వర్గసం
కటనన్నాహనముశ్శరం బయినయా • కాకోలకాలాగ్ని ధూ
ర్జటి హస్తాబ్జమునందుఁగైకొనియె నా • జ్వాలాకులక్ష్యేళ మ
ప్పటివేళ • మదభృంగమయ్యె శశిభృ • త్పాణజ్జమధ్యంబునన్.

౬౪

కం. కటకమగువిషము విషధర, కటక్కు బగుకేలఁ బూని • కౌతూహల్యై
ఘటికాసంసిద్ధుఁడు రన, ఘటికయునుంబోలెశివుఁడు • గుటుకన మ్రొంగెన్.

౬౫

కం. అవును హిమాచలకన్యక, యువగూహనమాచరించు • నొఱపునఁ జుట్టెం
ద్రిపురాంతకుకంఠంబునఁ, దపనీయచ్ఛాయనొప్పు • తనదోర్విల్లిన్.

౬౬

ఉ. చుట్టిబిగించిపట్టి పుర • సూదన యీ గరళాగ్నిఁ గంధరా
ఘట్టమునందు నిల్చి మది • గాక దిగంబడనిచ్చి తేని లో

గీ. అనిచ శౌరిపల్కు ♦ వినిచన్త్రుతించి యా, దేవతలును బూర్వ ♦ దేవతలును
సన్ముతనుభవమునకు ♦ నారంభ మొనరించి, పల్లమునఁ బ్రమోద ♦ ముప్పత్తిల్ల.

శా. శాశ్వతంభ చతుష్టయంబున ముర ♦ ప్రధ్వంసి లంఘించి యు
తాహంబాప్సరగ నెత్తె నుందరమహీ ♦ ధ్రుంబున్ధతిం గూటనం
దోహంబుల్ ద్రుహిణాంకకర్పరము ను ♦ మూలింప దిక్కిమలం
గ్రాహింపం బతయాగ్నిన్మరమహా ♦ గంజోపలభ్యానముల్.

గీ

సీ. కవటకచ్చనమైన ♦ కైటభాంతకువీచు, కొమరు మీతినచుట్ట ♦ కుదురుగాఁగ
నారసాతలమూల ♦ మైనమందరమహా, ధరణీధరంబుమం ♦ ధానకముగ
దండకాకాన్వయా ♦ ధ్యక్షుండువాసుకి, తతపరిగ్రహణసూ ♦ త్రంబుగాఁగ
నావమాప్రసహాదు ♦ లగుమారుతంబులు, తగులఁగట్టినయాక ♦ త్రాళ్లుగాఁగ

తే. బలిపురోగములగు దైత్య ♦ పరివృథులును, దివిజనాయకుఁడాదిగా ♦ దేవతలును
వరిచి రంభోధిఘమఘమ ♦ భావనరవము, భువనగోళంబుదిక్కులు ♦ చెవుడువడఁగ.

వ. ఇద్విధంబున సురాసురవృహంబు లుత్సాహంబులు మదంబులు ముదంబులు
శౌర్యంబులు ధైర్యంబులు క్రౌర్యంబులు ఏర్పర్యంబులు హంకారంబులు హుం
కారంబు లుల్లాసంబులు ప్రహసంబులు బలంబులు చలంబులు జవంబులు రవం
బులు నవల్పులు విదల్పులు వీకులు తాఁకులు జూఁకులు కూఁకులు మూఁకులు వీఁ
కలు తెగింపులు నగింపులు నింపులు సొంపులు పెంపులు గుంపులు పరువులు
మురువులు గిఱయ మెఱయ బాహవప్తంభసంరంభవిజృంభణంబునఁ దరతరంబు
తరునందరునఁ దరిత్రాడు పావతేనియొడలి మలకలుపులు విడి తరులువడి దిద్ది
రందిరుగు మందరిగిరి కందరాఘాతంబులం గలగుండువడి కరిమకరితిమింగిల
మత్స్యకచ్చవఘలీకుళీరంబులు సవ్యాపనవ్యయాతాయాత పరిభ్రమణంబులచేత
విచేతనావస్థఁ బరిభ్రమించి యంతర్గమంబులనున పక్షక్షోణీధరంబులు తెక్కలు
ముఖఁచుకొని మ్రంగి యణంగి తరంబులనొడుగ దుగ్ధార్ణవంబు ఘూర్ణమానం
బయ్యె నప్పుడు భుజంగపుంగవవదన నాసానిష్ఠ్యాతనిష్ఠరవిషనిశ్శాన్తపవన ధా
రాసంధుక్షుణంబున నభిన్యంధ జ్వలనంబు ప్రజ్వలించెనో యన భుగభుగధ్వని
తోడం గూడి నుడిగాననెగయుక్రాంబాగల వెంబడి విస్ఫులింగంబు లాస్పాటించి
దిక్కులంజూఱి పుచ్చంజిచ్చు పెచ్చుపెరిగి కోమలతమతమాలపల్లనంబుల యు
ల్లాసంబు నుల్లసంబొడు నల్లనినాలుకలు విషం బుమియుచుంగమియుచు భృంగ
సంకాశంబును నీలజీమూతనన్నిభంబును గల్పాంతసమయవహ్నికల్పంబును గాల
మృత్యు ప్రతిమంబును యుగాంతాగ్నివర్ణనంబును నై చటచ్ఛటాశేష్లంబులతో
ననవ్యవిష జిహ్వలకలాపంబులు బ్రహ్మాండకర్పరంబునప్పళింప నివ్వులు చెదరి

- తే. మమ్ము రక్షించి తని యేల ♦ మాటిమాటి, కభిరుతింపంగ నక్షవాఘాధినాథ
తల్లిదండ్రులు రక్షింపఁ ♦ వలఁచకుండ్రె, ప్రజల భీమేశబహువిధోపప్రచముల.
- సీ. శ్రీభీమనామకా ♦ శివ మమ్ము రక్షింపు, విశ్వైకనాథ దేవియును నీవు
శ్రీనీలకంఠరా ♦ శేషాహిభూషణ, మమ్మరక్షింపు ముగ్ధయును నీవు
రక్షింపు మమ్ము శ్రీరక్షవాటిశ్వరా, వేదాంతవేద్య దేవియును నీవు
రక్షిణాంబుధితటిధాని నిర్మితకాను, మమ్మరక్షింపు గుగ్గళును నీవు
- తే. వేద్యరక్షింపు దేవ దేవియునునీవు, ప్రజభరక్షింపు గిరిశామంబయును నీవు
దుగ్ధపాథోధభవవిని ♦ ధూమధామ, కాలకూటాగ్నిసంహారకారి యభవ. ౮౦
కం. శరణము భజింతు మభవుని, శరణము భజియింతు మర్ధ ♦ చంద్రాభరణుక
శరణము భజింతు మీశుని, శరణము భజియింతు మద్రి ♦ జావల్లభునిన్. ౮౧
- తే. సిరియు వాఙియు మొదలైన ♦ సురపురంధ్రు, లక్ష్మిగడుపునుజల్లఁగా ♦ నభిలషించి
నియమమునఁ గొల్తు రెవ్వనినిత్యకలన, నట్టిభీమేశు నినుఁ గొల్తుమహారహంబు.
- సీ. విశ్వంబుసృజయించువిధి మహేంద్రుఁడగును, వివిధాధ్వరముల హవిర్విభాగ
మగ్నియాహుతిమోయునమరసంఘమునకుఁ, బావపుణ్యంబు లేర్పఱచుయముఁ
ప్రత్యవాయములచే ♦ బ్రతుకురాక్షసతతి, వర్షించుఁబర్జన్య ♦ వరుణమూర్తి [దు
గ్రహచక్రవాళంబు ♦ గాలియెప్పుడుమోచుఁ, గొండుసంస్కృప్తిప్రీతిగ్గునఁబితరులు
- తే. నననిధానములునుయక్ష ♦ నాథుఁడేలు, నానదాశివుఁ డీశానుఁడై తనగ్గుఁ
బరఁగనేనాజ్ఞనిందియ ♦ ప్రతినడుచు, నట్టిభీమేశ్వరుఁడుమాకునభయమొసఁగు.
- సీ. వరుణుడెవ్వనియాజ్ఞ ♦ వారాశిఁబాలించు, గాలియెవ్వనియాజ్ఞఁగంపమొందు
నననిధానములించి ♦ తారత్నసురభులు, యక్షరా జెవ్వని ♦ యాజ్ఞసేలు
నెవ్వని యాజ్ఞ నశ్రేయదుగ్రహంబులు, చదలమార్గంబున ♦ సంపరించు
శైలకావనవార్ధి ♦ సహితమానీధాత్రి, సహినాథుడెవ్వని ♦ యాజ్ఞఁ దాల్చు
- తే. నట్టి భీమేశు వేదవేదాంతవేద్య, సర్పకేయూరుదేవతా ♦ నార్విభౌము
సప్తగోదావరోత్సంగ ♦ సన్నివిష్టు, నాశ్రయింతుము నిన్నుఁజఁ ♦ ద్రాధమాళి. ౮౪
ప. దేవదేవ మహాదేవ సదాశివ యీశ యీశాన తత్పురుష యఘోర సవ్యోజాత
వామదేవాఖ్యాన పంచనదన మూర్తివిశేషప్రకృతిప్రధానకారణ! మీకు సాష్టాంగ
సమస్కారంబు. ౮౫
- కం. నీమహిమార్ణవమునకును, నీమాంతము గలదె రాజశేఖర దత్త
రామపురధామ శంకర, భీమేశ్వర నీలకంఠ ♦ వేశలకరుణా. ౮౬
- ప. అని యనేకవ్రకారంబుల బృందారకదైత్యులు తన్నుఁ బ్రస్తుతింపఁ గాలకూటంబు
హరించినసంచాననుం డగుభీమేశ్వరుండు హరి విరించిపురందరాదుల నాలోకించి
యట్లనియె. ౮౭

పట్టుననున్నలోకములు • భస్మముసేయు వెలార్చితేని వె
 బ్బట్టుననున్నలోకముల • భస్మముచేయు నిజంబు చెప్పితిన్.

౬౮

వ. అనుటయు.

౬౯

శా. శంఖం ఉంబికపట్టుఁ గైకొని జగత్సంరక్షణార్థంబు సం
 సంభించెన్ నిజకంఠగోళమున విశ్వతోభసంత్రాసనం
 రంభారంభవిజృంభణోద్భటకలాఁరాన్తంబుఁ గాకోలమున్
 జంభారాతి మణిప్రకల్పితవిశేషానిర్విశేషంబుగన్.

౭౦

వ. అస్పృశు మహాదేవుని దేవత లిట్లని స్తుతియించిరి.

౭౧

❦❦❦ దేవత లీశ్వరుని స్తుతించుట. ❦❦❦

నీ సచరాచరిం బైన • జగము రక్షించితి, హాలాహలానలం • నారగించి
 శరణాగతత్రాణ • పరతంత్రభావంబు, నిఖలలోకేశ్వర • నీకె యొప్పు
 భువనైకరక్షణ • వ్యవహారచిహ్నము, గుఱుతయ్యెనీకంఠ • కోణచిహ్న
 త్రైలోక్యభీమంబుఁ • గాలకూటము మ్రింగి, కైకొంటిభీమాఖ్యఁ • గాలకంఠ
 తే. యఖిలదిక్పాలకులును నీ • యాజ్ఞవాసు, నీదునిశ్వాసపవనంబు • నిగమగాళి
 యమరికులనార్యభాసు లో • కాభిరామ, నక్షవాటిపురీకేలి • ధాను భీమ.

౭౨

తే. దేవదేవ నుహాదేవ • దివిజవంద్య, సర్వలోకైకరక్షణ • చతుర శర్య
 హాలహలకూటసంపర్క • నీలకంఠ, మ్రొక్కెదము దేవికిని నీకు • ముదముతోడ.

మ. బహిరంతస్థితలోకరక్షణకళా • పారీణ శైలాత్మజన్

బహిరంతస్థితలోకరక్షణకళా • పారీణునిన్ దేవర

స్తహనీయస్థితస్కృపాగుణనిధానం బైనదాతౌయణి

స్తహనీయస్థితస్కృపానిధి నిను • న్వర్ణింతు మే మీశ్వరా.

౭౪

తే. సంహరించితి భువనశోభకమువిషము, సభయమిచ్చితిరక్షించి • తఖిలజగము

శాంతమయ్యె నరిష్ట మిష్టంబు ప్రబలె, దక్షిణార్ధితటావని • ధాను భీమ

౭౫

కం. ధరణీయు గగనము దిక్కులు, దరికొని మండెడు విహగ్నిఁ • దక్షిణమాత్రం

గరమున ధరించి మ్రింగిన, నిరుపచుధృతి నీకె యొప్పు • నీలగ్రీవా.

౭౬

ఉ. ఆయతనత్కృపామహిమహాలహలాగ్నిభయంబు నీమహో

పాయముచేతఁ బాపితివి • ప్రాల్లలవాడవు నక్షవాటికా

నాయక భీమలింగ శమనం బాసరించితి గాక యంతకుం

గోయిలవన్నెఁ జెంది మజ్జి • గొక్కెరవంకర వోచె లోకముల్.

౭౭

కం. లోకత్రయైకసంర, తొకల్పన మాచరింస • నవృక్షులువేల్పుల్

నీ కిత్తులు లే రధికులు, లేకుండుటఁ జెప్పనేల • లేఖాధ్యతౌ.

౭౮

తే. అందుమణికర్ణికాగ్రసింహాసనమున, లక్ష్మీయుదయించిహస్తపల్లవమునందుఁ
బసిఁడిపూదండఁబూజించె బద్ధనయను, నర్థివరియించెలీలాస్వయంవరమున.

❖ { దేవాసురు లమృతమునకై పోరుటయు శ్రీమన్నారాయ
ణంబు దేవారుల వంచించుట. } ❖

ఉ. అంతులుమీఱి మిక్కిలిగఁజ్ఞానసంబున దొమ్మిచేసి దు
ద్దాంతపరాక్రమోన్నతులు • దానవదైత్యులు వేల్పువెజ్జ ధ
న్వంతరిచేటి దుగ్ధమయ • వార్ధిసుధారసపూర్ణకుంభమున్
సంతనకట్టి పుచ్చుకొని • చయ్యన నేగిరి నిర్విశంకతన్.

౯౬

వ. అప్పుడు.

౯౭

కం. నారాయణుండు మాయా, నారీహుపమునఁ గపట • నాటకలీలా

పారాయణత హరించె ను, రారులచే నమృతకలశ • మాసమయమునన్.

౯౮

చం. అమృతముఁ గోలుపోయి విబుధారులు గంధగబాసుగాంధక

ప్రముఖులు మోములందు వినఁబాటు దలిర్పఁగఁ గూడియున్నచో

నమరఁగ నారదుండు గగఁనాగ్రమునం జరుడెంచి వారికిం

బ్రమదముతోడ నిట్లనుచుఁ బల్కెను వాక్పరిపాటి యొప్పుగన్.

౯౯

❖ { నారదోక్తినసురు లీశ్వరుని బూజించి వరంబులు
వడసి లోకముల బాధించుట. } ❖

కా. రక్షోనాయకులార నిర్జరవర • వ్రాతంబుచేతన్ మధా

భిక్షోపాత్రము వోయెనంచు మదిలో • బెగ్గిల్లఁగా నేటికిన్

రక్షోర్థంబు భజింపరాదె యభవుం • దైహిక్యకుషీంభరున్

దక్షరామపురాధినాథుని సుధాధామార్ధమాడామణిన్.

౧౦౦

కం. అని నారదుండు పల్కిన, విని యందఱు భీమనాథు • విశ్వేశ్వరునిన్

ఘనభక్తి దక్షమునిరా, డ్వినమధ్యమునందుఁగొల్చి • వర్ధితబలులై.

౧౦౧

మ. త్రిపురావాసులతోడఁ గూడి కడిమిన్ • దేవాహితుల్ లోకముల్

తపియింపంగఁ దపంబు చేసిరి దృఢఁస్థైర్యంబు పాటించి వా

శువతాచారనిరూఢి నందఱును శుభాంతరంగంబులం

దుపమాతితుని భీమనాయకుని నాద్యున్ శంభు నేవించుచున్.

౧౦౨

సీ. అరుణోదయంబున • నాకాశవాహినీ, హేమాంబుజంబుల • నిందుధరుని

మిహిరోదయంబున • మహిసాక్షిగుగ్గుల, ధూపధూమంబుల • దురితహరుని

సంగమఁబున గంధ • సారకుంకుమచంద్ర, జంబాలమునఁ బుష్పచాపమథను

మధ్యాహ్నమునఁ బక్వమధురాన్నపాయసా, పూపాజ్యదధిపలంబులఁద్రినేత్రుఁ

శివుని యాజ్ఞను సురాసురులు విఘ్నేశుని బూజించి
పార్వతీదేవతయించి చంద్రాదులఁబడయుట.

తే. మనము విఘ్నేశు సేవింపఁ నుజుచినార, మతని సేవింపకున్న వేలాఫలించు
సఖిలకార్యంబులును సవశ్యముఫలించు, సర్థిగా ర్యార్థమిభునక్తుఁ ననుసరింప. ౮౮
మ. ౬. ని. సుంభోధతటోపకంఠమున దత్తారామమధ్యంబునక

ఘనునిం దాండనవిఘ్ననాయకు మహాకాయుక్ సముత్తరకాం

చనసంకాకు ననకరత్నఖచితఁ న్వత్సాగ్రసింహాసనం

బునఁ గూర్చుండఁగఁ బెట్టి భక్తిపరతంబూజించి రవ్య గృతై.

౮౯

సీ. జలకమార్చె బలారిఁ నప్రగోదానర, సలిలధారాహేమఁ కలశసమితిఁ
గహ్వరకస్తూరిఁ కాగంధసారంబు, నలఁదె వైవస్వతుం డంగకములఁ

బ్రన్నఁగాఁ బెనగొన్నఁ బ్రహ్మసూత్రంబులఁ బరపూన్చియర్పించెఁ బద్మభవుఁడు
పారిజాతకతకుఁ ప్రసవమాల్యంబులు, వక్షస్ఫలంబున వైచె శౌరి

తే. ధూమకేతుండుమహిసాక్షిఁ ధూమవిచ్చెఁ బూన్చెయత్తోధిపతిమణిఁ ధూమణముల
నంధకాసురుఁ డిడియె దూఁ ర్వాంకురములు, వీచెఁబవనండుకుంచయఁ విఘ్నపతికి.

మ. అనంతరం బామోదకాపూపపాయసఘృతమధుక్షీరశర్కరాసూపజంబూకపిత్త
చూతఖర్జూరకదళీనారికేళఫలపుండ్రేక్షుసమన్వితంబుగా మహాపహారంబులఁ
గల్పించి వేల్పులుఁ బ్రావేల్పులును ననల్పభావనావిశేషంబుల నశేషవిధంబుల
మూషకవాహననకుఁ బ్రదక్షిణంబులు ప్రణామంబులుంజేసి వలగొని క్రమ్యుజప
యోనిధి మథనంబునకుఁ బ్రారంభించిన.

౯౦

తే. మందరాచలమంథానఁ మధ్యమాన, దుగ్ధపాథోధిలో సముద్భూతమయ్యె
బాలశశిరేఖ యసురులుఁ వేలుపులును, నిచ్చి రవ్యస్తు వర్ధి భీమేశ్వరునకు. ౯౨

మ. వెండియుఁ దరువందరువఁ గల్పితరువును నప్పురస్పతులును గొస్తుభమాణిక్యం
బును నుచ్చైశ్రవం బనుహయంబును నైరానతం బనుధవళగజంబును నాదిగా
నకలకామదంబులు సర్వమంగళాస్పదంబులు నిఖిలభువనమోహనంబులు నైన
వదార్థంబు లుద్భవించెఁ దదనంతరంబ.

౯౩

కం. తరతరమ దరువఁదరువం, దరియం దుదయంబు నొందెఁ ధన్వంతరి సా
గరమునఁ గడుగరగరనై, కరమునఁ గరమోమరు వమృతకలశముఁదానున్. ౯౪

సీ. సంపూర్ణపూర్ణిమాఁ చంద్రబింబంబుతోఁ, బుట్టెఁ దెల్లనితమ్మిఁ పువ్వ మొగ్గ
విరిసె నొయ్యెయ్యనఁ వేలావసీవాటి, పవమానకోమలాఁ స్థాలనమున
వాసించెసఖిదిఁ గ్వలయంబు మధురవి, స్తారకేసరధూళిఁ సారభములు
సంభోజమధ్యంబుఁ నందున్నవంబొందె, మహితకాంతిచ్చటాఁ మండలంబు

తే చోలులతరకాలకూటాగ్నిః * సంజహన్, పాల్కడలి నట్టకడుము సంప్రభవమైన
యమృతలింగంబవగునిన్ను * నాశ్రయింతు, మభవ భీమేశ కక్షవాఙ్బాధినాథ.

కం. ప్రణవోత్తమాంగ ఫణిభూ, మణ గగనముణిందువహ్నిః * చక్షుస్త్రేతయా
ఫణికట జితమనోభవ, యశిమాదివిశేషదా సారాశ్రమదర్శణా. ౧౧౧

ఉత్సాహము. నీలకంఠ భక్తలోకనిధి భవాభితారణా
ఫాలభాగమత్కృషీట * భవశిఖా హతస్థరా
శూలవాణి మమ్ముఁ గరుణఁజూడు త్రిపురదానవుల్
జాలిఁ బెట్టు చున్నావా రఃసహ్యావిక్రమోద్ధతిన్. ౧౧౨

సీ. అర్కేందుహన్యవాహనలోచనత్రయా, త్రిపురదైత్యులబాధ * నవనయింపు
మంబికాహృదయాంబు * జాకరకలహంస, త్రిపురదైత్యులబాధ * నవనయింపు
నిత్యనిర్ధలశుద్ధ * నిరవన్యనిర్ద్వంద్వ, త్రిపురదైత్యులబాధ * నవనయింపు
దీప్తదీప్తాయుధఃస్థిరమహాదోర్దండ, త్రిపురదైత్యులబాధ * నవనయింపు
తే. ఉమరుపట్టసపరశుఖిః క్షత్రిశూల, చాపఖట్వాంగధర నీవ * శరణుమాకు
నన్యథాశరణంబు లేదభవ భీమ, యశనయింపుము త్రిపురానురాదిబాధ. ౧౧౩

కం. ముక్త విశుద్ధ నిరంజన, ముక్తప్రియ నిత్య యష్టఃపూర్తి ప్రతాపో
ద్విక్తత్రినగరపరివృథ, నక్తంచరబాధమాన్వు * నాగాభరణా. ౧౧౪

కం దగ్ధస్థరాంగశంకర, ముద్ధేందుకళాకలాప * మూర్ధాయన సు
స్నిగ్ధవిభాతృకపాల, శ్రద్ధారి ఘటింపుత్రిపుర * సంహారంబున్. ౧౧౫

కం. అద్వయ సత్య క్షరాక్షర, సద్వంశ్య యనాదినిధనఃసర్వేశ్వర కృ
ష్ణదైవపాయనశుకముఖ, విద్యన్నత సంహరింపఁజే త్రిపురంబుల్. ౧౧౬

కం. సర్వేశ్వరసర్వాత్మక, * శర్వ సదాశివ మహేశః శాశ్వత రుద్రా
సర్వజ్ఞ భీమనాయక, గర్వాంధులనణఁపు త్రిపురకర్బురపతులన్. ౧౧౭

సీ. ప్రణతార్తిహర దేవ * పరమేశధక్షవా, టాధీశయభవమాకభయమిమ్ము!
మంత్రోపనిషదర్థ * మన్దభాంతకగంధ, సింధురాసురవైరి * నేమవిమ్ము
భక్తవత్సలశూలఃపాణి దక్షిణవాగ్ధి, వేలాతటివాస * విజయమిమ్ము
సంసారమాయాను * మంగళాశ్వతతమ, స్కంధమార్తాండ యైశ్వర్యమిమ్ము

* శర్వభవానీశ శరణు * జగదాధారా

సర్వంబుఁ దామెయనుచును, గర్వింబిరి యనుచురెల్ల * గౌరీరమణా. పా.

† దానవసంఘమే * తక్షణంబునఁద్రుంతు, ననుచును మాకిప్పుడభయమిమ్ము
మమ్మలఁగృపఁజూడు * మన్దభాంతకగంధ, సింధురాసురవైరి * నేమవిమ్ము. పా.

జే...సంఖ్యాకము...బున...టహశంఖ, యుగ్మరీ సద్గుణమురుగు...ర్వము...మ్రోత
సద్ధరాత్రంబులందు పిఠానములు, హరుని బూజింతు రతిభక్తి...నసురవరులు.

శా...చబ్రహ్మపశంగమంత్రములనుం...బ్రాహ్మసపంచాక్షరిం
బంచాక్షర...బహుబిల్వపత్రముల సభ్యస్థింతు రస్యగ్రత
స్థంచుగొండయనుంగుఁబెండ్లికొడుకు...స్వర్గింతు రేకాగ్రతం
జంచదేవపురాణమంత్రముల నిష్ఠాయుక్తి న్నంచరుల్.

౧౦౪

ప. ఇవిధంబున నిష్ఠాస్థప్రదుం దైనయచ్చుహాదేవు శ్రీభీమనాథు సేవించి యద్దేవుని
ప్రసాదంబున నసశ్వరంబును నత్యుర్జితంబును నసాధారణంబును నగునైశ్వర్యం
బునుంబొంది.

౧౦౫

తే. అపుడు గర్వించి నిర్దించి...రఘుజనుల, నిర్జరుల బాధ పెట్టిరి...నిరవరాధ
మప్రతికమహావ్రతా...పాతిరేక, నిర్విశంకావలేవులై...పూర్వసురులు.

౧౦౬

అతి బ్రహ్మవిష్ణాదులు శివునికడకేగి మొఱవెట్టుట. అతి

సీ. వజ్రహస్తనిచేతి...వజ్రాయుధముజాగ్ర, దుద్దీప్తి పాదరి...మొద్దుహోయె
నతితీక్ష్ణతరమైన...యాశుశుక్షణి తేజ, మింగాల తేజమై...యింకిహోయె
జండభీషణమైన...జముగదానండంబు, బిటుసంతయును బాసి...బెండుపడియె
బాధోధివల్లభు...పాశనల్లినుతల్లి, దర్పంబు దిగద్రావి...త్రాడుపడియె

తే. గాలిదూలెను ధనపతి...ఘనతయణఁగె, గ్రహములకునిగ్రహముపుట్టె...గాలవశతః
గాలకేయాదిరాక్షస...గణములెల్ల, భీమలింగంబుకృపఁబెచ్చు...పెరుగునపుడు.

ప. అప్పుడు హరి విరించులు పురందరాదులతోడ న్నన్దంచరులచేతఁ బంచకరపాల్లునడి
యంతఃకరణంబులఁ జింతించి రాయంచనుం గాంచనవర్ణగరుదంచలం బగుపులుఁగు
తేనినెక్కి దక్షిణజలధిపంచ దత్తరామంబున నధివసించిన మంచుగొండయల్లు
నిఁ బంచబాణవిరోధిని డాయంజనుడెంచి పంచాక్షరీపంచబ్రహ్మమంత్రంబుల
మంత్రోచ్చారణపూర్వకంబుగా సాష్టాంగదండప్రణామంబులాచరించి ప్రపంచ
రక్షణార్థంబుగా నిట్లని స్తుతియించిరి.

౧౦౮

సీ. అవధారు దేవ దత్తరామవల్లభ, సస్తగోదానరోత్సంగనిలయ
కాలకూటానల...హ్వలానలముఁ బాసి, ముష్టురక్షించిన...మహితకరుణ
భీమేశ్వరేశ్వర...స్వామిచుహాదేవ, త్రిపురదైత్యుల బాధ...దీలుపడితి
మత్యంతదుఃఖము...లనుభవించితిమి య, నాథులమైతి మ...నాథనాథ

తే. మొదల దేవారును గాచి...పిదవసురలఁ, గాచి పిమ్మట నసులఁ...గాచినాడ
వింకమముఁగావువరున...భోగీంద్రకటక, నీవెఱుంగవె ధర్మంబు...నీలకంఠ. ౧౦౯

రించిన చందంబున నందం బగుమందాకినీసలిలపూరసంభరితం బైన శాశకుంభ కుంభంబునుఁబోని కిరీటకటాహంబును, జంప్రఖండంబులుమూఁగినభంగి నంగీ కరించిన ముకించన శశాంకఁడేఱాలంకారంబును, జెంగలువ తెక్కవారుఁడక్క నేలిన కేలియంగుటంబునం జనమఘ్నిపుటంబులమోపి నంగికి నెగ ము సంజచాఁ చులీలాకు రంగశాబకంబును గనుచట్టు సర్వకళాసూపంబు ధరియించి సర్వసుంగ ళాకుచకలశ లేపనానైపుణ్య కుంకుమాంగరాగవాసనాసనాథంబును, గరళకూట పావకోత్పత్తినిరస్త మణికులప్రశస్తంబును నైన శ్రీహస్తంబు విస్తరించి యథ యంబు ప్రసాదించి సజలజలధరిధ్వానగంభీరోదారంబైన కంఠస్వచంబున నిట్లని యానతిచ్చె.

౧౨౩

మ. అరవిందాసనతార్క్ష్యవాహనసహా • స్రాక్షౌదిబృందారకుల్

చిరకాలంబును బద్లపాట్లు మదిలోఁ • జింతించుచున్నాఁడ ని

ర్భరదర్శోద్ధతులం బురాసురుల నే • భంజించెదన్ మీరునుం

బరిపాటిన్ ననుఁగొల్చి రండు సమరఃప్రారంభసన్నద్ధులై.

౧౨౪

ఆ. అని ముహూర్తమాత్ర • మద్దేవతాచక్ర, వర్తి దక్షవాటి • వల్లభుండు

మనమునందుఁ దలఁచె • మదనాంధకారాతి, శత్రునగరవిజయఃసాధనంబు. ౧౨౫

వ. అనంతరంబ తనభిజ్ఞానప్రభామహామహిమంబునఁ దదాజ్ఞాతిశయంబున.

౧౨౬

సీ. జలరాశిమేఖలా•వలయంబు రథమయ్యె, రవియుఁ జందురుఁడుఁ జక్రంబు లైరి

శారదాజీవితే•శ్వరుఁడు సారథియయ్యె, శ్రుతులు నాలుగును వాఁరునములయ్యెఁ

బ్రణవమంత్రైకాక్ష•రము ప్రతోదం బయ్యెఁ, దారకావీధి పఠాక మయ్యె

రత్నసానుధరాధ•రము ధరుల్లత యయ్యె, నాగప్రధానుండు • నారియయ్యె

తే. గంధవాహంబు లేడును • గజులుగాఁగ, విలయకాలానలజ్వాల • ములికి గాఁగ

లచ్చిచనుదోయికుంకుము•బచ్చనయుగఁ, బాలమున్నీటియల్లుండు • బాణమయ్యె.

వ. ఇవిధంబున సకలసాధనంబులు సన్నిహితంబు లైనక్షణంబ దక్షరామంబున

నయనాభిరాముండు భీమేశ్వరుండు త్రిపురవిజయార్థంబు దివ్యనృపదనం బెక్కి

నప్పుడు.

౧౨౭

సీ. సరిబ్రాహ్మమొదలైన • సప్తమాతృకలు ద, న్నూడ నేనలు చల్లె • గోఁగులమ్మ

పసిఁడిచేత్రము పట్టి • పాతాళభైరవుం, డందందనందడి • నవనయించె

దివ్యదుందుభినాద • దీర్ఘగర్జితముతోఁ, గురిసెనున్నననుండి • కుసుమవృష్టి

జయజయధ్వని దేవ • సం. మమిశ్వరకోటి, సంఘటించెఁగరాంబు•జంబు నొసలఁ

తే. త్రిపురసంహార మొనరింప • దీక్షచేసి, భీమనాథేశ్వరేశ్వరఃస్వామి శివుఁడు

దక్షవాటివిభుఁడు మేరుధనువు పట్టి, యేచి పంటవలంతితే•రెక్కునవుడు. ౧౨౮

తే సన్యోగింపువామదే॥వాన్యప్రోవు, జయజయయాభోరతత్పుక॥వజయ మొనఁగు
భక్తమీశానశేయువు ॥ ప్రబలులైన, త్రిపుండ్రైత్యులగర్వంబు ॥ ధక్కరింపు.

శా॥ త్రైలోక్యంబు భుజావ్రతాపమున నిర్విక్రంబుగా నేలుచున్
హేలానాంకృతిఁ గామగత్రినగరీ ॥ హృన్యప్రచారంబులన్
నాటాయంబుచు మమ్ము వెట్టిగొనుచున్ ॥ నర్తించుచున్నారు మీ
రాలస్యం బొనరించినన్ బ్రతుక శక్యంబెట్లు మాబోంట్లకున్. ౧౧౯

కం.లోకంబులు త్రిపురాసురు, లేకచ్ఛత్రంబుగాఁగ ॥ నేలఁగ నున్నా
రో కాలకంఠ యింకిటు, మా కావులుగావు ధర్మమాగ్ధము దలఁగెన్. ౧౨౦

మ. ఆభయం బిందుకళాకీరీట శివదా॥యామ్నాయచూడామణీ
యిభరాట్పట్టపటీరీర యభవా॥యీశాన మొట్టో గిరి
ప్రభవామానసపర్వ పర్వహిత య॥బ్రహ్మణ్యమాలింపు మా
కభిమానచ్యుతిపాటిలెం ద్రిపురదైత్యగ్రామణీశ్రేణిచేన్. ౧౨౧

కం.కరుణింపు నక్షవాటీ, పురనాయక భీమలింగ ॥ భోగికులేంద్రా
ధరణవిషవహనభయమును, బురదనుజభయంబు సరియ ॥ భువనంబులకున్.

—ఈశ్వరుఁడు త్రిపురాసురుల నిర్జించుట. —

మ. అని యాప్రకారంబున బ్రహ్మవిష్ణుపులు పురందరపురోగము లగుబృందారకుల
తోడంగూడి యభినందించినం బరమానందంబునుం బొంది యబ్భవనగోష్ఠ స్తవ
పాతాళభువనగర్భగోళంబునందుండి యావిర్భవంబునొందిన దివ్యస్వయంభూ
జ్యోతిర్లింగమూర్తి భీమేశ్వరుండు నిర్వికల్పంబును నిరస్తనమస్తోపాధికంబును నైన
నిష్కళంకస్వరూపంబు విడిచి యారకూటపాటలంబై కుసుంభచ్ఛాయనగు జటా
పటలంబును, బాండురపుండరీకముకుళకుండుభంబులను శింకనంకురింపం జేయం
బాలు బ్రహ్మకపాలమాల్యంబును, జిఱునవ్వుజిగి మెఱుంగిడిన చెక్కుటద్దంబుల నీడ
చూచునిర్దంపు నాగకుండలంబులును, గ్రోత్ర యతిసంజకెంజాయ రంజిలు కాఱు
మొగులు కైవడిఁ జిలువచిలువని నెత్తురుల జొత్తిల్లిన పచ్చియేనికతోలుపచ్చడంబును,
గంఠోత్కంఠభువన భవనరక్షణ దాక్షిణ్యభక్షణ కస్తూరికాలేపన నైపథ్యంబునుం
బోని కాలకూటనిషమమే కంఠంబును, సోయాహ్న సమయ సంఘ్న మల్లికాకు
సుమనముల్లాసంబు నుల్లసంబాడు తెల్లనిమేనును, మొఱకుఁదనంబున నేతెంచిన
కఱకుచెఱకు విట్టునిజాఱుబుచ్చినదైచిగురుతేలన నుప్పతిల్లుచు మినుమినుకు మను
నులివేడి చూపువలనఁ గోపాటోపావార్యహస్యవాహనాడంబరం బగులలాటలోచ
నజ్వలనంబు ప్రజ్వలించి నికటజటాటవీవాటంబు నాస్ఫోటించునోయని యవధ

గంగాంధః ప్రవాహనిర్ధరవారిపూరంబులు చల్లియు వామలో వసహివాహమ కిరణ
 వ్రాతంబులం బ్రోక్షించియు నచ్చుహోపస్త్రనం బుడవమించి జేసి ముగ్ధానహా
 యుండును విఘ్నరాజప్రసాదోపలబ్ధసంభావితుండును నై విషమ లక్ష్యంబుల
 యిన త్రిపురంబులు వీక్షించి వెండియు నాది నారాయణునిం బురాణబురుషునిం
 బురుషోత్తము ననాదినిధనుని బాణంబుచేసి యరింజోసి పాశుపతాస్త్రసమంత్రకంబు
 గా నభిమంతించి యాకర్ణాంతంబుగాఁదిగిచి లలాటేక్షణశ్వాలాజాలంబు మును
 ముట్టనిగిడించి బిట్టుహుంకరించి యట్టహాసంబుచేసి యేసిన నచ్చుహాస్త్రంబు. ౧౩౯-
 నీ. కరపల్లవంబులు • గబళించుఁ గబళించి, ప్రబలనితంబభాకరములవ్రాలుఁ
 జెక్కుటన్దములపైఁ • జెరలాడుఁ జెరలాడి, శ్రవణావతంసనుంజరులుముట్టు
 వలిచన్నుఁగవలపైఁ • బాలనాడుఁ బాలనాడి, నాభిరంస్త్రములపై • నటన సేయు
 వేణీధరములపై • విహరించు విహరించి, బింబాధరములపై • చిత్తరించు
 తే. నభవు కరముక్తనారాయణాస్త్రవహ్ని, కాముకునిగోమలాంతసంగంబుపగిడి
 దెగువమీఁటంగఁ ద్రిపురదైతేయరాజ, సవనశుద్ధాంతభామినీ • జనములందు.
 కం. లోహమయదైత్యనగరీ, గేహంబులు హరశరాగ్ని • కీలావ్వాలా
 దాహమునఁ గరఁగి మూఁడున, మూహములై పెద్దపెద్ద • ముద్దలునయ్యెన్. ౧౪౦
 వ. అంత. ౧౪౧
 నీ. భన్తరేణువులయ్యెఁ • బ్రాకారగోపుర, ప్రానావకుటీను • ప్రాంగణములు
 మసిబూడిదయ్యెని, ర్ముకేలిదీర్ఘికా, కమలినీకన్ఠర • కైరవములు
 దగ్ధమయ్యెను నను, స్తప్రశస్తసుహాస, భాభ్యంతరాంతఃపురాంగణములు
 దూళయ్యెమారుతో • ధూతపుష్పసరాగ, వాసనాదిశలగు • వనచయములు
 తే. కాలకంఠభుజాదండ • గర్భభార, కుండలీకృతమెరుకోదండపరిధి
 వలయనిష్ఠ్యాతకైలభ • భవంసిబాణ, దహనసంధానమునఁ బురఃప్రయమునందు.
 కం. ఘలేక్షణాస్త్రవహ్ని, జ్వాలాజాలముల నసుర • వరనగరంబుల్
 కాలిన నప్పుడు కాలక, కాలాంతకలింగ మొకటి • కడు నొప్పారెన్. ౧౪౨
 తే. ఆదిలింగోద్భవమునాఁటి • యభవుభంగి, నింగిమోచిన యాశంభు • లింగమూర్తి
 భీమవరవహ్నిపురములఁ • బ్రేచ్ఛునవుడు, సన్నిసెగదాఁక కేమియు • నడలకుండె.
 మ. అసురాధీశనమర్పితంబులగు లీ • లారామకల్పద్రును
 ప్రసవంబుల్ కనుగందవయ్యె విలస • త్పాటీరగోరోచనా
 ఘుస్మణాలేవనపంకితాకలనమై • గుంఠిందె నారాయణా
 స్త్రసముజ్జ్వంభణభీమలింగమునకుఁ • దైతేయరాట్సామికిన్. ౧౪౩

- సీ. కమ్మనూకననూత్న • కబుధాతమునుబోలె, జక్కంగ నిక్కిమై • సొక్కుమానె
సంతరాంతరిములు • కన్యకావంబులు, పెళపెళమనియెడు • గిలుకు లెనగె
బిగిలి బీటలుచాటి • తగడైతై గుబుసంబు, తోరంపు వెల్లుల్లితునకల్లు
మహాసీమతఃపాదాదులంబులు లేత, చిగురుటాకులఛాయ • జేగురించె
తే. హాటకాదిభుజం • కూబకోటి, వంచి బాహవతేసదు • గ్వారలీల
గూలంపుండు ప్రభునం • సయమొనర్చు, నెక్కునెట్టినయపుడు భోగీశ్వరునకు.
కం.ముక్కుంటి మేరుచాపం, బెక్కిడి నారించె బన్న • గేంద్రగుణంబు
మక్కువ హిమగిరికన్యక, క్రీక్కిటిసిన కుచము లలము • కేలుందమ్మిన్. ౧౩౧
కం.తాటించి నిటలనయనుడు, హాటకగిరిచాపవల్లి • నహిశింజని నా
స్ఫోటించె దత్తలోగను, హాటంకృతి కమలజాంఘ • మటలగులంగన్. ౧౩౨
మ. గిరిశస్థూలభూపరీతవిభన • క్రీడానమాస్ఫాలిత
స్థిరబాణాసనగూఢపాద్మణలతా • దీప్తోగ్రఘోషంబునక
ధరణీచక్రము దిద్దిరం దిరిగె బాతాళంబు ఘూర్ణితై నం
బరముం దిక్కులు ప్రయ్యలయ్యె బగిల్ • బ్రహ్మాండభాండంబులున్. ౧౩౩
కం.మృషుండు కనకాద్రిచాపము, గుడునువడం దివియఁ గూడి • కుశలప్రశ్నం
బడిగిరి యొండొరులను గని, కడకొమ్మల నున్న యదితి • కద్రువతనయుల్. ౧౩౪
కం.తెగనిండ్ల ఫాలనయనుడు, నగచాపము దిగించినపుడు • నాగేంద్రుండ
బ్బిగువునమొగంబులదరుటఁ బొగలెగయఁగవిషముభుగులు • భుగులనఁ గ్రక్కెన్.
కం.విషధరపరిపృథనానా, సుమీరవినిశ్వాసవన • పూత్కారన
ద్విషవహ్నిజ్వాలంబులు, వృషభద్వజచేతి కొండవింట • జనించెన్. ౧౩౫
కం.శ్రీకంఠకతినభుజపరి, ఘాతృప్తనువర్ణగిరిశ • రాసనహార్షి
కాకోదరముఖసంభవ, కాకోలానలము ముజ్జే • గము దరికొనియెన్. ౧౩౬
కం.కటకాముఖహస్తంబున, నిటలాతుండు కొండవిల్లు • నెవ్వడిఁ దివియక
ఘటియిలై నురగరాజ, స్ఫుటహాలాహలకృపీట • భవకీలలన్. ౧౩౭
వ. ఇవిధగుబున భీమనాథుండు త్రిపురదమనారంభసంరంభంబున శాతకుంభకుంభినీ
ధంకోదండం బుద్ధండభుజావండచండిమంబున గుడునువడం దిగించినదత్తమా
శృప్తభారంబున భుజంగపుంగవుండు వేయువడగలను విషంబుఁ గ్రక్కదృక్కు
ర్ణవరన నాసారంధ్రసముదీర్ణసంభవం బయిననుక్కలకూటవిషంబు శృపీట
భవజిహ్వకలాపంబులు గ్రోయుచుఁ దోయధిమథనంబున సంభవించినహాలా
హలంబునుం బోలెఁ బ్రజ్వరిల్లి సముజ్జ్వలవాహులంబునఁ ద్రోవ్వంబు
నాక్రమింపందోణంగినం దెగ యుడిపి ఖట్వాంగహాని యుత్తమాంగంబుబాడించి

శివసన్నిధానంబై దానుండునట్లుగా నీప్రకారంబున భోగమోక్షప్రసంబులైన
పంచారామంబులను బ్రతిష్ఠించిందిచి తానును దక్షవాటంబున మున్నీటిశటం
బున విశుద్ధస్ఫటిక సంకాశంబును ద్విదశలోకభామినీవిలోక నచ్చాయాగుభు
చ్చాచ్చ జ్యోత్స్నాభిషిక్తయక్తాంగంబగు శ్రీభీమేశ్వరలింగంబునం నధివసించె
నిది త్రిపురవిజయోపాఖ్యానంబు దీని వినినను బఠించిన వ్రాసినఁ బ్రశ్నచేసిన
బోధించినవారికి సకలపాతకనివర్తనంబై భుక్తిముక్తులు గలుగును సకల కళ్యాణ
కరంబనిన విని.

౧౫౧

ఉ. అప్పుడు సప్తదివ్యమును ♦ లంచితభక్తికనప్రయుక్తులై
చప్పటతాళము ల్దారయ ♦ సంస్తుతిపూర్వముగాఁగ నాడుచున్
ముప్పిరిగొన్న మోదమున ♦ మొక్కుచు మైఁ బులకాఁకురావభుల్
కుప్పలుగా భజించిరి య♦కుంతతభావన భీమలింగమున్.

౧౫౨

సీ. ఆఖండపంచకం ♦ బాఖండలాదిక, విబుధమండల నిషే♦వితము చంద్ర
మార్తాండశతకోటి ♦ మహనీయతేజంబు, కుండలిగ్రామణి ♦ కుండలంబు
పుండరీకత్వకృత ♦ కాండాతిమండిత, కటిమండలంబు శ్రీ♦ఖండఘటిత
పాండురబ్రహ్మక ♦ పాలసంపుటము బ్ర, హ్లాండ్కోటిస్ఫుర ♦ దమృతపిండ
తే. మధన నుద్వయ మాద్యంబ♦నాదనిధన, మప్రమేయం బజయ్యంబు ♦ నప్రధర్వ్య
నుఖల వేదాంతవేద్య ♦ మత్యంతభక్తి, భావనాయుక్తి గలవారి ♦ పాలిసురభి.

౧౫౩

తా. ఎంచున్ బెక్కు విశేషముల్ ధరణిలో ♦ నింపారుచున్నట్టి శ్రీ
పంచారామములందు దక్షిణమహా♦పాథోధితీరంబునన్
బంచబ్రహ్మసూర్యుతప్రకటశుంభ ద్వివ్యలింగాకృతిన్
మంచుంగుబృలియల్లుఁ డొప్పెనఁగు భీమస్వామి యుద్ధాముడై.

౧౫౪

శ్లో. కాశీక్షేత్రమృణోజీవి పునర్జన్మశివాకృతిః
చిత్రం దక్షపురీషీపీ నజన్తసశివాకృతిః.

౧

శ్లో. మత్తోనాన్త్యపరందైవం నదేవీ గిరిజా సమా
దక్షారామాత్పరంక్షేత్రం నభూతన్నభవిష్యతి.

౨

శ్లో. రత్యంతరేమూత్రపురీషమధ్యే | చండాల వేశ్వర్యధన్వాశ్శశానే
కృతప్రయత్నోప్యకృతప్రయత్నో | శ్రీదక్షపుర్యద్వపరోపిముక్తః ||

౩

వ. అట్టి దివ్యక్షేత్రంబునందు.

౧౫౫

కం. ఆలింగమూర్తి శశ్య, జ్వాలామాలాకరాళ ♦ సందీప్తంబై
యాలోకింపంబడినం, దేలిరి యానందజలధి ♦ దివ్యమునీంద్రుల్.

౧౫౬

వ. ఇచ్చిభంబుననున్న జూచి భీమేశ్వరుండు ఋక్సామయజురధర్మణవేదపాగాయణ
తురంగకంబును రవిశశాంకరక్షాంగకంబును గమలభవసారథికంబునునగు విశ్వ
రథంబెక్కి భుజంగమరాజశింజినీకం బునున కాంచనధరాధరధన్వండుంబును
బుండరీకాక్ష బాణంబును సంధించి పురత్రయంబుల దహించి విజయలక్ష్మీ
బరిగ్రహించి విశ్వానసుప్రధాన నానాగంధర్వజేగీయమాన భుజావధానుండై
ప్రమోదాతీతయంబున.

౧౮౭

శా. ఆడెం దాండవ మార్కటేపటహలీ • లాటోప విస్ఫూర్జిత

శ్రీహడంబరముల్లిసిల్లి గరళ • గ్రీవుండు జూటూటవీ

శ్రీహఘాతకకోరకోటకరుటీ • కోటిశుశచ్చింధువీ

చిడోలాపటలీపరిస్ఫుటతర • స్థితధ్వనిప్రాణిమన్.

౧౮౮

వ. ఇట్లు త్రిపురవిజయానంతరంబునం గృతాంతదమనుండు వెండియు.

౧౮౯

చం. డిమరుకడిండిమప్రకట • శంకృతియుం గతినాట్టహాసవి

భ్రమమును దాండవారభట • పాటవముం ఘటియిల్ల మాతృకా

సముదయభూతభైరవపి • శాచనిశాచరచాకినీగణ

ప్రమథసమూహముల్ పొగడ • భర్గుండు సంతస మందె నెంతయున్.

౧౯౦

వ. అనంతరం బాయంబికావల్లభుండు జాంబూనదశైలకోదండం బెక్కుడించి యథా
స్థానంబున నునిచి నారి యగుపావతేనిని విశ్వంభరాభరణంబునకు నియోగించి
క్షీరాంభోరాశితూణీరంబున వైకుంఠబాణంబు చేర్చి పేల్పుల వీడ్కొలిపి బ్రహ్మను
సత్యలోకంబున కనిచి వేదంబులం దన నిట్టూర్పు గాడ్పులలోనం గలిపి చంద్ర
సూర్యులం గాలంబుగడువ నియోగించి కృతకృత్యుండై త్రిపురదైతేయుల కుల
దైవతంబైన యద్విన్యలింగంబును బంచబ్రహ్మ పంచాక్షరీపంచతత్వ పంచభూత
మయంబగుటంజేసి పంచఖండంబులుగా ఖండించి కృష్ణవేణీమహానదీతీరంబున
ధరణాలకోటయను గ్రామంబున నమరేశ్వరునిచేతం బ్రతిష్ఠితంబగుటంజేసి యమ
రిలింగంబునాఁ బ్రసిద్ధంబైన యమరారామంబును శాతమీ తీరంబున దక్షిణ
కూలంబున గుణపూడియను గ్రామంబున సోమునిచేతం బ్రతిష్ఠితంబు సేయంబడు
టంజేసి సోమలింగంబనఁ బ్రఖ్యాతంబైన సోమారామంబును బాలకోటయను
గ్రామంబున శ్రీరామచంద్రునిచే బ్రతిష్ఠితంబగుటంజేసి రామలింగంబునాఁ
ప్రసిద్ధంబైన క్షీరారామంబును జాళుక్యవంశరాజధానియగు చాళుక్యభీమ వర
నామగ్రామంబునఁ గుమారరత్నంబైన కుమారస్వామిచేతం బ్రతిష్ఠితంబగుటం
జేసి కుమార భీమలింగంబనఁ బ్రఖ్యాతంబునొందిన భీమారామంబును మొదలి
మామ యగుదక్షప్రజాపతి యునికివట్టైన యారామంబగుట దక్షారామంబున

- తే. యక్షగంధర్వవిధవిధ్యాధర, గామరవ్రాతభరితోభామప్రతిర
పృథివియెల్లను రక్షించుచేరటాలు, మమ్ము రక్షించు గోదావరమ్మ యెప్పుడు.
- తే. అమృత మైనపయోధార భావహంబు, స్పృష్టి గల జంతుకోట్ల రక్షించు వీవు
జనని పోతునేమి సంశయము చెప్పును, గౌతమీగంగ యాలోలభువతరంగ.
- కం. త్రైలోక్యవరద పావన, నాళీకాసవకరాబ్జ భవమణికుండీ
కూలంకషసలిలామృత, పాలింపు గిరీశజాయ భవ్యతనయా. ౧౬౮
- కం. గోదావరి గోదావరి, గోదావరి యంచు బుద్ధులు గుణచంతులకు
గోదావరితల్లి సం, పాదింతుగడన్తు నీవు భవ్యశుభంబుల్. ౧౬౯
- కం. కంబుశశిరజతశుక్తివి, ఉంబసితచ్ఛాయకలిత ఉంబరములు నీ
యంబువు లమృతోపమరుచు, లంబా మా కొసగుఁగాత భవ్యవయంబుల్.
- శా. ఆపాతాళగభీరసీరకసుధాహారామలచ్ఛాయకు
ద్వీపాలంకృతికి న్నహేంద్రనగరీ నిశ్రేణికాయుష్టికిం
దాపోపాయవిధావిహర్తికి మహోదన్వానృపాలింగన
వ్యాపారప్రతిపన్నసౌఖ్యకును సాష్టాంగంబు గంగన్తుకున్. ౧౭౦
- శా. రంభోనూకరశాతకుంభఘటభారాపూరణప్రక్రియా
గంభీరక్వణసాంప్రభిన్నకరిరాక్షండాపనిర్భిన్నకు
స్సంభావించి నమస్కరింతుము త్రిసంధ్యంబు ముదంబొప్పు నీ
కంభోజాసనకుండికాంబుజవనీ హంసాభ గోదావరీ. ౧౭౧
- కం. గౌతమికి బంచమహా, పాతకపటలాంధకార పాలనవిధిరా
క్లాతమికి నమస్కారం, బాతతమతిఁ జేయుదము ప్రయశ్నంబెసగన్. ౧౭౩
- వ. అని ప్రార్థించి యిట్లనిరి. ౧౭౪
- సీ. విచ్చేయవస్తు శ్రీవృషభ నాహనధర, సామజకటయదా సారధార
పయనంబుగావస్తు భర్గజటాటవీ, కుటజశాఖాశిఖా కోరకంబ
రావస్తు యాదిమబ్రహ్మదోషల్లవ, స్థితకమండలుపుణ్య తీర్థజలమ
లేవస్తు విశ్వంభ రావధూటీకంఠ, తారమౌక్తికహార ధామకంబ
- తే. తెరలతో వీచికలతోడ దరులతోడ, విమలడిండీరఖండదండములతోడ
మురువు తీవియు నామోదమునుజవంబు, వడువునొప్పంగ గంగమ్మనడువవస్తు.
- మ. అదె మాస్వామి సుధారసోన్నవుడు దత్తారామభీమేశుఁ డ
భ్యుదయంబొంది ప్రతిష్ఠగైకొనెడు సంభోరాశితీరంబునన్
బదమా పట్నదమాలికాపరిలసత్పాథోధునీనంపదా
స్వదనానాసలిలప్రవాహలహరీ సందారగోదావరీ. ౧౭౬

తే. నంసితం దైత్యమకనశాః సనునిముఖము

నూచి యానంఁమునఁబొంది * సురలుమునులు

రాక్షసకృతాః సోధసంఠరంభమింకఁ

దమకు లేనని తెలిసిరి * తత్త్వబుద్ధి.

౧౫౭

శా. శాశాగూనిబంధ తైవ దివిషః త్కాంతాజనుల్ వారికిం

గారా మైవతనూజలుఁ జతులు దుఃఖం బొఱిగోదావరీ

వారిం దీర్ఘములాడి కాంచిరి జగఃస్వంద్యం బురారాతి న

మౌరామాధిపు భీమనాయకుఁ ద్రిలోః కాన్లః పనంధాయకున్.

౧౫౮

వ. తననంతరం బాభరద్వాబాదిమహామునులు శివున కర్ఘ్యపాద్యాచమనీయార్ఘ్యంబు

భీమరాధమహాదేవునిసమీపంబున గోదావరీవాహినిం బ్రసహింపఁజేయువారై

ప్రారంభించి.

౧౫౯

సీ. పంచభూతగుయంబు * పరమపంచబ్రహ్మ, తత్త్వతేజస్సుము * దాభిసితంబు

పంచాక్షరీమహా * పరమంత్రమూలంబు, శాశ్వతంబజరంబ * నశ్వరంబు

భైమేశ్వరంబు శోభన నూదినుధ్యాంత, సూన్యంబు సకలంబు * శుద్ధబుద్ధ

మనవద్య మదచ్ఛేమతోభ్య మఖిలది, ద్వైతకాలాపరి * క్షీణమనఘ

తే. మంబరముమోచి యున్నలింగంబుఁ జూచి, సంప్రతిష్ఠ యొనర్పంగ * సమృద్ధింబి

కాలమిక్షించితగినలఁగ్నంబుఁ జూచి, సకలసంభార నిచయంబు * సంగ్రహించి.

తే. గౌతమిగంగఁ బాపి యిక్కడికి నొక్క, సిద్ధవాహినిఁ బ్రసహింపఁజేసికాని

లింగసంస్థాపనంబుఁగల్గింపమనుచు, బరమసంయములేడ్వరుఁ * బ్రతినవట్టి.

సీ. ఆలగ్న వేశకు * సమృతదివ్యస్వయం, భూమహాలింగైక * మూర్తియైన

శ్రీ భీమనాథుని * శీతాంశుశేఖరు, నభిషేక మొనరించ * నభిలషించి

కదలి నస్తస్థులు * గౌతమాదులుశిష్య, సహితంబుకడుభక్తి * సంభ్రమమున

దక్షవాటిపురఁస్థానంబునందుండి, యేగియంతంతఁగఁబైదురఁ గనిరి

తే. గౌతమిగంగ నాలోలఁఘనతరంగఁ, శేలిడోలావిహారసంక్రీడమాన

చక్రవాకబకక్రౌంచ * సారసాళి, హంపకారంధవాదిమాః ద్యద్విహంగ.

౧౬౦

కం. గౌతమకన్యాతటినిఁ, బ్రీతిఁ బయఃపానమఁచరించిన మనుజ

వ్రాత మొనర్పదుమరల, న్నాతృపయోధరపయఃకఁగాస్వాదనమున్.

౧౬౩

వ. అని మునీంద్రులు తమలోన వెండియు నొండొరులం గనుంగొని.

౧౬౪

తే. కంటిరే ఘోరపాతకఁఘముల నెల్లఁ, గడిమి జంకించుచున్నది * గంగ యిపు

వీచికాహస్తవిన్యాస * విభ్రమముల, ఘుమఘుమధ్వానహుంకారఁఘోషమెసఁ

వ. తుల్యభాగుం డనుడైత్యుండు పరమార్థతత్త్వంజై పక్షపాతంబు లేక సురాసుగులకు మాధ్యస్థ్యంబున వివాదంబులు తీర్పుచుండుటకు సమర్థుం డగుట నడైనవుండు తుల్యభాగాహ్వయుం డనం బరగుట నన్వర్థనానుభేయుండు. ౧౮౭

కం. ఆతుల్యభాగుపేరను, నాతటినికిఁ దుల్యభాగఁ యనునామము ప్ర

ఖ్యాతిపడసె నవాహిని, గౌతమకన్యకుఁ గూర్చిఁ కన్యక మొదలన్. ౧౮౮

సీ. ఆతుల్యభాగమహామునీంద్రుడు ప్రీతి, మునిదానవశ్రేణిఁ మ్రోల గలిచి

వరుసతో వాదించి యిరుడెఱంగులవారి, వారించి కోపంబుఁ వలదు మీకు

శేషియింపఁ దగునయ్యఁ సర్వసర్వంసహా, భువనపావనలైనఁ పుణ్యనదులఁ

గ్రమ్మఱింపుడు శాపఁగరశాక్షరంబులు, క్రోధంబు లేల తపోధనులకు

తే. ననుటయును వార లామాటఁలాడరించి

ప్రమ్మఱుపరాదు పలుకమోఁసుముమాకు

నీవు నిష్పడు చెప్పినఁహితవు నూది

వేఱు చందాన మేలు గాఁవింతుమింక. ౧౮౯

వ. అని రాక్షసులు సప్రమునిసింధువునకు సంతఃప్రవాహంబును మునులు తుల్యభాగకునుత్తరాచుణ దక్షిణాయన పుణ్యకాలంబులను సూర్యచంద్రగ్రహణంబులను బ్రతిభానువారంబునను డర్శ పౌర్ణమాసీ ప్రభృతిమహావర్షకాలంబులను సంక్రమణంబులు మొదలైనవిశేషకాలంబులను స్నానదానజపతపోహోమ శ్రాద్ధదేవార్చనావిధానంబు లక్షయఫలంబు లగునట్లుగాను బతినమేతంబుగా సతీకి రజస్వలాత్వాద్యంతరాయంబు లేక యధశ్శయన బ్రహ్మచర్యోపవాసనియమంబులతో భానువారచతుష్టయంబు స్నానంబు సిద్ధించిన సంతానప్రాప్తి యానట్లుగాను వరంబుప్రసాదించిరి తదనంతరంబ. ౧౯౦

మ. కెలనక ముందర సిద్ధకింపురుషులుం ఁగీర్వాణులు న్నాగసాధ్యులు విద్యాధరకిన్నరేంద్రులు సముద్భూషింప దివ్యాస్పరోలలనాబృందము లాడ దానవులు పిల్లంగ్రోల్లు పట్టంగ బొబ్బలు శార్పుల్ పటుసింహనాదములు సుతాపిల్ల ధాత్రీసఫిన్. ౧౯౧

చం. మలఁగి మలంగి భీమపతిఁ మందిరమండలసిద్ధభూమికిన్ దొలఁగి తొలంగి యుచ్చలితఁ శ్లోయతరంగవరంవరోధతిక జెలఁగి చెలంగి యారభటిఁ శీర్ణధరాధరధాతురేణులంగలఁగి కలంగి పాతె పడిఁ గౌతమకన్యక దక్షవాటికన్. ౧౯౨

తే. దేవదుందుభులుడువీధిఁదీటుకొలుప, నమరు లంగంద పుష్పఁవ్నములు గురియమునిజనంబులుజయజయఁ ధ్వనులొనర్ప, దక్షవాటంబుచొచ్చె గౌతమతనూజ. వ. ఇవ్విధంబున గోదావరీపుణ్యవాహినిం గొనివచ్చి సప్తర్షులు పరమహర్షోత్కర్షంబున.

తే. సోమశేఖరుండు భీమేశ్వరస్వామి, తివిరినాడు సంప్రతిష్ఠఁబొంద

వేశదప్పకుండ భిచ్చేయఁగారాదె, త్యంబకాద్రిసరిసి భామలక్ష్మీ.

౧౭౭

మ. అని మెప్పించి నుహస్థు లేడ్యును నత్యాశ్చర్య మొప్పు బ్రభా

వనిరూఢిం గొనివచ్చి రంధ్రచనుధానమోజహాగావళి

మును బృంవారక సెవ్యమానసలిల భోదాచరీవాహిని

వెరుక స్తంభఁజ బాన్వదేశముల నావేశించి నేవించుచున్.

౧౭౮

వ. అప్పుడు ప్రతిష్ఠానలోకనంబునకు లోకపాలకగంధర్వయక్షసిద్ధసాధ్యవిద్యాధరో

రగామర సహితుండై దేవేంద్రుం డంబరమార్గంబున ఋషుల ననుసరించి యే

తెంచుచుండె నాసచుయమున.

౧౭౯

తే. ఒక్కచదిపొంత గార్వాన్యాయక్ మైన, పుణ్యతపమాచరించుచుఁ భుజ్యజనులు

తారు బంధులుఁ దామరతంపరగుచుఁ గూడియుండంగ నెంతయుఁగాడుచేసి.

తే ఋషులవెంటడి సంరంభమెసఁగవచ్చు

తటినినడుమ్రోవనములోఁదపము సేయు

దైత్యములపుణ్యాశ్రమస్థలము సొచ్చి

వఱఁగొనిపోయెనిండునర్విస్వములును

శా. ప్రాగ్గంశంబులు స్రుక్కువంబులును యావస్తంభపంక్తుల్ హవి

ర్భగ్వేదీనిలయంబులు వఱనలోఁ బోవంగ దేవార్చనా

స్రాగ్వాసోఘటికాకమండలు బ్రునీసంఘాతముం దేలిపో

వాగ్వాసం బానరించి రప్పుడు మునివ్రాతంబుతో దానపుల్.

౧౮౦

కం. ఆకాశదివ్యమునులును, నాకొకఃప్రత్యనీక నాయకమునులున్

వాకాటులకుం జొచ్చిరి, పాకంబులు దప్పినట్టి పటురోషములన్.

౧౮౩

తే. శిఖలు వీడఁగ ముఖములు జేగురింపఁ

గటము లదరంగ నొకవిడిఁగాటులాడి

యొండొరులమీఁద శాపంబులుగ్గడింప

హస్తములయందునలిలంబులందుకొనిరి.

౧౮౪

వ. ఇట్లందుకొని దానవులు నవర్షినమానీత యైనయవాహిని శుష్కతోయ

యయ్యోడుమనియును మునులు దానవులకు సమాశ్రయం బైనయప్పుణ్యవాహిని

యపూజ్యయై యస్పృశ్యయయ్యోడు మనియును శపియించి రప్పుడు.

౧౮౫

తుల్యభాగ యత్పత్తిక్రమము.

తే. అసురులకునాశ్రయంబైనయాన్రవంతి, తుల్యభాగాహ్వయుండుదైత్యుండు దేరఁ

బూర్వమున గొతమీగంగఁ బుట్టినచ్చె, నందు రితిహానతత్వజ్ఞులైనబుధులు.

తే. అన్నిమీ మీరు చేసిన మట్టి భక్తి, మధవమూర్తిభక్తి కాన్తి సుధాకన్తి
 దెచ్చితరి గౌతమీసుహా దివ్యశతీని, బాహువిక్రంత భూభాగమునను. ౨౦౬
 మ. అభిమానించిన మీరలేవ్వరు బ్రతఃస్థారంభకాలంబునం
 సభిషేకించిన తిగ్మభానుడును నేకార్థక్రమ స్థించువాం
 ద్రు భవార్చారతినంచ మీర లెనమం ద్రుం నిల్పినా రంబికా
 విభుని సత్యను నేనుచెప్పితి నభో వీధివిటంకంబునన్. ౨౦౭

తే. మీర లెనమంద్రుభుజగేంద్ర హాసకౌన్ద, భక్తిబూజంపఁ బెట్టుడు పాశుపతు
 వారిపేదప్రమూర్తులు గారవమున, వాసుదానిగ నప్పు లెవ వైలెన. ౨౦౮
 తే. అప్రమూర్తివిశిష్టాన్వయ ప్రసూతుఁ, ద్విధాజేపాటివాడైన సభవునంట
 వేదశాస్త్రపురాణసంవేదీయైన, నితరుఁ డింద్రుఁడ గాండు భీమేశునంట ౨౦౯
 వ. అని యాకాశవాణి మీరలును సూర్యుండును నములని యుద్దేశించి పక్కిన విని
 హర్షంబునొంది మహర్షులు నభోమణి సభినందించి యతండును దామును హేను
 కుంభంబుల సప్తగోదావర ప్రవాహంబుపూరంబులు దెచ్చి యమ్యభవు సభిషే
 కించి పూజించిరి; సప్తర్షిసమాసీతగావున నస్తుహానదికి సప్తగోదావరాహ్వాసుంబు
 సంభవించెనని చెప్పుటయు శ్రీభీమేశ్వరమహాదేవుమాహాత్మ్యంబు విన వేషక
 యయ్యెడు నయ్యాశానుపుణ్యకథావిధానంబు వినిపింపవే యనుటయు. ౨౧౦

మ. అవనీభారధురీణ రీణరిప్పునై న్యాధీశ ధీశక్తివై
 భవలీలాజితకాన్య కావ్యరచనా పరీణతావాస వా
 సనభోగ ప్రతిమాన మానవిసయా చారార్థసంభార భా
 రవిసంకాశమహాకవీంద్రపరిమత్తస్తూయమానోపయా. ౨౧౧

కం. కాశ్యపగోత్రపవిత్ర యవశ్యా మధరాధరోద్భవాధిసభక్తా
 వేశ్యాకటాక్షదీక్షా, వశ్యవిహారాపహసిత వాసవతనయా. ౨౧౨

మాలినీ. కమలభవవధూతీ కంఠకన్ధారమాలా
 సముదితమధుహాగా సారభాసారలక్ష్మీ
 సమధికరుచినంప త్సార సారస్వత శ్రీ
 హిమితసుకవిరోధి క్షత్తస్సగోజాతజాతా. ౨౧౩

గద్య ఇది శ్రీకమలనాభపాత్ర మారయామాత్యపుత్ర సుకవిజనవిధేయ సకలవిద్యాన
 నాథ శ్రీనాథరామధేయ ప్రణీతం బైన శ్రీభీమేశ్వరపురాణం బనుమహాప్రబంధం
 బునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ భిక్షునాభేష్వరంః దనకుదాన ప్రతిష్ఠితుండగుట. శ్రీ
తే. తాను వినిన శుభవేళ • కప్పకుండు, సంప్రతిష్ఠితుండై సమర్పనము గొన్న
యశ్చుతలింగంబు భిక్షునా • ముకుంద జూచి, చాల విష్ణును మందిరి • స్తవములు.
స ఇష్టాశ్చ్యంబునుం బొంది. ౧౯౬

ఉ. తాను వినిశ్చయించిన ప్రధానముహూర్తము దప్పకుండఁ గా
మారి ప్రత్యక్ష బొందుటకు • నాత్మల సంతసముల్ వహించి యె
వ్వారొకొ మమ్మఁగైకొనక • నారక మే మొనరింప నున్న సం
స్కారము తారచేసి రెడఁసందున నంచుఁ గలంగి యెంతయున్. ౧౯౭

తే. రోషసంరంభములును సంతోషములును
హృదయములఁ బిక్కిరింపును • ఋషులకడకు
సంతరింపంబు నందుండి • యతిరయమున
భానుమంతుండు భక్తిసంభ్రమము లెసఁగ. ౧౯౮

వ. వచ్చి యభివాదనంబుచేసి ముకుళితకరమలుండై కమలమిత్త్రుం డస్తుహామసుల
కిట్లనియె. ౧౯౯

చం. పరమముసీంద్రులార మిముఁ • బ్రాశ్నసేయుచు విన్నవించెనఁ
గరుణ ధలిర్పి మీచనవుఁ • గైకొని నన్ను ననుగ్రహింపుఁ డీ
తెరువున మీకు నంకిలులు • దీర్పఁగఁ గాలవిలంబమైన దా
హరుండు ప్రతిష్ఠితుండు నగు • నప్పుడు నే నటు పూజచేసితిన్. ౨౦౦

కం. మీ రొనరించు ప్రతిష్ఠా, ప్రారంభము నాకుఁ జేయ • నలవియె శ్రీక
యోరామవిభుండు జగదా, ధారుండు గైకొనియెఁ దనకుఁ • దానప్రతిష్ఠన్ ౨౦౧

కం. మెలెట్టి నట్టి శోభన, కాలము సరిగడచెనేని • కాదని కంటే
గాలుండు కారుగ్రాసము, స్థిలితమతిఁ దనకుదాన • నిలువంబడియెన్. ౨౦౨

మ. తనకుం దాన ప్రతిష్ఠితుండయిన యీ • దయోధ్వరధ్వంసి నే
ముచు పూజించితిఁ బిమ్మట • వారియు సంభోజితగర్భండునుం
గని కైసేసిరి యంతమీఁద సురలు • గంధర్వులుం జేరి య
ర్చనముల్ చేసిరి మీరుఁ జేయుండు తగ • సమ్యక్సమారాధనల్. ౨౦౩

తే. అనిన సంయములును గాలి • యూపనమునఁ, జంద్రశేఖరు సంప్రతిష్ఠాపనంబు
తమకు సిద్ధింపకునికి సం • తాపమొందఁ, బలికె నాకాశవాణి విస్ఫుప్తఘోషి. ౨౦౪

ఉ. ఓ పరమస్థులార కరుణోదధి యిందునతంఁముఁ డాత్మసం
స్థాపితుఁ డయ్య మీ దెసఁ బ్ర • సాదముచేర్చి భవత్ప్రయత్నసం
స్థాపితుఁడైనవాఁడ యిది • సత్యము మీరు మనంబులోన సం
తాపముఁ బొందకుండుండు ప్రధానము భక్తియె కాదె యిస్తుహిన్. ౨౦౫

తే. విపులశాఖాశిఖాసుత్రం * వితతి నినుఁడు, సంస్తుతించెను నందికేశ్వరుని బ్రీతి
 బ్రహ్మవిష్ణుపురందర * ప్రముఖులైన, వేల్పులును నట్లపొగడరా * వృషభరాజు. ౮
 వ. ఇట్లు పొగడిన బ్రసన్నుండై నందికేశ్వరుండు గొనిపోవం బోయి కోపకుటి
 లనిటలతటఘటితభీషణ భుక్తుటి భంగాభంగముఖముఖర భయంకర భృంగిభృం
 గిరిటహుంకృతిభయమానవిబుధసంతానానుసంధానంబు లై నక్షత్రాంతరంబులు
 ప్రవేశించి ముంగట వేదవేదాంతవిద్యాచందితచరణారవిందుండును జంక్షిరణశశి
 మండల ప్రభావిభానమానఫణామణిగణాభి రామకుండలితకుండలిపతి కుండలాలం
 కారమండితగంక్షణుండును బ్రళయకాలగహనదగ్ధభవనభవనభస్మాలేకధవళిత
 దేహుండును నఖంక్షబ్రహ్మాండ భాగదశతకోటివిలకుకాలమృతశతశతధృతికుండ
 మాలికాభూషణుండును నైయున్ననప్పు డానందీప్రంబుగాఁ గొన్ని సచరాచర
 బ్రహ్మపారాయణంబులు పరియించునవియును గొన్ని ఋగ్వేదంబు గుణియించునవి
 యును గొన్ని యజురామ్నాయం బామ్రేషించునవియును గొన్ని సామవేదంబుఁ
 జమపునవియును గొన్ని యధర్వణవేదం బాధ్యానంబొనరించునవియును సంస్తుతి
 యించునవియును నట్టహాసంబు సేయునవియును నైన యావిధిశిరంబులచేతం
 గ్రుచ్చినదండ పుండరీకముకుళమండితమండుభంబునుంబోలె ప్రకాశింపఁ గంత
 కోణంబునఁ గంతికోపరినిలంబునుంబోని కాలకూటంబున సంఘటిల్లు భ్రాంతి
 సంతసుసంబునకు ఖిద్యోతంబులునుంబోలె విద్యోతించు కంకణాశీవిషవిషావల
 విస్ఫులింగంబులవలన దుర్నిరీక్ష్యుండగును వికటజటాటవీజాటకుహర విహర
 మాణస్విగ్ధపరిముగ్ధతరలహరివనపూరితంబులైన యావీరవిధిశిరఃకరోటికందరక్రో
 డంబులఁ బాటిల్లు ఘమఘమాఘోషంబుభీషణభూషాభుజంగంబుల నిద్రాము
 ద్రాగ్రంధినిగ్రహింపఁ గెంజకముడి బిగియించి నెట్టియంబు చుట్టిన జగజెట్టిపాప
 తేనియాదలమాణిశ్యంబుల తురంగలి మెఱుంగులు వెనువెంట మింటదాఁకను
 జరిగి ధగద్ధగనిగ వెలుగుటంజేసి యప్పుడప్పుడ యనలస్తంభంబున నావిర్భ
 వించినభంగి నంగీకరించుచు నగ్రగరళపరిమళా మ్రాణంబునంజేసి మూర్ఛిల్లిన
 విధంబున నిరంతరధ్యాన స్తిమితలోచనులైయుభయపార్శ్వంబుల సనకసనందన
 సనత్కుజతాది యోగీశ్వరులు పరివేష్టింప శేఖరశశాంకునకుఁ గ్రొత్తగాఁ గాళ
 రాత్రికళత్రంబునుగల్పించినట్లు హాలిసిన పచ్చియేనికతోలు పచ్చడంబు జంగాళం
 బుగా వైచుకొని చరణభూషణశేషాహిశిఖామణి ప్రతిబింబితాంబులం డగుటంజేసి
 ఘోరవిషవితరణమహాపరాధక్షమకై పయోధివచ్చి పాదంబులపయింబడిన భావం
 బు భజియింప ధారాజలబిందుదంతరంబునుఁబోని వారణాసురకుంభకూటవిదార
 ణంబునహత్తిన ముత్తియంబులతోడఁ జాల నాభీలం బగుత్రిశూలంబు కేలం గీలు

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామాయనము.

శ్రీమహా గణాధిపతయేనమః.

శ్రీ మాణిక్యాంబానమేత శ్రీ భీమేశ్వరస్వామినేనమః.

శ్రీ భీమేశ్వరపురాణము.

పంచమాశ్వాసము.

వత్సలాంఘనోపమ

భావభవాకార మంత్రః పరమేశ్వర పా

రావారనిభగభీరా

దేవాధిపసుప్తనన్నః దేవయయాన్నా.

౧

వ. అక్కఱకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

౨

తే. ధర్మపారాయణుండు మైత్రావరుణుండు, సెండియును నిట్టులనిచెప్పె విశదఫణితి

గాఢసమ్మోహభవనేత్రః కంకణునకు, మంకణునకాత్మధృతభోగి కంకణునకు.

౩

వ. అనంతరం బావివస్వతుం డాత్మప్రతిష్ఠితంబైన యద్వివ్యలింగంబునందు శివనన్ని ధానంబు సేయఁదలంచి.

౪

— ❧ — { సూర్యుండు కైలాసమున కరిగి శివుని దక్షా రామమునకుఁ } ❧ —
చోడి తెచ్చుట.

సీ. ద్యౌస్థలీనక్షత్రః ధూళిపాలీకేళి, చుళికితస్వర్ణదీః జలచరములు

వైజయంతీపటః వ్యాఘ్రేవసంభూత, మారుతోద్ధూతేందుః మండలములు

సింహికాసుతకంఠః సీమాపునర్దంశ, చక్రధారావృథాః ప్రక్రమములు

రథరథ్యనిశ్వాసః రంహస్సుముద్మాంత, గగనగంగాతరంః గచ్ఛటఃములు

తే. నైన ప్రస్థానవేగంబు లలిశయిల్ల, నభ్రఘంటాపథంబున నరుగువాఁడు

గతికినొకమూర్తిఁజాలించి కదలిచనియె, శీఘ్రమున ద్వాదశాత్తుండు శివునిగిరికి.

ఉ. భానురయక్షవాధదిగు పాంతకలాపవిలాస మైనకై

లాసము చక్కటిం జదల లాఘవమొప్ప రథంబు డిగ్గి వి

శ్వాసపురస్సరంబుగ దివాకరుఁ డిందుకళాకిరీటునా

వాసముఁ జేరవచ్చి తలవాకిట వారితుఁ డయ్యె నందిచేన్.

౬

వ. ఇట్లు వారింపబడి.

౭

కం. చాటింపఁ బంచఁ జంఁద్రకిరీటుఁడు కైలాసనగళుఁగిరీవీధులు ఘం

టూటంకృతితో దత్తుని, వాటికిఁ బయనంబు ప్రమథఁపరులకు ననుచున్. ౧౮

వ. అప్పుడు భవాని భవునన్నిధిఁ జేసులు మొగించి యిట్లని విన్నవించె. ౧౯

తే. పుట్టినిలుగాననాకు నెఁప్పుడును బ్రేమ, దక్షవాటికమీఁద నెంతయు ఘనంబు

సన్నిధానంబు నేయుమో ధంఁద్రమాళి, యచ్చహాపురిభీమలింగంబుమీఁద. ౨౦

తే. ఉత్తరంబునఁ గాళీపుఁరోత్తరుంబు, మోక్షలక్ష్మీకి నెచ్చంగి ధంఁద్రము యె

దక్షిణంబున నాభంగి ధక్షవాటి, మూల మాఁగావుతరు భోగి మోక్షములకు.

తే. కుంటి కుదుపు లశక్తులు ధంఁద్రురొగు, లంఘించు నృద్ధులును బాఁగరాదిగాఁగఁ

గాళికరుగంగ లేని బిఁకారులెల్ల, మోక్షమును బొందుమరుగాక ధక్షవాటి ౨౧

మ. కలిదోషంబున నిష్ఠుగాత్మకులునుకా ధంఁద్రులుం బాపక

ర్తులు నజ్ఞానదవాగ్ని నగ్ధులును నైఁద్రోహ్య న్నహాకారవా

నలిఁ గూలంగల దుష్టమానసులకుం ధంఁద్రాణశీఘ్రమై

కలుగుంఁగావుత ముక్తి దక్షపురి నీ ధంఁద్రాణ్యసంభావనన్. ౨౩

తే. సర్వలోకంబులకును మోక్షదుండవైన, నీవు సన్నిహితుండవై నిల్చినపుడు

దక్షిణాక్ష కాళీ శ్రీ దక్షవాటి, భువనమాన్యంబ కద నాదుఁపుట్టినిల్లు. ౨౪

వ. అని విన్నవించిన యంతరంబ యంబికావల్లభుండు మందగాచలకూటంబనం

బొల్చి సంస్కృతిమాత్రంబునం బొడచూపి నిల్చిన వృషభంబునెక్కి యథోచితం

బుగా నమందానందంబున గిరిరాజనందన వెనుకదెస నితీయం గౌగిలించు

కొనియుండఁ దమతరు వాహనంబుల సారోహణంబుచేసి బ్రహ్మాదులు పరివే

ష్టించి చనుదేర శంసితవ్రతులైన యక్షసురసిద్ధసాధులు ముందటం గెలనబలసి

యే తేర హృద్యంబు లగుగద్యవద్యంబులు తుంబురునారదాదులు పతింప వేదఘో

షంబులు జయజయశబ్దంబులు వేణువీణాకాహళాదిసంచమహావాద్యనాదంబులు

కుంజరబృంహితంబులు తురంగహేపితంబులు చెలంగ మూషకాకూఢుండై వినా

యకుండు మున్నాడినడవ సుబ్రహ్మణ్యుండు మయూరవాహనుండై కదికికొలువ

ననురుద్రాదిత్యులు దుర్గావీరభద్రభైరవులు నంతరాంతరంబులఁ జండీశ్వరాద్య

సంఖ్యాతప్రమథగణంబులు బలశ్శికొలువ కైలాసభవనంబుననుండి యక్షిణవిభ

వంబున దక్షిణామంబు డాయంజను దెంచునప్పుడు ౨౫

తే. పొగడి రందు నికుంభకుంభోదరులును

బెరసి భద్రమహాకాళి ధంఁద్రుగిరిటులు

పాయు బగళంబు తొలఁగు విఁచ్చేయుండనుచుఁ

బార్వములయందు మిగులనాఁర్పటమునేయ.

కొల్పినశనిశుశిస్సానంబునంగట్టిన శ్రీపాదారవిందంబునం దాపించిన బీరు
దుకటకంబున ఘటియింపఁబడి వెయింగుయాచకపతి మేదోమృతంబు జిడ్డున గడ్డు
కొనిన పూమాదిత్యువలవగుననుంతంబున నుప్పతిల్లు త్రుళ్లుపాటుంగులు పెల్లు
గనుల్లసిల్లబిరిసిల్లుచు విశ్వజగదుత్పత్తి గుప్తివిపత్తికారియగు పురారిం గనుంగొని
జయజయశబ్ద పూర్వకంబుగానంస్తుతి యొనర్చి ముకుళితకరారవిందుండె. ౯

తే. బ్రహ్మవిష్ణుమహేంద్రాది * పరివృఘనకు, నద్రిరాజన్యకన్యాన * మన్వీతునకుఁ
ప్రమథగణభూతబేతాళ * పరివృతునకు, హరున కినుఁడు ననుస్కార * మాచరించె.
వ. ఇట్లు ప్రణామానంతరంబున భాస్వంతుండు శారీకాంతునకు నిజాగమనప్రయోజ
నం దెఱింగించినఁ నవనంతరంబ. ౧౧

ఆ. ఇరునితోడిచెలిమి * నిభరాజవదనుండు, విన్నవంబుచేసె * విశ్వపతికి
నమృతమథనవేళ * నావిర్భవుండైన, భుజగహార * జూడఁబోద మనుచు. ౧౨

సీ. విఘ్నాధినాథుండు * విన్నవించినమీఁదఁ, బర్వతాశ్శజ విన్న * వంబుచేసెఁ
బర్వతాశ్శజ విన్న * వంబునరించిన, వెనుకఁ గ్రొంచఘ్నుండు * విన్నవించెఁ
గ్రొంచఘ్నుఁ డటు విన్న * వించినయత్తఱి, మఱివిన్నవించెను * మాత్మగణము
బ్రాహ్మేదిమాతృవ * ర్థము విన్నవించిన, వెండియు భూతముల్ * విన్నవించె

తే. నిందుధరునకుఁగైలాస * మందిరునకు, నభవ విచ్చేయు రివికిఁ బ్రి * యంబుగాఁగ
నమృతవారాశినుదయించి * యంద్రభూమి, దక్షపురినున్నయాదివ్య * తనువుఁజూడ.

వ. అని యిట్లు విన్నవించిన విఘ్నేశ్వరుని మీఁది యనుగ్రహంబునను భవాని
మీఁది కూర్చినిఁ గుమారునిమీఁది ప్రేమానుబంధంబునను బ్రాహ్మేదిమాతృగ
ణంబునిమీఁది ప్రీతిని భూతంబులమీఁది యాదరాతిశయంబునను భాస్వంతుని
మీఁది సంతోషంబునను సుధ్యమలోకగమనోద్యక్తుండై హరివిరించులం జూచి
మహాదేవుం డిట్లనియె. ౧౩

~*~ మహాదేవుండు ప్రమథగణసమేతుండై దక్షౌరామమునకుఁ బోవుట. ~*~

మ. కలవారందఱు దక్షవాటిగమనో * త్కంఠాసముత్సాహదో
హలలైనారు సహస్రభానుఁడును న * భ్యర్థించుచున్నాఁడు మం
గళదివ్యామృతలింగదర్శనమునుం * గర్తవ్య మంద్రక్షమా
స్థిలికిం బోదమె యూసుపోకకు వినో * దంబుల్ పరీక్షింపఁగన్.

తే. పాయ కొకచోటఁ జదికిలఁ * బడఁగ నుండ, నైనఫలమేమి యటు వినో * దార్థ మరిగి
సంచరింతముగాక యీ * జలజహితుని, ధర్మ మార్జిత్యమునుబొంద * దక్షపురిని.

వ. అని యానతిచ్చి యాక్షణంబ.

తే. గారవించెను విధి శిరః కంపమునను, నాదరించె బ్రయోక్తుల • నజ్జనాభు
మించుమందస్థితమున మన్నించె శక్తు, హరుడు గరుణించెనురలఁగఁటాక్షవృష్టి.

చం. సకలదిశాముఖంబులుఁ బ్రసన్నములయ్యెఁ బ్రసన్నాద్భియై
యకలుషలీలఁ గైకొనియె • హవ్యనహంబు హవిర్విభాగముం
బ్రకటితసౌఖ్యకారియయి • పాయక వీచె సహారణంబు త్ర్యం
బకుఁ డట భీమనాయకుని • మందిరమధ్యముఁ జొచ్చునత్తఱిన్.

౪౦

సీ. గంగాజలాపూర్ణఁగాంగేయమణికుంభ, హస్తాబ్జములఁ గొందఁజున్నరసలు
ఫలపుష్పకిసలలు • ప్రచురపాత్రవిశేష, హస్తాబ్జములఁ గొందఁజున్నరసలు
న్దిల్లానేకమాణిశ్యనీరాజన, హస్తాబ్జములఁ గొందఁజున్నరసలు
లాజాక్షతాదికఁల్యాణనస్తువ్రాత, హస్తాబ్జములఁ గొందఁజున్నరసలు

తే. నాటపాటల మ్రొక్కుల • నభినుతులను, నర్థిసేవించి రొకకొందఁజున్నరసలు
అపుడు రెండవకైలాసంమనఁగ నొప్పె, నభవుఁడేతేర భీమనాయకునినగరు. ౪౧

వ. మఱియు ననేకప్రకారంబుల దివ్యాంగనారచితోపచారంబు లంగీరించుచు నాం
గీరనరత్తశోభనలగ్నంబున మునుల యాశీర్వాదంబులు చెలంగ నందివాహనంబు
డిగ్గి నిజభుజావలంబనావతీర్ణయగు నష్టహస్తాబ్జంబు కరిపల్లనంబున నవలబించి
ముందట జలధరవాహుఁడు వేత్రహస్తంజై సంరక్షి న్నెఱంగలుగఁజడిచు మార్గ
శీర్ష శుద్ధచతుర్దశియందు రోహిణీనక్షత్రంబున సిద్ధయోగంబున యోగీశ్వరేశ్వ
రుండు.

౪౨

తే. దాఁటఁ బ్రాసాదదేహాభి • నర్పకారి, ధరణిధరరాజపుత్రి కై • నంజ యొనఁగ
నమ్రహాదేవి కుచచుండఁలమ్మసోకి, యంగకంబులఁ బులకంబులంకురింప. ౪౩
వ. అప్పడు. ౪౪

ఉ. తా మును చేసినాడ నొక • తప్పని చిత్తములోఁ దలంచునో
యేమనునో తనుం గనిన • నీశ్వరుఁ డంచు భయంబుతోన యా
స్వామికి నర్చనం బొనఁగె • శంబరశత్రుఁడు దక్షవాటికా
ధామవిలాసద్వికలఁ • నన్వగఁబూచిన హల్లకంబులన్.

౪౫

తే. మును కటాక్షైకవీక్షణాంభోరుహముల, నర్చనము లిచ్చి రఘులలోఁకాధిపునకు
శివునిఁ బూజించి రప్పఁగఁ స్త్రీలు • పిదప, హస్తసంకజపుష్పహారములను. ౪౬

తే. కామమునులోభమును ముక్తి • కాంతయందు
మోహమదములు బాలకఁముగ్ధలందు
నధికపాపాత్ములం దధఁ • ర్నాత్ములందుఁ
గ్రోధమాత్సర్యములు జనఁకోటికొదవె.

౪౭

వ. అంత నీలకంఠుడు పురోవకంఠంబునకు విచ్చేయునప్పుడు. ౨౭

గీ. విషమకంఠునిన్ను విధిఁచిటంకంబు, సంతరాంతరిముల • నరసియరసి

యక్షక్షమమున • యక్షేశ్వరాదులు, సవరచేసి రథక • సంభ్రమమున. ౨౮

కం ఘృష్ణానసూనకసమునఁ, బసపుంజ్ఞాన్తమునఁ జంద్ర • పాంసులముక్తా

వికరములు సుర లొనర్చిరి, పసగా శంఖాబ్జముఖ్య • బహుచిత్రంబుల్. ౨౯

వ. వెండియు సురార్థావపించడానితసుంచరచుందారమాలికాభిరామంబును సం

స్తంభితశాతకుంభ చంఢసుంధితద్వజ్జోషకోభితంబును నానావిషణిమార్గస్యస్త సం

ఘటిత మాణిక్యచుయూఖ కేఘాకమ్హితకశదిశాముఖంబును వరివిశేషవిభవలక్ష్మీ

ధామంబును సగురతౌరామంబుఁ బ్రవేశించునప్పుడు. ౩౦

— ఇతి శివుఁడు దతౌరామంబుఁ బ్రవేశించుట. —

ఉ. అక్షతగంధపుష్పఫలహారి • హిరణ్మయపాత్రహస్తలై

దక్షపురీవిలాసినిలు • తామరనాయతలోచనల్ సహ

స్రాక్షుఁడు భీమలింగమున • కర్పణచేసిన యప్పరల్ విహ

పాక్షు నెదుర్కొనం జనిరి • యందియ లంఘ్యు ఘల్లుఘల్లునన్. ౩౧

తే. భావహావవిలాస విభ్రమము లమరఁ, జంద్రశేఖరు నగరియ • చ్చరలపిండు

తగ నమర్పించె నయ్యాది • దంపతులకు, రత్నదీపాంకురముల నీ • రాజనములు. ౩౨

ఉ. శైలతనూజ తోడుగఁ బ్రసాదగుణంబున మాటిమాటికిఁ

మేలములాడుచున్ నిజసమీపమునన్ గుహమాతృభద్రశుం

డాలముఖప్రధానగణ • నాథులుగొల్వఁగ భారతీశు

క్షీలలనేశ్వరుల్ గదిసి • చెప్పెడు విన్నవ మాలకించుచున్. ౩౩

తే. భూమి దక్షిణపాథోధి • పుణ్యసీమఁ, బ్రజలుచేసిన భాగ్యవై • భవసమృద్ధి

శ్రీమహాదేవుకరుణానిరీక్షణంబు, గౌరిముఖరాజలక్ష్మీయుఁ • గానఁబడియె. ౩౪

కా. సంతోషించిరి దక్షిణాపథజనుల్ • సాక్షాద్విహాపాక్షునిం

గాంతాసంయుతునందివాహు శశిరే • ఘాజాటకోటీసు వే

దాంతాభ్యర్చితపాదపంకజుని ద • తౌరామమధ్యంబునం

దంతన్ సంభృతసౌఖ్యఁ గంటిమిదె క • న్నారంగ సం చెంతయున్. ౩

కం. నాగేంద్రకర్ణకుండలు, నాగేంద్రత్వక్కటీయ • నగరాజమతా

సాగంధ్యలలితదక్షిణ, భాగుం గనుఁగొంటి మిట్టి • భాగ్యము గలదే. ౩

గీ. అని సమస్తజనంబులు • నభినుతింప, నల్లనల్లన వేంచేసి • సంధకారి

దక్షవాటికఘంటాపథంబునందు, హరిశతానందశక్రాది • సురులు గొలువ. ౩

వ. ఇట్లు భీమేశ్వరసదనాంతరంబుం బ్రవేశించి.

బ్రహ్మవై సృజయింతు వొక్కగుణంబున విష్ణుండవై పాలింతు వొక్కగుణంబున
 సుద్రుండవై సంహరింతువు, సర్వభూతాంతరాత్మభావనా, పరసుపావనా, నీవు
 చంద్రసూర్యాత్మదీధితివై యహోరాత్రస్వరూపంబున నర్తింతువు, పృథివ్యాపస్తే
 జోవామురాకాశాది పంచభూతాత్మజీవాత్మక స్వరూపంబున నర్తింతువు స్వభూ
 తాత్మ ప్రవిష్టుండవు. సర్వేంద్రియగుణాధారా, సర్వేంద్రియవర్జిత స్వరూపాత్మక
 రూపంబున సర్వంబు ననుభవింతువు, సర్వశక్త్యాత్మక స్వభూతిగుహాశయ యని
 నమోనమశ్శబ్దంబులతోడ నిన్ను శ్రుతులు సంస్తుతించు శుద్ధుండవు బుద్ధుండవు
 సుఖివి సదానందుండవు సదాముక్తుండవు మముఃబోటి కామిను లబ్ధిబుద్ధులు
 మిమ్ముఁ బ్రస్తుతించఁగలవారలూ ఊమియించు ఊమియించుము రక్షించు రక్షించు
 మగోచరచరిత్ర యగోచరబలాబల మహర్షియోగీంద్రులకు దుర్లభుండవు సంనారి
 వసంనారివి భవుండ వభవుండవు మంగళుండ వమంగళుండవు భుజంగభూషణా,
 నిన్ను నీవ యెఱుంగుదువు సర్వాతీతుండవు, తాపసప్రియుండవు, తపోలభ్యుం
 డవు నిజకర్తనిష్ఠులైన కర్తకులు నిన్ను భజియింతురు నీకుఁ బ్రణామంబులు సేయు
 దురు జ్ఞానంబున నొండె నజ్ఞానంబున నొండె నీ మహిమార్జనంబున మునింగి
 దరిచేరం దెరువెఱుంగక నీవే తక్కు నితఃపరం బెఱుంగక మా యాత్మశుద్ధికోటకుఁ
 దోచినట్లు వర్ణించెనముగాని శక్తిగలిగి కాదు దేవదేవ మహాదేవ దేవతాసార్వ
 భామా దేవాదిదేవ దేవదేవేశ మహాలింగ తపోవిశేషంబునం బర్వితాత్మజ నీదే
 హంబున సగపాలుగొనియె నీ దేవికి నమస్కారంబు నీకు నండవైనానుంబు
 కటాక్షింపుమని ప్రార్థించిరి. తననంతరంబ యోసర్వమంగళాభువనేశ్వరీ సర్వమం
 గళదాయినీ నీకు మ్రొక్కెనము మమ్ము రక్షింపుమని మహాదేవికిం గేలుదోయి
 నొసలివముం గీలించి యోమహాదేవ మహానుభావ శశాంకేశ్వర నమస్తేనమస్తే
 నమయని యనేక ప్రకారంబుల స్తుతియించిన.

౫౩

చం వికటజటాకుమంగమున • వెన్నెలతేని ధరించి వీనులం

బ్రకటితనాగకుండలభారంబులు వ్రేలఁగ నుప్రసన్నుడై

వికవికనవ్వుచుం గరము • వేడుకతో బొడచూపె భీమనా

యకుండు మహాపతివ్రతల • కంబికతో గరుణాగుణంబునన్.

౫౪

తే. ఇట్లు ప్రాదుర్భవించి సర్వేశ్వరుండు, వరము లెన్నేని యాపతివ్రతల కొసఁగి
 యంత సంతరిష్టుండయ్యె • నఖలనురులు, గానఁ గానంగ భీమలింగంబునందు.
 వ. అప్పుడు సమీపవర్తియగు బృహస్పతికి దివస్పతి యిట్లనియె.

౫౫

••••• దివస్పతి బృహస్పతిని దానములఁగూర్చి గుడుగుట. •••••

కం. దాతృత్వము దానంబును, దాతవ్యం బనఁగ నెద్ది • ధర్మవిధిజ్ఞా

దాతవ్యం బెయ్యది విఖ్యాతము భవ్యానుజన్త • యానతియీవే.

౫౬

వ. అనంతరం దాశివం షభ్యంతఃసుందరంబునఁ బ్రవేశించి హావిరించి ప్రముఖ
బృందాకులచేత మధుసూదనాదులచాంబులు గైకొని కయ్యంతరంబులు గణించి
గంభీరహంసంబునందు నూత్నగత్న స్వరూపంబైన శ్రీభీమనాథ మహాదేవ
స్వయంభూజ్యోతిస్సుభామయమహాలింగంబు నాగమోక్షప్రకారంబుల నర్పించి
యూచానమస్తకంబు తద్రూపంబు ముహూర్తమాత్రంబు చింతించి. ౮౪

—ఈ శ్రీకంఠంబు దత్తారామ భీమేశుతో నైక్యతం బొరయుట. ఈ—

శా. కైలాసాచల కేలిసుందరుడు శ్రీకంఠంబు నోక్కంఠుడై
ప్రాలేయాచలగాజకన్యకయుఁ దాఁబ్రహ్మాదిదేవవ్రజం
బాలాకింపఁగ నైక్యతం బొరసె దత్తారామభీమేశుతోఁ
దైలోక్యంబును దివ్యలింగశివతాదాత్మ్యంబు వర్ణింపఁగన్. ౮౫

సీ. అవ్యయం బనవన్యమూన్య మచ్యుత మజం, బవ్యక్త మప్రమేయం బనంగఁ
బరంగి కైలాసభూభర సమాగతమైన, తేజంబుతోఁగూడి తేజరిల్లె
దక్షవాటిపురాధ్యక్షభీమేశ్వర, శ్రీస్వయంభూద్యోతి సిద్ధలింగ
మన్యుతపాధోధ మధ్యాంతస్సముద్భూత, మమలపరిజ్యోతి రాదికంబు
తే. భువనబీజంబు కైవల్యభోగదాయి, యఖిలకళ్యాణకారి విశ్వాద్యుతంబు
పూజఁగొనియెను మురభిదంబుజభవాది, దేవతాకోటిచే సంప్రతిష్ఠఁబొంది.

వ. బ్రాహ్మీప్రధానస్తవమాతృకలును నందీమహాకాళాదిస్తవధగణంబులును హరివి
రించిప్రముఖబృందాకులును మరందరాదిలోకవాలకులును వసురుద్రాద్యైశ్వరుడు
ద్విత్వేదేవాశ్వినిదేవతలును సిద్ధనాథ్యులును విద్యాధిరోగులును గ్రహనక్షత్ర
తారికంబులును బిత్తగణంబులును మూర్తంబులును నమూర్తంబులు నగుచరాచ
రంబులన్నియు నానారత్నగంధపుష్పధూపదీప నైవేద్యాదులు నమర్పించి ప్రసాదీ
ణంబు లాచరించి నమస్కరించి స్తుతియించిరి. తననంతరంబ వెండియు ౯౧

—ఈ లక్ష్మీదులు శ్రీభీమేశుని స్తుతించుట. ఈ—

కం. సిరివాణిగౌరిసతియ, స్ఫురనలగుంధతియహల్యశచి మొనలగు న
త్వరమపతివ్రత లర్చిం,చిరి దత్తారామనిలయు శ్రీభీమేశున్. ౯౨

వ. ఇట్లు పూజచేసి పరమపతివ్రతలు ముకుళితకరాంబుజలై శ్రీదక్షవాటిపురాధ్యక్ష
భీమేశ్వర భీమనాథ భీమశంకర భీమలింగ మహాద్యోలింగ యవాక్షానసగోచర
సనకసనందనసనత్కూమార సనత్కుబాతాదియోగీంద్రులు నపారంబైన నీరుహి
మఁ గొనియాడనేర, రటుగావున మిమ్ము స్తోత్రంబు సేయ మాబోంట్లతరంబె నిర్దు
ణుండవు నగుణుండవు గుణాతీతుండవు గుణాధ్యుండవు నీవొక్కగుణంబున

ఉ. హోటకపీఠికాధవళ ♦ హర్ష్యమదావళశంఖకాహళీ
 ఘోటసికాతపత్రములు ♦ క్రొత్తమెఱుగులు వోనిభామినుల్
 మేటిధనంబు వస్త్రములు ♦ మేదినియూఁగికి నెంచిచూచినం
 నాటికి రావుగాన నిది ♦ సత్ఫల సుభ్రమునాథవాహనా. EF

తే. శ్వేతపక్షంబులోపలఁ ♦ బెరుఁగునెట్లు, దినదినంబును నీహార ♦ దీప్తి దీప్తి
 నవ్విధంబునఁ బెరుఁగు నిత్యాభివృద్ధిఁ, బంటపంటకుభూదాన ♦ భర్తఫలము. ౭౦

తే. పాతకము చేసియైనను ♦ బరితపించి, ధరణిదానంబు చేసినధన్యుఁ డడఁచు
 నయ్యఘముఁ దధ్య మిదినిర్జఃరాధినాథ, కుబుసమూఁజ్చెడి మేటినాఁగువునుబోలె.

తే. ఒకఁడు హయమేధ మొనరించు ♦ నొక్కఁడు
 భూమిదానంబొనర్చునీ ♦ పురుషులందుఁ
 దారతమ్యంబు లేనంద్రు ♦ తత్త్వవిదులు
 ధర్మములు రెండు నొక్క విధంబకాన. ౭౨

ఉ. కాంచనకింకిణీయుతము ♦ కామగమంబును దేవతాపుర
 శృంఛలలోచనానికర ♦ సంకులముం బ్రమదావహంబునై
 మించిన దివ్యయానమున ♦ మీఁదిజగంబులఁ గ్రీడనల్పు ని

ర్వంచన భూమిదాత యగు ♦ వాఁడు పురంధర పెక్కువర్షముల్. ౭౩

కం. భూమికి సరియగు వస్తువు, భూమికి సరియైన విధియు ♦ భూమిదాన
 న్వామికి సరియగు పుణ్యఁడు, లేమికి సందియ మొకింతఁలేదు మహేంద్రా. ౭౪

తే. భూమిదానంబె దానఁమంభోదగమన, సూన్యతమె సారధర్మంబు ♦ సురవరేణ్య
 యన్యతమె పాతకంబు సహస్రనయన, తెలియఁజెప్పితి నీకు సందియము వలదు.

❧❧❧ దినస్పతి శ్రీ భీమేశ్వరనకు భీమమండలంబు సమర్పించుట. ❧❧❧

ప. అనిన విని దివస్పతి బ్రహ్మస్పతిం బూజించి యతని యుపదేశంబున భక్తి శ్రద్ధా
 తాత్పర్యవిశ్వాసంబులు మనంబునం బెనంగొన భూమిమండలంబు నవ్యంబును
 సోద్యానంబును సకూపంబును సతతాకరంబును సచక్షాకరంబును సదక్షిణంబును
 సశాస్త్రోక్తంబును గా ధారాపురస్సరంబుగా శ్రీభీమేశ్వర శ్రీమన్మహాదేవునకు సమ
 ర్పించి యామహీనన్నివేశంబునకు భీమమండలంబును నామంబు గల్పించె నది
 యెట్లనిన. ౭౫

ఉ. అంబుధి మేగ తూర్పునకు ♦ నల్లియ నీ మఱు యామ్యుదిగ్విభా
 గంబునకుం బ్రతీచికిని ♦ శాతమి సీమ యుదీచికిం ప్రమా
 ణంబు త్రియోజనంబు సురఁనాథుఁడు దక్షిణకాశి భీమలిం

గంబున కేకభోగముగఁ ♦ గట్టడచేసె ననుంధరాఫలీన్. ౭౬

కం. దేవతలకు బ్రాహ్మణులకు, సేవకులు చదాగ్గ మెద్ది యెఱిగింపఁదగుం

జేవా బహువాతప్రయ, గావున రాజులకుఁ దెలియఁగాఁ దగవగుఁబో. ౫౮

ప. అనిన విని హస్తాష్టతికి గీష్పతి యిట్లనియె.

౫౯

అతి భూదానమహిమ. అతి-

కం. బ్రాహ్మణాత భూమిదానము, పరగుము దానములయందు ధావహవస్తుతతుల్

ధరణీతలమునయందును, విరిశంబై యెపుడునున్న వించుటకతనన్. ౬౦

కం. సర్వపదార్థాశయమగు, నుర్వి మహీసురుల కిచ్చు సుత్రముల కగున్

సర్వప్రదానఫలమును, గీర్వాణాధీశ యేటికి న్నింశయముల్. ౬౧

చం. రజతము కాంచనంబు నవఃపత్నములున్ వనముల్ తటాకముల్

గజతురగాదిజంతువులు ధంధము పువ్వులుఁ బండ్లుఁ దేనియల్

ద్విజనకు వేణువేట కడు వేడుక నిచ్చుటకంటె బ్రీతిఁ ద

త్ప్రజనకారణంబగు ధర్మాఫల మిచ్చుట యిచ్చుటన్నియున్. ౬౨

తే. ధరణీసర్వగుణోపేత ధాన్యజనని, సన్యశాలిని నెవ్వాడు ధాంతబుద్ధిఁ

బాత్రమునకిచ్చు నతనికిఁ ధాత్రియుండు, నంతకాలంబు సకలసౌఖ్యములు గలుగు.

సీ. కృతదక్షిణంబు లగ్నిష్టోమములు వెక్కు, యజనించునట్టి పుణ్యాత్ములకును

జ్ఞానవయానత్య సంతతవిజితేంద్రి, యత్వముల్ గురుదేవతార్చనములు

మొదలుగాఁగలపుణ్యములు సేయుధన్యుల, కధికుండ భూప్రదుండం ద్రుబుధులు

పరమపాతివ్రత్యపరిపాటి పాటించు, తరుణికంటె మహిప్రదాతపెద్ద బ్రభుఁడు

తే. వాఁ డనూనగోత్రుండును వాఁడుఘనుఁడు, వాఁడు పుణ్యగరిష్ఠుండు వాఁడు

వాఁడు విశ్రాంతిమంతుండు వాఁడు దాత, యెవ్వఁడే వేనవిపునకిచ్చు ధరణి.

తే. కాలమృత్యువు వెనఁదొలికటవనెఱచు, నహిమఁబియు నెంకగాయంగ నణఁగు

నగ్ని శంకించు నెరమంట ధావృణింప, భూమిదానంబొనర్చి పుణ్యతముని.

కం. స్వామిహిత మొప్పఁగను సం, గ్రామమునన్ శరవరంపరలు పయిఁ గురియం

గా మృతిఁ బొందిన శూరుఁడు, భూమిదాతకుఁ బ్రభావమునఁ గట్టుపడున్.

తే. అయిదుతరములపూర్వులనవులమిఁద

నందఱనుగాచు నూర్ధ్వలోకాలయములఁ

గమియఁబండిన వివిధసన్యములతోడి

యవనిదానంబుచేయు పుణ్యాత్మకుండు.

౬౩

కం. అనుములు గోధూమంబులు, మినుములు సెనగలును బండుమేదిని భూదే

వుఁడ కిచ్చు నెవ్వఁ డతనికి, నవపాయస్వర్గసౌఖ్యముబ్బు మహేంద్రా.

౬౪

తే. నాట మందారభువులు * తోటలందు, వలఁతిసురభులఁగిలారఁములకునిచ్చెఁ
 బోసె సిద్ధరసంబును * బుష్కరిణులఁ, గణఁక నిందుండు దక్షిణఁకాశియందు. ౮౮
 తే. ఏకభోగంబుగాఁగ నే * లేఱుగరును, గడలిసీనుయు గాతఁబాఁగంగమే
 కష్టరపుఁగ్రోవికాశీర * ఖండ మనధి, యేల విశ్వకుటుంబి భీ * మేశ్వరుండు. ౮౯
 మ. సరినామంతుఁడు శ్రీ * కుమారవనికా * చాభుక్యభీమేశ్వరే
 శ్వరదేవుం డుపకంఠబాంధవుఁడు శ్రీ * సంవేద్యరాజ్ఞరవుం
 డీదువుంబోస్వను బల్వలేశుఁడు మృకం * డేశుండుగా నేలె ని
 ధరణీమండలి భీమనాథుఁడు నిరా * తంకప్రతాపాద్ధతిన్. ౯౦
 తే కట్టెఁబట్టంబు యువరాజు * గజముఖునికి, రాణివాసంబుతుహినాద్రి * రాజతనయ
 కూర్చిసెన్యాధినాథుండు * గొమరసామి, యిలకుఁ బతి యైనదత్తవా * టీశ్వరునకు.
 శా. శ్రీకంఠుండు త్రిలింగభూవలయము * శ్రీభీమనాథేశ్వరుం
 డేకచ్ఛత్రముగా ననుస్తభవనా * ధీశుండు పాలింపఁ గాఁ
 బాకోన్ముద్రితమాధవీనిచికల * వ్రత్యగ్రసారభ్యుల
 త్తీకం బైనవసంతకాల ముదయిం * చెన్ సౌఖ్యసంధాయయై. ౯౧

అథ వసంతర్తు వర్ణనము. అథ-

తే. నకలదైవతమండల * సార్యభాము, దక్షిణాపథకాశికా * ధవునిఁ గొల్వఁ
 గునుమవిసరంబుఁ గానుకఁ * గొంచువచ్చె, నఖిలముతుచక్రవర్తి మ * ధ్వాగమంబు.
 తే. కమిచె నురపొన్న వనలక్షి * కబరిమీఁద, సంతరించినముత్యాలు * జల్లివోలె
 బూచె సంపెంగలారామ * భూమియందుఁ, గునుమనారాయచిచ్చుల * కోలవోలె.
 శా. హేమంతాపధిసంప్రబోధగురువుల్ * హృజ్జాత తేజోగ్నిధా
 య్యామంత్రాక్షరఃఖుల్ పటీరగిరివ * న్యామందవాతూలముల్
 వేమాటుం గలశీతనూభవధూ * వేణీభరాంతఃప్రసూ
 నామోదగ్రహయాభువుల్ పాలసె ద * తౌగామమధ్యంబునన్. ౯౨
 చం. దిగదిగఁ జేరవచ్చి రతి * డేవి యపాయముఁ బొందకున్నై కై
 తగవున రత్నకుండలక * దంబకముం దను వేడిపుచ్చుకోఁ
 దెగువ మనోభవుండు తియ * తియ్యనిసింగిణివింటికోప్పనన్
 దగిలిచె దక్ష వాటివని * తాచికురంబులఁబోలు శింజనిన్. ౯౩
 తే. పాంథనివహంబుపాలియు * త్పాతకారి, ధూమకేతువుఁబోలి పె * న్దోటనడుమ
 విరిసెఁ గ్రొవ్వారిగాఁ * కేసరపుఁబువ్వు, మీఁదిధూమంబుభం * గిఁదుఁ మైదలువెడలె.
 శా. సందుగ్ధార్ణవచంద్రమండలశిఖ * బ్వాలాతటిద్వల్లరీ
 కందచ్చేశుశరాసనాచ్యుతతనూ * గంధర్వనంకోద్భవల్

తే త్యుభానాశరంగశిః • తోషఁగూడఁ, గంధవాహినితోఁ గూడఁ • గనకరత్న
విశ్వచిహ్నఁహితంబు • దేవభర్త, ధరిణిభీమేశ్వరుఁ కిచ్చెఁధారవోసి. ౭౪

తే దాతె ప్రైలోక్యభర్త నృ•స్థత్రపుండు, దేయ మంభోధిగౌతమీ • తీరభూమి
ప్రిభుఁవిశ్వంసనుండు ప్ర•తిగ్రహీత, యింత యొప్పునె పరికింప • నీసమృద్ధి. ౭౫
వ. ఇష్టోదంబునఁ గాకశాసనుండు పురిశాసనుం డగుశ్రీభీమేశ్వర శ్రీమన్నహదేవునకు
సంగరాగాదిభోగవైభవ వినోదార్థంబుగా గజాశ్వదాసదానీగాణిక్య మాణిక్యగో
ధేనుసహితంబుగా భీమమండలంబు వతోరానుసమేతంబుగా నమర్పించి చాతుర్వ్య
ర్జ్యంబును రిప్పించి యిట్లనియె. ౮౦

సీ. ఓమహాజనులార • భీమమండలమహా, గ్రామఖండికభట్టి • కాన్తజైక
వాస్తవ్యులార విశ్వాసపూర్వకముగా, సావధానమనస్కులైవినుండు
ప్రాగ్దిశకును యాన్యఃపశ్యమంబులకును, నంభోధిగౌతములవధిచిహ్న
లుత్తరమున మూఁడుఁయోజనంబుల తుద, పాలిమేర యిది చక్రవలయరేఖ
తే. యీమహాక్షేత్ర మేను సఃస్వేశ్వరునకు, నిందుధరునకు దక్షవాఃటీశ్వరునకు
నిచ్చితిని ధారవోసి భీ•మేశ్వరునకు, నానుధాకరతారకాహస్కరముగ. ౮౧

ఆ. ఏలుకొండు మీర • లేపురాంతకునకుఁ, బృథివియొగిబిడ్డ • బిడ్డతరము
బ్రతుకుఁ దాశ్రయించి • ఫణిరాజకుండలు, భీమనాథదేవు • భూమిజనులు. ౮౨
వ. అని యీప్రకారంబునఁ దెల్పుడు సేయుచు. ౮౩

చం. సురవతి మార్గశీర్షమున • శుద్ధచతుర్థశినాఁడు రోహిణిం
బారసిన సిద్ధయోగమున • భూతలమిచ్చెఁ బయోధిగౌతముల్
గరుసుగఁ దుల్యభాగయును • గండ్రెడు లోనుగ దక్షవాటికా
వరునకు భీమనాథునకు • వారవధూత్రిశతద్వయంబుతోన్. ౮౪

వ. ఇట్టిచ్చి ధర్మశాసనంబు వ్రాయించె నది యె ట్లనిన. ౮౫

ఉ. ఇప్పటి భూమిపాలురును • నింకిట రాఁగలభూమిపాలురుం
దప్పకుఁడయ్య మత్ప్రవిహితస్థిరభూతలదానధర్మ మె
ల్లప్పుడు మీకు నయ్యెడుఁ జిఁరాయువు భాగ్యము వైభవంబుచే
నొప్పగును ప్రతాపము సుభోన్నతి గంధగజ్జాదిలక్ష్మీయున్. ౮౬

మ. అని వెండియు. ౮౭

సీ. కట్టించెఁ బట్టనఁత్తో విభాగముపైఁడిఁ, గల్పించె వప్రంబుఁ • గాంచనమున
మలిపించె బంగారముల దేవగృహములు, కూర్పించె నట్టిండ్లు • కుందనమున
నిర్మించెఁ బ్రాసాదనివహంబు గనకానఁ, బాటించె గవళులు • హాటకమున
రచియించెఁ గార్తవ్యశ్రమన గోపురములు, కీలించెఁ గేలిదీర్ఘిక్కులు భూరి

వనితలు భీమనాయకుని ♦ వారక యేసిరి కమ్మఁ దేనియల్
చినుకు పసిండి లేఁజెఱుకు ♦ సింగిణివిండ్లను బుష్ప బాణముల్.

౧౦౪

వ. తననంతరంబ.

౧౦౫

ఉ. చంచలనేత్ర హేమరథ ♦ సాధశిశోగృహకూటకోటిపైఁ

గాంచనవత్రవద్దమునఁ ♦ గర్జికమధ్యమునందు నిల్చి ని

ర్వంచననేసె సంతఁబరిఁన్తనచిత్రవిలాసలీల న

ర్తించుచుఁ బుష్పబాణముల ♦ దేవశిఖామణి భీమనాథునిన్.

౧౦౬

తే. ఆజ్ఞ వాటించెఁ గేలీవిఁహారములకు, భీమనాథుండు దేవతా♦గ్రామిణులకు

గంధకరూపకస్తూరి ♦ కాప్రశస్త నస్తుకోటులు నొసఁగె నఁవారితముగ.

౧౦౭

వ. అప్పు డప్పరంబున నంగనాజనంబులు.

౧౦౮

మ. జిలుగుంజెంద్రికవన్నెచేలలును గా♦శ్రీరాంగరాగంబులున్

వలిముత్యంబులభూషణంబులును భా♦స్వత్కేతకీపత్రికా

విలసద్దేణులుఁ జొక్కమై మెఱయఁగా♦వేల్పుంజకోరేక్షణల్

లలి భీమేశ్వరు రాజశేఖరునిఁ గొల్పి న్వచ్చి రొక్కుమ్మడిన్.

౧౦౯

శా బీజాపూరథ లేడుచారుమణికుం ♦ భీమచకేందీనరాం

భోజంబుల్ సమయోచితంబులుగ శంభుం జేరి కుంభస్థలీ

రాజార్ధాభరణంబు దక్షనగరీ ♦ రామాసముత్తుంగవ

క్షోజవ్యం న్వశిఖాంకురస్ఫురణఁగై♦కొన్నిఘ్నరాజ్జరిలిన్.

౧౧౦

తే. సానికూఁతుల పల్లవోఁష్ఠములఁబోలు, దాసనపుఁబువ్వునండఁ గంఠర ధరించి

పసిఁడిబుఱ్ఱటకొమ్మ చేపట్టినచ్చె, భవునిఁగొలువంగఁ బాతాళఁభైరవుండు. ౧౧౧

చం. మగఁటిమిఁ జెంద్రగుఱ్ఱరసఁమంటినవామపదాంబుజంబుపై

నిగళము నాసురాసురవి ♦ నిర్జితమా బిరునందె ఘల్లనం

బొగడలు బొండుమల్లియలు ♦ పొన్నలు పావడచొల్లీయంబునన్

నిగిడిచి వీరభద్రుఁడు చఁనన్ శశిమాళినమీపభూమికిన్.

౧౧౨

వ. అప్పుడు బ్రహ్మాదిదేవతలును నింద్రాద్యష్టదిక్పాలకులును సందిభృంగిరిటికుంభ

నికుంభకుంభోదరచండీశ్వరమహాకాళప్రముఖు లగునసంఖ్యాతప్రచుభులును సుర

గరుడోగకిన్నరగంధర్వసిద్ధసాధ్యవిద్యాధర రాక్షసులును భూతదేతాళశాకినీ

డాకినీగణంబులును సమయోచితాలంకారంబులఁ గైసేసి వృషకేతునిం గొలిచి

యుండి రంత.

౧౧౩

శా. ప్రీత్యత్ఫుల్లనఫాలనేత్రుఁడగు శ్రీభీమేశ్వరస్వామి ని

మృత్యూహం బగుసౌహృదంబున హరి ♦ బ్రహ్మాదులన్ ఘ్రూలతా

హిందోళంబునఁ బాడి రచ్చరలు భీమేశుం ద్రిలోకాధిపుఁ
నుందాఁడునువాటియందు నుమనోమై రేయముల్ గ్రోలుచున్.

౯౮

కు అభిక్రీణాహంసం భ్రమంబును శుకః ప్యాజ్యంభముఁ శారికా
కులసల్లాపముఁ విహరివిహినః త్రోణవిభాగంబునం
గల పుంస్కీకిలకంఠకోమలకుహూకార ప్రసంచంబుతోఁ
దలఁపించెన్ రతికాంతమూలరథినీ ధాటిసమారంభమున్.

౯౯

ట. మఱియును నత్సమయంబున భవనోత్సంగమంగళాలంకారంబైన దక్షిణామం
బునఁ బరిసరానామంబులయందుఁ బరమపరిపాకభిదుర ఫలాపీడదాడిమీక్రోడ
నీడా శ్రీక్షచ్చిక్రోషయాథంబును, బరిసప్రతాప్రచూడ చూడాతాన్త్రుకిసలయా
మ్రేడితనుదనామ్రాద్యపూజ్యంబును, నవకునునుమధుసానహర్షితపుష్పతరుపు
ష్పితలావణ్యవిశేషంబును, ననదేవతాతాళవృంతాయమానదళనిచయగోచనామే
చక మోచారణ్యంబును, బరిసరావనిరుహనివహవకులపనసనిత్రంస్యమాణశీఘ్ర
నధునీజంబాలజాలవనవిభాగంబును, సుదచవలచంచరీక చక్రచరణతాడన చంచల
చంపకదాడిమీప్రసవమంజరీరజఃపుంజనముత్పంజనికుంజంబును, గంధసారగిరి
గంధవాహప్రవాహలహరికావిహారబహుళితభూతనూత శ్రముకకుహళీగర్భనిర్భ
రామోద మేదురింబును నగుచు జగదాహ్లాదంబు సంపాదించుచు విజృంభించిన.

నీ. కన్పూరికస్తూరికలఁ గోట నిర్మించి, కుంకుమప్రసమునఁ గొమ్మఁ దీర్చి
యగురుజంబాలంబునందు బెందడి చేసి, పన్నీటివెల్లునఁ బరిఘఁ దాల్చి
పవడంపుఁ జిత్తురులగవంకు లుత్పాదించి, తప్తిరేకుల బోరుతలుపు లెత్తి
రత్నాంకురంబులరంగవల్లి రచించి, పట్టుపుట్టంబులఁ బడగ లెత్తి

తే. లలితశృంగారరచన వలంకరంచి, విబుధగంధర్వ లామని వేళలందు
భీమనాథునినగరియాఁరామరేఖఁ బూజచేసిరి నహకార భూరుహముల.

౧౦౦

కం. కిసలయరసజగ్రహిషా, వ్యసనాకులపికకుహూభవత్సంచయమై
కుసుమనమయావతారము, రసముంచెను జగములంగ రాగాంబునిధిన్.

౧౦౧

ఉ. బాదురబాదురంబు మృదుఁచర్చరీగీతులు వారుణీరహ
స్వాదమదాతిరేకములఁ జంద్రిక కాయఁగఁ దక్షవాటికా
వేదులమీఁదలన్ గవకఃపీణలు మీటుచు బాడి రచ్చరల్
మోద మెలర్పఁగా భవనమోహనవిగ్రహు భీమనాథునిన్.

౧౦౨

చం. అనువగు కానుదీగె లసియాడఁ బయోధరముల్ వణంకఁగాఁ
గనకమరాళకీరకలకంఠము యూరరథాధినూథలై

వ. అట్టి యెడ మున్ను కిన్నరులు చల్లినఁ బెల్లు నెఱచిన ఘుస్పణకుసుమ కేసరధూళిపాళియు, నిద్యాధరసందోహంబులు ఋష్యం జందిన మవ్వంపుఁ జెందిరంబును మచ్చరించి విచ్చలవిడి హెచ్చుగా నచ్చరులు చిమ్మినఁ గ్రమ్ము కుసుంభాంభః పూరంబును, సంగనాజచంబులపై నుడిసి తడిసి యార్ద్రాంగరాగశీకరాసారవాహిని యగుగంధవాహప్రవాహంబును, ధారాళకరాశర్వచందనాంబు సంస్కిత సుంధరాభాగంబును, గలయం గెంపుపెంపుసంపాదింప నకాంక్ష సంధ్య నానహించిన నందుచితవ్యనహారయోగ్యంబులై పొడచూపిన యంధకారంబునుం బోల గంధర్వకరివి కీర్యమాణకస్తూరికారేణువిసరంబులవలనను గునుమకస్తూరికానాంధ్యరా గాంధకారంబులకుఁ దోడై పొడచూపనేతెంచు చుక్కలచక్కఁదనంబున కుందోఁబుట్టెన హయలసనా పాణిపల్లవవిక్షిప్తంబులైన పచ్చకప్పురంబు పలుకులును, జెదరలంబోవరకపోలానిలంబులవలన రోలంబనికురుంబంబులు నెగయుటయును బరస్పరసంసర్గావశంబున వశంబులు సముద్ధతినిగుడించు పసిండితమ్మిమొగడలు మెండుమండుటయునుంగా మూర్తంబగు మకర కేసనభుజప్రతాపదావానలంబు ఛటచ్చటాశబ్దంబుల చాడువనఁ జెలంగుచున్న యక్షకర్దమప్రక్షిప్తలాతౌకరంక్ష సంఘట్టనస్వనంబుల వలనను దొట్టితొట్టి యెడనెడనుడువులుగట్టిన నజ్జకపుగొజ్జంగనీరునందుఁ బ్రతిబింబించు నప్పురఃకాంతల వదనారవింసంబులలోపలం బడితేలియాడువాడని చేమంతిబంతులవడువునై కొలంకుల చందంబు నొందంబువాని కిరిగెడికొదుమతుమైకకదువులను గదిరి తొరఁగు గుహ్యకమండలీకృత పుండ్రేక్షుకోదండ సృష్టనిష్ఠ్యాతనూతనకువలయాస్త్రంబులవలనను నిశాటకర హాటముఖసఖసముద్ఘాతంబైన సంకుమదసంకంబువలనను, నలుదెసల సంతంత జాటిపడియున్న కమలమృగాలకాండంబువలనను, వరంబును బదిలంబుగా నమర్చిన కేదారంబు తెఱంగుఁదోఁచుటకునీడై చతురహాలికుండు జల్లువరువపుమరు నంపు మొలకల చెలువునం బెల్లుడుల్లు ప్రనుభగణవిభ్రష్టవిమలహారయష్టిముక్తా ఫలంబులవలనను వసంతర్వాంభంబు త్రిభువనసృక్ప్రియతమం బయ్యె నయ్య వసరంబున.

౧౨౩

తే. బహుళకస్తూరికామేఘ ధ పటలమునకు, శీకరాసారమయ్యె గొఁజ్జెంగనీరు నలుద వడగండ్లునయ్యె నశ్వర్వమునకుఁ, గామినులుచల్లు కర్పూర ధ ఖండవితతి.
వ. ఇవిధంబున వసంతోత్సవం బవధరించి భీమేశ్వరుండు హరిబ్రహ్మాదిదేవతలకు నింద్రానృష్టదిక్పాలకులకు సరకిన్నరకింపురుషసిద్ధనాధ్యగంధర్వయక్షరాక్షసగణంబులకు భృంగిరితికుంభనికుంభకుంభోదర వీరభద్రకుమారవిఘ్నేశ్వర నందిమహాకాళ పాతాళభైరవకాళభైరవాదిప్రఖ్యాతప్రమథులకు బ్రాహ్మాది మాతృవర్గంబు

ప్రత్యక్షద్వీపధనసంజ్ఞచేరి కనుగిల్పిం జాగె గంగోదకా

హత్యాక్షేపహృతి ప్రసంచములు నఁజూరామసుధ్యంబునన్.

౧౧౪

పీ. హేరాభిముగించె జల్లెఁ నెలనాఁగయొక్కర్తు, కుంభోదననిమిఁదఁ • గునుచురజముఁ
గుట్టఁగింతఁ భృంగిఁరిటిమోముకం దోర్తు, తాఁకించె నొసలుగంధంబుఁబనుపు
పక్షంబు లుచ్చించిఁ నైచె గంధపుటుంఁద, వీరభద్రుని నొక్కఁగీరజాక్షి
చెలిలోనఁ కాజంగఁజమ్మె గొడ్డఁగవీటఁ, గాల్చెరవు నొక్కఁకలుచకంటి

తే. కొన్దుయొక్కతె మండంఁదఁ గొనురనామ

యౌవలలయందు జవాదిఁచుచలుగలిపెఁ

బునుఁగు మణికుంభమున నించిఁబోసె

నొక్కపాలఁతి విఘ్నేశ్వరని కుంఠఁబాజ్జమిఁదఁ.

౧౧౫

ఉ. వేఱుల నూనెలం బనుపుఁగీరునఁ గుంకుమచెందింబులన్

నూతనగంధనారిములఁను న్నొనరించిరి కేలితంత్రముల్

కాతుక మొప్ప దక్షననిఁకాపురవీధుల భూతకోటితో

మాతృకగోఁగు నూకసతి • మండమదేవియు ఘట్టతల్లియున్.

౧౧౬

వ. అంత.

౧౧౭

తే. మాభవిదేవి శ్రీభద్రఁకాలిమిఁదఁ, బరిమళముతోడి చిఱుబంతి • పసుపుఁ జల్లె
గాజుకుప్పిలఁ గస్తూరఁ • కాజలంబు, కర్ణికారాంబుపై నించెఁ • గర్జ మోటి. ౧౧౮

ఉ. ఘట్టతనూర్థతిం గరిముఁఖంబునఁ బీలిచి గాతమీనదిం

బుట్టిన సత్రవాహజలఁపూరముఁ ద్రున్నన నూఁదుచుం బురీ

పాట్టమున న్నహుత్సవ విహారము సల్పెను గారిదేవికొ

ల్పట్టిగజేశ్వరుండు సుర • భామిను లోలమునం దొడుంగఁగన్.

౧౧౯

మ. ప్రమదంబింపెసలార మేనకయు రంభామంజుఘోషాతిలో

త్రసులున్ వెంకియుఁ గల్లునప్పరసలుం • దారాధిపాత్రంతునిన్

బ్రహ్మయం జల్లిరి గంధనారముననుం • బన్నీటఁ గ్లాశీరపం

కమునన్ సంకుమరంబునం బునుఁగునం • గయ్యరఖండంబులన్.

౧౨౦

తే. అచ్యుతునిమిఁదఁ జల్లె దుఁగ్ధాభిశస్య, భారతీదేవి పక్షజఁ • పైన చల్లె

శచినుపేంద్రునిఁ జల్లె వఁసంతకేలి, గంధకన్నురకస్తూరి • కాజలంబు.

౧౨౧

మ. అగురుం గుంకుమఘోళియుం దిమిరసంభ్యారాగ సంస్పర్శముం

గగనాభోగము సంధ్యకాలముననాఁ • గాన్పింప నాభంగికిం

దగియెం జక్కలువోలె దాండనగరాధ్యక్షిండు తుండంబున

న్నెగయంజల్లిన పద్మసింధుజలవేణిబిందునందోహముల్.

౧౨౨

వేదాంగాదిపురాణముఖ్యవిలసత్ ద్వేద్యాగమప్రక్రియా

వేదిన్నిన్న భజంతు నెన్నునమునఁ ♦ విశ్వేశ భీమేశ్వరా.

౧౩౬

కం. కామేశ్వరు నీశ్వరునిం, గామితఫలదానకల్పకముఁ గామరిపుఁ

గామాతీతుని దేవ, గ్రామణి నిను నాశ్రయింతు ♦ శారీరమణా.

౧౩౭

కం. ఆనందజ్యోతినిఁ బర, మానందానందమూర్తి ♦ సవ్యయునిఁ ద్రిలో

కానందామృతదాయి మ, హానందుని వృషభవాహు ♦ సభివర్ణింతున్.

౧౩౮

సీ. ఓమహాలింగంబ యోమహాదేవుండ, యోమహాత్మండ దేవ యోమహేశ

యోమహాసంపత్త యోగదేవత, యోమహాపాపేంద ♦ నౌఘదహన

నీమూర్తిసంస్తృతి ♦ నీనామసంస్తృతి, నీకథాశ్రవణంబు ♦ నిఖిలదురిత

యాధాంధకారసూర్యోదయం బఖిలక, ల్యాణినికాయసంప్రాప్తిహేతు

తే. వంబికాకుచకుంభ వ్యాయాంగరాగ, పరిమళాసారవాసిత ♦ బాహుమధ్య

దక్షిణాపథకాశకాంతర్విహార, గిరిశ శ్రీభీమనాథ రక్షింపు మమ్ము.

౧౩౯

వ. అని సప్తఋషులు సంస్తుతించిరి తదనంతరంబ యరుంధతీదేవియు హంసవాహన

వశుసఖచండికాపరిచారికాసమురయంబును సనేకప్రకారంబులఁ బ్రశంసించి

యథాశక్తిం బూజించిరి.

౧౪౦

కం. ఈ సప్తమునిస్తోత్రము, వ్రాసినఁ జదివినను వినిన ♦ వర్ణించినఁ గై

లాసపతి దక్షవాటిని, వాసుండు జనులకు సభీష్టనరము లొనఁగున్.

౧౪౧

వ. అనిన విని మంకణుండు మునీంద్రా సదాశివభక్తిమాహాత్మ్యం బింకను నాకెఱింగిం

పవే యని యడుగుటయు వసిష్ఠమునీద్రుం డిట్లనియె.

౧౪౨

గీ. కల్పవృక్షం బదేటికిఁ ♦ గామధేను, సముదయం బేల యిష్టార్థసంపదలకు

నిశ్చయంబుగ మనసులో ♦ నిల్చెనేని, చాలదామర్చు రక్షింప ♦ శంభుభక్తి.

౧౪౩

గీ. శంభుపదభక్తులకు వినాశంబు లేదు, కదియ వీశానుభక్తులఁ ♦ గల్గవములు

నాదియందుఁ బ్రతిష్ఠగానానతిచ్చె, జంద్రచూడుండు నిజభక్తజనముఁగూర్చి.

సీ. భోగీంద్రభూషణ ♦ భూతిదిగ్ధాంగుని, నాభీలశూలాయుధాగ్రహస్తుఁ

గాకోలవిషనీలకంధరాభాగుని, గజచర్మపరిధాన ♦ కటివిభాగుఁ

దాండవాడంబరోద్దండదివ్యాకారు, నజవిష్ణువిబుధాధి ♦ పాభివంద్య

గంగాతరంగసం ♦ కలితోత్రమాంగుని, దైలోక్యరత్న ప్రదానదత్తు

తే. నీకు నాకారునొండె నొండేవిభూతి, పతినిరాకారుఁగాఁజూచి బహువిధములఁ

బూజసేయంగ నేర్చిన ♦ పుణ్యమతులు, వారు శివభక్తులందు రివ్వమధలోన.

కం. శివధనము మ్రుచ్చిలించిన, శివధన మన్యాయవృత్తిఁ ♦ జెడిపోవంగాఁ

దవులక యపేక్షచేసిన, శివభక్తి ద్రోహమండ్రు ♦ శివభక్తివిదుల్.

౧౪౪

లకు శక్తిచతుష్టయంబునకు శ్రీమహాలక్ష్మీసరస్వతీశచీదేవీప్రభృతి పరమపతివ్రతా
తీలకంబులకునచ్చు శ్రీలకు సముచితప్రకారంబులఁ గట్టంబు లిప్పించి దివ్యశ్రీ
స్వయంభూత చోష్ఠిల్లింగ మాత్మేశ్వరహీతంబు పరమానందంబునం బొందె ననం
తరుంబు నచ్చులు గింగాజలస్పృగదావరీజలంబుల సభిషేకించి పూజించి భీమలిం
గంబు నిట్లని ప్రత్యేకంబు ప్రత్యేకంబు స్తుతియించిరి. ౧౨౫

శుభ సప్తముని స్తోత్రము. శుభ

తే. వేయ ముఖములుగలకాస్త్రవేయవిభుడు
నెఱయశక్తుండు గాఢబల నిర్ముఖ బాగడ
నేకముఖమునఁ బొగడంగ నెట్లు నేర్తు
నిన్ను శ్రీవక్షవాటకా నీలకంఠ. ౧౨౬

కం.మిహిరలవంబులఁ దారాగ్రహనక్షత్రముల వచ్చు గణుతింప భవ
న్తహిమార్జనగుణరత్నము, లహికంకణ యెవరికైనఁ నలవియె పొగడన్. ౧౨౭

తే. అధికమైనతపంబు మూల్యంబుగాఁగ, నర్థదేహంబు గారికి నలముకొన్న
జాణ దేవరనిను నాత్మ సంస్తుతింతు, వక్షిణాపథకాళికాధామ భీమ. ౧౨౮

కం.ఎవ్వని కిరీటమునకుం, బువ్వై కడునొప్పు నన్నభోపాహిని లే
జవ్వనపుఁదుహినరుచితో, నవ్వేలుపు భీమనాథుఁ నభివర్ణింతున్. ౧౨౯

కం.అర్ధకపాలము కేలను, నర్ధనిశానార్వభౌముఁ జాదల నెడమఁ
అర్ధాంగలక్ష్మీగారియు, వర్ధిల్లఁగ నొప్పు భక్తవత్సలుఁ గొలుతున్. ౧౩౦

కం.సాధారణమతి సహజత, పోధనుఁగాఁ దలఁచి రతివిభుం డెవ్వనిదృ
క్తోధాగ్నికి నింధనమగు, నాథూర్జటి నహరహంబు నభివర్ణింతున్. ౧౩౧

కం.అస్తంగమితనురద్విమ, హస్తవ్యస్తత్రితూలు సంతర్విధి సం
విస్తృతవిజ్ఞానోదయుఁ గస్తూరీసదృశనీలకంఠునిఁ దలఁతున్. ౧౩౨

తే. విశ్వనకు శాశ్వతునకు విశ్వేశ్వరునకు, విశ్వరూపాత్మకునకు మహేశ్వరునకు
శ్రీస్వయంభూమహానుభాసిద్ధలింగ, భీమనాథేశ్వరునకు నర్పింతు మనసు. ౧౩౩

తే. భీమ భీమేశ్వరేశ్వరభీమనాథ, భవ భవారణ్యపావక భవ్యమూర్తి
భర్గ ఫాలాక్ష భసితాంగఃఫణివిభూష, శిఖిఖిభాసమాన భజింతునిన్ను. ౧౩౪

తే. శర్వు సర్వేశ్వరేశ్వరుఁసర్వవంద్యు, శర్వు సర్వప్రదాయకుఁ సర్వధాత
శర్వుసర్వసంహమహీచక్రధరుని, శర్వు వర్ణింతు దేవతాసార్వభౌము. ౧౩౫

శా.వేదాతీతుని వేదవేద్యుని శివుఁ వేదాంతవేద్యుఁ భవుఁ
వేదాంతోపనిషత్ప్రహస్యముఁ జతుర్వేదీవిహారాయుఁ

- సీ. ఏన్నడు కలియుగం బేజెంచుఁ గ్రమవృత్తిఁ బాపంబులన్నియుఁ బ్రబలుచుండుఁ
బాపంబు లొకభంగిఁ బ్రక్షయంబొందిన, నామీద దృఢభక్తి • నాటుకొనును
నామీద దృఢభక్తి • నాటుకొన్నప్పుడు, ధర్మంబు నర్తించుఁ • దరతరంబు
ధర్మంబు వృద్ధిబొందఁగఁ జిత్తమునఁబట్టు, లింగార్చనావిధి • మంగళంబు
- గీ. అంతట విభూతి యలఁదంగ • నాసపుట్టు, నంతమీఁదటఁ గల్లు పుండ్రాక్షకలన
పాశుపతమటమీఁదను • బదిలసడును, ముక్తిలతికకు నదిగదా • మూలదుంప ౧౧౭
- ప. మఱియు నొక్కటిచెప్పెద సదాచారనిరతు లైన బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యులును దైవర్ష్య
శుశ్రూషాపరులై సత్యవాదు లైన శూద్రులును బతివ్రత లైన పుణ్యస్థ్రీలును నాత్మ
దర్శనంబునకు నధికారులు విశేషించి. ౧౧౮
- గీ. రాగవైషమ్యములు లేక • ప్రజ్ఞగలిగి, మనములోన విరక్తి యెవ్వనికిఁగలుగు
వాఁడె యధికారి బ్రహ్మకై • వల్యమునకు, వీడువాఁడని కులశుద్ధి • వెదుకవలదు.
- సీ. బహుజన్మసంశుద్ధి • భాగ్యసంపదగాని, యోగవిద్యాశక్తి • నూన దాత్మ
యోగనామగ్నికి • నుచితసాధనములు, వాయుమార్గవిశుద్ధి • వర్తనములు
నాడిపరంపరా • స్త్రీపవాదుజయంబు, బలము చేతస్థితి • భాగ్యమునకుఁ
జిత్తంబు తనయాజ్ఞ • చేసివర్తించెనే, నిట్ట ట్టనఁగఁజాల • వింద్రియములు
- గీ. యమనియమములు నానన • ప్రాణనియతి
ధ్యానమునుధారణంబుఁ బ్రత్యాహృతంబు
నననమాధియు నాఁగ నస్తాంగకలన
బ్రహ్మయోగంబు విలసిల్లుఁ • బద్ధనేత్ర. ౧౧౯
- గీ. దేవి! సద్గురునాథోపదిష్టసరణి, మనుజుఁ డప్టాంగయోగంబు • ననువుపఱిచి
యంతనదైవతభక్తిఁగృతార్థుఁడగుచు, నన్నుఁగనిఘోరభవబంధ • నంబుఁబాయు.
- ప. రజ్జజ్ఞానంబున సర్పభ్రాంతి నివృత్తి యగుచందంబున యోగంబున నన్ను నాత్మం
గనుకారణంబున నవిద్యానివృత్తియగు ననినఁ గృతాంజలియై త్రిపురహర! యో
గంబెయ్యది? బ్రహ్మజ్ఞానంబెయ్యది? యానతీవేయనుటయు. ౧౨౦
- గీ. శమము దమము తపంబును • శ్రద్ధతాల్చి
మఱి సమాధానమనఁగ నిర్మలవివేక
సాధనములాఱుదెరువులు • సంఘటిల్లు
మోక్షమునకండ్లు నిగమార్థ • మూలవిదులు. ౧౨౩
- గీ. బలిమిమై నింద్రియంబులఁ • బట్టితెచ్చు, నదినుమీయిందువదన ప్రత్యాహరణము
సర్వసంసారదుఃఖప్రశాంతిహేతు, వేకచిత్తప్రకారంబు • నిదియనూవె. ౧౨౪
- ప. ధ్యానంబు సాకారనిరాకారంబులు సూవె. ౧౨౫

శివునిపై భీమచేతి మాఁగించినట్టి, ప్రస్థ మాచంతయేనియుఁ ♦ వా స్పృశించు
కభవునకు కన్నఁజొనఁచు ♦ కర్పణంబు, వాఁడు శివభక్తముఖ్యుండు ♦ ననుభవోచు.

కం. నూత్నఁ జేయుచు నేటికి, హాటకగా న్యాదిశివసహా ములయెడం
జేయకొన్నట్లు తుదిఁ బడి, చాటించినశంభుభక్తి ♦ పథము ముసీంద్రా. ౧౮౮

సీ. మహావీరుగంధ్రీత ♦ చుక్క క్షణముల, నాధరించుచునుండు ♦ నతఁ డొకండు
శలముఁజుఁగకొన్న ♦ ములుమాకునచ్చింప, కనుభవింపకయుండు ♦ నతఁ డొకండు
చంచాక్షరీనుంత్రి ♦ వాతంబు నిత్యంబు, నాచరించుచునుండు ♦ నతఁ డొకండు
చనుఁ బ్రస్తుతించునా ♦ నాపురాణంబులు, సతత మావర్తించు ♦ నతఁ డొకండు

తే. శిలలఁ గావ్యంబులను మృత్తికలను నినుక
లింగముల లెన్నిగాఁగఁ గల్గించి భక్తి
సర్వము సేయునతఁడొకండునుచుఁ జెప్పు
శివుఁడు భక్తవిమర్శన ♦ చేయునపుడు. ౧౮౯

వ. అదియునుగాక రాగ ద్వేష ఘోష సంకులంబును గామక్రోధభోభ మోహమదమా
త్సర్యమహా గ్రాహకులంబును బుణ్యపాపతోయమహాప్ర వాహంబును నైన యీ
సంసారమహాంభోరాశియందుఁ గర్తవ్యోదితము లైన జంతువులు మునుంగుచుఁ దేలు
చుం గొంతతడవు సుఖంబును గొంతతడవు దుఃఖంబును ననుభవించుచునుం
డును. కలియుగంబున శివభక్తి యుత్పన్నంబై యుండు. ౧౯౦

గీ. అతివిశుద్ధాత్మ! చతురంఘ్రిఁ ♦ గృతయుగమునఁ
ద్రేతఁ బాపత్రయమున వ ♦ ర్తించుచుండి
ద్వాపరంబునయందుఁ బాపముల రెంట
వెలయు శివభక్తి యొకకాలఁ ♦ గలియుగమున. ౧౯౧

గీ. కలియుగంబున భర్తంబు ♦ కటవుగాన, నందు భర్తంబుఁజేసిన ♦ యతఁడుఘనుఁడు
నిండువేనవి మరుభూమి ♦ నిర్మలముగఁ, బేర్చి నలిలాన్న సత్రంబుఁ ♦ బెట్టినట్లు. ౧౯౨

వ. అని మఱియు నొక ప్రశ్నంబుచెప్పెదఁ బూర్వకాలంబున. ౧౯౩

గీ. అభవునొకనాఁడు ప్రార్థించి ♦ యడిగెకొరి, కలియుగంబున శివభక్తి ♦ గ్రాంగిపోవు
నఖిలలోకహితంబుగా ♦ నానతిమ్ము, భక్తివిజ్ఞానయోగంబు ♦ ఫాలనయన. ౧౯౪

వ. అని భ.వాని విన్నవించిన మహేశ్వరుండు. ౧౯౫

— శౌరికి మహేశ్వరుండు భక్తి విజ్ఞానయోగంబుఁ జెప్పుట. —

గీ. అడుగవలసినయర్థంబయిడిగి తీవు, క్రాంగియుండెడు శివభక్తి ♦ కలియుగమునఁ
బాపకర్తుడకాని యెఁచుటలేడు, పుణ్యకర్తుడు వికసితాంభోజనయన. ౧౯౬

మాలిని. శనుదవరినిష్ఠా • సర్వభూతానుకంపా

సమనిగమనివృత్తి • జ్ఞానవృత్తిప్రశాంతుల్

కమలదళనిభాక్షీ • కల్గింక గల్లు నయ్య

తమునకుఁ జిరకాల • న్నాఁగుకైవల్యలక్ష్మిల్.

౧౭౬

గీ. చిత్తమునఁదుష్టియును నశుష్టియును లేక

యొడలిలోనయ్య గృహమందుఁనున్నభంగి

నిస్పృహఁడయి యుండంగఁనేర్చెనేని

యతఁడు ముక్తుండు పద్మశ్రామతాక్షీ.

౧౭౭

గీ. అవనిగగనాగ్నివాయుఁజ • లాదు లైన

ప్రకృతిసంభూతముల వికారములఁబాసి

యున్న నామూర్తిఁ బొడఁగానఁనొప్పునేని

కతఁడు ముక్తుండు సుమ్మ హైఁనూద్రితనయ.

౧౭౮

వ. నిత్యానిత్యవివేకుండును నీవణత్రయవిరహితుండును సమాధిషట్కనంపన్నుండు

ను నంతరివడ్వర్గవివర్జితుండును సగువాఁడు ముముక్షుండు.

౧౭౯

గీ. తత్పదార్థంబు పరమాత్మతలిరుఁజోడి, త్వంపదార్థంబు జీవుండు • తలఁచిచూడఁ

దత్త్వమారయ వేదసూత్రంబులొని, యర్థమది చిత్తమందునీవలవరింపు. ౧౮౦

గీ. ప్రత్యభిజ్ఞానమనియెడి • ప్రత్యయమున, విశ్రుతంబైనయాత్మ భావింపవలయుఁ

బెద్దకాలంబునకుఁ గన్న • ప్రియనయస్య, నానవాల్పట్టి తెలిసిన • యట్లవోలె.

గీ. త్రాఁడఁజూచిభ్రాంతిఁదండశూకంబని, యాత్మవలనఁ దలఁచి • నట్లవోలె

వేదశాస్త్రజనిత • విజ్ఞానబలమునఁ, దెలివినడసి యాత్మఁ • దెలియవలయు. ౧౮౧

వ. నిత్యంబు సర్వగతంబు కూటస్థం బేకంబుదోషవర్జితంబు భ్రాంతివశంబున భిన్నం

బై తోఁచు, ఘటాకాశంబు మహాకాశంబు భిన్నంబుగానేర్చునే? జీవేశ్వరులకు

భేదంబెక్కడిది? పృథివ్యాపస్తేజోవాయురాకాశంబులు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధం

బులుమాయాసంసారప్రపంచంబు లేను సదాసాక్షీస్వరూపకుండనైన జీవుండనని

సమాధినిష్ఠు లైనపెద్దలు తెలిసికొని పరమనిర్వృత్తి ననుభవించుదురు. ౧౮౩

సీ. ప్రణవాత్మవర్ణరూపస్పర్శనామూర్తి, ప్రణవంబు మూఁడక్షరములు గలది

యది పరబ్రహ్మ మేకాక్షరంబున సౌష్ఠా, నది ఋగ్యజుస్సానుమందు నిలిచె

ననులోమకము లుదాతాదిస్వరములు కా,లంబులునర్హత్రయంబులవియు

వర్ణత్రయంబు సర్వంబు సంతర్భాస, మొందుట యది యేమిఁనందియంబు

గీ. గతివకారముకారయ • కారములను, నాత్మమాయను జీవాత్మనాటుకొల్పి

జీవు నీశ్వరుబుద్ధి భజింపవలయు, ధృతి దఱుఁగనీక యెప్పుడు • మతివివేక. ౧౮౪

- గీ. నిర్గుణుని నిత్యశుభుని నిర్వికారుని నాత్మకముట నిరాకారమునఁగఁబరఁగు
కేమనదిచంద్రప్రభాది చిహ్నధారి, ననుచలంచుట నాకారమునఁగ వెలయు.
- కం. గురుఁడే యభవుఁడభవుఁడే, గురుఁడని యభవునకు గురునకును భేదమెవం
బరకేంఁగెఁగ్గున కే, గురుఁడ సభవుఁడనయి వానికోర్కులు దీర్తున్. ౧౬౭
- గీ. రాజసముఁచూనిశేష్యుండు ప్రకటభక్తి
గురుని గొలుచుంగఁగగురాజుఁగొలిచినట్లు
వినయమొప్పుంగ నిశ్శోకవృత్తిసౌఖ్య
నిభృతఁడందుఁ ద్రివర్గంబు నిరజాతీ. ౧౬౮
- గీ. సర్వభూతములందును సమతేజుఁబూని, సత్త్వవిదుఁడయి యెవ్వఁడుసంచరించు
నతిఁడు శివభక్తుఁడతని నాదరింతు, నెట్టివేళలయందుఁ బూజ్యేందువదన.
- సీ. పాపంబుపుణ్యంబు పాథఃప్రపూరంబు, దుర్వార్మమెనెట్టి దుఃఖ మడుసు
కాంతాదిసుఖము పైకతవేదికాస్థలి, కంఠవర్షనికృతులు కరడములును
బ్రాణభయంబు నక్రమశీరనిసహముల్, చేజోవికారముల్ శీతిధరములు
బహుళదారిన్యంబు బడబాగ్నిపిండంబు, విషయాభిలాషంబు విషముగాఁగ
- గీ. సనుధికం బైసంసారజలధియందు, మునుగుచును దేలుచును గడఁముట్టఁబడని
జనులకెల్లను మత్పాదసరసిజములు, తెప్ప యైయుద్ధరించు నిందివరాతీ. ౧౭౦
- కం. కామక్రోధావేశ, వ్యామోహాదుల నిజాన్వయాచారంబుల్
వైముఖ్యమునొందించుచు, బామరసంసారజలధిఁ బడుదురు కుమతుల్. ౧౭౧
- కం. సుఖముల దుఃఖంబులుగా, సుఖములుగా దుఃఖములను జూతురు కుమతుల్
సుఖదుఃఖసమతఁ జూచిన, నఖిలభవాంభోధిఁ గడుతు రంబుజవదనా. ౧౭౨
- సీ. మనసుఁ గామక్రోధమదలోభముల కిచ్చి, సడలింతు రన్వయాచారసరణి
నన్వయాచారంబు లట్లుమాసి చవంగ, వర్తింతు రన్యాయవర్తనమున
నన్యాయవర్తనం బదికారణముగాఁగఁ, బడిమునుంగుదు రుగ్రభవపయోధి
భవపయోనిధిలోనఁ బడియుండి కాంతురు, సరకకూపమున నున్మజ్జనంబు
- గీ. నిరయమునఁ బెద్దకాలంబు నికృతిఁబొంది, యిలకు వచ్చి జనింతురుహీనజాతి
హీనజాతి జనించిపాపానువృత్తి, బాపులగుచుందురటనధఃపాతమునను.
- గీ. ఎట్టి హీనాత్మునకునైన నేన శరణ, మెట్టిపుణ్యాత్మునకునైన నేనదిక్కు
నన్ను వర్ణింపమేలు మానవుల కెందు, సత్యమిదినమ్ము హిమధామచారువదన.
- వ. అనిన విని భవాని యెద్దాని నెఱింగి భవార్థనంబువలన నిర్దుక్తులై పురాతనయో
గీంద్రులు సనకసనందన సనత్కుమారసనత్కుజాతాదులు నిశ్చేయసంబునొంది
రఘుహాజ్ఞానంబు సవిస్తరంబుగా నానతిస్తునిన నస్తుహాదేవుం డిట్లనియె. ౧౭౫

కం. అనుభవవర్తంతం బై, న్వినిచిత్రము తత్త్వనిధి • వర్తింనునుహా

త్తుని నాతని బాడంగను సజ్జనులకు నాక్షణమ కిల్చి మూలు బంధున్. ౧౯౫

గీ. అన్వయము చావనంబు కృతార్థుడతఁడు, పుణ్యవతి వార్ధి వేష్టితః పూతధాత్రిఁ
జెలఁగియోలాకు నెవ్వనిచిత్రనృత్తి, సచ్చిదానందమయసుధానాగరమున. ౧౯౬

గీ. శ్రద్ధ గురుభక్తివిశ్వాస • సౌష్ఠవంబు, జరగెనేఁ గల్లు వేదాంతసంగ్రహంబు
జరగదా లేదుసత్యంబు • సత్యమిదియు, బహువిధోక్తులపనయించు బ్రహ్మమిదియు.

వ. ఈ యర్థంబులు దేవతాగురువిశ్వాసంబులు గలవారికిఁగాని ప్రకాశింప నని భవా
నికి భవుఁ డుపదేశించె నని మంత్రునకు వసిష్ఠుండు చెప్పెనని శౌనకాది మహా
మునులకు సూతుండు వివరించె. ౧౯౮

శా. ఆకల్పస్థిరధర్మవైభవ! దిశాహర్ష్యాగ్రసంస్థాపితా

స్తోకస్ఫాటికకుంభవిభ్రమధురాశుంభద్యశోమండలా!

రాకాచంద్రమసోవిరాజ నవభద్రా! వీరభద్రేశ్వర

త్వౌకాంతాగ్రజవేమభూధవకృపా • సంవర్ధితప్రాభవా. ౧౯౯

కం. లింగనమంత్రినహోదర, గంగాధరదివ్యచరణ • కమలనివానా

భంగాపరతంత్ర! సమి, ద్రంగార్జున! యిందుధరధరాధరధీరా. ౨౦౦

మాలిని. రవినిభశుభ తేజా • రామమాంబాతనూజా

దివిజగురుచరిత్రా • దేవయామాత్యపుత్రా

భువనభవనకీర్తి • పుష్పకోదండమూర్తి

ప్రవిమలగుణసంగా • రాయవేశ్యాభుజంగా. ౨౦౧

గద్య. ఇది శ్రీమత్కమలనాభపౌత్ర మారయామాత్యపుత్ర సుకవిజనవిధేయ సకల
విద్యాసనాథ శ్రీనాథనామధేయప్రణీతం బైన శ్రీభీమేశ్వరపురాణం బనుమహా
ప్రబంధంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము.

- సీ. చైతన్య మెప్పుడు • స్వంబుఁ దానయై, విలసిల్లుచుండు న • వ్యభిచారి
విద్యేభూతములను • నిత్యంబుఁ ననయందుఁ, బరిపాటి నెప్పుడ • వ్యాటఁగాని
సకలభూతములకు • సంతసంబునుఁబొంది, యెపుడు నర్తించుఁ దా • నపుడుగాని
యభిలషింపుటకు • నధ్యక్షుఁడై నను, నధ్యక్షుఁ డెప్పుడ • మృదనఁగాని
- గీ. తన్నుఁగేలమాన్త్యకాఁ • లఁచియిష్ట, మతశయమునృథముగఁజూచు • చవుడగాని
పద్మఃపిఠానాన్యధా • శాంతకరము, బ్రహ్మవిజ్ఞాన మూరక • పట్టువడదు. ౧౮౫
- గీ. పూరింపఁదగిని మో • టంబులెదు, కర్తరితమున నేనియో • నిర్దిలాత్మ!
క్షానమనఁగ వేదాంతవి • జ్ఞాన ముల!, యితరవిజ్ఞాన మజ్ఞాన • మెంచిమాడ. ౧౮౬
- కం. జ్ఞానాభ్యాసం బబ్బింపైచ మహాపాతకముల • హరియించును గం
జానన! దీపంబించుక, మ్రోచను హరియించుఁ గాదె • యంధతసుంబుల్. ౧౮౭
- గీ. నహ్ని సందీపము మహా • చనమునందు సరసనీరసతలల భ • స్తంబుసేయు
బ్రహ్మవిజ్ఞానమును నట్ల • ప్రబలిల్లి, శుభము నశుభము నొకటిగా • నుడిసికాల్పు.
- గీ. జలజపత్రంబు తనమీ • డఁజల్లియున్న, యునకబిందులతోఁ గూడ • కున్నయట్లు
బ్రహ్మవిజ్ఞాని తనమీ • డఁ బడినయట్టి, విషయమలమునఁబడకుండు • విమలచరిత.
- గీ. భక్షితం బైనవిష మెల్ల • గుక్షీనఱుగు, విమలమణిమూలమం త్రైవ • ధములచేత
ననుభవించినవిషయంబు • లట్లయఱుగు, బ్రహ్మవిజ్ఞానమునఁ జేసి • పరవ మునికి.
- శా. పూవుంబోణి! విశాలలక్ష్మీ • గనుచుం • బుష్పంబు మూర్కొంచు వీ
ణావాద్యంబులు విం చు నిష్టమధురా • న్నంబర్ధి నేవించును
స్వేదేభంగుల నిల్చుచు న్నడచుచు • న్నిద్రించు చోయాశ్వరా!
నీవే కర్తవు సుపుటన్నపురుషు • స్వేధింప వేదోషముల్. ౧౮౮
- గీ. జ్ఞానవైరాగ్యసంపన్ను • డయినపెద్ద, నెఱుంగ లేక యపహసించు • నెవ్వఁడని
వాఁడు గొల్పంగఁబడుఁ దీవ్ర • వహ్నిశిఖల, రాంబాదికఘోరనా • రకములందు.
- సీ. సజ్జనుండైన దు • ర్జనుండైన మూర్ఖునఁ, బండితుండైన నా • తండె ఘనుండు
నింపేతుఁ డాతండు • నిర్వైరుఁ డాతండు, సమదృష్టియాతండు • శాంతుండతండు
రా జలజసులచే • బూజఁగైకొనుమాడ్కి, నతండు దేవతలచే • నర్చుఁగాంచు
నతనిపాదాబ్జంబు • లంటినభూభాగ, మఖిలతీర్థములకు • నభ్యధికము
- గీ. వానిజన్మంబు జన్మ ము • వ్యాఁడుసుకృతి, వాఁడు హ్రొక్కినయి ల్లిల్లు • వాఁడు దైన
మేకొఱంతయు లేకుండు • నింతి! యెఱుంగు, బ్రహ్మవిజ్ఞానమయశీలి • భాగ్యశాలి.
- గీ. ఎవ్వనింటికి బ్రహ్మజ్ఞ • డగుదెంచు, బ్రియముఁగానుభ్యమునుగల్గి • భిక్షుగోనఁగ
వానిఁ చిత్తదేవతలు హర్ష • వైభవమునఁ, బొగడుదురు కేలిన్తనా • భోగకముగ.

వల్లలధానులను శంభులింగార్చనాపరాయణులును నగుమహామునులు పెద్దకా
లంబు ఘోరతపంబుఁ జేసిన నత్తపోధనులయుత్తమతపంబునకుఁ జిత్తంబునఁ బ్రసా
దంబు వహించి మంకణసంకల్పకల్పనృత్యం బగునయ్యహికంకణండు స్రవ్యత్యం
బైన నర్హతవాటికాధ్యక్షుని నాత్మార్థంబు వీక్షించి పరమస్తులు హర్షోత్కర్షం
బునొంది యందంద దండప్రణామంబు లాచరించి హస్తారవిందంబులు మొగిడ్చి
యిట్లనిరి.

౭

గీ. ఓసదాశివ! యోదేవ! యోమహాత్మ!

యోవిరూపాక్ష! యోమహాదేవ! యభవ!

వరముఁ గృపసేయు మీనక్ష! వాలమునకు

మ్రొక్కెదము మేము మీపదాంభోజములకు.

౮

కం. నద్యోభోగ శ్రీయును, సద్యఃకైవల్యవిభవ! సౌలభ్యంబు

న్విద్యాసముద్యమంబు న, విద్యానాశంబు నక్షు! వీటికివలయున్.

౯

చం. అనంగఁ బ్రహృష్టచిత్తుఁడయి యర్థశశాంకకీరీటుఁ డప్పు డి

ట్లను దగనూర్ధ్వరేతసుల యక్షమునిముఖ్యులకు న్విశుద్ధవ

ర్తనులకు నిచ్చితి న్వరము యక్షునివీటికి దక్షవాటికి

న్ననువమరత్నపేటికి మనఃప్రమదావహవస్తుకోటికిన్.

౧౦

గీ. ఎల్లకాలంబునుండెద నిచట నేను, మొదలి మామామయారామ! వదమునందు

వెండిగుబ్బలిపైవేడ్క! నీడుకొల్పి, మేరునగరాజుపైఁ జాల యెచ్చువదలి.

౧౧

నీ అగ్రజుండైనను! నంత్యజుండైనను, బూఁబోడియైనను యురుషుండైనఁ

బరసుమూర్ఖుండైనఁ బండితుండైనను, దారిద్ర్యగుండైన ధనికుండైనఁ

బలవంతుండైనను బలహీనుండైనను, బ్రాయంపువాండైనఁ బంగునైన

నాస్తికుండైనను నన్యతవాదియునైనఁ, బరంగ గార్హభమైనఁ బందియైనఁ

తే గీటకంబైన బకమైనఁ గ్రిమియునైనఁ, బాదపంబైనఁ దృణమైనఁ బ్రాణరహిత

మై రహిని దక్షవనచతుర్ద్వారసీనుఁ బొందుఁ గైవల్యకళ్యాణభోగలక్ష్మీ.

౧౨

డి ప్రాణవియోగవేళ సర! వక్షీస్సుగాలికి దక్షవాటికా

క్షోణినిఁ దారకంబుఁ బుర! సూదనుఁ డానతియిచ్చుచుండఁగన్

బాణిబిసప్రసూనములఁ బయ్యడ నొయ్యన వీచుచుండు శ

ర్వాణి త్రిలోకమాత బల! వన్నరణశ్రమభారశాంతికిన్.

౧౩

తే. తూర్పుదిశకును లవణపాథోధి సీమ, దక్షిణమునకు వృద్ధగౌతమియెసీమ

వక్షమటికి రాజమాహేంద్ర! వట్టనంబు, ద్యుమ్నపతిదిక్కునకు సీమ! తుల్యభాగ.

వ. ఈ క్రమంబున సీమావిభాగంబు లేర్పడిన భీమమండలంబు భుక్తిముక్తిప్రదంబు.

వహ్నిపంయోగంబున శుష్కకావ్యంబులు హరణంబైనచందంబున దధ్ధనమా

శ్రీమద్.

శ్రీరామాయనము:

శ్రీమహా గణాధిపతయేనమః.

శ్రీ మాణిక్యంబాపమేత శ్రీ భీమేశ్వరస్వామినేనమః.

శ్రీ భీమేశ్వరపురాణము.

షష్ఠాశ్వాసము.

మహిత దక్షవాటి

భీమేశ్వరపాదపద్మపీఠాతిరసా

నామధ్యనుప్రవృద్ధమ

హామహిమా! బెండపూడియన్నమాత్య.

వ. అక్కథకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లని చెప్పందొడంగె.

సీ. వినుఁడు సద్యోముక్తివిభవైకకారణం, బాహ్మయవిద్యారహస్యపథము

దక్షవాటిమహాస్థానమాహాత్మ్యంబు, వెండియుఁ బరిపాటి విస్తరింతు

నాదిలోకేశ్వరి యఖిలతత్వేశ్వరి, భోగమోక్షఫలానుభూతధాత్రి

సంపూర్ణవిజ్ఞానశాలిని కల్యాణి, శైలేంద్రతనయ హస్తములు మొగిచి

గీ. పశుపతికి నిట్టులని విన్నపంబుచేసె, దేవదేవ! జగన్నాథదివిజవంద్య!

దేవ తిర్యజ్జనుస్యాది దీనసంస్థ, యభవ! కృప నాదు విన్నపంబవధరింపు. 3

వ. సద్యోముక్తిదం బెయ్యది? పుణ్యస్థానం బెయ్యది? యానతిం డనుటయు జగద్ధితా

ర్థంబుగా నా వృషభధ్వజుండు భవాని నభినందించి యిట్లని యానతిచ్చె. ౪

కం. సద్యోముక్తికరంబును, సద్యస్సాఖ్యవ్రదంబు సద్యోదురిత

ప్రౌఢ్యమభంగకరంబును, సద్యస్సకలార్థసిద్ధి సంపాదియునై.

సీ. దర్శనమాత్ర సేదైవతగ్రామణి, జనులకు భోగమోక్షము లొసంగు

నమృతాబ్ధిమధ్యంబునందు నేవేల్పుతోఁ, దుర్వి లింగాకృతి నుదయమొందె

మార్తాంధ్రచే ప్రవహింపముఖులచేఁ బ్రతిష్ఠఁ గైకొనియెనే దివ్యమూర్తి

యస్సరస్త్రిసకటాక్షోవలోకనకశా, వాభేయ మెవనికీఁ బ్రాహుణికము

గీ. విశ్వపతి భీమనాథనామేశ్వరుండు, శివుఁ డతండు వసించునేక్షేత్రసీమ

నట్టి శ్రీరక్షవాటిమహాపురంబు, భుక్తిముక్తికేరెంటికీఁ బుట్టినిల్లు. ౬

వ. తొల్లి కృతయుగంబున నమృహస్థానంబున సంశ్రితవ్రతులును ద్రికాలవిహితా

చరితన్నానులును భస్మోద్ధూళితసర్వాంగులును రుద్రాక్షమాలికాభరణులును జటా

వ. అఘమర్షణస్నానమాడిరి.

౨౪

తే. అఘంకాలంబునొకస్తవాః హంబుతోడ, భీమలింగంబునేవించి ధైరసిప్రేమ

యోరసిమదినుబ్బుపాతాళ మొరసిహారి, స్తస్ససింధువుమున్నీటి సంత్రమించె.

తే భీమలింగంబుమ్రోలు గాంభీర్యసలిల, పూరమగుచుండు శేకాలమునుసమృద్ధి
దనిపి తగఁబాటుచుండు నిత్యమ్ముఘన ముదారజలనిధి స్తస్సగోదావరంబు. ౨౬

ఉ. ఏటమునింగి లేచివరః మేశ్వరుమందిరిసాధవాటికా

హాటకకుంభము గని షడక్షరమంత్రము జిహ్వఁగూర్చివా

చాటత సత్యతత్త్వఁడగు శాంభవయోగివరేశ్వరఁడేలజం

బాటవుసంస్మృతింబొరలి చచ్చుచు బుట్టుచునుండఁ బౌర్వతి. ౨౮

ఛం. కొడుకులునీవునే బ్రుధఃకోటివిరించిసోదలోచనుం

డుడుగణరాజభేదరమః హోరగకిన్నరసిద్ధనాధ్యులే

స్పృడుగొలువంగవైభవముః పాంపిరివోవఁగ దక్షవాటినుం

డెడుశివు భీమనాయకుఁ దటిన్యవతంసు భజింపమేలగున్. ౩౦

కం. సప్తశ్వసంప్రతిష్ఠుని, స్తమమునీశ్వరప్రధానః సంతతి నంత

ర్లుప్తస్వరూపుఁ ద్రిభువన, గోప్తరు భీమశ్వరేశుఁ గొలువుము తరుణి. ౩౧

వ. భీమనాథమహాస్థానంబు సర్వకామార్థసాధకంబు; సంవత్సరంబును గొలువ ముక్తి

ప్రదాయకంబు. సూర్యుండు మేషరాశియందుఁ జిత్రానక్షత్రంబున వసియించి

యుండు చైత్రమాసంబున స్తవగోదావరంబునఁ బ్రాతఃస్నానంబుఁ జేసి యథా

శక్తి పిప్రులకుఁ దగినదాసంబు లొసఁగి, భీమనాథుండ నగునాకు నమస్కారాభి

షేకపూజానైవేద్యంబు లాచరించి నరుండు నక్షభోజియ్యును నల్లై భానుఁడు

నృపభరాశియందు విశాఖానక్షత్రంబు నాశ్రయించియుండు వైశాఖమాసంబు

నను, బ్రభాకరుండుమిథుసంబునందు శ్వేష్ఠానక్షత్రంబునందు నిలిచియుండు

శ్వేష్ఠమాసంబునను, రవి కర్కాటకంబున భగదైవతంబైన నక్షత్రంబున నాషాఢ

మాసంబునఁ గూడియుండఁగను, శ్రావణమాసంబున శ్రవణనక్షత్రంబున సింహ

రాశియందు మార్తాండుఁడు నిలిచియుండఁగను, భాద్రపదమాసంబునఁ బూర్వా

భాద్రానక్షత్రమునఁ గన్యారాశియందు భానుండుండఁగను, నాశ్వయుజమాస

ముననశ్వినీనక్షత్రంబునందుఁ దులాశియందుఁ జిత్రభానుండు నిలిచియుండఁ

గను, గార్తికమాసంబునఁ గృత్తికానక్షత్రంబున నృశ్చికరాశిని సూర్యుండుండఁ

గను, మార్గశీర్షమాసంబున ధనూరాశియందు మృగశిరానక్షత్రంబున నభిమణి

యుండఁగను, బుష్యమాసంబునఁ బుష్యనక్షత్రంబున మకరరాశియందు లోక

బాంధవుఁ డుండఁగను, మాఘమాసంబున మఘానక్షత్రంబునఁ గుంభరాశి

శ్రంబునఁ గావోఁడును నదిభస్మీభావంబునబొందించుకాలును. వ్రాణాని
యోగకాలంబున జంతుకోటికిం గాలకంధరుండు తాఁకబ్రహ్మవిద్యారహస్యార్థం
బుపదేశించును. కానియాశ్రంబైన ధనంబును యిడికెడు భాన్యంబైన నిచ్చు
దాతకునవంతఫలంబుచెందు. శ్రద్ధాసమన్వితంబుగా శివయోగికిం బెట్టిన భోజ
నంబును నిచ్చిన చక్రంబును భవబంధవిధ్వంసనంబులు. జపహోమదానతపో
ధ్యానసమాధియోగంబులు గలుగుచున్నట్లుకుం గొలదిలేదు. హిమవత్స్వీతం
బునఁ గోటిగర్జనంబులు తపంబుచేసినఫలంబు ఘటికార్ధోపవాసమాత్రంబునను,
వారణాసియందుఁ గోటిబ్రాహ్మణులకు భోజనంబు పెట్టిన ఫలంబు భిక్షునకు
నొక్కభిక్ష యిడిచమాత్రంబునను, గురుక్షేత్రంబున సూర్యగ్రహణకాలంబునం
దుబాపుగుషదానంబు చేసినఫలంబు నొక్క భూసురాతిథికభ్యాగతికిశివయోగు
లకుఁ బెట్టిన భోజనమాత్రంబునను, దక్షవాటికాపుణ్యక్షేత్రంబున సంభవించు.

తే భీమలింగంబు త్రిభువనఃస్వామియెపుడు, సన్నిధానంబుఁ గైకొనిఁ మున్నకతనఁ ..
దీర్ఘములగోన నుత్తమఃస్థిరమయ్యె, దక్షిణానందనవాటిఁ దక్షవాటి. ౧౬

తే. ఘనత శివగంగయునుర్రంగంగమనఁగఁ, గూఢములురెంచునక్షవాటిపురమున
మొలచియిది పాపములనెల్లఁనుదకఁజాలు, నొకటిపితృదేవతలఁనృప్తిఁనునుపనోపు.

ఆ అని వరంబు లిచ్చి యంతర్నిష్ఠుం డయ్యె, నిందుమాళి ఋషులఁకెట్లయెదుట
వార లోన్నమశ్శివాయ యంచుఁబఠించి, కొక్కమొగిని దిశలు షిక్కుట్టిల్ల.

సీ. పంచాక్షరీనుంత్ర పారాయణంబులు, పఠించుచును స్పష్టఃఫణితితోడ
నెచ్చటికేగిలో యెఱుంగకయున్నార, మెచటికి విచ్చేయఁకిచట నుండు
మనుచుఁబ్రార్థింపంగఁనొఁగాకయనిపల్కి, ఋషులుచూడఁగఁజూడఁనిందుధరుడు
భీమనాథేశ్వరుఁ కామితార్థప్రదు, కామితదివ్యలింగంబుఁజూచ్చె

తే. మెఱుంగు మెఱచినపగిదినిఁమెఱయదీప్తి, నదృశ్యతంబును బొందిరిఁయపుడువారు
గారి! యిది భీమలింగంబుఁగౌరవంబు, దక్షవాటిపురీమహాస్థానమునను. ౧౭

ప. అనంతరం బమ్మనీశ్వరులు నియమశ్రద్ధాతాత్పర్యంబు లొప్పనప్తర్జినమానీతయగు
గోదానరెంగుంగొని వరమూసందంబున.

శ్లో. దేవి! శంభోర్బటాజాట, నివాసిని! శివప్రియే!

లోకరక్షణకార్యార్థ, ముద్యాతాయై నమోస్తు తే. ౧౮

శ్లో. ఏకేనైవస్వరూపేణ, భీమనాథస్యనన్నిధౌ

పదా సన్నిహితా స్యత్ర, గోదానరి! నమోస్తు తే. ౧౯

కం. అని సంస్తుతించి యందఱు, మునిగణములు మంకణమునిఁమునుకొని వికచ

త్సనకారవిందసారథ, భని యగునయ్యేటిసీటఁ గాతుకమొప్పన్. ౨౦

తే. వర్తనంబెల్ల శంభుసేవావ్రతంబు, మాటలెల్ల బంచాక్షరీమంత్రరాశి
 భోగమోక్షనివాసైక భూమియైన, వక్షపురినున్నజులకోతలికుఁబోసి. ౪౦
 వ. దక్షోరామమాహాత్మ్యం బవాక్యైనసగోచరింబు. భీమనాథ గుహాదేవివిశ్రాంతి
 పద్మసేవావ్రతంబువలన నెట్టి పాపకర్తుఁడును భోగమోక్షపరవీ నామ్రాజ్య పట్టా
 భిషేకమహాదివ్యపదవి నొందు సర్వశాస్త్రసిద్ధాంతమతాంతరంబులకు నమ్రతం
 బైన యిష్టహస్తానంబేవటీభూతంబు సద్యోముక్తిప్రదంబు సన్యసిజ్ఞానసదనంబు
 సద్యోకళాసమృద్ధిప్రదంబైయుండు ననిదయార్తమానసుండై వృషభధ్వజం డా
 దేవి నుద్దేశించి పారవ్రతీ నీవడిగినయర్థంబు సర్వంబుసమర్థించితి. చిత్తంబున నవ
 ధానంబునేయమనినం బతికి గరింబులు మొగిడిచి మ్రొక్కి భవానిహర్షోత్క
 ర్నంబునొందె, నీరహస్యంబేచుచు గురుముఖంబున నెఱిగి వ్రసంగవశంబునం
 బ్రహ్మవేదులగు మీకు నుపదేశించితి. ౪౧

శా. సద్యోముక్తిప్రదంబువక్షనగరీస్థానంబు విశ్వేశ్వరం
 డాద్యం డివ్యయుఁ డానతిచ్చె నిదివేదార్థంబు; సద్యోవిము
 క్త్యద్యోగం బనుపేక్షయైన నదినుం డాండాక్షతీర్థంబు పు
 ష్పదాన్యం బనఁ గాల మందుఁ గడుపఁ యోగంబు భావింపఁగన్. ౪౨
 వ. మఱియు భీమలింగమాహాత్మ్యంబు భవకలుషనాశనంబు బ్రహ్మవిష్ణు పురందరా
 దులకుఁ గల్పకోటిశతంబులనైన వచియింపనలవిగాదు. అయినను నానేర్పు
 విధంబున నింక వర్ణించెద. ౪౩

తే. భువనములమూఁటియందును భోబ్బవిడుచు, సంతదాఁక నె యిహరతీర్థాదులెల్ల
 నపుడు భేదంబు లేదని రసనిరూఁద, దక్షోవాటీపురీభీమధామమహిమ. ౪౪
 నీ. దక్షుండుపొట్టేలితల ధరించినయపు, భారతి ముక్కు గోల్పడినయపుడు
 పూషార్కునదనంబు భోసివోయినయపు, విష్ణునిచక్రంబు విఱిగినపుడు
 అగ్నినాలుకలేడు సౌడుమాసినయప్పు, డుడురాజు పొట్టిగుఁజ్జుఱికినపుడు
 జన్నంపుటిట్టిరు స్తకము ద్రెల్లినయపు, వడిదక్షుతల చిచ్చువడినయపుడు
 తే. ప్రాణభయమునముక్తిసంభ్రమముమెఱయ
 నస్తుహోతాతకాలంబునందుమునులు
 డైవగంధర్వసిద్ధవిద్యాధరులును
 నేమమునగొల్తు రెవ్వని నెచ్చునమీన. ౪౫

నీ. దుగ్ధాభిమంథనోద్భూతహాలాహల, జ్వలనమేచకకంఠ శరణు శరణు
 గిరిచాపనిష్కృతహరిశిలీముఖస్థ, పురగోపురాట్టల శరణు శరణు
 సింధురాంధజలంధరాంధకవ్యాఘ్రాది, మరకంటకధ్వంస శరణు శరణు
 విలయసంధ్యాకాలవికటతాండవకేళి, జర్జర బ్రహ్మాండ శరణు శరణు

యందు విహించుండవలగును, స్థాల్లనమానంబున సుత్రరాసక్షత్రంబున మీనరాశిని దినకరుండవలగును, బూర్వోక్తప్రకారంబున శైవస్తతాచారంబులు నడపిన చురుజుండు, పాతకంబులవలన విముక్తుండగును; వెంశియు యజ్ఞతీర్థం బను తటాకంబు సకల తీర్థరాజంబు. 3౦

సీ మేషరాశిస్థుడై * మిహిరుండవలగఁ బర్యటిధి స్నాతుండగుచుఁద * త్తీర్థమందుఁ
దన ముభాశక్తి గాంచనమువి పులకిచ్చి, పాతకంబులఁబాయుఁ * బంచజనుడు
వృషభంబునం దట్ల * వెంశిమూర్తాండుండు, మిథునగాశిందగ * మెచ్చుమీఱు
స్థితిఁ గర్మటక రాశిఁగృతస్తవగోదావరాభిషేకుండవోవ * ముపనయించుఁ
తే. దప్పకాపాథపితమర్చినినిసింహ, కన్యలనుసూర్యసంగమకాలమునను
జన్మతారలయందున * సంధులందు, యజ్ఞకుండవయస్నాన్నన * మఘహారంబు. 3౧

తే. భానుమంతుండుతులమీఁదఁ * బన్వలింప, యజ్ఞకుండతటాకంబు * నందుఁ గ్రుంకి
బ్రహ్మహత్యాదులైనవా * పనిచయములఁ, బంచబంగళముగఁదోలుఁ * బంచజనుడు.
కం. ఆదిత్యుండు వృశ్చిమునఁ, బాదం బిడినట్టివేళఁ * బావనతిధి నూ
ర్యోదయమున యజ్ఞతటాకోదకమునఁ గ్రుంకినునుజుఁ * వొడుచు నఘంబుల్. 3౩

తే. ఇనుఁడుకోదండరాశియం * దెక్కియుండ, రుద్రసక్షత్రముననుమ * ర్త్యండునియతి
యజ్ఞకుండవయస్నాన్నన * మాచరించి, సృష్టిలోఁ దోలుఁ బాతక * శ్రేణి నెల్ల. 3౪

తే. మకరరాశిస్థుడై భాను * మంతుండవండఁ
బువ్యసక్షత్రమునఁ బ్రౌద్ధ * పొడుచునపుడు
భానువాసరమునయజ్ఞ * భద్రపరసిఁ
గ్రుంకిపాతకచయముల * పొంక మణుచు. 3౫

కం. మాఘమునఁ గుంభరాశి ని, దాఘద్యుతియుండ నప్ర * తాపనవాహి
న్యోఘమున మునుఁగునరుఁ డఖి, లాఘవిఘటితుండగుచుండు * హావప్రాధిన్.

తే. స్థాల్లనంబున సుత్రరా * ఫల్లనినిని, మీనరాశిని సూర్యుండు * మెలఁగుచుండ
స్తవగోదావరాభిషే * చనముసేయఁ, బాతకవ్రాతముల నెల్ల * భంగపఱుచు. 3౬

మ. ప్రతివేళం దగ మర్త్యుఁ డీక్రియఁ జరిం * పంబాడి యంగీకృత
వ్రతుడై దక్షిణకాశియందు బహుళ * స్వర్గావవర్గార్థమై
శితికంఠప్రియమందిరంబయిన యీ * ష్టేత్రంబునం దెచ్చట
మృతుడైయున్ననరుండుపొందు గమిక * ర్భీభూతైవల్యమున్. 3౮

కం. కనకంబునుమాత్రంబై, నను దయోరామనగర * నైకటికమహా
మునిసింధువుదరి దానం, బొనరించుట మేరుదాన * ముర్విం దలఁపన్. 3౯

5. తొల్లి జలంధరగంధగజపుంశరీకాంధకాసురాదు లగుచుహృదైశ్చ్యులు భువనత్రయం బాక్రమించిన శక్రుండు భయభ్రాంతుండై దేవగణదేవముచిస్థసాధ్యవిద్యాధరోరగగరుడగంధర్వకిన్నరకింపురుషాదులం గూర్చుకొని బ్రహ్మకు విన్నవించిన విరించియు వారిందోడ్కొని పాలమున్నీటిలో ఘనరాజతల్పంబుపైఁ బవ్వళించిన పాంచజన్యధరునకు విన్నపంబుచేసి సంస్తుతించినఁ గైటభారిహాటకగర్భుని విన్నపంబనధరించి చింతాభరంబున నొక్కింతదడ వూరకుండి పుంశరీకాసనుం జూచి యిట్లనియె.

౫౭

తే. వీరభద్రుండు చక్రంబు ♦ విఠిచి దక్ష

యాగముననాఁడు భక్షించె ♦ నాగ్రహమునఁ

జెఱకు శర్కర పాకంబు చేసినట్టి

చక్కిలముఁబోలె ఛటఛటా ♦ శబ్దమొప్పు.

౫౮

6. కోపముచిచ్చునంబడిన ♦ కూరిమితల్లియుణంబు దీఱ ను

ద్వీపతరాగ్రహంబునను ♦ దేవతలం గడుభంగపెట్టఁగా

నేపున నేను మార్కొని పఁయిం బఱతెంచినయంతమాత్రలో

జాపరమేశ్వరా యనుచుఁ ♦ జక్రము మ్రింగిన నోహటించితిన్.

౫౯

తే. తెగున దటునికంతంబు ♦ ద్రైవ్యనేసి, ప్రేల్పెఁ దల నధ్వరాగ్నిని ♦ వీరభద్రుఁ

డావ్రజాపతి మెడమీఁద నక్షణంబ, నగుచుఁ బొట్టేలితలఁడెచ్చి ♦ నాటుకొలిపె.

7. అప్పు డవ్వీరభద్రుని తేజోవిశేషంబును గనుఁగొనఁగన్నులు మిఱుమిట్లుగొన వెఱ

చఱచి యెలుంగుశించి తొలంగితి నాఁటచుండియు.

౬౧

8. పట్టంగైదువు లేక విన్ననయి నా ♦ బాహుగర్భుల్ చూడుఁడా

యిట్టుంగాక నురేంద్ర! బాధపడి మీ ♦ రిబ్బంగి దుఃఖంపఁగాఁ

గట్టాపో యిటు మిన్నకుండుదు నె ♦ శీఘ్రంబిష్ట భీమేశ్వరుఁ

ముట్టంగొల్పెదఁ జక్రలాభమునకై ♦ ముగ్ధేందుచూడామణిన్.

౬౨

9. అని పలికి నలినసంభవేంద్రాదు లగునిర్జరులతోడంగూడి సరోరుహాక్షుండు

దక్షోరామంబునకు వచ్చి శివగంగాకూపంబునఁ ద్రిపవణస్నానంబు చేసి భస్మా

ద్ధూతగాత్రుండును, ద్రిపుండ్రారిశతమస్తకుండును, రుద్రాక్షమాలికాధరుండును

జటావల్కలసంయుతుండును నై నిత్యంబును సహస్రపద్మంబులఁ బూజఁగావించుచు

భీమనాథేశ్వరేశ్వరు సేవించుచుండెనంతఁ గొంతకాలంబునకు.

౬౩

10. ఈభంగి వేయుదమ్ముల, నాభుజగాభరణ నెప్పు ♦ డర్చనసేయఁ

శ్రీభీమేశుండు కమల, నాభుని మనమరయ నొక్క ♦ నలినముదాఁఁచెన్.

౬౪

తే. శరణు భేదరదేతాఃసాంస్వహృదుః, శరణు త్రైలోక్యసతతరః • మౌఘరీణ
శరణు నక్షత్రకాశికాఃసాంస్వహృదుః, శరణు భీమేశశంకరః • శరణు శరణు. ౮౬

కం. మాం! స్వస్థితినాశన, శర! సంనారాభ్యుత్థాఃసంసతరచరణాం
బుధహస్తి! యోగము, శరణాగతులైసమమ్ముః • జంధ్రాభరణా. ౮౭

కం. అపరాధశతము లోగోను, మపరిమితకృపావిధేయ • యూర్తశరణ్యా
శ్రువునీకునుమాధానా, శరద్ధి! జటాజూటకోటి • ఘటితశశాంకా. ౮౮

తే. సుప్రకాశుండవగుముపిశ్వప్రకాశ, శరద్ధి! సర్వేశ! త్రిపురభంజన! గిరిశ!
యనుచుసంపదనంజను • నభిమతింప, నచటభీమేశ్వరేశ్వరుండభవుడవుడు.

ఉ. సన్నిధిచేరి వారలకుఃశాక్కురకేతుడు సుప్రసన్నుడై
యెన్నికకెక్కఁగా వరములిచ్చె ననేకము లింతనుండి నా
మన్నన నక్షవాటిక సఃపుస్తపహీనలయంబులోన నా
పన్నుగఁదీర్చరాజుపదభాజన మయ్యెడు నెల్లకాలమున్. ౯౦

కం. ఈ దయారామమునకు, మేదినిఁగల తీర్థకోటి • మిగులకయిండున్
మేదురకరుణాగరిమను, సాదరముగ ఖచరసిద్ధజనహితబుద్ధిన్. ౯౧

తే. దక్షుఁ గీర్తించి యాచంద్రతారకంబు, దక్షవాటిక సకలతీర్థంబులందు
సుత్రమంబుగ వర మిచ్చియుండు మిచట, నేర్పుగను నేరికినిముందు • నేను నుమయు.

సీ. యజ్ఞకుండంబునయందుఁ దీర్థంబాడు, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుఁడతఁడు
గ్రంథుతేవులుస్తఃగోదావరంబునఁ, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుఁ డతఁడు
ద్వాదశక్షేత్రయాత్రావిధాన మొనర్చు, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుఁడతఁడు
దక్షవాటిమహాస్థానంబునందుండు, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుఁ డతఁడు

తే. తెరువునడిచెమవారికి • నిరివుచేసి, ధాన్యములు నెయ్యినూనె వస్త్రములులవణ
మాదిగాఁగల యాత్రాసదార్థసమితిఁ, బాయ కెవ్వండుపెట్టునాభక్తుఁడతఁడు.

కం. మాటలు వేయియు నేటికిఁ, జాటించెన్ శివుఁడు వేడ్కజగములలో ము
న్నటి దరి దక్షవాటికి, నాటిగఁ దీర్థములు లేవు • సత్యము నుండీ. ౯౪

తే. బ్రహ్మవిద్వాంసులకుఁ బాశుపతయతులకుఁ, బెట్టుధనధాన్యవస్త్రాన్నభిక్షమెవ్వఁ
డక్షయగుణంబుగాఁగ నీదక్షవాటి,వాని కలవడు నిజము కైవల్యవదవి. ౯౫

తే. చప్పరంబొండె గుడియొండె • జవికయుండె

గలుమకం బొండె నిల్లొండె • గట్టి పెట్టి

బ్రహ్మయోగీశ్వరుని నుంచు • భక్తి నెవ్వఁ

డతఁడు మాన్యుండు పూజ్యుండు • నశులితముగ

నిరవకాశంబుగా • నిత్యసన్నిహితంబు, నుడులింగమూర్తితో • నుబ్బియుబ్బి
భీమనాథుఁడు మహాభీమాద్భుతప్రాణి, బహువిరాడ్రూపవిభ్రాజియయిన
తే. భయమునుంబొందిదేవతల్ • ప్రస్తుతించి, యయ్యనీరూపమింతింతయనఁగ రాదు
యేదిమొద లేదికడవల • యేదిమధ్య, మెట్టునినుఁ బూజసేయుదుఁమిందఱమును.

వ. అనినం గరుణాసామ్రాజ్యపట్టాభిషిక్తుం డగునాజగజ్జటివేల్పు బ్రహ్మాండగోళంబు
నకు మిక్కుటంబుగాఁ బెరిగిన దేహంబుఁ బొట్టిచేసి తిరుచుట్టుమాలికలోన గౌరీ,
జనార్దన, రుద్ర, కేశవ, వినాయక, దుర్గాతాండవేశ్వర, నృత్యభైరవులను దేవతా
స్తవకంబు పరివేష్టించ, సకలలోకానందకరపరదారగమనపాపహరేశ్వరులునై ఋతి
భాగంబున నధిపసింప, సంశర్గర్భగృహంబులోపల మాణిక్యాదేవినహితుండై
సలిలనిధివృద్ధగంగాకాంతేయసరి త్తుల్యభాగా హేలానదీస్తవగోదావరమాతృకా
పరివృతమండలంబున మధ్యమలోకభాగధేయంబును, విబుధగంధర్వపతాకావేది
యుఁ, బరిసరోద్యానవాటికానరసకాసారకఠోరకుమారీపాలి కాకుసుమధూళీ మధూ
ళికాసారభాసార సంవాసితదశదిశాముఖంబును, ముఖకుండితటాకసముద్దండపుండ
రీకమండమకరందబిందుగంఢూపావ్యగ్రనముదగ్ర మధుపమండవాహంకార ఝం
కారకోలాహల కరంబితమకరధ్వజభుజదండమండలీకృత కుసుమకోదండశింజనీ
తంకారంబును, నాఖండలాదిదిక్పాలకభరితకలితగోపురప్రాంగణంబును, బాదుకా
ఖడ్గఘటికారనరసాయనిమూలికాంజనాక్షణాద్భుత్యాది విద్యాసిద్ధిత్రైత్రంబును,
నత్ర్యాత్రేయగస్త్యహరితాంబరీమాసిత భార్గవ పరాశర పారాశర్య మాండవ్య
మార్కండేయ మాద్వల్య మంకణ శౌనక శాండిల్య మందపాల వత్స వసిష్ఠ వాఘా
లసవాలఖిల్య కౌండిన్య కాశ్యపకణ్ణగాలపగాధి గార్గ్యప్రముఖ వాలఖిల్యాద్యష్టా
శీతినహస్రసంయమినమాకీర్ణంబును, గర్జికాగాంబికాకరకమలపుటఘటితకనత్క
నకమణిమయడమరుకథమథమధ్వాసపర్జన్యగర్జాసముజ్జృంభిత గుహాశిఖండితాండ
వంబును మార్కండేశ్వరకుండలాముఖసంవేద్యాంతరేద్విచాళుక్య భీమేశ్వరప్ర
ధాననానావిధశాఖోపశాఖాతీర్థసంబాధసంభరితంబునునై యఖలభువనభవనాభి
రామంబైన దయోగామంబును గైలాసమేరుమందరంబులకంటెను, గాంచీ చిదం
బర కాళహస్తి కాశి శ్రీశైలాది శుకాస్థానంబులకంటెను, సేతు కేదారంబులకం
టెను, సతిశయంబుగాఁజేసి నాక్షేత్రంబునుమరగి గరళకూటకృపీటభవజ్వాలా
నప్తంభంబు సంస్తంభించి, త్రిపురదైతేయమదవతీగండ భాగమకరికాపత్రభంగం
బులు దొలంగించి భీమలింగంబు సర్వమంగళాదేవియుం దానును లోకరక్షణా
ర్థంబుగా నధిష్ఠించియుండును.

తే. తొండనూలునుదొంబది ♦ తొమ్మిదియును
జలజములుపూజచేసెను ♦ శార్దూపాణి
వేయిటికినొక్కపద్మంబు ♦ వెలితియైన
నహహనియమంబునకు భంగముయ్యెననుచు.

౬౫

చం. కటకలాపసంఘటిత ♦ కన్యశిశుదుయ్యతిపాటవంబునం
జటికినవ్రేలిగోరగొని ♦ చిట్టునదీసెను లోచనంబుఁ బ్ర
స్ఫుటకమలంబు వేగహరి ♦ పూన్యై దటుక్కున దక్షవాటికా
కటకవిలాసినివీటశిఖామణికిఁ హరిణాంకమాలికిన్.

౬౬

కం. కైటభవిరోధిభక్తిర, సాటోపంబెసంగ వనరుహలోకనము
ద్ధాటించి భీమనాథుని, హాటకపదపీఠిలోచ ♦ నాబ్జముఁ బెట్టన్.

౬౭

మ. నిడువాలుంగుడికన్ను పాదములపై ♦ నేమంబుతోఁబెట్ట న
ప్పుడు ప్రత్యక్షముఁబొంది నీలగళుఁ డంభోజాక్షునిం జూచి నేఁ
గడుహర్షించితి నిచ్చెదన్వరము వేఁకైకొమ్ము నా నమ్రుఁడై
యడిగె శౌరి జగత్ప్రయోధరణలీలావక్రముఁ జక్రమున్.

౬౮

తే. భీమనాథుఁడుత్రిభువనస్వామియిచ్చె, నస్త్రకులదైవమననొప్పు ♦ నాయుధంబు
హరికి నటమున్నయిచ్చెఁ జంఁద్రార్థమాళి, వికచపద్మోపమం బైనఁ వెడఁదకన్ను.
వ. ఇవిధంబున శ్రీభీమనాథ మహాదేవునివలనం జగద్విజయం బగుచక్రాయుధంబు
వడసి కోటిసహస్రమార్తాండమండల తేజఃప్రభాప్రభావభాసమానం బైన యా
రథాంగంబునమున్ను చెప్పంబడ్డవిబుధవిరోధులఖండించియింద్రాద్రిప్రముఖ నిఖిల
బర్హిర్భుఖవ్రాతంబునకుఁ జేతఃప్రమోదం బాపాదించె నిది యచ్ఛహాదేవుని
మహిమంబు.

౭౦

కం. శివగంగాజలముల నా, స్లవనంబొనరించినట్టి ♦ పరమాత్ములు త
ద్వివసమున భీమనాథుని, నవలోకింపంగఁ గలుగు ♦ నభిమతసిద్ధుల్.

౭౧

తే. మదనవిధ్వంసితిరిచుట్టు ♦ మాలెయందు, దక్షిణపుదిక్కునగు మాధవునిగాంచి
రహిని వేడుక విఘ్నాదిరాజుఁజూచి, మనుజుఁ డిష్టార్థసిద్ధిసంపదలనొందు.

౭౨

తే. అష్టమీభాసమాసరంబందునొండె, నొండెనేనిచతుర్దశి ♦ నిండుభక్తిఁ
బూజఁగావించియెవ్వఁడె ♦ భూమినున్న, దుర్గనేవింపదురితంబుదోలఁగునంద్రు.

కం. తాండవభవువీక్షణమున, ఖండిందుశిఖావతంసు ♦ కట్టెదురుగఁదా

నుండెడుగొరిని మంచుం, గొండనుతం బూజసేయఁ ♦ గోర్కులునిండున్.

౭౪

భూకృష్ణవస్వర్లోకములుమూఁడుభేదించి, బ్రహ్మాండభాండకర్పరముదాఁకఁ
బెరిగిదిక్చక్రంబు ♦ విక్రటిల్లఁగఁబట్టి, బలిసికుప్పసముతోఁ ♦ బామువోలె

అది గావున సుత్రమనాయకా నాయక గర్భజనిత లైన యాసానులు సానురాగంబున నీశానుని, భీమేశ్వరుని ఘనస్థానముకుళితాపాంగంబులు కుంచితాకుంచిత భూతంబులు విస్తయోత్పాదనతానకంబులు, ప్రసన్నంబులు, ప్రేమరసపూర్ణ త్రపావృతారంభంబులు, నవలలితంబులు, పులకావళికారణంబులు, భావజగర్భితంబులు, విస్తృతనిమేషంబులు నైనవీక్షణంబులఁ దదీయలావణ్యపూరంబాస్వాదించువిధంబు నభిలషించుటఁ దెల్పుచందంబున హృదయంబు నాకర్షించుచాడువనఁ జామరన్యజనవీటికాకరండపాదు కాముకురదీపికాసంగీత నాట్యాద్యుపచారసేవావిశేషంబులఁ బ్రతినంధ్యంబును బల్యంకికా సేవాబహిర్విజయాది భోగావనరసమయంబున సేవించుచుండుదురు.

౮౦

తే. దక్షవాటీపురీచతుఃస్థావరములను, భీమమండలికాపుణ్యః భూమియందు శంభులింగప్రతిష్ఠలుః సంఘటించి, యెల్ల వేల్పులు ప్రార్థించిఁ దిందుధరుని.
వ. ప్రార్థించి శ్రీభీమేశ్వరమహాదేవునివలన నాత్మప్రతిష్ఠితశంభులింగంబులకునువరంబులడిగిన నవ్వీరూపాక్షుండు వారుకోరినట్ల భుక్తిముక్తిప్రదానసామర్థ్యంబులు, సర్వలింగంబులకుఁ గలుగ ననుగ్రహించె.

౮౧

తే. సప్తసింధువునకు భీమశంకరునకు, నడుమనిండ్రేశ్వరము పాపనాశనంబు దృష్టిమాత్రన భుక్తిముక్తిప్రదంబు, నేవలోకాధిపతిసంప్రతిష్ఠితంబు.
కం. భీమయదేవుని దక్షిణ, భూమిభాగమున యజ్ఞపురుషేశ్వరది వ్యామృతలింగము భోగ, శ్రీముక్తివిభూతిదాయః సేవకతతికిన్.

౮౨

ఆ. అగ్నికుండ మనఁగఁ నచ్చోటనున్నది, ధాత్రిభుక్తిముక్తిః ధాతునీవి దానఁ దీర్థమాడిఁ తర్పణ మొనరింపఁ, బితరు లూర్ధ్వలోకఁగతులుగండ్లు.

౮౩

తే. కృత్తికాతారకంబులఁ గీలుకొన్న, దినమునం దగ్నికుండికాఁ తీర్థమాడి శంభునగ్నీశ్వరునిఁ జూచుఁ సజ్జనులకు, లలితకరతలధాత్రీఫలంబుముక్తి.

౮౪

సీ. అగ్నీశ్వరునిమ్రోలఁ నగ్నికుండికూప, తటదేశముననుండుఁ దక్షకుండి యదిసర్వపాపాఘఁ ముదిరఘంఝానిలం, బాకూపమునకు యామ్యంబునందు దాఠాయణీదేవి త్రైలోక్యజనయిత్రి, చలిగొండరాచూలిఁ వెలసియుండు దక్షకుండమనఁ దీర్థంబాడి యర్చితో, దాఠాయణీదేవిఁ దక్షపుత్రి

తే. ననితపతౌష్ఠమితిధియందునొండె, మఱిచతుర్దశియం దొండెఁ మహితబుద్ధిఁ జేసిదండప్రణామంబుఁ సేయునగుండు, కాంచ మోక్షంబుఁ బ్రాణనిర్గతమునందు.

వ. ఆయుత్తరంబున వీరభద్రప్రతిష్ఠితంబు చెంగట నిఘుతిలింగంబు భీమచాఢేశ్వరునికీ బడమట వరుణప్రతిష్ఠితం బగు వరుణలింగంబు వరుణకుండంబునఁ దీర్థంబాడి వరుణనక్షత్రంబున వరుణేశ్వరదేవుని దర్శించిననగుండు భవబంధనంబులం

తే దేవదత్తమాత్ర సంధిస్తు భుక్తి, కొంచుకు దక్షవాటికాఁగిఁగియుందు
 దేవదత్తమాత్ర సంధిస్తు ముక్తి, కొంచుకు దక్షవాటికాఁగిఁగియుందు. ౨౭
 తే గీతవాదిత్రస్మత్ప్రభుఁ డి కేవలంబు, శంభునకు సార్వకాలంబుఁసం భ్రమింప
 నసరస్త్రిపురచ్చిందె డి నాఁకునాఁకు, బాలలను యువతుల జంభఁభంజనుండు.
 శా. ఆవంశంబున నానికూఁతులయి దివ్య స్త్రీలు దుగ్ధాభిమ
 ధ్యావిరూపాలు మీనకేతనుని పుష్పాస్త్రంబు లెక్కాలముకొ
 నేవాదక్షతఁ గొల్తు రిందుధనునికొ శ్రీదక్షవాటిశ్వరుం
 డైవల్యాధిపు భీమనాథుని లసత్కారుణ్యపాఠోనిధిన్. ౨౮

వ. మఱియు మహానీయ దేవగంధర్వాస్సరోవే శ్యా హితసంజాతకాంతాచిక్రతిమిరాంగ
 నునుంగళవిధావరీలలాలశశికళావిలాసద్వితీయభ్రూలతాలాసికాలాన్యలలితరంగ
 భూమియు, నయనశంబరానుబంధనవకందర్పవతాకయు, నధరబంధూకకుసుమ
 యు, వికాసవిభ్రమశర ద్వేళాకంబుకనునీయకంఠయు, బిబ్బోకసరిదంబుధరవేణి
 యు, బృథులతాచక్రవాకయు, గరవల్లవస్ఫురణపర్యాయవల్లీమతల్లీ పన్నగపరి
 షత్తుచుంబోలెఁ బ్రకటితవిలాసమృతధలీలయుంబోలె, రతిసుఖసంపత్సంపాదనలం
 పటకు ముదినియుంబోలె, రాజానుకూలదగ్ధనకేతభరంబునఁ గృష్ణవదన, వచో
 మనోహరవశంబునమంజుఘోష, మధ్యంబున మందోదరి, యూరుయుగళంబున
 రంభ, కనకభూషణధారణంబున రుక్మిణి, సురతకళాకాశలంబున దక్షిణ, తనువున
 భద్ర, పుష్పాస్త్రద్వితీయజన్తభూమి కారుణ్యవతి, తారుణ్యవతి, కాంతిమతి, కమ
 నీయవతి, వినయవతి, విభ్రమవతి, విజ్ఞానవతి, వితీర్ణవతి, త్రపావతి, భూషణవతి,
 భూషణమరీచిజాలాకారవిగ్రహాయగుట విద్యుద్గండంబువలనను బ్రసవపరిమళ
 హరిణియగుటం బారిజాతకోరకంబులవలనను, నిశ్యానామోద కారిణియగుట
 మలయమారుతంబువలనను, నిఖలేంద్రియామోదకారిణియగుట నటనామృతంబు
 వలనను, మాధుర్యజన్తభూమియగుట నిత్యకాండంబువలనను, బ్రభవించెనో
 యనఁ బ్రశంసాస్పదంబైయుండు నవ్వంశంబునం దిందుముఖుల యాననచంద్ర
 మండలంబుల యందభ్యర్థరోహిణీ పాశశృంఖలోద్వృత్తినింబోలె లాంఛనహరి
 ణంబు ప్రవేశింపవెఱుచు; నాచంచలాక్షుల దృగంచలస్ఫురణంబు లించువిలు
 కానికిం బంచబాణంబులు పువ్వులగుట నవ్వటాలమాట; యప్పణంతుల లలాట
 కర్పూరతిలకంబు దర్పకునకు ధవళాతపత్రంబు శశాంకబింబంబునుట బొంకు. ఆ
 పువ్వుఁబోలుల కఠినంకనుబొమ్మలె యంగజునకు సింగిణివిండల్లచెఱుకు విల్ల
 నుట కల్ల; యత్తోయ్యలుల నెత్తావి యూర్పుగాడ్పులె పుష్పబాణునకుఁ బ్రాణ
 సఖులు చందనాచలసమీరణంబు సఖుండనుట యకారణచిత్తప్రత్యావహంబు.

కం.తిష్ఠన్తాత్మనకైవ వ, సిష్ఠప్రతిమానుడైన ♦ శిష్ఠనకైనక
నిష్ఠాత్మగలిగెనేనియు, నిష్ఠాకాలంబుముక్తి ♦ నియతం బచటన్. ౧౦౧

ఆ. బ్రహ్మహత్యచుద్యుపాసంబు గురుతల్ప, గమనమాదిగాఁగఁ ♦ గలుగునట్టి
పాతకంబులపుడెపాయు మానవులకు, వక్షవాటిభీమ ♦ నర్చినమున. ౧౦౨

వ. అని యిట్లధేందుమాళి యానతిచ్చి యంతర్ధానంబుచేసె తదనంతరం బాహరి
విరించి పురందరాదులగు బృందారకులును సనకసనంపనసనత్కుమారనత్కుకాతు
లగుబ్రహ్మయోగీశ్వరులును, మార్కండేయ మందపాల మౌన్యల్య మాండువ్యమంక
ణాదులగుమహామునులును, బాదరాయణ నభినందించుచు, నిజస్థానంబులకుం
జనిరి. ౧౦౩

సీ. స్తప్తగోదావరస్నానంబు రామనా, ధావబోకనము పిత్రార్చనంబు
రామగయాపితృశ్రాద్ధంబు గౌరీజ, నార్దనరుద్రస ♦ న్నామజపము
పరఁగమహాదివ్యభావనానార్చనా, భవనప్రదక్షిణ ♦ ప్రత్రమంబు
పంచాక్షరీమంత్రపారాయణజపంబు, పాశుపతాచార ♦ పరమనియతి

తే. నమయమిదిసర్వదేవతా ♦ సార్వభౌము, భుక్తిముక్తిప్రదాయకు ♦ భువనభర్త
భీమనాథేశ్వరేశ్వరు ♦ స్వామిఁగొలుచు, భక్తులకునెల్ల నాగమఃపద్యతియిది. ౧౦౪

ఋ. పరదారేశ్వరకుంభసంభవవిభుల్ ♦ ప్రాద్విభాగంబులం
బురవిధ్వంసికి దూరదేశమునఁదాభోగంబునక శశ్వదా
వరణద్వారమునక మహామహిమచే ♦ వాయువ్యదిక్కిను ను
ద్ధరతక వాయుశివుండునుండుమిగులం ♦ దాతృవృశ్రద్ధారతిన్. ౧౦౫

దక్షవాటిమహాస్థానంబులోలేని, యమరు లేస్థానంబునందులేరు
దక్షవాటిమహాస్థానంబులోలేని, యర్థమేస్థానంబునందులేదు
దక్షవాటిమహాస్థానంబులోలేని, యశుతమేస్థానంబునందులేదు
దక్షవాటిమహాస్థానంబులోలేని, యజ్ఞమేస్థానంబునందులేదు

౩. దక్షవాటిక సకలతీర్థముల కిరవు, దక్షవాటిక సకలవిద్యలకుగరిడి
దక్షవాటిక విభవంబు ♦ తానకంబు, దక్షవాటిక శివునియంతఃపురంబు
ఇట్టిమహామహిమంబుగలవత్సారామంబున నభివసించుదము, భీమమండలంబు
దర్శించుదము, స్తప్తగోదావరముననాడుదము, వృద్ధగంగాజలంబులఁ దేలుదము
తుల్యభాగాతోయంబుల మునుఁగుదుము, కణ్వవాహిని నవగాహింతము, కౌంతే
యంబున. నోలలాడుదము, లవణపయోనిధి గంగాసంగమంబులం నభిషేకింతము,
రండని హర్షోత్కర్షంబున రోమహర్షణతనయుండు సూత్యాహసంభవుండు నిఖిల
పురాణవ్యాఖ్యానవైఖరినమేతొం డైన నూతుండు పల్కినవిని నైమిశారణ్యపుణ్య

బాయును; భీమేశ్వరు వాయవ్యదిగ్భాగంబున వాయుప్రతిష్ఠితం బగు వాయులింగంబుండు వాయుకుండంబునఁ దీర్థంబాడి వాయులింగంబును సందర్శించిన నగుండు మోక్షులక్ష్యిం గూడు; సోమేశ్వరలింగంబు సోమప్రతిష్ఠితంబు, సోమనక్షత్రంబున సోమకుండంబునఁ దీర్థంబాడి సోమేశ్వరదేవుని దర్శించిన నగుండు భుక్తిముక్తిసంసిద్ధిం బొందు.

౮౮

తే. బాదగాయః షడ్త్యంతః పరమనిష్ఠ, సప్తసింధుసమీపదేశంబునందుఁ

దవముఁగావించి శంభుసంస్థాపనంబుఁ, జేసెనత్యంతభక్తివిశేష మమర.

౮౯

కం. పంచాక్షరమంత్రమును జ, పించుచు సత్యవతినుతుఁడు పద్మయుఁగాలం

బంచిత యోగపమాధి భ, జించెన్ దా సంప్రతిష్ఠః సేవనశంభున్.

౯౦

ప. ఒక్కనాఁ డన్ముహదేవుండు త్రిగుణమూర్తులగుబ్రహ్మవిష్ణుమహేశానులచే నముపాస్యండుగుచు బాదరాయఁజనకుఁ బ్రత్యక్షం బగుటయు.

౯౧

మ. కురిసెం బువ్వలవాన మత్తమధులిఁటోల్లాహలాన్వీతమై

విరిసెం దిక్కులు మందమందగతులఁజేచె న్నభస్వంతుఁడున్

మొరసెం దుందుభు లొక్కయుష్టుడి నభోమూర్ధావశాశంబునం

బొరసెన్ సప్తద మెల్లలోకముల కఃస్పృశ్యాహకాలంబునన్.

౯౨

కం. ఆడిరి యచ్చరలేమలు, పాడిరి గంధర్వవతులు పరమమునీంద్రుల్

గూడిరి బహువిధంబులఁ గొని, యాడిరి యందంద నద్భుతావహభంగిన్.

౯౩

కం. కొందఱు తాండవమాడిరి, కొందఱు పరిహాస కేలిఁగొఱియిరి మఱియుం

గొందఱు బాహుయుద్ధం, బందంద ఘటం చిరప్తహాసంఘమునన్.

౯౪

ప. వ్యాసర్షికుగ్రహం బొనఁగి యప్పరమేశ్వరుండు కూడినయ శేషమునులను సర్వ యోగీశ్వరులను సకలదేవతలను ద్వేషించి యిట్లని యానతిచ్చె.

౯౫

కం. ఈ యున్న వారలందఱు, నాయానతి వినుఁడు నెన్నునంబులలోనం

బాయం బెట్టుఁడుసంశయ, మీయర్థము వేదములకుఁ నెక్కుడునుండీ.

౯౬

తే. అర్కుఁ డెబ్బంగి నభమునఁకాభరణము, భువనములకెల్ల నాభంగిభూషణంబు దక్షవాటీపురము భోగమోక్షవిభవ, పావనంబందువిశ్వాసపరులుగండ్లు.

౯౭

కం. త్రిభువనములయందును మా, కభిమతములు పెక్కులైన నారామము లం

దభిమానమింతసేయము, విభవాస్పద మైనదత్తుఁ వీటింబోలెన్.

౯౮

తే. వినుఁడు సత్యంబుసత్యంబు వెండిసత్య, మాత్మలోనవిచారించి యానతిత్తు

దక్షవాటంబుకంటెఁ దీర్థంబునిఖిల, మేదినిమండలంబున లేదులేదు.

౯౯

గీ. వాఁడిగోర్గాండిఁ గన్నులు దోడ్చియైన, నడుగు లడిసంబుచేతఁజక్కడచియైన నొండుకడ కేగుటలుమానియండవలయు, డక్కుమాటలుదక్షవాటంబునంద

మేల్త్రంబున ద్వాపరవార్షికపరిమితం బైన సత్రయాగంబునఁ గూడినశౌనకాది
మహామునులు, యజ్ఞావనాసనమయంబున శ్రీమన్నహాదేవుని సంపర్కింపం జనిరి.
ఇది పంచాశతంక్షమండితంబును, సనత్కుమారసంహితాది బహుసంహితాసం
గ్రాహంబునైనవ్యాంశపురాణంబునందు గోదావరీఖండంబునందుఁ జెప్పబడిన
భీమఖండంబు, భీమేశ్వరమాహాత్మ్యంబును, భీమేశ్వరపురాణం బనంబరంగు నిష్ఠు
హాస్రబంధంబు వ్రాసినఁ, బశించిన, వినినఁ, బుస్తకం బర్చనచేసిన, నారాధిం
చిన, శ్రీభీమనాథేశ్వరుం డాయురారోగ్యైశ్వర్యంబులు, శాశ్వతమోక్షపదం
బును గృహసేయు.

౧౦౭

ఉ. వైభవపాకశాసన! సుఃపర్వ మహీధర ధైర్యవర్తి! కే

యోధయవంశదీపక! సఃమున్నతవీరవిరోధిచుండల

క్షోభకరప్రతాప! ఘోషకుండలభక్తినిధి! దిగంతగం

ధేభకటదన్వమన్వమసఃహృద్యయశఃపరివంబు నిర్జరా.

౧౦౮

కం. రామాంబానందన! సం, గ్రామజితధనంజయ! పఃరాక్రమరామా

స్వామిద్రోహరగంఢ! మ, హామాత్యకిరీటశేఖఃరామాత్యమణి.

౧౦౯

భుజంగప్రయాతము. ప్రధూత్కార్యసామంతఃరత్నాధురీణా

విధూత్తంససేవాప్రవృత్తాంతరంగా

మధూళిమదాసారఃమాధుర్యవాక్యా

బుధారాధనాసారఃభోజావతారా.

౧౧౦

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కృమలనాభపౌత్ర మారయామాత్యపుత్ర సుకవిజనవిధేయ
సకల విద్యాసనాథ శ్రీనాథరామధేయప్రణీతం బైన శ్రీభీమేశ్వరపురాణంబను
మహాప్రబంధంబునందు సర్వంబును షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీమాణిక్యాంబానమేత శ్రీ భీమేశ్వరార్పణమస్తు.

శ్రీరామార్పణమస్తు.